

Vizita oficială de prietenie a delegației de partid și de stat condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu în R. S. Cehoslovacă

Biblioteca Jud. Huned. Deva
SALA DE LECTURĂ

Intr-o atmosferă de prietenie și stimă reciprocă, expresie a bunelor relații de colaborare multilaterală dintre poporul român și poporul cehoslovac, s-a desfășurat în aceste zile vizita oficială de prietenie a delegației de partid și de stat condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu în R. S. Cehoslovacă. Vizita conducătorului partidului și statului nostru în R. S. Cehoslovacă se înscrie pe linia tradiționalelor relații frățești de prietenie și colaborare fructuoasă dintre partidele, țările și popoarele noastre constituind o contribuție de seamă la întărirea acestor relații puse în slujba nobilelor idei ale socialismului și păcii, ale făuririi unei lumi mai drepte și mai bune pe planeta noastră. (Comentariu și fotografii în paginile 2—3)

- Țăranii de la marginea Capitalei (pag. 5)
- Binele de azi, pentru foarte binele de mâine (pag. 10)
- Atelier — POMPILIU MARCEA (pag. 19)
- Sport (pag. 28)
- Racul (pag. 29)
- În jurul lumii pe vasul „Aventura” (pag. 30)
- Ultima oră (pag. 32)

BISTRIȚA-NĂSAUD:

Un viitor care stă în puterea noastră

Interviu cu tovarășul MIHAI MARINA, prim-secretar al Comitetului județean Bistrița-Năsăud al P.C.R.

— Stimate tovarășe prim-secretar, ani de zile ne-am obișnuit să ne întoarcem în zona Bistriței și Năsăudului cu tulburătoare nostalgii pentru trecutul acestor meleaguri ale vechilor „regimente de graniță” și cu adine respect pentru tradițiile sale. Astăzi, județul Bistrița-Năsăud păstrează legendele tradiției sale dar trăiește transfigurări rapide în plan economic și social. Practic, ritmurile progresului său, ale aspirațiilor sale trepidante spre civilizația epocii dinamice prin care trecem sînt aproape fabuloase.

— Ritmurile sînt într-adevăr mari. Prefacerile rapide, cum spuneți dumneavoastră. În anul în care am trecut, am înregistrat de pildă un ritm de creștere industrială de 21,4 la sută, cel mai ridicat din economie. Practic, în cîțiva ani, mai precis în anul ultimului cincinal 1976—1980, județul Bistrița-Năsăud a evoluat de la parametrii unei economii aproape exclusiv agrare, fără o pondere cît de cît semnificativă în ansamblul economiei românești, în limitele unei economii complexe, de înalt nivel tehnic, care tinde spre armonie, spre echilibru, printr-un record eficient la exigențele civilizației socialiste. Prin Programul partidului, prin prevederile planurilor cincinale, prin munca, prin activitatea comunistilor, județul Bistrița-Năsăud nu mai este doar ținut de nostalgii lîterare, sentimentale, de referințe legendare, de vacanțe pitorești, de tranzit turistic, nu mai este doar ținutul „merelor de aur”, al

(Continuare în pagina 13)

ADRIAN DOHOTARU

Un român în cosmos

Numele, portretul, datele biografice ale celui care dintre noi, românii, a pășit primul în spațiul extraterestru sînt deja cunoscute. Născut la Brașov, orașul visat de aripile, fragile încă la vremea aceea, ale lui Aurel Vlaicu, fiu al unui inginer, șef de secție la uzina de autocamioane, și al unei profesoare, Dumitru (Dorin) Prunariu este inginer constructor de avioane și, totodată, pilot. La 29 de ani, băiatul acesta cu grad de locotenent major reanină în inimile noastre vocația zborului, atît de specifică fiilor cu suflet de poet ai acestui pămînt...

El, primul nostru cosmonaut, e un tînăr simplu. A fost pionier, utecist, acum este membru de partid. L-am cunoscut în orașelul „Zviozdni”, de lângă Moscova, cu trei săptămîni în urmă. Junețe luminate, figură de om cuminte, care a învățat din familie, din școală, din organizațiile politice că a-ți apropia succesul înseamnă, înainte de toate, a munci. Aviația i-a adăugat un plus de disciplină, de concentrare, de exactitate și dăruire. I-a dat știința de a asculta și obligația de a îndeplini. Cînd a intrat în încăperea unde ne aflăm împreună cu generalul Zărnescu, comandantul aviației militare, cu inginerul Teodorescu, președintele Comisiei române pentru probleme spațiale, cu generalii sovietici Șatalov și Leonov, cunoscuți piloți cosmonauți, el, Prunariu, era unul din cei patru: două echipe care candidau pentru același zbor. Dediu-Romanenko și Prunariu-Popov.

Primul a luat cuvîntul colonelul Po-

pov. Cuvînt scurt, sigur. Apoi a vorbit Prunariu. A raportat că este gata să îndeplinească misiunea incredințată de țară și a rugat să se transmită tovarășului Nicolae Ceaușescu angajarea fermă a cosmonauților români de a-și îndeplini în mod exemplar datoria, de a se comporta în orice situație la înălțimea responsabilităților ce le revin ca cetățeni ai României socialiste.

Trei ani și jumătate de muncă încheiați cu un cuvînt: „excellent!”

O primă dovadă a acestei conștiințe o făcuseră. Cu o zi înainte de prezența noastră la „Zviozdni” înfruntaseră verificările finale: șaiszeci de examinatori! (Ca pentru cosmos, s-ar putea zice...) Coechipierii sovietici n-aveau prea multe probleme. Romanenko fusese de două ori în cosmos, iar Popov era, deja, recordmanul lumii la staționarea în spațiul extraterestru (șase luni pe orbită!). Suma notelor obținute de români era însă cu totul imbucurătoare: calificativul ambilor cosmonauți fiind același — „excellent”. Cite un semn plus doar la rubricile „inițiativă” și „viteză de reacție” pentru Prunariu. Cosmonautul Popov — colegul lui Prunariu — vorbea despre el în termeni cei mai elogiosi, apreciînd nu numai că detectează corect toate problemele posibile, dar, prin pregătirea inginerescă foarte bună, a reușit să cunoască nava în cele mai mici amănunte. Pilotul cosmonaut Șatalov, azi adjunctul șefului

Centrului de pregătire a cosmonauților, vorbea, de asemenea, în termeni elogiosi despre Prunariu, iar academicianul constructor șef al navelor cosmice sovietice spunea clar imediat după lansarea că românul aflat acum pe orbită este „cel mai bun dintre tinerii trimiși de țările socialiste participante la programul Inter-cosmos”.

Bucurie firească în rîndul tuturor celor ce, români fiind, ne-am aflat în aceste zile în Uniunea Sovietică. Bucurie firească și pentru celelalte aprecieri formulate la adresa românilor: ținută și comportament desăvîrșit în toate situațiile care au putut exista în cei trei ani și jumătate de muncă și viață, precum și la modul exemplar al vieții de familie a tinerilor români, care în tot acest timp s-au aflat aici împreună cu soțiile și copiii.

Am fost la ei în familie, la „Zviozdni”. M-a surprins calmul soției lui Prunariu, deși lansarea era foarte aproape. „Nu vă este teamă?” am întrebat. „Sînt constructor de avioane și eu, mi-a răspuns. Vorbind ca un profesionist, sînt convins că nu i se poate întimpla nimic”.

Totuși emoția exista, adîncă, și aveam să mă conving de aceasta ceva mai tîrziu. la Moscova, după efectuarea cu succes a lansării pe orbită. Era adînc tulburată, o tulburare eliberată din strînsoarea volinței, caldă, firească. Avea ochii în lacrimi.

(Continuare în paginile 16—17)

EUGEN FLORESCU

21

ANUL XXX (1354)
21 MAI 1981

Flacăra

Săptămînal editat de
Frontul Democrației
și Unității
Socialiste

Un nou moment important în dezvoltarea colaborării româno-cehoslovace

Vizita oficială de prietenie a delegației de partid și de stat condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu în R.S. Cehoslovacă

Marti, delegația română de partid și de stat, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și-a început vizita de prietenie în Republica Socialistă Cehoslovacă, la invitația tovarășului Gustav Husak, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist din Cehoslovacia, președintele Republicii Socialiste Cehoslovace, a Comitetului Central al Partidului Comunist din Cehoslovacia și a guvernului Republicii Socialiste Cehoslovace. Din delegația română fac parte tovarășii Gheorghe Onrea, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al guvernului, Ion Pătan, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., viceprim-ministru al guvernului, ministrul aprovizionării tehnico-materiale și controlului gospodăririi fondurilor fixe, președintele părții române în Comisia mixtă guvernamentală româno-cehoslovacă de colaborare economică și tehnico-științifică, Petru Enache, membru supleant al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Stat, Ștefan Andrei, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., ministrul afacerilor externe, Miu Dobrescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean Dolj al P.C.R., Ionel Diaconescu, ambasadorul țării noastre în R.S. Cehoslovacă.

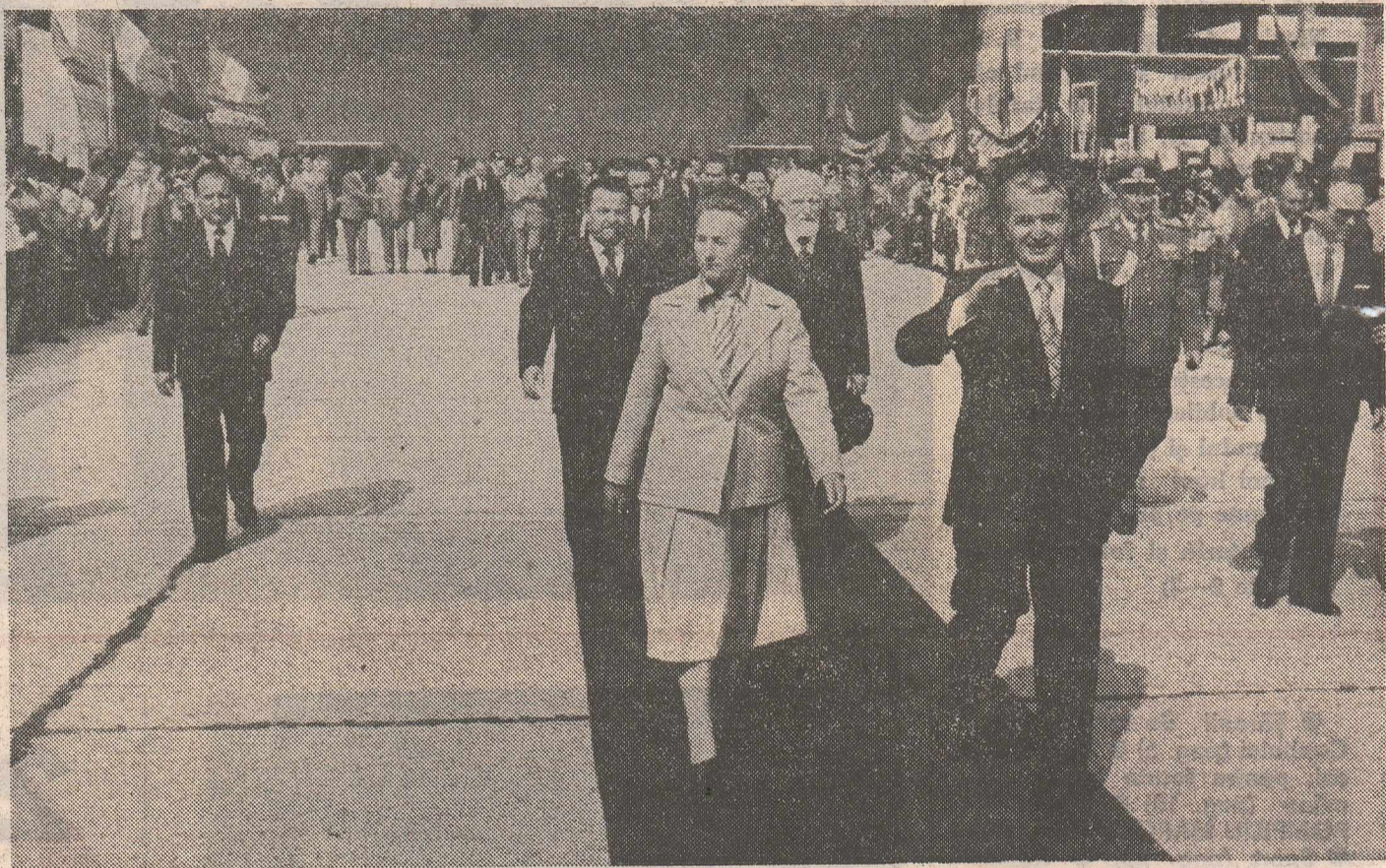
★

Relațiile de prietenie româno-cehoslovace, care au vechi și bogate tradiții, cunosc o evoluție fructuoasă în toate domeniile. Actuala vizită a delegației române de partid și de stat se desfășoară sub semnul dorinței comune de a conferi dimensiuni tot mai largi colaborării româno-cehoslovace, spre binele țării noastre, în interesul socialismului și păcii în lume.

Sub aceste auspicii s-au desfășurat și convorbirile româno-cehoslovace. Aceste convorbiri au prilejuit o informare reciprocă privind mersul construcției socialiste în cele două țări, o analiză cuprinzătoare a stadiului și perspectivelor relațiilor dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist din Cehoslovacia, dintre România și Cehoslovacia, precum și examinarea unor aspecte esențiale ale actualității politice mondiale, ale mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

Examinând, în cadrul convorbirilor, evoluția relațiilor bilaterale, tovarășii Nicolae Ceaușescu și Gustav Husak au relevat cu satisfacție că în perioada care a trecut de la ultima lor întâlnire, desfășurată la București în iunie 1977, s-au înregistrat, prin transpunerea în viață a măsurilor și acordurilor convenite, noi progrese în extinderea conlucrării dintre partidele, țările și popoarele noastre. În acest răstimp, s-au amplificat și îmbogățit relațiile româno-cehoslovace pe plan politic, economic, tehnico-științific, cultural și în alte domenii de activitate, în spiritul și pe baza Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală și a Declarației comune, semnate în capitala României acum patru ani.

Școțându-se în evidență rezultatele bune de până acum, în cadrul convorbirilor s-a acordat o atenție deosebită dezvoltării conlucrării româno-cehoslovace în viitor. S-a apreciat că potențialul în creștere al economiilor naționale ale României și Cehoslovaciei creează condiții favorabile pentru promovarea și mai intensă a colaborării dintre țările noastre pe multiple planuri. Astfel, au fost relevate posibili-

La plecarea, pe aeroportul Otopeni, numeroși oameni ai muncii l-au aclamat îndelung pe tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ei și-au reafirmat vibrant dragostea și profunda stimă față de conducătorul partidului și statului, pentru activitatea rodnică, neobosită, pe care o consacră bunăstării și fericirii poporului, propășirii patriei noastre socialiste, creșterii neinterupte a prestigiului ei în lume

La coborârea din avion pe aeroportul internațional Ruzyne, tovarășul Nicolae Ceaușescu este întâmpinat cu multă căldură de tovarășul Gustav Husak

In timpul convorbirilor oficiale

Tovarășii Nicolae Ceaușescu și Gustav Husak în timpul vizitei protocolare

La mausoleul lui Klement Gottwald

Depunerea unor coroane de flori la mormintul eroului necunoscut

tățile de a intensifica cooperarea și specializarea în producție, îndeosebi în ramurile metalurgiei, energeticii, construcțiilor de mașini, electrotehnicii și electronicii, chimiei și în alte domenii de interes comun, de a lărgi și diversifica legăturile comerciale. Pe baza acestor posibilități, se prevede ca în cincinalul 1981—1985 să se asigure o sporire substanțială a ponderii produselor realizate prin cooperare în volumul total al schimburilor de mărfuri. Deosebit de important este și faptul că cei doi conducători de partid și de stat au convenit să traseze organelor de resort din cele două țări sarcina de a identifica noi posibilități pentru lărgirea în continuare a volumului schimburilor economice și de altă natură dintre România și Cehoslovacia.

În cadrul convorbirilor, tovarășii Nicolae Ceaușescu și Gustav Husak au reafirmat dorința de a întări conlucrarea dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist din Cehoslovacia, subliniind rolul determinant al acestei conlucrări în dezvoltarea multilaterală a relațiilor dintre țările și popoarele noastre.

Abordându-se probleme ale vieții internaționale actuale, a fost exprimată îngrijorarea în legătură cu agravarea situației pe glob, ca rezultat al perpetuării politicii imperialiste de dominație și asuprire, al accentuării cursei înarmărilor, al nesoluționării unor conflicte și stări de încordare, existente în lume, subliniindu-se că, în aceste condiții, trebuie făcut totul pentru reluarea și continuarea politicii de destindere, de independență, colaborare și pace. S-a relevat importanța înlăturării unificării documentelor semnate la Helsinki și, legat de aceasta, necesitatea de a milita ferm pentru succesul reuniunii de la Madrid, care să asigure transpunerea în viață a documentelor menționate, să ducă la convocarea unei conferințe consacrate dezarmării și încrederii în Europa, la asigurarea continuității reuniunilor consacrate securității și colaborării pe continent. Totodată, s-a arătat că se impune să fie sporite eforturile îndreptate spre lichidarea stării de subdezvoltare care afectează o mare parte a omenirii, pentru instaurarea noului ordin internațional, pentru soluționarea tuturor problemelor complexe ce confruntă epoca noastră cu participarea nemilcitată, în condiții de deplină egalitate, a tuturor popoarelor.

Relevând, în toastul rostit la dîneul oficial, participarea activă a României la viața internațională, tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că țara noastră dezvoltă largi relații cu toate țările socialiste, participă activ la dezvoltarea colaborării în cadrul C.A.E.R., la înlăturarea obiectivelor „Programului complex”, întărește conlucrarea cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealiniate, promovează, în spiritul coexistenței pașnice, legături economice, tehnico-stiințifice, culturale cu toate țările, fără deosebire de orînduire socială. La baza relațiilor internaționale, a sous conducătorul partidului și statului nostru, România așază ferm principiile egalității în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, ale renunțării la forță și la amenințarea cu forța, principii pe care însăși viața le-a impus drept singurele în măsură să asigure dezvoltarea unor raporturi fructuoase între state, colaborarea și pacea mondială.

Desfășurată într-o atmosferă de caldă prietenie, de stimă și respect reciproc, vizita oficială de prietenie a delegației de partid și de stat conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în R.S. Cehoslovacă se înscrie ca un nou moment important în dezvoltarea colaborării româno-cehoslovace, menit să impulsioneze și mai mult această colaborare, în interesul României și Cehoslovaciei, al popoarelor români și cehoslovaci, al cauzei generale a socialismului, colaborării și păcii.

ION CODRU ■

Programul Rogova — ferme pentru viitor

Soarele năvalnic de primăvară scipește intens în lentilele ochelarilor bărbatului matur, calm și domol din fața noastră. Inginerul Petre Ghețu a străbătut peste un șert de veac nu de singurătată, ci de luptă, de muncă fără odihnă, în aceeași funcție și în același spațiu geografic, cu același calm în exterior, care n-a lăsat o dată să se vadă tensiunile de pe dinăuntru. Purtăm dialogul în grădina, în pragul sediului I.A.S. Rogova, o clădire mare și trufașă a unui fost conac boieresc. Viața acestui om este viața acestei cetăți a agriculturii noastre, pe care a ridicat-o la nivelele cele mai de sus. Așa cum o atestă o largă vitrină din biroul său cu medalii și diplomele obținute de-a lungul acestui răstimp cit o istorie. Treptat, pământurile au căpătat alt contur. Producțiile de azi sint de 4-5 și chiar 6 ori mai mari.

A dus o luptă aprigă cu solul acestui picior de plai, nici deal, nici cimpie, transformându-l într-o gură de rai. Dar lupta aprigă a dus-o nu numai cu pământul („pământul nu e încăpăținat, el cedează în fața științei și a dragostei“), cel mai greu a fost cu inerția, cu încăpăținarea unor oameni incompetenți, care „te obligau să cultivi aici pină și bumbac“. Bătăliile, ca și victoriile sale au fost întotdeauna calme, dar nu mai puțin tenace, și-a respectat profesia și funcția, la fel cum și-a respectat pământul. A testat mereu și mereu cele mai bune semințe, a creat ferme speciale pentru a produce sămânță cit mai bine adaptată climatei și structurii solurilor întreprinderii, păstrind culturile cele mai potrivite zonei — „din 14-16 culturi, la început, au rămas cele de bază, griu, porumb, floarea-soarelui, sfeclă-de-zahăr și în pentru fibră“ —, și iată că pământurile atit de sterpe altădată, dezolante pentru un inginer visător, dau către 4000 kilograme griu la hectar și către 5000 de porumb, fără a fi irigate. Și sintem indemnati să ținem cont că nu ne aflăm pe una dintre cimpile mănoase ale țării, cu glia ca untul.

★
Inginerul Petre Ghețu, fiu de țaran, cu tenacitatea în singe și cu respect sfint pentru tradiții, pentru marile experiențe țărănești, a mai dat și a mai cistigat o bătălie — aceea pentru livezile de pomi fructiferi și podgoriile de vii. Pe dealurile I.A.S.-ului, pe pantele mari unde pământul era chinuit să dea griu și porumb, cu cheltuieli mari și agoniseală puțină, au început să apară podgoriile, într-o vreme fără noimă, distruse, defrișate nemilos.

Incepind cu 1980 și în această primăvară 1981, la I.A.S. Rogova s-au plantat 500 de hectare cu pomi fructiferi — măr, păr, vișin, cireș, după serioase studii horticole — mai ales pe valea simbolică parcă numită a Aninilor, iar la toamnă vor apărea și 500 hectare de vii. În zonele Orevița (renumită în trecutul suteilor de ani pentru podgoriile ei), Poroina Mare — și ea cu faimă altădată pentru vinurile roșii, aromate și groase, coapte la lumina și căldura soarelui meridional, ce scaldă mai aproape tot timpul anului un vast amfiteatru. În sfirșit, aceste pământuri s-au regăsit, vor da rod pe

măsura puterii lor și a oamenilor harnici care il lucrează azi. „Programul Rogova“ se inscrie ca o pagină importantă în dezvoltarea pomii-viticulturii mehedintene, urmind ca la finele etapei 1981—1985 Mehedintii să ajungă, după Vrancea, al doilea județ producător de fructe și struguri.

Județul Mehedintii, și odată cu el Rogova, va oferi țării vinuri roșii de marcă — Pinot noir și Cabernet sauvignon —, licori suave născute din purpura soarelui. Numai pentru acest sector s-au creat la I.A.S. Rogova 4 posturi de ingineri specialiști, din totalul de 15. Unul a sosit chiar anul acesta, un stagiar din promoția Iașului.

★
Ne îndreptăm împreună spre fermele zootehnice, despre care directorul afirmă: „La noi, la Rogova, explozia cea mai mare în domeniul noului s-a petrecut în zootehnie“. Pătrundem într-o veritabilă uzină de lapte și carne. Doar animalele vii, cu frumusețea lor reală și răsuflarea caldă și boturile umede și ochii lor melancolici, ne mai pot convinge că nu visăm, că este adevăr și realitate. Totul e mecanizat, totul vine și pleacă prin conducte, e pus în mișcare de motoare, programe și oameni nevăzuți. Este mai mult decit o industrie de lapte și carne. Ordinea și curățenia aduc, fără nici o exagerare, a farmacie. Sectorul nu e nici experimental, nici stație-pilot, ci sector de producție cu o capacitate de 4500 de capete de taurine — o fermă cu 2100 vaci cu lapte și o îngrășătorie cu un rulaj de 1800 capete anual, plus o ultramodernă „baby-beef“, unde viteții sint aduși la virsta de 15 zile din numeroase județe ale țării. Și mai există o fermă cu 15000 de oi.

Intrind în curtea-grădina a fermei de taurine, cu pomi în floare și gazon de parcuri englezești parcelat în dreptul fiecărui grajd, e prima dată cind il vedem și il auzim pe director vorbind cu alt ton decit cel de pină acum. I se luminează chipul și glasul capătă inflexiunile entuziasmului. „Ceea ce s-a făcut la noi — și am fost și eu în multe județe cu tradiție în creșterea animalelor, Brașov, Bihor, Alba, Timiș — e, cred eu, cel puțin unic pe țară. Sectorul il avem de mult, dar această modernizare de tip industrial am început-o acum vreo 5 ani“. Ne-o demonstrează cu fiecare pas. Hrana sosește pe benzi rulante, adusă la grajd de mici tractoare cu remorci și utilaje de încărcare-descărcare, apa vine pe conducte în adăpători individuale pentru fiecare animal. Mulsul se face tot mecanizat, prin aparate ca niște retorte demne de cele mai rafinate laboratoare și pleacă prin conducte spre un bazin central de colectare, inchis ermetic și cu toate condițiile de igienă. Gunoii de grajd cade sub podele, niciodată nu rămâne deasupra, deci totdeauna vitele sint curate și nu respiră acel aer greu, stătut, propriu marilor colectivități de animale. Pompe pneumatice absorb gunoiul și-l conduc — tot prin conducte —, la mulți kilometri distanță, într-un bazin direct în cimp, de unde e luat și împrăștiat iarna, ca îngrășămint. Totul e alb și miroase a var proaspăt, a cloramină și fin. La un grajd de mari dimensiuni trebăluiesc doar doi muncitori. Nici nu sint necesari mai mulți, ne lămurește șeful fermei de vaci, medicul veterinar Mihai Ciocină. El doar dirijează și supraveghează programul zilnic de îngrijire a vitelor.

CICI IORDACHE

Mătura din ușă

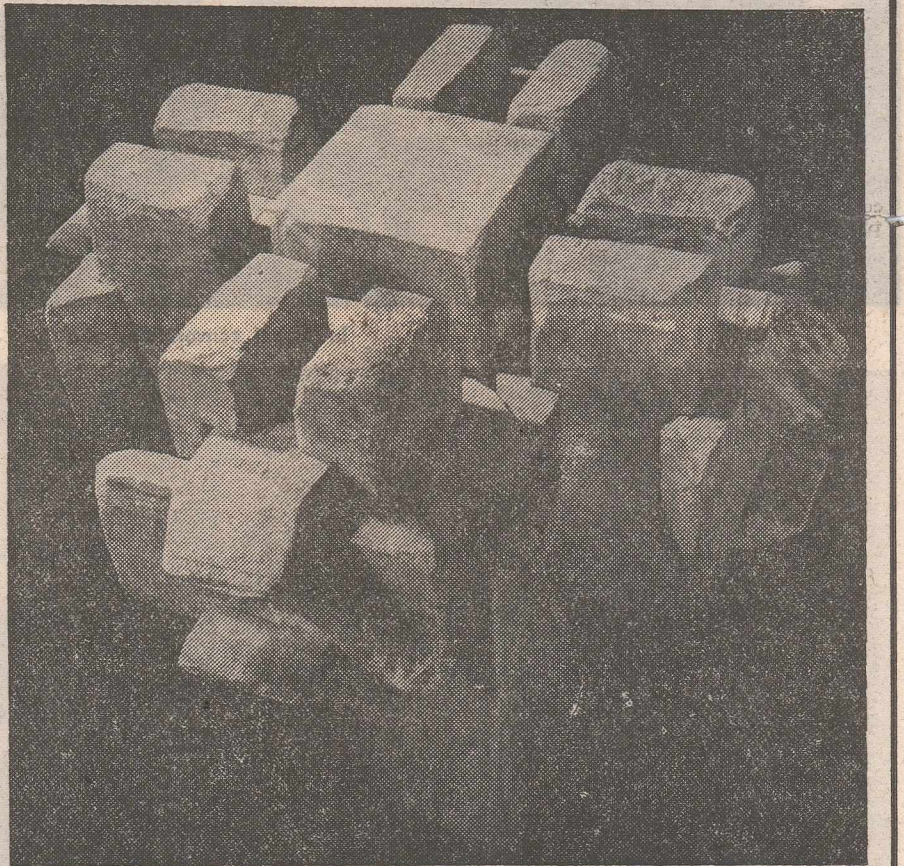
Ai văzut cind ai intrat în sat, cu orice gind ai fi venit, că gardul îngrădește grădina, nu pentru a o feri de privirea și nici de pasul, dacă ți-e voia, dumatile, ci pentru a o proteja de găină și de purcel. Intră și rupe o creangă de busuioac din ea. Ai fi putut pași peste gardul jos de nuiete sau de scinduri, ori prin dosul casei, dar arcul de triumf al porții e cel prin care se cade să treci. Dacă nu-i nimeni acasă, e obiceiul în Maramureș, să rămână o mătura în ușă. Ușa e descluiată. Poți da mătura la o parte și deschide. Mulți străini se miră de ce maramureșeanul nu incuie ușa cind pleacă de acasă. Nu și-o incuie fiindcă te crede și pe dumneata, care treci, tot ca pe el, om de omenie ce-ți vezi de ale dumatile. Iar dacă-ți trebuie o bucată de piine, căci poate ești flămînd, dai mătura la o parte, intră în casă și măninci. Pe prispă, sau lingă ușă, sau sub masă, vei afla și o vedere de apă și paharul agățat într-un cui de piciorul mesei. Nu te sfii de te simți ostenit nici să te odihnești pe pat. Vei dormi un ceas, două și, dacă gazda casei se va întoarce de la lucru, o să vadă mătura dată la o parte, și va ști că-i cineva înăuntru și-o să calce cu băgare de

seamă cind te va vedea că dormi și-o să-ți pregătească o cină caldă, și-o să te omenască și-o să poți minea la el, peste noapte, străine, dacă treburile nu te vor chema în altă parte. Și-ți vei hori horea cu el și te vei duce mulțumind și mulțumit în drumu-ți. De mii de ani porțile inalte și ușile deschise ale Maramureșului au străjuit ființa neamului nostru mai presus de lacăte și zaruri și granițe.

Au vrut pe maramureșean, mulți, în vreme, să-l nimicească, să-l batjocorească mindria, să-i fure generozitatea, să-i bareze deschiderea, să-i întineze cinstea, dar iată că el spune eternității: am fost și-oi fi și cine-o fost de cind ti lumea tăa a fi cit a fi lumea, cine n-o fost de cindu-i, ăla niciodată nu-i și lumea mea tăa a mea precum și această hore spusă din gură în gură, de la Orfeu încoace cu care vreau să inchei :

*Io-n pădure cind mă bag
Tăte lemnile mă trag
Și de tufă și de fag
Și mă-ntreabă că ce fac.
Tăte lemnile s-opleacă
Cu virru cătă oialță
Cu virru cătă pământ
Și mă-ntreabă di ce cint.*

MIHAI OLOS

MIHAI OLOS — Secretul inimii sau Secretul unirii sau Unirea Principatelor — prima sculptură în lemn, cioplită în 1965

Tirgoviște — istorie armată cu oțel (II)

Si Combinatul de oțeluri speciale din Tirgoviște, ca toate marile citorii industriale ale României contemporane, s-a edificat prin încorporarea în statura lui a unui quantum de solidaritate umană expresivă prin țaria ei, elocventă prin cuprinderea ei. Nu a fost o încordare de voință care să privească exclusiv județul Dimbovița, ci o operă de amplă colaborare, antrenind întreprinderi din toată țara și oameni din toată țara, mai ales oameni din toată țara...

3. La Tirgoviște, în vechea cetate de scaun a Țării Românești, am ajuns într-un creuzet al oțelului și, totodată, am ajuns într-un creuzet al destinelor omenești. Simpla lor mărunțire în cuvinte de toate zilele, ale vieții de toate zilele, ne vadește treptat particulara putere a timpului nostru de a desteleni din amorfite ceea ce se cuvenea destelenit, de a implini în tipare superlative ceea ce se cuvenea implinit: viață, destin, soartă. Cum am uitat că i-am spus ieri, cum vrem să-i zicem azi și cum am dori s-o numim miline... A depins, realitatea aceasta, și depinde de noi... Și să începem cu „veneticii“, pentru că în primul rind în umbra strădăniei lor a crescut și s-a maturizat această nouă cetate de scaun a oțelului românesc, pornită acum să ajungă din urmă Reșița.

Din Reșița a descins aici, odată cu primul țarăș bătut în perimetrul actualului Combinat de oțeluri speciale, amintitul inginer Victor Mihai. Maistrul Ioan Pirvan, de loc din Reusenii-Suceava, astăzi șef de atelier, poartă în spate o istorie omenească mai mult decit semnificativă: în '49, copil de oameni săraci, s-a gindit să ajungă intruciva la un liman printr-o școală de ucenici din Ițcani; în anii '50-'52 s-a trezit prin transfer elev al grupului scolar siderurgic din Hunedoara; s-a specializat acolo în laminare, a urmat și o școală tehnică de maistri și pînă în '65 a pascut bluminguri; a sunat apoi ceasul oțelului la Galați și între 1965 și 1972 Ioan Pirvan a fost „venetic“ la Galați, unde au învățat de la el meserie alte și alte promoții de siderurgiști români. Dar au învățat? — ne contaminăm și noi

de scepticismul jovial al subinginerului Nicolae Ciliban. Vor fi învățat, sună răspunsul, aproape de sine, de vreme ce știm toți ce înseamnă Galații în siderurgia de astăzi a țării. Și merită să consemnăm și faptul că, acum, unicul fiu al maistrului Ioan Pirvan, Casian Pirvan, e student în metalurgie, specialitatea prelucrării la cald, ceea ce nu înseamnă nimic altceva decit că între tată și fiu, între comunistul Ioan Pirvan și comunistul Casian Pirvan, s-a perfectat într-un timp relativ scurt, o ambiție durabilă: vor să lucreze curind împreună, umăr la umăr. Alți „venetici“ au descins și ei la Tirgoviște, cind a sunat și ceasul oțelului de Tirgoviște, unii dintre ei de-a dreptul în bandă, cum s-a întimplat cu frații William, Ioan, Mihai și Nelu Varga, de asemenea, moldoveni de baștină, primii doi electricieni de profesie, al treilea lăcătuș mecanic și ultimul macaragiu în oțelăria electrică nr. 2, oameni pașnici în viața de toate zilele și, în același timp, vajnici în munca de toate zilele, încăpăținați pînă la uitare de sine. În schimb, Constantin Matei a descălecat aici din județul Vrancea, o sumă din anii săi nu prea mulți i-a investit într-o profesie mai nestatornică decit zbaterea din aripi a unui fluture, ca să se lipească și el de ceva, în lipsă de altceva, a făcut-o pe profesorul suplinitor de educație fizică, ceea ce nu însemna mai nimic, sau aproape nimic, ceea ce nu înseamnă că nu a investit și în indeletnicirea aceasta oarecum derizorie o destoinicie particulară, dar a avut dintr-o dată puterea să se rupă de tot ce a fost, a aterizat din

Tătăranu de Vrancea aici, la Tirgoviște, a reînceput-o ca muncitor necalificat, a urmat în orele libere cursurile de operator cameră comandă termică și a devenit curind unul dintre oamenii de nădejde în grija cărora stă acum laminorul degrosator de semifabricate. Locul de baștină al maistrului electrician Stoian Burada, un alt „venetic“ pe aceste meleaguri, a tradiția rămîne Cimpia Turzii, unde, iar, tradiția înlădierii metalelor e mai veche decit la Tirgoviște, dacă trecem peste faptul că aici, la Tirgoviște, prouncine în răsveac domnitorul Petru Cercel să se așeze înția turnătorie de tunuri a arsenalului oștirii muntene. Stoian Burada a descins aici în '73. Și peste anul acesta au început să se afirme în istoria de numai un deceniu a Combinatului de oțeluri speciale din Tirgoviște și oamenii locului, ridicați la o nouă condiție umană, mai cu voia lor, mai fără voia lor, dar întotdeauna cu asentimentul adinc și secret al inimii lor.

Si un nou șir de nume și de istorii de vieți omenești, contopite în istoria mai cuprinzătoare a țării, contopite în istoria densă și glorioasă a Partidului Comunist Român, ne reține atenția: laminatorul Aurel Iordănescu, spre o pildă, dimbovițean din tată în fiu, s-a înrădăcinat din începutul începuturilor în perimetrul de 166 ha din stăpînirea oțelurilor tirgovișteni; Gheorghe Catrina, originar din Vulcană-Pandele, a început prin a urma o școală tehnică de desenatori, dar, curind, i-a răsunat în auz chemarea siderurgiei, s-a supus fascinației metalului incandescent, asta la numai 24 de ani, și a ajuns acum maistrul, șef de formație la stația de degazare sub vid a oțelului, instalație unică în țară prin performanțele ei tehnice, intrată în producție abia în urmă cu două luni; din Vulcană-Pandele s-a rupt și prim topitorul Mihai Măntescu, încă din '74, fost cindva strungar, format ca atare în grupul scolar al întreprinderii de utilaj petrolier din capitala județului Dimbovița, laureat recent al fazei pe întreprindere al olimpiadei oțelurilor. Un alt prim topitor, Dumitru Lu-

pașcu, născut în Corbi Mari — Dimbovița, stă în același rang de demnitate profesională. Maistrul Sorin Enescu, de loc din Aninoasa, a călcat mult alături de Dimbovița înainte de a se reinrădăcina: botezul siderurgiei l-a traversat la Galați și abia apoi a revenit în Tirgoviște. Numai maistrul Constantin Radu, muncitorul specialist Gheorghe Iliescu, șeful de atelier Nicolae Andreescu, inginer pe deasupra, laminatorul Vasile Gurgunoiu, Nicolae Duțescu și Adrian Popa, născuți prin Tătărani, prin Tirgoviște sau Răzvad, nu au mai bătut alte drumuri decit cele pretinse de studii și aici și-au început viața de muncă, fixindu-se în profesii devenite acum rațiunea existenței lor.

4. Si dacă suma oțelurilor dimbovițeni get-beget nu s-a implinit încă, este cazul să reconstituim și destinul familiei operatorului Marin Burtescu din Lucieni, prima comună încălțată de șoseaua dinspre Tirgoviște spre Găești, prima așezare de oameni în orizontul căreia acest combinat se infățișează exact așa cum este: covârșitor. Pentru că destinul acestei familii, într-un fel, se leagă strins de destinul „veneticienilor“ despre care a mai fost vorba, prin itinerar, prin încăpăținarea de a duce în creștetul tuturor ambițiilor unei nații de oameni o încăpăținare anume: speranța de mai bine. În urmă cu trei decenii, tatăl lui Marin Burtescu s-a dezrădăcinat, căutindu-și norocul tocmai la Pașcani, în depoul din Pașcani, unde s-a încadrat înția ca fochist și, apoi, ca mecanic de locomotivă. Marin Burtescu avea atunci doi ani. Odată cu intrarea în producție a Combinatului de oțeluri speciale, familia aceasta de dezrădăcinați s-a reintors acasă, și-a regăsit casa în sensul cel mai terestru cu puțință al acestui cuvint. Tată și fiu, astăzi, lucrează împreună, nu departe de casa lor, pentru viitorul lor. Și credem cu țarie că poate fi considerată și această întimplare o implinire a unui deceniu. A unui deceniu dintr-o istorie armată cu oțel. Istoria Partidului Comunist Român.

MIHAI PELIN

Tăranii de la marginea Capitalei

Orașul de la marginea satului, sau satul de la marginea orașului

Comuna Dobroești, după cum bine se știe, este una din așezările rurale situate cel mai aproape de Capitală. Din șoseaua Pantelimon, pe un drum ce o cotește discret spre stînga, doar la zece minute de mers pe jos, te și afli în centrul comunei.

Ion Ilie, operator chimist la Anticorozivul, împreună cu nepotul său Vasile Tudorică, muncitor la Filatura de lînă, locuitori ai comunei Dobroești, în timpul liber muncesc în acord global la C.A.P. într-un solar de 500 de metri pătrați ei au plantat circa 1 900 de fire de tomate

Drumul salatei de la Dobroești pînă în Capitală trece și prin miinile acestor femei

De fapt, cei de aici, și pe bună dreptate, consideră Dobroeștiul ca fiind un cartier al Bucureștiului.

— Dar mai există și un alt termen de comparație, ne spune în prima zi cu soare a lunii mai primarul **Virgiliu Pascu**. Din orice punct al cîmpului se vede orașul. Noul cartier Pantelimon, născut într-un timp foarte scurt, completează decorul. Cei bătrîni consideră orașul, ca și cartierul Pantelimon, ca pe un copil al Dobroeștiului. Un copil pe care noi trebuie să-l... hrănim. Așa că, zilnic, o mare cantitate de lapte, carne, brînză, ouă și legume, obținute atît în sectorul particular cit și din C.A.P., pleacă din Dobroești către oraș.

— Înțeleg din ceea ce mi-ai spus pînă acum că orașul nu vă „deranjează”, în ciuda faptului că foarte mulți locuitori din Dobroești muncesc în Capitală. Cum s-a reușit să se mențină, ca să spunem așa, un echilibru între agricultură și industrie?

— Este vorba de o tradiție care s-a păstrat. Dobroeștiul a fost și a rămas un mare furnizor de alimente pentru București. Din sectorul agricol al Capitalei, Dobroeștiul are cel mai mare efectiv de animale, raportate la numărul locuitorilor. Oamenii cresc peste 500 bovine. Pentru anul acesta s-au contractat, de la populație, un număr de 220 capete, planificîndu-se 83 tone. Pînă în momentul de față s-a și livrat către fondul de stat peste nouăzeci la sută. Concret: 196 de capete, peste 86 de tone de carne. Dar recordul cetățenilor din comuna noastră îl reprezintă creșterea porcilor. Se cresc, în momentul de față, peste 1 500, fiind încheiate peste 200 contracte cu statul. În comună sînt foarte multe familii, cum ar fi Nicolae și Marin Profir, Virgil Dumitrescu și Alexandru Ghețu, care anual cresc cite o sută de porci. Aceștia sînt doar cîteva exemple. Ei lucrează pe la diferite întreprinderi bucureștene, dar muncesc și acasă — fiindcă a crește o sută de porci este muncă nu glumă. Ce ar mai fi de spus la acest capitol? Despre producția de lapte. În afară de faptul că se asigură în totalitate nevoile din comună, zilnic peste 5 000 litri (numai din sectorul particular) pleacă spre oraș. În întreaga comună, la cetățeni, sînt 425 vaci mulgătoare. Ar mai fi de spus că în comuna Dobroești există și un efectiv de peste 800 oi. Ioan Giga și Stere Bădeca sînt doar cîteva dintre locuitorii care au peste 200. Pe lacul Fundeni există o insulă care a fost în întregime

Vacile C.A.P.-ului Dobroești se simt bine și cu... buletin de Capitală

cedată crescătorilor de oi. Totodată — ne spune în continuare primarul — pentru ajutarea și stimularea crescătorilor de animale s-a luat hotărîrea ca 100 hectare cu orz, după recoltare, să fie cedate cetățenilor pentru a însămînța, în cultura a doua, masă verde necesară animalelor. Nu există curte, cu alte cuvinte nici o bucată de pămînt, necultivată cu legume. În fondul de stat se speră ca peste 170 tone de legume să ia drumul orașului. Dar cantitatea este mult mai mare, fiindcă zilnic sute de cetățeni de-ai noștri vind pe piața Capitalei zarzavaturi și legume.

— Legat de acest lucru, ne spune președintele C.A.P.-ului, Gheorghe Ghețu, anul acesta, prin măsurile luate, există o colaborare perfectă între C.A.P. și locuitorii comunei. Despre ce este vorba? Toți locuitorii Dobroeștiului au primit loturi în acord global în legumicultură: fiecare familie — cite un solar avînd o suprafață de circa cinci sute de metri pătrați. Așa că, după orele de producție, mai toată suflarea comunei se află pe cîmp. Există o mare concurență, iar rezultatele sînt din ce în ce mai bune. Deci, cu alte cuvinte, s-a rezolvat în cea mai mare măsură problema forței de muncă. Din întreaga suprafață cultivată cu legume, care depășește 200 de hectare, se speră ca anul acesta să se obțină o cantitate de 4 500 de tone de legume. Altfel spus, 450 vagoane, deci cîteva sute de garnituri de tren pline cu legume. În momentul de față a și început recoltarea verzei timpurii.

— Ce ne puteți spune despre faimoasele roșii de Dobroești?

— Sînt o varietate de tomate specifice zonei noastre. Este, după cum probabil cunoașteți, un soi de tomate grase care se coc în mijlocul verii. O varietate cunoscută, fără să folosim cuvinte mari, din moși-strămoși. Noi ne pregătim și sămînța. Din acest motiv, lucrurile se simplifică foarte mult. Nu mai cumpărăm decît foarte puțină sămînță de tomate de la „Agrosem”.

— În anul care a trecut, ne spune Ion Giurea, secretarul comitetului de partid al C.A.P., ne-am clasat pe locul doi în ceea ce privește producția de lapte în întrecerea dintre unitățile gospodăriilor din zona Capitalei. Planul este de 1 050 vaci, dar anul acesta s-a ajuns la 1 378. S-a obținut

o producție de 2 500 litri de lapte pe cap de vacă furajată. Dar în primele patru luni ale anului 1981 producția a depășit 3 500 litri, ceea ce anunță un an foarte bun și în zootehnie.

În prima zi cu soare a lunii mai, după ce ploaia a stat, la Dobroești toată lumea muncea. Se plămădea viitoarea piine. Pînă să se decidă dacă Dobroeștiul este sau nu un cartier al Bucureștiului, cei de aici nu uită că în primul rînd sînt țărani.

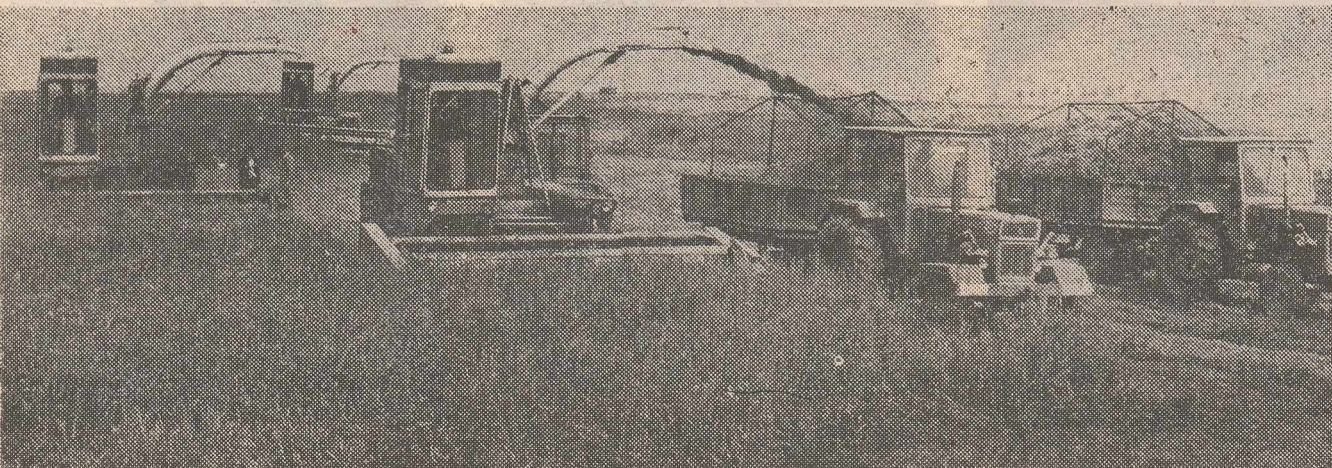
SORIN POSTOLACHE

Inginerul Adrian Alexandru leagă roșiile care sînt gata să dea în pirg

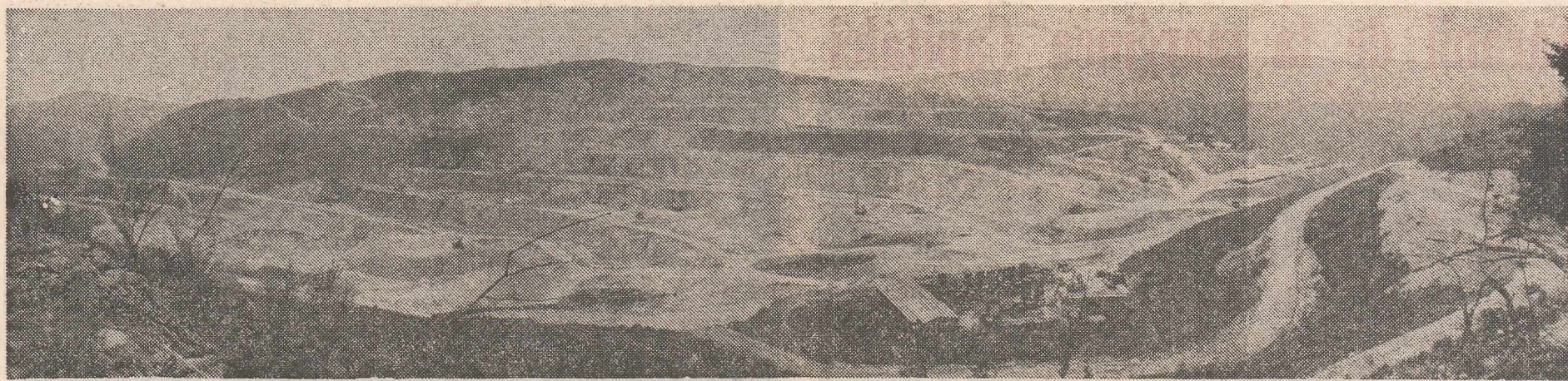

Celebrele tomate de Dobroești sînt plantate în cîmp

O DUMINICĂ DE AUR

Locul se cheamă „între girle”. Pînă în toamna trecută aici nu creștea nimic. Locul era plin de pietre, apa murea și nici oilor nu le plăcea să pască într-un asemenea loc. Terenul a fost arat, îngrășat și semănat cu secară pentru siloz. La sfîrșitul acestei săptămîni secara a ajuns la maturitate și în 4-5 zile a trebuit recoltată, fiecare zi în plus însemnînd pierderea calităților nutritive: soarele o coace și o transformă în celuloză, iar o zi de ploaie face ca alte 2-3 zile să nu poți intra în lan. Iată de ce duminică de 17 mai a fost mai mult de cit o zi obișnuită; pentru Complexul de creșterea și îngrășarea taurinelor din comuna Vișina, județul Dimbovița a fost o zi de aur.

Mihai Vereczki are 44 de ani și este din Nădlac, județul Arad. Șofer și mecanic în același timp, el conduce o autobasculantă de 40 tone.

Vom vorbi miine despre:

MOLDOVA NOUĂ

Cind se vorbește sau se scrie despre Moldova Nouă prima asociație se face cu ponderea extrem de însemnată pe care o va avea în producția de minereuri cuprifere a țării. A doua asociație, și cea mai recentă, o reprezintă zăcămintele de banatită, sau cum este denumită familiar, banatita.

Banatita a trezit la o nouă viață localitatea, dealurile golașe din vecinătate au căpătat deja o a doua natură, transformându-se în veritabile șantiere de lucru dominate de autobasculante și de excavatoare de mare putere. Evaluând importanțele rezerve ce există aici, geologii au dovedit, în urma prospecțiilor, și prin

calcule economice, că banatitele reprezintă o importantă bogăție națională care merită și trebuie să fie exploatată.

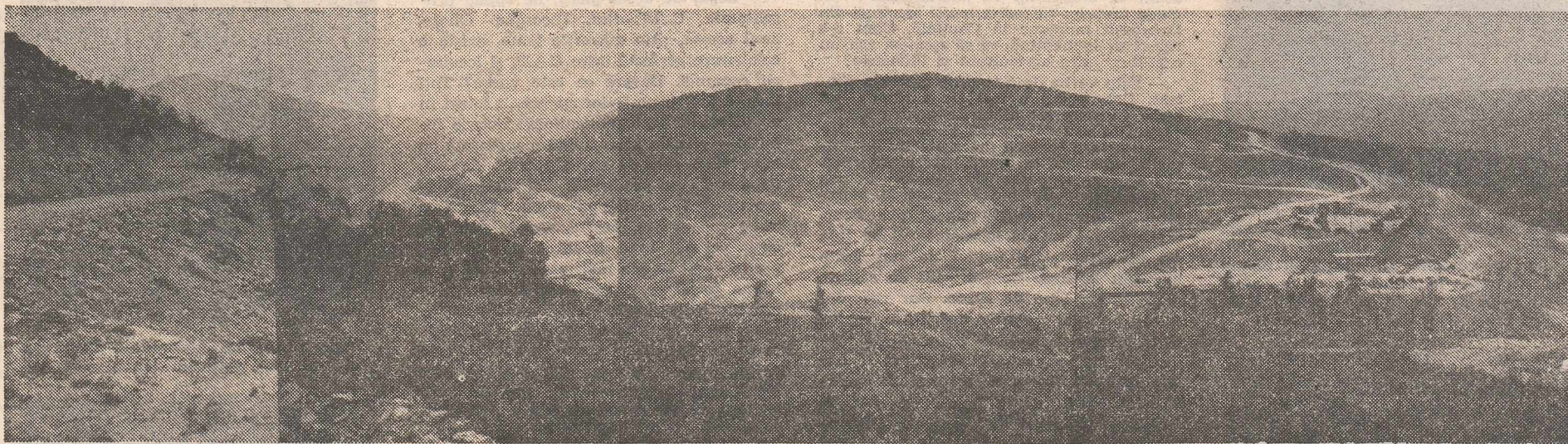
Cu ajutorul tehnologiilor moderne, în majoritate premiere românești, vor fi măcinați munți întregi de minereu. Prin noile metode de exploatare, va fi încărcat cu excavatoare de mare tonaj și o primă prelucrare va avea loc chiar în incinta carierei.

Combinatul va fi dacă nu cel mai mare din Europa de acest tip, oricum unul dintre cele mai mari de pe continent.

Exploatarea minieră de la Moldova Nouă anunță și câteva mari premiere tehnologice. În primul rând noua capacitate care va prelucra de circa 13 ori mai mult minereu decât vechea flotație. I.M.G.B. este autorul celei mai mari mori autogene cu cel mai mare motor inelar fabricat în țară. Cel mai mare concasor produs și existent azi în România. Stația-concasor are dimensiunea echivalentă cu a unui bloc cu 10 etaje, dar cu 35 metri construită în subteran! Soluția adoptată privind transportul gravitațional al minereului de la stație în port este, după cum ni se spune, și ea o „exclusivitate“.

Tot o autobasculantă de 40 tone conduce șoferul sucevean Stelian Tomșa. Susține că secretul în meseria lor, a șoferilor, este tot omul.

Schimbare de geografie la

ANINA

Astăzi Anina se configurează ca o premieră mondială. În mod sigur pentru noi, românii, încarnarea acestei idei energetice de primă valoare va fi un eveniment de pionierat, cu o rezonanță la fel de eroică, sub aspect uman, ca momentele Bicaz, Porțile de Fier, Lotru.

Termocentrala pe șisturi bituminoase din Munții Aninei înseamnă în primul rând o schimbare substanțială a geografiei tradiționale. S-au decopertat aici circa 2,5 milioane de metri cubi. Muntele Crivina și-a „pierdut“ din altitudine. Spus altfel, de la 700 de metri el a ajuns astăzi la numai 664. Un vîrf de munte tăiat! În Culmea sau, cum îi spun bănașenii, Tilva Zinii s-au tăiat trepte care vor ajuta în viitor la exploatarea de șisturi bituminoase.

În multe privințe Anina rămîne un șantier inedit. Prin capacitatea de prelucrare. Prin amplasare. Prin soluțiile tehnologice adoptate. Anina va aduce o însemnată contribuție la programul de independență energetică a României, transformînd, prin puterea finală instalată — 990 MW, repartizată în trei grupuri a câte 330 MW — destinul energetic al județului Caraș-Severin. Împreună cu termocentrala de la Doman ce va fi „sora“ ener-

getică a Aninei și cu energia hidro obținută prin amenajarea râurilor Cerna, Belareca, Bistra-Mărului, Timiș și Birzava, acest județ se va transforma, în decursul cincinalului viitor, dintr-un mare consumator într-un producător de energie, cu implicații fundamentale asupra g-eo-

grafiei industriale a zonei. În 1985 se vor furniza de aici circa 1 700 Megawați și tot în 1985 producția de șisturi bituminoase va fi de circa 16 milioane tone.

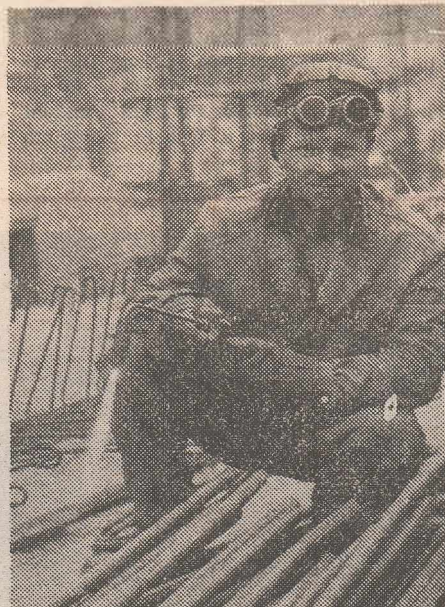
Exploatarea la nivelul carierei de suprafață se pare că este asigurată pentru 80 de ani, iar la nivelul de profunzime,

pentru circa 300 de ani. Astfel, Anina se înfățișează și ca un act de „responsabilitate energetică“ față de generațiile viitoare.

Reportaje de
MARIAN CONSTANTINESCU
Fotografii de MIRCEA HUDEK

Vári Iosif: „La cei 54 de ani ai mei, cred că pentru o construcție de talia celei de la Anina e vremea celor tineri. Dar nici noi, bătrînii, nu ne lăsăm!“

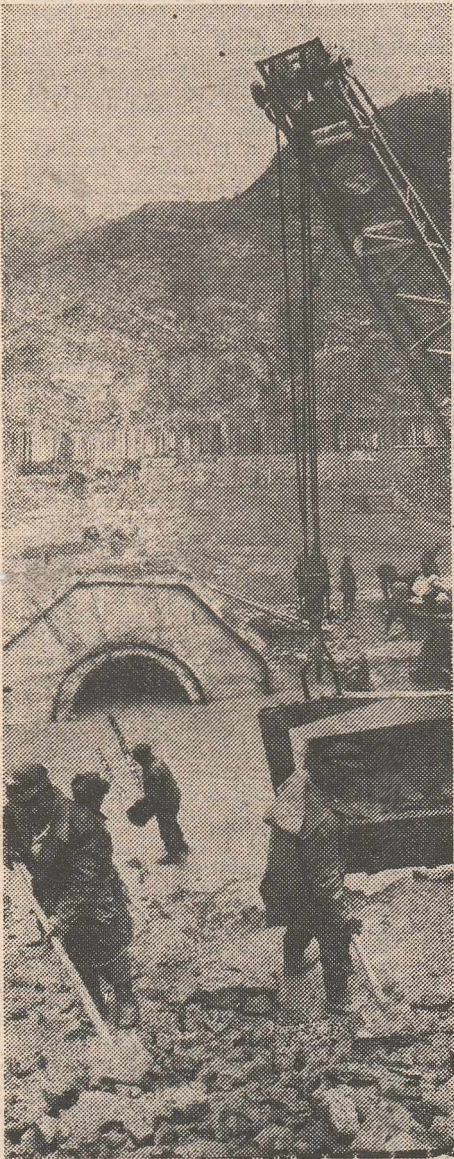

Vasile Olteanu: „Sînt sudor de 16 ani. Vîrsta mea poate fi măsurată și altfel: Paroșeni, Iernut, Mintia-Deva...“

La început au fost șoferii și excavatoriștii. În fotografie: Ion Ignat

La Siriu, oameni obișnuiți cu greul și cu drumul

Plouă peste șantierul hidrocentralei de la Siriu și nu oricum, ci rău, ca între dușmani. Cotele sint, față de ieri, în scădere cu 30 de centimetri, dar apa Buzăului se bulucește spre conducta de deviere și parcă o turmă de bivoli furioși s-ar grăbi să-și caute adăpost sub muntele Teșoiu, sub care e săpata conducta. Se puscă în cariera Pascului, iar zgomotul răzbate pînă aici, la sediul G-upului de șantiere, ca o victorie repurtată asupra unei ploii care nu vrea să mai stea. Directorul Grupului, inginerul Corneliu Andrei, lipsește. S-a produs, în aval, o alunecare de teren, „o pornitură” cum zice careva, conducta de alimentare cu apă a Nehoiului e amenințată și Andrei a alergat într-acolo.

Îoșim în șantier, sub umbrele, ferind aparatele de fotografiat. Oamenii își văd de treabă, în cizme de cauciuc și pelerine de plastic. Zărim și citeva pufoaice, dar vremea acestora, înțelegem, a trecut. Brazilor le-au dat mugurii și oamenii au lepădat cojoacele, devenind mai ușori și mai eleganți. Cizmele sint la mare preț, căptușite cu pislă însă, contra umezelii și a reumatismului. Mașini grele, sub călcătura cărora terenul pareă tresare, străbat în toate direcțiile această scobitură uriașă pe care urmează s-o umple 8,5 milioane de metri cubi de argilă, balast și arocamente (8,5 milioane însemnind volumul total al viitorului baraj). S-au așezat deja, în termen, 1,8 milioane, și operația continuă. Se transportă, acum, balast și arocamente. Argila stă, din cauza ploii, explică inginerul șef Benone Rolea, în compactează. Zicem „scobitură”, întrucît în dreptul miezului de argilă se deschide o groapă mare în care, sub cota terenului natural, de la rocă în jos, se injectează lapte de ciment sub presiune, pînă la 80 de metri. E așa-zisul voal de etanșare, de fapt un baraj subteran menit să împiedice infiltrațiile. La el lucrează, sfidînd ploaia și privind cu amuzată înțelegere la umbrele noastre, formația condusă de Pavel Ciocoiu, la 45 de ani adevărat veteran al construcțiilor hidroenergetice, om care a învățat geografia muncii și a țării umblînd pe mai multe șantiere, pe Valea Bistriței, la Lotru, la Poiana Uzului etc. Acum însă, Pavel Ciocoiu n-are timp de noi. Roca e afurisită și-i dă bătăi de cap, nu-i arde de discuții, poate la anul, zice, și aproape că nu mai înțelegem dacă glumește sau vorbește serios.

Mai trecem o dată pe la sediul, dar inginerul Andrei n-a venit. Ne însoțește

Si se cheamă viață

Cîntă-n struna primăverii cîntece copilărești
cît să creadă iar copiii în lumină și povești
miniați pe ghinda serii izbăviți de vești nefaste
cine are ochi albaștri ca o oaste ca o oaste

ori de dragoste vorbit-am ori de glod și mărăcini
nu-nțelegi că niște lucruri singulare mai suspin
nu-nțelegi că vrem a avea înțelegere și pace
și în țările bogate și în țările sărace

nu-nțelegi că multiforma necesara și plurala
întrebarea „ce făcărăm” ne va ține sigur calea
nu-nțelegi că noi pluralii noi avem și-un singular
un al dragostei hotar ?

ION NICOLESCU ■

ploaia și, pe o bucată de drum, maistrul Vasile Neamțu, 40 de ani, cască de protecție și, în colțul gurii, o floare. Zice că floarea nu ține de foame, ci de dor, un astfel de sentiment încercîndu-l uneori, mai ales duminică, cînd bea o bere în fața televizorului și își aduce aminte de plaiurile natale, de Broscăuții Dorohoiului. E și el vechi șantierist și treaba asta i se trage (nu glumește) de la un vecin care l-a îmbiat, ehe, demult, prin '58, la o excursie de-o zi la Bicaz. S-a dus pentru o zi și a rămas 3 ani ca, așa se recomandă, „doctor la mașini”, adică mecanic. De la Bicaz, cînd barajul a fost gata, a luat-o spre Baia Mare, poposind la Firiza, unde a găsit, după cele 10 ore legale de muncă, timpul necesar ca să se și însoare, tot pe șantier, cu o fată specialistă în bobinaj și în ciorbă de burtă. După bobinaj, ies bani buni. După ciorbă, te lingi pe degete și mai ceri. Înrolat în marea familie a constructorilor de hidrocentrale, oameni obișnuiți cu greul și cu drumul, Vasile Neamțu a continuat să-și scrie biografia cu cheia de 18 și cu patentul, ca și Nicolae Ene sau Gheorghe Rusu, pe care i-a cunoscut la Bicaz și de care nu s-a despărțit nici azi.

Bonțu Mic, pîriu de importanță locală, numai mic nu e. S-a umflat și cade dinspre Jariștea ca o vijelie. Plouă. Camioanele continuă să umble, numai că drumurile lor sint, azi, mai scurte. Avînd de luptat, ca peste tot, cu criza de combustibili, oamenii de la Siriu au strîns curea cu cît au putut și, totodată, au căutat soluții. Le-au și găsit, părăsind cariera de la Șețu, aflată la 22 de kilometri de șantier, și trecînd cu exploatarea la Cașoca, 15 kilometri mai aproape. S-au bucurat mai ales șoferii, între care Gheorghe Neamțu strunește o hărăbaie de „Belaz”, fără să aibă vreo legătură de rudenie cu maistrul mecanic. Mașinile de 27 de tone sint principalul mijloc de transport în șantier și la volanul lor se găsec profesioniști de toate vîrstele, dar mai ales tineri, Alexandru Constantin, Clim Gruman sau Vasile Bran. Ultimul dintre ei nu-l altul decît fiul maistrului betonist cu același nume, dovadă că patima pentru șantier se predă din generație în generație, ca o torță purtată cu miini bătătorite și vorbe puține. E și cazul familiei de zidari Rusen, prezentă la Siriu cu toată partea bărbătească: Ion, Neculai, Gheorghe și Leonida. Cei citați și alții ca ei alcătuiesc stirpea aceea nobilă de șantieristi, bărbați dintr-o bucată, „vinduți”

trup și suflet construcției, mereu convocați la greu și gata oricînd, 365 de zile și tot atîtea nopți pe an, să răspundă „prezent”. Azi aici, miine-n Focșani, ei străbat țara în pufoaice și cizme de cauciuc, primii la datorie oriunde munca are nevoie de ei. La Siriu, azi, constructorii trăiesc ca la oraș, căci abia s-au dat în folosință alte trei blocuri cu cite 30 de apartamente. La început însă, totul era vis și noroi. Șantieristi dormeau pe unde apucau și mincau te miri ce. Totul din fugă, iar viața lor era, fără îndoială, eroică. Era, din punctul lor de vedere, viața lor și nimic mai mult.

Revenim pe locul viitorului baraj. Pînă în 1974, gîtitură între versanții Jariștea și Teșoiu, spațiul s-a lărgit, s-a luminat. S-a mușcat adînc din pieptul munților și aceștia, ca într-o aventură cosmică, s-au tras în lături, făcînd parcă o reverență de sute de metri. Acum, între doi munți aflați aici de cînd lumea se așterne al treilea, produs uman sută la sută. Apare, în sfîrșit, și directorul Andrei. De cînd nu l-am văzut, să fie doi ani, a mai albit, dar pasul i-a rămas la fel de aprig. Merge de parc-ar alerga, cu ochii cufundați sub cozorocul căștii de protecție. Biografia lui e, sub multe aspecte, tipică. A terminat facultatea în 1961 și, de atunci, tot umblă pe șantiere. Bistrița, Poiana Uzului și așa mai departe. A început, firește, ca stagiar și iață-l, azi, director de Grup, încercînd de responsabilități, dar păstrîndu-și modestia și simplitatea. Zice că e bine, sarcinile de plan au fost realizate pe primele patru luni ale anului. Recent (și cu 10 zile mai devreme), s-a încheiat intersecția galeriei de priză cu cea de aducțiune a viitoare hidrocentrale de la Nehoiașu. Confirmă că e bine, doar că plouă și directorul tușește din cauza de răceală și de țigări. Se aude dinspre cariera Pascului o nouă bubitură. Ingerul Andrei își privește, mișcarea reflexă, ceasul și dă din cap. Da, îl auzim, era timpul. Se îndreaptă, în pas la fel de săltat, spre stația de betoane. Il urmărim cu privirea și, sus, sub timpla Teșoiului, distingem citeva buldozere. Parcă fac echilibristică, de la distanță arată ca niște jucării. Pe acolo va trece, arată careva, drumul național, pe marginea viitorului lac de acumulare, ce va avea o coadă de 10 kilometri.

Peste Teșoiu, norii par să se fi așternut la taifas.

OVIDIU IOANIȚOIA ■

Opinia unui alegător

Ce-mi spune la un moment dat un cunoscut, om foarte important, și mai ales important într-un anume domeniu de activitate, adică cineva prin propriile lui puteri și pe propriile lui picioare, vreau să spun specialist, independent față de scaun, oricînd capabil să-și cîștige piinea cîștit, chiar și fără funcția lui importantă?! Imi spune că e consultat într-o problemă „pendinte”, cum zicea el cam prețios, de domeniul lui, e consultat de un șef al lui ierarhic sau care avea și datoria și puterea să acționeze în acel domeniu, e consultat, va să zică, dar — eu îl citez acum — am înțeles că omul — adică acela care cerea consultația — avea o părere a lui și de mine n-avea nevoie decît să-l argumentez acea părere, să-l furnizez argumente susținătoare. — Și ce-ai făcut? — îl întreb. — Firește, zice omul important în domeniul lui, specialistul, i le-am furnizat. — Dar — mai întreb eu — părerea aceea era una care merita susținută, avea vreo întemeiere, merita argumentele tale? — Nu — răspunde el iar, și foarte liniștit — era o eroare ce credea el, o eroare păgubitoare, însă era limpede că omul vrea să aibă el cuvîntul hotărîtor, postul îi permitea, se vedea clar că de la mine nu aștepta părerea mea, care trebuie să-ți spun că era exact contrariul celor susținute de fel cam hazardat. Ce era să fac?! — Să spur cîștit care e adevărul și ce se cuvenea făcut în această situație ca să nu se producă o eroare păgubitoare. Cunoscutul s-a uitat la mine foarte mirat, cu conștiința deloc neliniștită, și m-a întreat ca pe un fel de marțian care, adică, nu înțelege nimic din viața asta a noastră, a pămîntenilor. — Domnule, nu înțelegi că se vedea clar — atîta experiență mai am și eu — se vedea clar că omul n-avea nevoie de părerea mea ci de asertimentul meu? — Și ți l-ai dat? — Da — mi-a răspuns el iar senin. — Și nu ți-e rușine de profesia ta, de demnitatea ta, de funcția ta, de anii pe care îi mai ai de trăit și știi bine că ai acreditat o eroare, că ai „fundamentat-o” științific?! Că ai pus la baza ei prestigiul tău?! Ce te-a făcut să fii laș? Scaunul ăsta mizerabil și privilegiile lui cu secretară? Nu pot să cred.

Ne-am despărțit, sper nu definitiv, dar destul de străini unul de altul. La despărțire mi-a spus ceva despre „incurabilul meu idealism”. — Prietene, i-am răspuns atunci, la acea despărțire, oricît ți s-o părea de paradoxal, vreau să te asigur că din acest punct de vedere eu vreau să rămîn, în plin socialism și în plină filosofie materialistă, un idealist incurabil!

Sigur, pe mine m-a îndurerat povestea asta, dar din păcate ea nu reprezintă un caz izolat. Și mai nefericită e împrejurarea cînd auzi pe cite un astfel de tovarăș vîntîndu-se că nu e bine ce face el, că el se aștepta să nu iasă bine nu știu ce treabă la care era angajat, dar cu tot devotamentul lui păgubitor el slujise acea treabă conștient că, altfel, ar fi fost mult mai bine. E aici o chestiune de demnitate asupra căreia sociologii, politologii și chiar psihologii e cazul să stăruiască foarte serios. Noi lucrăm azi pentru propria noastră propășire, în cadrul libertății noastre socialiste de a ne asuma conștiința toate răspunderile și mai ales întreaga răspundere. E bine să ne obișnuim să vorbim răspicat și deschis și să spunem răspicat în ce credem și la fel de răspicat în ce nu credem. Unanimitatea automată nu e expresia unității, nu ea este. Important este ca unitatea să apară din lupta contrariilor, în acel moment cînd conștiințele sint capabile să-și facă argumentat publice opțiunile. Un întreg proces al organizării socialiste a societății noastre tinde neconștient spre perfecționarea formelor sale și tot timpul avînd la bază acea cerință hotărîtoare ca absolut toți membrii societății să-și asume conștient răspunderile. Nimeni în locul nostru nu poate face acest lucru.

DINU SARARU ■

MIHAI BOACA ■

La 3 septembrie 1940, ziaristul și scriitorul de limbă maghiară, cetățean român, Ferenczy György, unul dintre mulții oameni de cultură maghiară din România care, alături de întregul popor român, de toate forțele naționale democratice antifasciste și antirevizioniste a spus un „NU” categoric dezmembrării teritoriale a României, a plecat în pribegie împreună cu zeci de mii de familii de români dezrădăcinați din milenarul lor sol. La părăsirea orașului său natal, Clujul, nota: „Adio, Cluj... Într-o minunată zi de toamnă îmi iau rămas bun de la orașul meu natal. Cu ochii în lacrimi și mai mingăi odată amintirile unui trecut fericit, ce-mi revine în minte. Durerea îmi sfredleşte inima (...). Totul mi se pare încă de necrezut. Dacă n-aș vedea sutele de mașini și de căruțe pline cu mobilă și lăzi, durerea ogîndită pe fața pribegilor, încă ș-acum în ultima clipă aș crede că totul e vis, un vis amar, dureros... Din păcate însă realitatea îngrozitoare este aceea că peste câteva zile granița va trece de-a lungul Feleacului, orașul meu natal va fi teritoriul ocupat, iar eu trebuie să plec. Să plec, dar încotro? Nici eu nu știu (...). Mă resemnez și cu fruntea sus merg mai departe pe calea cea nouă. Trecutul m-a călît (...). Cu viu grai, sau în scris, întotdeauna am afirmat că maghiarii din Transilvania și înainte de război am fost în minoritate, iar sub români păturile largi ale oamenilor muncii maghiari erau complet mulțumiți de soarta lor. Naționalitățile au trăit ca cetățeni români cu drepturi depline, într-o totală libertate, la reforma agrară le-a revenit pământ (...). M-am considerat întotdeauna un secu care luptă pentru o concurență pașnică între popoarele care trăiesc în România, dar în același timp ca cetățean român cinstit, loial, am înfierat munca de subminare pornită împotriva unității teritoriale a patriei noastre și m-am opus mișcărilor iredentiste”. Dar, conchidea optimist gazetarul: „Va veni ziua cînd voi putea așeza din nou o coroană pe mormîntul părinților mei, cînd din nou voi spune o rugăciune lingă sicriul marelui poet român Octavian Goga, cînd voi putea revedea Oradea, Satu-Mare și celelalte localități ocupate ale Transilvaniei. Va veni ziua cînd se va lumina cerul deasupra Clujului, care din nou va putea strînge în brațele lui aceste mulțimi de pribegi, cînd după atîtea încredări și dureri, zorile Dreptății vor răsări din nou” (a se vedea lucrarea „Golgota în Transilvania”, Institutul de Arte Grafice „Eminescu” București, 1941).

Așa gîndea un intelectual antifascist maghiar din România în fața zbuciumului în care se afla România amputată, România spîntecată, dar nu răpusă; gîndea el atunci, cînd, reluîndu-i propriile afirmații, dîncolo, în Ungaria lui Horthy era „sărbătoare”; dar degeaba dîncolo era sărbătoare! Asemenea sărbători zidite pe suferințele altora au fost dintotdeauna condamnate la pieire și vai de acei care nu au vrut și nu au putut gîndi cum gîndea Ferenczy György, cum gîndea singurînd națiunea română, toate popoarele afectate sau cîtătoate de fascism, de statele revizioniste, intrucît după perfectul raționament al lui Milton G. Lechner — autorul lucrării „Ardealul, Pîmînt românesc (problema Ardealului văzută de un american)”, apărută în limba română la București în anul 1944 — „Dictatele impuse de dictatori au avut dintotdeauna soarta fauritorilor lor. Nimic nu se poate clădi într-adevăr pe violență, după cum nimic nu se poate clădi pe nisip, nici dictaturi, nici dictate”. Dar cum s-a ajuns la acest odios act față de România și cum s-au repercutat dramatismeale lui asupra poporului nostru? Desigur, aici nu putem derula în detaliu evenimentele care au premers, au marcat și au urmat verdictul imperialist, fascist de la Viena din 30 august 1940... Vom încerca o schiță sumară a evenimentelor și proceselor, intrucît nu acum începem și nu acum terminăm a scrie despre istoria acestui act; a început și se scrie încă înainte de a se produce și se va scrie atîta timp cît va fi necesar a se reține concluziile pe care le oferă Dictatul fascist de la Viena care a rupt din trupul României un teritoriu de peste 42.000 km² și o populație trecînd de 2,6 milioane, majoritatea (1.312.118 = 51%) români, a fost rezultatul politicii de revizuire și reimpărțiri teritoriale promovată în Europa de Germania, Italia, Ungaria și alte state începînd cu perioada imediat următoare primei conflagrații mondiale. După cum se știe, sistemul tratatelor de pace de după primul război mondial a creat o dură confruntare între marile puteri invinse și cele invingătoare, urmare a unui nou raport de forțe, a unui nou „echilibru” stabilit între acestea. Nemulțumirile invinșilor — în primul rînd Germania și Ungaria — s-au manifestat printr-un număr înființat de motivații și justificări de esență politică, acțiuni de esență militară menite a „repara nedreptatea”. După războiul franco-prusac din 1871 și pacea de la Frankfurt (1871) care a consacrat înfrîngerea Franței, „Germania deținea suveranitatea politică și militară pe continentul european (...) și năzuia tot mai mult spre o supremație în politica lumii întregi („Deutschland über alles”) prin expansiunea comercial-economică și dezvoltarea forțelor sale navale în concurență amenințătoare pentru Anglia și imperiul ei colonial” (a se vedea „Revizionismul” Tipografia concesiionară — Terek Mirzescu, 9 — Iași, 1937 p. 47—48).

După război însă, Germaniei, care a fost nevoită să se recunoască invinsă, i s-au hiperbolizat toate veleitățile și nemulțumirile de mare putere mondială, colonială, menită a decide destinele umanității. Refacerea vechiului imperiu și a locu-

lui ce-l ocupa în lume, refacerea „spațiului vital” au constituit obiective de primă dimensiune ale cercurilor conducătoare imperialiste germane, politică ridicată la cote superioare de către partidul nazist al lui Hitler. Revizionismul teritorial, abolirea consacrărilor făcute prin Tratatul de pace a rezultatelor războiului vor amenința tot mai mult omenirea, îndeosebi în statele din centrul și sud-estul Europei care s-au edificat pe ruinele fostului imperiu habsburgic — pe care tindea a-l moșteni Germania hitleristă — precum și prin destrămarea fostului imperiu țarist, cum ar fi: Austria, Cehoslovacia, România, Polonia, Iugoslavia. În acest sens, încă în 1928, Hitler spunea: „Nu este cazul a cerceta obiectivele politicii externe germane decît acolo unde pot fi găsite: în cucerirea teritoriilor din est”. Alături de Germania și, din motive similare — deși la proporții mult reduse ca spații vizate — pentru revizuirea și reimpărțirea teritorială a Europei s-a ridicat de asemenea imediat după război și Ungaria horthystă care, ca și mentorul ei, Germania nazistă, făcea dovada unui necontenit „neastîmpăr” și „îndărătnicie” în promovarea politicii revizioniste. Cu deplin temei autorii lucrării sus-citate despre „Revizionism” constatau că „În privința neastîmpărului acestuia nervos și parcă frîmîntat, mereu, de crize violente, Ungaria ține chiar primul loc înaintea tuturor celorlalte state, prin agitația și propaganda ce le face necontenit împotriva tratatului de la Trianon chiar din clipa semnării lui” — România, Cehoslovacia și Iugoslavia fiind nemijlocit vizate. Această punte

generală în Ungaria și în aceeași zi primele unități horthyste au trecut frontiera cehoslovacă. În zorii zilei de 15 martie 1939, trupele germane au început agresiunea în Boemia și Moravia, iar la 9 dimineața, primele unități motorizate naziste au intrat în orașul Praga.

Stimulate de acțiunile militare horthyste împotriva Cehoslovaciei și de desființarea temporară a acestui stat, elementele iredentiste maghiare și-au amplificat activitatea ostilă contra statului român pentru a împiedica sprijinirea de către acesta a poporului cehoslovac și a crea pretextul intervenției trupelor germane și ungare pe teritoriul românesc în vederea anexării Transilvaniei. În timpul invaziei asupra Cehoslovaciei, avioane germane și ungare au aruncat din greșală deasupra teritoriului acestei țări manifeste în limba română, ceea ce arată că cercurile conducătoare din cele două state revizionist-fasciste erau pregătite să pornească o agresiune militară și împotriva României.

Paralel, conducătorii Ungariei horthyste și-au intensificat tot mai mult acțiunea revizionistă împotriva României, fiind susținuți în această direcție de către Germania hitleristă. Ziarul „Magyarország”, organul național-socialistilor unguri, în numerele din toamna anului 1938, ridică pe un ton agresiv problema „autodeterminării maghiarilor din România”, cerînd ca Transilvania să fie cedată imediat Ungariei. La 12 martie 1939 apărea, în ziarul fascist din Budapesta „Nemzet Szava”, un articol sub titlul „Vrem drum spre frații noștri secu”, ceea ce însemna revendica-

dapesta, 30 septembrie 1939, pag. 547). În ipoteza izbucnirii unei grave crize politice în România, guvernul horthyst preconiza să intervină cu forța armată pentru ocuparea Transilvaniei.

În general, în toată această perioadă regimul fascist al lui Horthy și-a axat întreaga politică externă pe revizionismul teritorial îndeosebi față de România, Cehoslovacia și Iugoslavia, orientîndu-se spre o alianță cu forțele fascismului și războiului care pregăteau un nou măcel mondial împotriva popoarelor lumii, pentru revizuirea tratatelor de pace și modificarea statu-quo-ului teritorial stabilit după primul război mondial.

În condițiile creșterii pericolului agresiunii hitleristo-horthyste, masele populare antifasciste, inclusiv din rîndul naționalităților concloicioare, s-au ridicat ferm pentru apărarea independenței naționale și a integrității teritoriale a țării, împotriva amestecului în treburile interne ale României ale statelor fasciste-revizioniste, împotriva incitării naționalității maghiare la acțiuni ostile poporului român, pentru adîncirea drepturilor și libertăților democratice prin lupta în comun a tuturor forțelor patriotice și antirevizioniste din România.

În fruntea acestei ample lupte s-au situat cu fermitate comunistii, indiferent de naționalitate, care au militat pentru organizarea și mobilizarea maselor largi populare, români, maghiari, germani, evrei și de alte naționalități în vederea respingerii actelor agresive, revizioniste ale Germaniei și Ungariei împotriva României. Sintetizînd poziția Partidului Comunist Român în această problemă și exprimînd hotărîrea populației maghiare din România de a lupta cot la cot cu poporul român în aceste grele momente pentru destinele patriei noastre, militanților comunisti români, de naționalitate maghiară Alexandru Sencovici, publică în martie 1939 broșura „Să nu capitulăm! Să rezistăm!”, în contextul căreia, printre altele, se arată: „Libertatea, independența și dezvoltarea viitoare a populației maghiare din Ardeal sînt strîns împletite cu independența și soarta poporului român. Hotarele actuale ale României, independența națională sînt puternic amenințate de către puterile Axei. O spunem deschis că libertatea, bunăstarea, dezvoltarea națională, economică și culturală a națiunii maghiare din Ardeal sînt de asemenea amenințate de strădanile cuceritoare ale Axei. Tocmai de aceea în interesul naționalității noastre maghiare și al interesului întregului popor român, ne opunem categoric revizionismului. Ne asumăm în întregime toate consecințele și ne luăm răspunderea ca cu arma în mînă, disciplinați, cu curaj și organizați, dacă va fi necesar, să luptăm împotriva „Axei” și a agresivității sale anexioniste. Dacă trebuie cu pretul vieții noastre vom apăra granițele actuale ale României. Din punct de vedere politic cu toate forțele și știința (cunoașterea) noastră vom demasca și vom lupta împotriva agenților interni (infiltrati) ai Axei fie ei maghiari, germani sau români”. În contextul broșurii se remarcă apoi „că nu de la guvernarea fascistă hitleristă de la Budapesta asteptăm asigurarea drepturilor naționale, dezvoltarea, creșterea bunăstării ci de la colaborarea cu poporul român, din puternica înfrîntare cu acesta. Budapesta este astăzi reacionară, antinațională. Merge alături de Berlin ale cărui strădani cuceritoare față de România sînt evidente. Merge alături de Roma care a înecat în sînge independența națională a popoarelor spaniol și abisinian. Toate acestea sînt strîgătoare la cer, fapte de necontestat ce impun să fim antirevizionisti”.

Ampla mișcare antifascistă și antirevizionistă desfășurată în țara noastră, ca și în numeroase alte țări ale lumii nu a putut însă împiedica ascensiunea necontenită a fascismului și expansiunea Germaniei naziste spre sud-estul european, revizuirile teritoriale promovate de puterile „Axei” și satelii ei. Schimbarea raportului de forțe pe plan european în favoarea țărilor agresoare, adeptele ale politicii de revizuire și cîtătoare teritoriale, dezmembrarea frontului țărilor și forțelor ce militau pentru menținerea păcii și securității mondiale, a statu-quo-ului european, politica trădătoare a cercurilor fasciste din România au condus la izolarea României în viața politică internațională, aruncarea ei în brațele Germaniei naziste și dezmembrarea sa teritorială. La 30 august 1940 odată cu pronunțarea de către Germania și Italia a Dictatului fascist de la Viena a fost smuls din trupul țării partea de nord a Transilvaniei și instaurat aici regimul de ocupație fascist horthyst. Au urmat în primele zile ale lunii septembrie 1940 instaurarea în România cîntății teritorială a regimului de dictatură fascist-legionar și apoi intrarea trupelor naziste în țară, precum și angajarea țării noastre în războiul hitlerist ceea ce a dus România în pragul unei catastrofe naționale.

Dar cursul evenimentelor ulterioare a înfrîntat logica fascistă și România s-a reinstaurat, prin propria ei voință și prin propriile ei puteri, în drepturile naționale. Politică Partidului Comunist Român de întărire perpetuă a independenței patriei reprezintă o dimensiune revelatoare a prezentului nostru și, totodată, o garanție a liberei noastre dezvoltări viitoare în consens cu aspirațiile de progres ale poporului care sîntem. Înainte de toate, această politică înțeleaptă contribuie la edificarea în lume a unui climat menit să descurajeze orice încercare de a se ignora lecțiile drepte ale istoriei.

MIHAI FATU

Dictatul fascist de la Viena din august 1940 și consecințele lui (I)

de legătură între interesele nazisto-horthyste, dealtfel, a și condus la apropierea necontenită între cele două state fasciste amenințînd grav independența și integritatea teritorială a multor state mici și mijlocii, pacea și securitatea Europei. Atrăgînd atenția asupra acestei primejdii Comitetul Central al Partidului Comunist Român, în scrisoarea adresată lui Ion Mihalache, președintele Partidului Național Țărănesc, în ianuarie 1936, avertiza poporul român asupra faptului că „Independența poporului român este amenințată de statele din blocul fascist central-european, zis Bloc revizionist, format sub hegemonia imperialismului german care se inarmează în goană nemaivăzută pentru cîtătoarea în primul rînd a Orientului european. Încercuirea României este un fapt. În caz de victorie blocul fascist-imperialist va șterge țara noastră de pe harta Europei bazele înseși ale existenței naționale a unui popor care a luptat 700 de ani (mult mai mult, n.n.) pentru ființa, unitatea și libertatea sa. Banda hitleristo-horthystă crede că prin agenții săi, fasciștii români (se referă la Garda de fier, n.n.) va slăbi rezistența poporului român față de planurile imperialiste. Se înșală amarnic” (Arhiva Institutului de studii istorice și social-politice de pe lingă C.C. al P.C.R., cota Ab XX — 5 nr. inv. 938). Expansiunea Germaniei naziste și actele anexioniste ale Ungariei horthyste s-au amplificat în anii 1938—1939, mai cu seamă în urma anexării Austriei de către Germania, în martie 1938. Urma, așa cum Partidul Comunist Român a prevăzut cu luciditate, rîndul Cehoslovaciei, iar apoi al României. În cunoscuta broșură „După Austria, Cehoslovacia”, partidul nostru comunist atrăgea atenția asupra pericolului expansiunii Germaniei împotriva Cehoslovaciei, României și Iugoslaviei.

Dezmembrarea Cehoslovaciei a fost inaugurată de cunoscutul și tristul de amintire aranjament imperialist de la Mînteneu din septembrie 1938 urmat imediat de primul dictat de la Viena de la 2 noiembrie 1938 prin care Ungaria horthystă anexează o parte din Cehoslovacia. În suita unor acțiuni politice de alarmare a poporului român și a opiniei publice și politice internaționale asupra primejdiei ce plana asupra României se situează și un articol din „Universul” din 23 noiembrie 1938 care, sub titlul „Privejdia revizionismului și a anexionismului maghiar” sublinia: „Atitudinea aceasta a Ungariei nu trebuie să ne lase indiferenți. De orice sprijin s-ar bucura sau ar crede guvernul de la Budapesta că s-ar putea bucura politica lui de expansiune teritorială, noi trebuie să fim atenți și gata să răspundem cu toată hotărîrea la orice acțiune prin care s-ar încerca punerea în discuție a frontierelor noastre”. Aceasta este explicația pentru care poporul român s-a ridicat cu toată hotărîrea pentru sprijinirea poporului cehoslovac împotriva agresiunii nazisto-horthyste, conștient fiind că în același timp își apără propria lui soartă.

În martie 1939 expansiunea Germaniei naziste spre centrul și sud-estul european a fost marcată de un nou pas agresiv — cîtătoarea și lichidarea ca stat a Cehoslovaciei, acțiune în care cel de-al treilea Reich a fost secondat de Ungaria horthystă. La 12 martie 1939, guvernul german a atras atenția ambasadorului Ungariei la Berlin, Sztojaj, că „Ungaria are un termen de 24 de ore, pentru a rezolva problema ruteană” (N. C. Macartney, A. History of Hungary 1929—1945, New York, 1956). La 14 martie 1939 s-a decretat mobilizarea

rea unei părți însemnate din trupul Transilvaniei. Realizarea acestui coridor nu însemna satisfacerea definitivă a pretențiilor Ungariei asupra Transilvaniei, ea urmînd fixarea graniței de-a lungul arcuului carpatic.

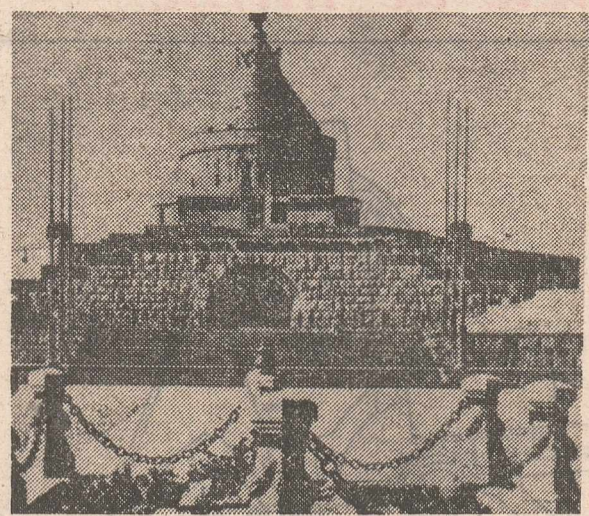
După dezlănțuirea de către Germania hitleristă a războiului împotriva Poloniei, la 1 septembrie 1939, guvernul horthyst și-a intensificat acțiunile pentru pregătirea și dezlănțuirea, cu ajutorul Germaniei naziste, a unui atac împotriva României pentru cîtătoarea Transilvaniei. Pregătînd planurile de agresiune împotriva Poloniei, Germania hitleristă a prevăzut și ipoteza unei cooperări militare germano-ungare împotriva României. În consecință, statul major german a cerut, la 22 august 1939, guvernului ungar mobilizarea a 250.000 de soldați la granița cu România (Jan Reychman, Politika-zagranicna Wegier w przedzien dziejaj wojny swiatowej, in Najnowzse dzieje Polski materialy i studia z okresu 1914—1939, Warszawa, Panstwowe widanietwo Naukowe, 1965, p. 272).

Pentru a paraliza orice intervenție a României în sprijinul Poloniei, s-au elaborat și planuri de operații militare germano-ungare împotriva Poloniei și a României. Astfel, „Planul P 1 și P 2 de cooperare germano-ungară contra Poloniei și României” a preconizat ofensiva trupelor maghiare cu un efectiv de 300.000 de oameni și o divizie blindată germană din spre vest și pătrunderea în România, de-a lungul frontierei cuprinse între Satu Mare și Oradea și ofensiva trupelor germane dinspre nord-vest, în direcția văilor Siretului și Prutului. Pentru a contracara acțiunile agresive horthyste, guvernul român a propus guvernului ungar, la sfîrșitul lunii august 1939, semnarea unui pact de neagresiune între cele două țări, însă conducătorii horthysti au comunicat că un asemenea act nu este oportun și au cerut semnarea unui tratat de apărare a minorității maghiare, ceea ce însemna un amestec în treburile interne ale României. Aceasta a oferit un nou prilej cercurilor conducătoare horthyste de a găsi un pretext pentru cîtătoarea Transilvaniei. La sfîrșitul lunii august 1939 la granița română se aflau 21 de divizii maghiare pregătite pentru dezlănțuirea agresiunii. Această stare de lucruri a determinat Marele Stat Major român să aprecieze că o intervenție germano-horthystă în România era posibilă în 3—4 zile.

Ulterior, cercurile conducătoare horthyste au intensificat pregătirile de război împotriva României, numărul diviziilor ungare pe granița de răsărit ajungînd la 24. Acțiunile militare și diplomatice ferme întreprinse de guvernul român precum și teama Germaniei hitleriste că atacarea teritoriului românesc ar fi dus la generalizarea războiului în întreaga zonă balcanică, periclitînd atunci, în această zonă, interesele ei, au dus la eşuarea încercărilor cercurilor horthyste de a-și realiza, în acel timp, intențiile expansiioniste pe seama României.

Încurajată de agravarea situației internaționale a României, în urma prăbusirii Poloniei, Ungaria horthystă a continuat însă pregătirile militare și diplomatice în vederea anexării Transilvaniei. În acest scop au fost prevăzute diferite ipoteze, iar planul desfășurării invaziei României a fost comunicat la 30 septembrie 1939, guvernului italian, în care se prevedeau o seamă de noi soluții pentru a obliga România să cedeze Transilvania (Magyarország doc. 419, scrisoarea lui Csaki către ambasadorul Ungariei la Roma, Bu-

FILE DIN MAREA EPOPEE A UNITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNILOR

Bătălia de la Cameră fiind câștigată, ne aștepta alta — grea și aceea — bătălia de la Senat. Opoziția își concentrase ultimele speranțe în această redută, majoritatea de două treimi fiind precum se știe în funcție de câteva voturi abea, trebuia dusă acolo o luptă strinsă și extrem de prudentă. Pe cînd avea loc discuția la Cameră, Senatul ținea ședințe numai din cînd în cînd, dar vrășmașii neîmpăcați ai reformelor profitaseră de aceste ședințe răzlețe pentru a pregăti o atmosferă cit mai ostilă guvernului. Se încerca dărîmarea reformelor cel puțin prin ostilitatea împotriva ministerului dacă nu se putea obține pe altă cale. Argetoianu era iarăși cel mai înverșunat, a citit o declarație în numele lui și al citorva proprietari, zicînd că vor vota reformele dacă guvernul se retrage. Enășescu de la Botoșani, sub cele mai naive pretexte, căuta să amine și să ceară înălțarea proiectului. Paul Bujor, un fel de Matei Cantacuzino fără prestață și fără talent, a protestat împotriva reformelor, deși declarase cu câteva zile înainte lui Brătianu că e de acord cu proiectul nostru. Marghilomanistii din Senat au declarat că vor vota contra, pe urmă unii din ei au revenit asupra declarațiilor lor. Era ceva penibil. În sfîrșit, după aceste mici lupte preliminare, discuția publică a început la 15 iunie și a ținut pînă la 20 iunie. Această discuție n-a prezentat nici un interes, au vorbit episcopul Nifon, dr. Toma Ionescu, C. Alexiu de la Brăila, Dissescu, P. Misir, C. Pariano, amicul Drăghicescu, Geanăb Dobrescu, P. Brătianu, dr. Sadoveanu de la Constanța, mitropolitul Pimen, N. Xenopol, N. Enășescu, Paul Bujor, Athanasovici — care înlocuia pe raportorul Costescu-Comăneanu, bolnav. Argetoianu și Brătianu. Nici unul din aceste discursuri nu merită vreo mențiune. Incontestabil dezbaterile au fost cu mult mai interesante la Cameră. De relevant ar fi cel mult răutatea lui Alexiu — pînă ieri prietenul nostru și obligatul nostru, acum mai hain și mai perfid insinuant decît cel mai aprig dușman, Argetoianu — care neștiind să-și stăpînească necazul, recurgea la artificii pe cit de nepunctuoase pe atît de nedemne de un om inteligent. În genere, de ceea ce învinuiesc mai mult în toată această epocă pe Argetoianu nu e atît de idelle lui, căci respect orice credințe adînci — cit de faptul că n-a avut curajul să aibă o atitudine curat intrasigentă, nici cel puțin elegantă, să-și mascheze paraponul și patimile. Spectacolul necazului nepunctuos era din toate desigur cel mai intristător.

Rezultatul votului a fost 84 de votanți: 79 voturi pentru și 5 contra. N-au votat contra decît Argetoianu, Mișu Chintescu de la Romanăși, Pariano de la Constanța, marghilomanistul Săftoi și profund reacționarul Ionaș Grădișteanu.

În seara votului mi-aduc aminte că împreună cu George Danielopol am mers — precum o făceam adesea — să primzim la Uricani, lîngă Iași. Acolo într-o vale Nicu Berindey, un prieten comun, se afla cu unitatea sa în refacere. Își clădise din trîstie o delicioasă colibă cu înfățișare preistorică și era pentru noi o fericire cînd, putînd scăpa de atmosfera înăbușătoare a Iașilor, aveam fericitul prilej să petrecem acolo câteva ceasuri liniștiți și bucolice. Veseli că marele act al votării reformelor era fapt îndeplinit, seara aceea de la Uricani a fost pentru noi o adevărată sărbătoare. Nu voi uita niciodată soldații jucînd în jurul nostru, pînă noaptea tîrziu. Berindey le explicase ce zi mare era pentru ei. N-aveam deloc conștiința că pricep toată epocala ei însemnată. Sunt sigur că nici unul din scobitorii de clăcași ce bătea talpa cu atîta foc, în mijlocul atîtor chiote de veselie, nu-și dădea seama că trăiește ceasul definitiv sale emancipări după un proces de seculară evoluțiune. Nici Danielopol, nici eu nu ne făceam vreo iluzie. Știam că acești fii de țărani nu înțeleg că au în fața lor pe raportorul reformelor și pe unul din cei mai aprigi și hotărîtori apărători ai lor, că le suntem deopotrivă indiferenți și anonimi și că ar fi o supremă naivitate să așteptăm vre-

Redăm mai întii, încă din capitolul precedent, finalul care a rămas în afara paginii din numărul trecut al revistei. Nu vrem să lipsim cititorii de posibilitatea de a cunoaște și alte fațete ale reacționarismului român de la acea dată, ce avea drept prototip pe cine altul decît pe Const. Argetoianu. Acest politician retrograd — relevă memorialistul — zadarnic însă va încerca să tulbure spiritele printre senatori, deoarece cu o majoritate zdrobitoare (numai cinci voturi împotriva) și acest matur corp legiuitor va vota epocalele reforme agrare și electorale. Ion Gh. Duca încheie frumos și acest capitol din memoriile sale: aflat într-un cadru prielnic, își exprimă mulțumirea sufletească de om politic al timpului său — vîzînd cum parte din convingerile sale democratice prindeau contur în România.

Din capitolul următor, „Criza ministerială — Ofensiva pe Siret — Mărăști și Mărășești“, transcriem un prim episod ce evocă câteva evenimente care au stîrnit un prelungit ecou în inimile lumii românești refugiată în acel colț de țară neatins de cizma cotropitorilor imperialiști. Ministrul Duca depune mărturia plină de autenticitate a parti-

cipantului activ la înălțătoarele manifestări prilejuate de vizitele unor soli sau ale unor delegații din țările de care ne lega nu doar soarta teribilei conflagrații mondiale. Cu atenția cuvenită este prezentată primirea la Iași a cunoscutului militant socialist belgian Vandervelde și tot astfel, cu mai multă afecțiune încă, ne este descrisă vizita delegației americane condusă de generalul Scott.

Desigur, locul central din acest episod îl deține evocarea sosirii voluntarilor transilvăneni și bucovineni — foști prizonieri de pe frontul galițian. I. Gh. Duca, copleșit de emoție, deapănă amintirile legate de grandioasa manifestare, declarînd hotărît că atmosfera incandescentă a acelor zile i-a făcut pe toți participanții la solemnele manifestări să trăiască încă de pe atunci sentimentul Marii Uniri a românilor — visul de aur pentru împlinirea căruia România trăsese spada în august 1916. La cele ce se știau despre spectacolul de neuitat al jurămîntului voluntarilor transilvăneni și bucovineni, se adaugă astfel încă o mărturie inedită prețioasă prin însuși girul moral ce o incumbă.

STELIAN NEAGOE ■

1917 — Sosirea voluntarilor ardeleni

melnica sau postuma lor recunoștință. Dar eram fericii, fericii ca rareorii în viața noastră. Aveam voluptatea nespūsă a conștiinței împăcate și pe cînd sub bolta instelată hora se întorcea într-una, mulțumeam și unul și altul Providenței că ne-a dat să trăim ceasul îndeplinirii visurilor noastre din tinerețe și mai ales că ne-a hărăzit neprețuitul privilegiu de a fi fost și noi părtași înlăptuirii votului obștesc și al expropriării. Răsplata soartei ne era de ajuns.

Înainte chiar de a fi terminat votarea reformelor au mai avut loc la Iași trei manifestațiuni care merită să fie semnalate și anume: vizita lui Vandervelde, vizita misiunii americane în frunte cu generalul Scott și sosirea voluntarilor ardeleni. Cu prilejul vizitei lui Vandervelde și a generalului Scott s-a adoptat în trăsături generale același program ca și cu prilejul vizitei lui Albert Thomas, adică audiență la rege, conferințe cu Brătianu, mese, vizită pe front și mai presus de toate ședința solemnă la parlament. La ședința în onoarea misiunii belgiene au vorbit Brătianu, Take Ionescu, cei doi președinți ai Corpurilor Legiuitoare — Porumbaru și Mortun — și G. Diamandy. Vandervelde a produs din punctul de vedere oratoric o impresie mult mai bună decît Thomas. Dealminteri îi este cu mult superior ca orator. La ședința în onoarea americanilor a vorbit Brătianu, Porumbaru, Mitescu, Take Ionescu în englezește și generalul Scott. Acest general Scott era un american bătrîn destul de puternic și cu o privire dulce de copil, care contrasta și mai mult cu înfățișarea lui masivă și greoaie.

Aceste vizite au contribuit mult, ca și aceea a lui Thomas, ca să ridice moralul nostru. Departee... parcă ne simțeam mai puțin izolați, mai susținuți cînd veneau soli de aceștia și ne afirmau solidaritatea țării lor cu noi. Pornind de la acest simțămînt, mărturisesc că din cele trei vizite consecutive, cea care mi-a produs cea mai vie impresie a fost vizita americanilor, deși evident că Albert Thomas și Vandervelde erau personalități și mai cunoscute și mai interesante și mai seducătoare decît părintescul general Scott. Dar acesta, cu toată simplitatea lui, liniștia și plină de încredere, mi-a dat senzația prezenței lîngă noi a marii democrații americane a cărei intrare în luptă reprezenta pentru noi siguranța, siguranța absolută a victoriei finale. Vandervelde, care venea din Rusia și de pe frontul rusec, ne-a adus știri bune de acolo. Liderul socialistilor belgieni era chiar optimist după cum o dovedesc declarațiile pe care le-a făcut presei noastre. Rețin între altele această frază care dovedește încă o dată judecata omenească chiar a oamenilor ce au reputația să fie superiori semenilor lor: „Entuziasmul soldaților revoluționari ruși este entuziasmul armatelor revoluționare franceze de la 1793. Lumea întreagă va rămîne în mărmurită de ce va face această armată în numele steagului ei roșu, simbolul idealului de libertate națională și politică a lumii“.

Generalul Scott a fost mai sceptic în ce privește Rusia și foarte interesant în ce privește sacrificiile bănești și militare pe care Statele Unite erau hotărîte să le facă spre a asigura aliaților izbînda definitivă. Ne-a înșiruit o serie de cifre de o elocință de netăgăduit, cu mult superioară elocinței lui Thomas și Vandervelde. Printre cei ce-l întovărășeau era și un tînăr colonel Bentley Mott, foarte inteligent și simpatic, vorbind perfect franțuzește, tipul americanului bogat și cosmopolit, care avea legături înlime pretutindeni și care fără a-și face prea mari iluzii despre Rusia revoluționară, nu putea concepe măcar ideea că Puterile Centrale nu vor fi zdrobite. Am păstrat

o bună și înviorătoare amintire despre aceste convorbiri ale mele cu el.

Tot pe atunci își anunșase vizita la Iași și Kerenski. Mărturisesc că așteptam venirea lui cu nerăbdare. Eram curios să cunosc pe omul care stîrnise în toată Rusia atîta entuziasm, cel pe care lumea îl desemna ca fiind sufletul însăși al revoluției. Știam de la Brătianu, care îl cunoscuse la Petrograd, că era mai mult un actor elocuent decît un om de stat serios, dar curiozitatea mea subzista totuși. Desfășurarea evenimentelor l-au împiedecat să realizeze proiectul său și regret căci erau deopotrivă de interesante și psihice ce cuprinsese Rusia și omul care personificase acest neînchipuit exemplu de psihoză colectivă.

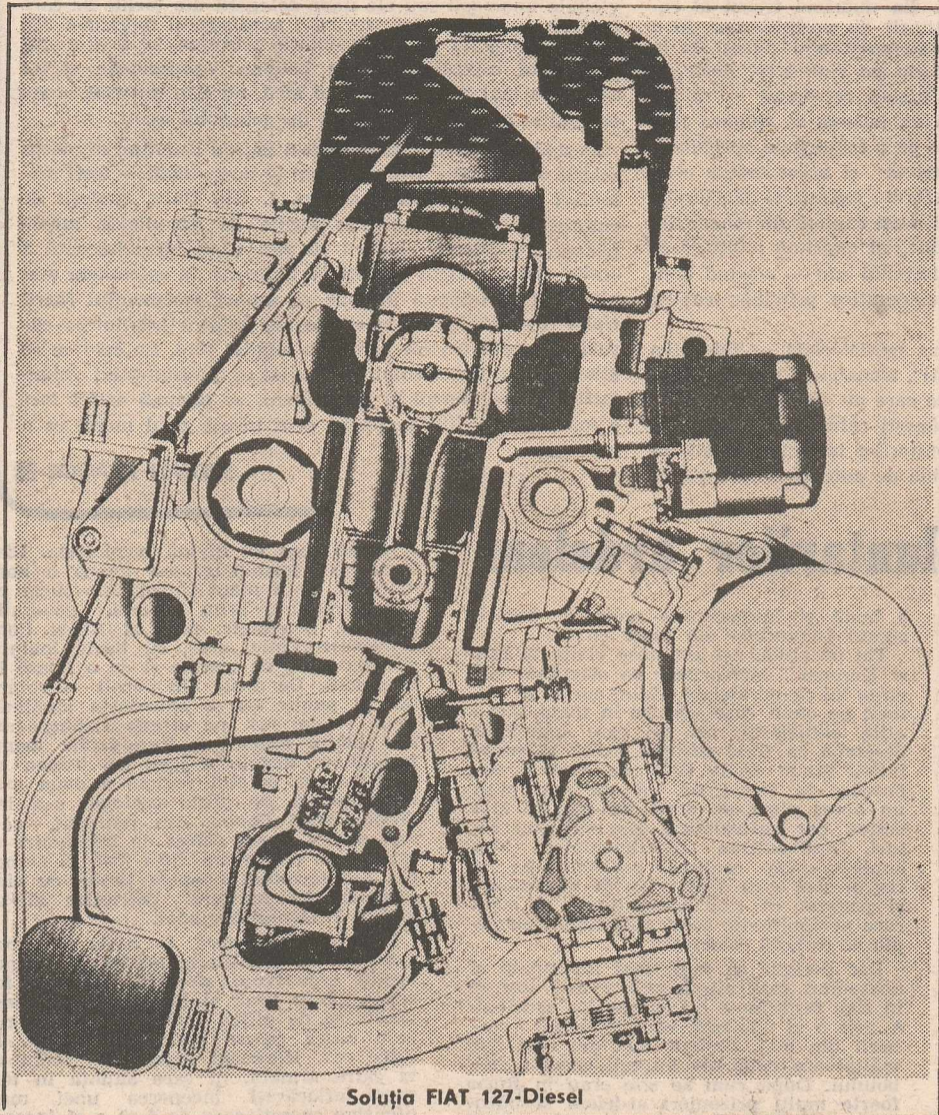
Dar desigur că mult mai însemnată și neasemuit mai mișcătoare a fost sosirea în ziua de 8 iunie a voluntarilor ardeleni. A fost o zi neuitată, complementul serbării din mai, desigur una din cele mai înălțătoare clipe ale întregii epoci a războiului. După cum se știe erau în Rusia foarte mulți prizonieri ardeleni și bucovineni. Cei mai numeroși capturați de trupele rusești încă de la 1914, din primele luni ale războiului. Cînd ne-am retras în Moldova, am aflat că mulți din aceștia doreau să vie și să lupte alături de noi pentru dezrobirea Bucovinei și Ardealului. Cînd revoluția rusească a început să elibereze toate neamurile asuprite de sub sceptrul țarilor, mișcarea aceasta a devenit mai intensă încă. Autoritățile noastre au intervenit, le-au venit întru ajutor și astfel s-a ajuns la constituirea unei legiuni de 1200 de voluntari. La 7 iunie, după prînz, au sosit în gara Iași — primiți fiind de Vintilă Brătianu și de generalul Prezan care a și rostit o înimioasă cuvîntare, iar a doua zi, tot pe platoul de la Sorogari, a avut loc prezentarea jurămîntului lor. A fost o clipă unică. Dacă solii din Apus ne-au dat impresia solidarității cu aliații noștri, voluntarii ardeleni și bucovineni ne-au dat impresia vie și îmbărbătătoare a întregirii neamului. Am trăit ceasul Unirii înainte de a fi sunat. Parcă văd încă regele, regina, familia regală, clerul în odajdi, autoritățile militare, misiunile străine, steagurile filifind și voluntarii mindri jurînd. În jurul meu, din mulți ochi lacrimile curgeau. Pe urmă defilare, coruri, masă comună și după prînz, intrarea în Iași. Ce intrare! Un adevărat triumf, tot orașul pe străzi aclamînd pe frații ardeleni și bucovineni, aruncîndu-le flori. Un delir. Punctul culminant a fost însă, fără îndoială, scena din piața Unirii. Toți voluntarii adunați, multimea în jurul lor și de pe treptele statuii lui Cuza vorbind Brătianu. Goga, Nistor, Iorga, mitropolitul Pimen și un voluntar ardelen al cărui nume îl afluam pentru prima oară: Victor Deleu. Toate cuvîntările au fost mărețe și înflăcărâte dar, spre uimirea generală, n-au existat pe lîngă a lui Deleu, care a fost pur și simplu o minune, ceva de neuitat. N-am avut niciodată curiozitatea să recitesc textul și nici nu vreau, dealtmînteri, ar fi să comit un păcat, să micșorez impresia pe care nu numai eu, dar toți cei ce se aflau atunci în Piața Unirii au resimțit-o cu atîta emoțiune. A fost una din cele mai puternice impresii oratorice din toată viața mea. Bineînțeles, am căutat imediat să aflu cine este acest om înzestrat cu un atît de uimitor talent oratoric. Tot ce mi s-a putut spune era că este un modest avocat din nordul Ardealului, fără vreo reputație mai deosebită. După război, am reîntîlnit pe numitul Victor Deleu, am fost chiar ani de-a rîndul cu el în parlament. Cînd din întîmplare a luat cuvîntul, a vorbit într-adevăr ca un modest avocat de judecătorie de pace. Nici o urmă, dar niciuna, a aceluia minunat talent care ne entuziasmase la 8 iunie. Am înțeles atunci pe Rouget de Lisle. Și el a avut o noapte, una singură în toată lunga sa viață, în care geniul l-a atîns și a lăsat nemuritoare „Marseillaise“. Bietul Deleu a avut

și el un ceas de divină inspirație... Discursurile terminate, s-a incins o horă mare în toată piața Unirii. Am jucat cu toții, Brătianu, Take Ionescu, generalii, publicul, doamnele, pînă și Alecu Constantinescu, mic, gros, cu burta înainte, cu fața plină de veselie și cu o floare la butonieră. De acolo am pornit — voluntari și public într-o entuziasă învîlmășeală — în sus, pe strada Lăpușneanu. La palatul regelui o formidabilă manifestațiune. Regele a ieșit pe balcon cu Brătianu, la palatul reginei a doua manifestațiune și de acolo cortegiu s-a îndreptat spre Copou. Am renunțat să-l mai urmez, eram obosit de mulțumire și saturat de entuziasm. Știu însă că serbarea s-a terminat noaptea tîrziu, cu cîntece, cu declamațiuni patriotice și cu artiștii Teatrului Național.

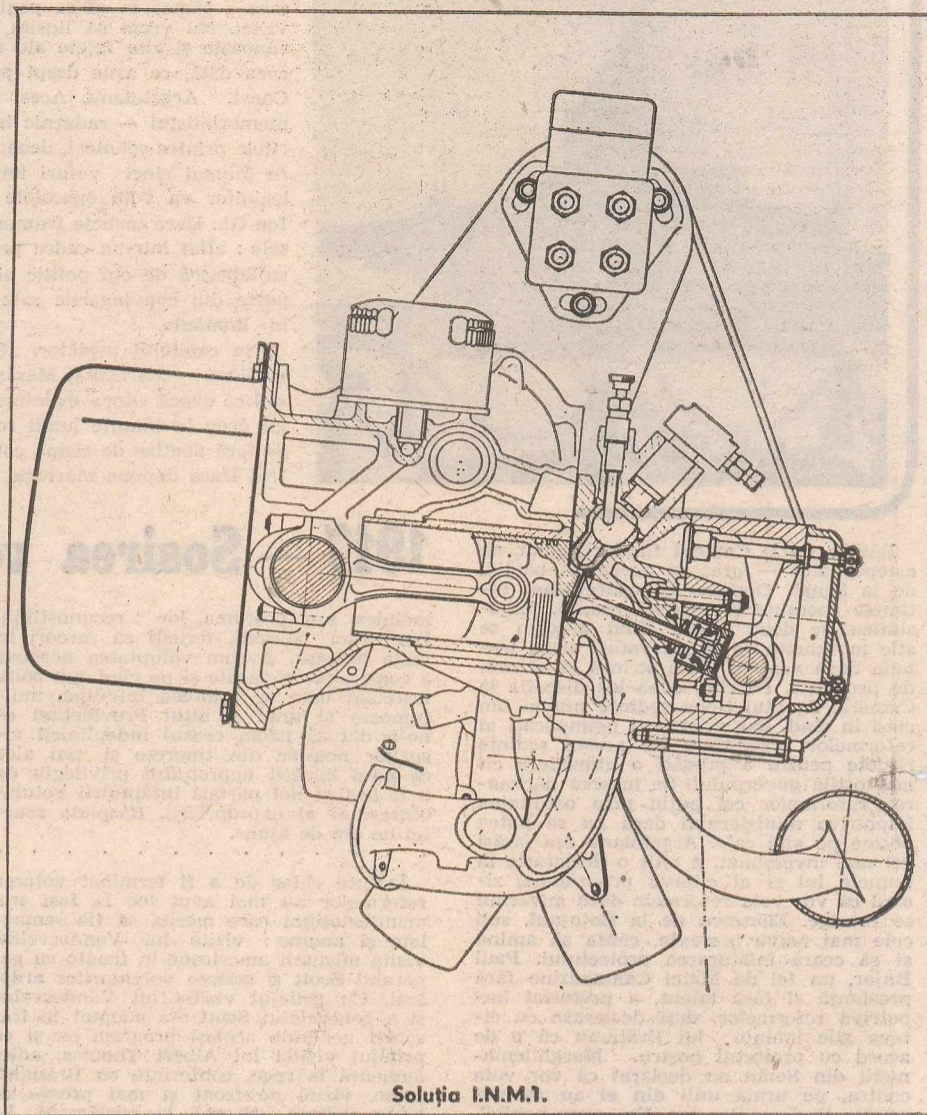
Dealtfel, în genere, în acele zile moralul nostru era foarte ridicat. Din Apus vestile erau bune, sfîrșirea Americii începea să se vadă și lua proporții uriașe datorate de atîtea speranțe. Frontul rusec părea că se mai consolidează. În orice caz, Kerenski dăduse un ordin de zi către armată, în care anunța în termeni înflăcărâți începerea unei mari ofensive rusești care de fapt a și început pe frontul galițian sub conducerea generalului Brusilov. La noi armata minunată de bine refăcută, avea moralul mai ridicat decît oricînd și cu un avînt admirabil se pregătea să înceapă peste câteva săptămîni ofensiva pe linia Nămolosa. În interior, reformele erau votate, agitația partidului muncii se stîngea încetul cu încetul. Toată lumea părea încordată numai spre forțarea ce urma să ducă la eliberarea teritoriului ocupat. Dar bucuria noastră a fost de scurtă durată. Într-adevăr, îndată ce reformele au fost votate și ce parlamentul s-a închis (21 iunie), amicii noștri conservatori ne-au comunicat că ei nu mai pot continua colaborarea lor cu noi. De ce? Invocau fel de fel de pretexte. Ba că nu sînt de acord cu o politică pe care pînă în ajun nu încetaseră de a o aproba, ba că nu vor să mai fie solidari tu un guvern vinovat de tot ce se întîmplase în prima parte a războiului. Dezgropau deodată toate controversele prescise din trecut, resimțămînte personale care nu aveau nici un rost să fie invocate tocmai acum.

Motivul adevărat era altul. Se pare că Take Ionescu nu obținuse adeziunea partizanilor săi, în special a celor mai potrivnici ideilor înaintate la reforme, decît făgăduindu-le că după votarea lor va începe colaborarea sa cu Brătianu. Era o răzbunare postumă fără de nici un rost. Pe Brătianu nu-l puteau răsturna. La urma urmei ar fi avut un înțeles să-l împiedeci înlăptuirea reformelor. Dar acestea fiind votate, să refuzi a te solidariza în privința politicii războiului cînd te solidarizaseși cu el de o jumătate de an și cînd nici un fapt nou nu intervenise care să justifice vreo schimbare de atitudine — era, trebuie s-o mărturisim, cel puțin straniu. Dar era și anti-patriotic, fiindcă situația țării era prea gravă, ceasul era prea hotărîtor pentru ca să nu fii dator să subordonezi interesele tale nevoilor superioare ale rațiunii de stat. Nici azi nu pricep cum Take Ionescu a putut ceda pretențiilor partizanilor săi, cum n-a înțeles că nu se cuvenea să facă un astfel de gest. E adevărat că unii susțineau atunci că atitudinea conservatorilor pornea numai din dorința de a participa într-o măsură mai largă în guvern — cu alte cuvinte, că totul trebuia redus la o presiune pentru a obține mai multe portofolii ministeriale. Se poate, dar atunci nu mă pot împiedea să regret și mai mult purtarea lui Take Ionescu. El știa foarte bine că Brătianu nu era omul care să sacrifice foloasele ce le prezenta un guvern de concentrare națională pentru o diferență în plus sau în minus a citorva portofolii ministeriale. Nu-l erau îngăduit lui Take Ionescu să nu-și fi dat seama că dacă acesta era obiectivul său, n-avea decît s-o spuie lămurit și prietenește lui Brătianu. În câteva ceasuri s-ar fi înțeles și totul ar fi fost isprăvit.

Inginerul Paul Marius propune:

Binele de azi, pentru foarte binele de mâine

Soluția FIAT 127-Diesel

Soluția I.N.M.T.

Încercăm dintr-un dialog cu inginerul Paul Marius să descifram cauzele care au dus la această stare de fapt, să propunem unele măsuri care ar putea urgenta aplicarea unor soluții tehnice de importanță cărora nu se îndoiește nimeni.

— Tovarășe inginer, insistăm asupra aplicării soluțiilor propuse de dumneavoastră pentru că un calcul sumăr și rapid învederează că ar rezulta o economie de carburanți importantă din utilizarea acestor motoare. Nu facem greșea să credem că soluțiile se aplică numai la autoturisme. TOATE motoarele sint vizate de soluțiile propuse. Cum se încadrează ele în efortul general de economisire a energiei?

— Toată munca mea s-a axat pe indicațiile exprese din documentele programatice ale partidului unde s-a trasat ca sarcină prioritară pentru cercetare realizarea independentei energetice a țării. De aci rezultă sarcina expresă de re proiectare a tuturor motoarelor cu combustie internă în vederea reducerii consumului de carburanți. Această acțiune nu trebuie limitată în timp, ci integrată într-un program național continuu de soluții energetice și constructive în domeniul motoarelor termice — vitală pentru dezvoltarea României în actuala criză mondială a energiei — cele mai mari consumatoare de hidrocarburi superioare și, ca atare, una din cauzele declanșării crizei energetice mondiale.

— Soluțiile propuse la I.N.M.T., verificate și testate pe bancul de probă, materializate pe motoare de încercare, sint cunoscute de specialiștii din minister și din fabricile producătoare și, cu toate acestea, n-au fost introduse în fabricație. Care credeți că este cauza acestei situații?

— Soluțiile energetice viabile ar trebui — socot eu — să fie implantate în industrie pe drumul cel mai scurt, pe măsura realizării lor, fără să mai aștepte termene, planuri de perspectivă, angajamente! I.N.M.T., al cărui certificat de naștere a fost semnat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, este cadrul ideal de dezvoltare a gândirii românești în domeniul motoarelor. Are o dotare de cel mai înalt nivel, oameni pasionați și cu idei, specialiști de înaltă calificare, o conducere excelentă, tehnică și operativă, animată de cele mai bune intenții. Cred că I.N.M.T. și toate fabricile producătoare ar trebui să colaboreze mai eficient și mai direct. Spunând asta, pornesc de la ideea că motoarele se regăsesc astăzi în toate compartimentele de producție ale industriei construcțiilor de mașini.

În decurs de 15 ani, inginerul Paul Marius de la Institutul național de motoare termice a propus aproape o sută de soluții energetice menite să reducă consumul de carburanți al motoarelor diesel și cu scintee. Circa 80 de soluții pentru motoarele diesel (40 în zona motoarelor rapide, cu 4000—5000 ture pe minut, și 40 în zone înalte și foarte înalte alimentare) precum și 12 soluții pentru motoarele cu benzină, amestecuri sărace și înalt raport de compresie. Prin aplicare s-ar fi obținut reduceri importante la consumul de benzină. Marea majoritate a acestor soluții sint încă neaplicate. Acțiunea se desfășoară într-un ritm extrem de lent, în neconcordanță cu necesitățile reclamate de criza de energie.

Intr-unul din ultimele noastre articole semnalăm faptul că în urmă cu aproape un an revista de specialitate „Motorische Zeitschrift” descria un complex de soluții energetice de reducere a consumului de benzină, complex considerat ca revoluționar de specialiști. Una din soluțiile din revista amintită, soluția Fireball, semăna ca două picături de apă cu cea propusă în URMA CU 15 ANI de Paul Marius! În 1965 M.I.C.M. caracteriza însă invenția ca depășită și respingea aplicarea ei, dar în 1979 se ținea însă un congres special cu tema: motoare cu amestecuri sărace. Mai spuneam în articolul amintit că Paul Marius n-a stat pe loc. Astăzi are soluții care, se pare, depășesc ca valoare pe cea despre care vorbeam înainte.

Iată, pe scurt, ce ne face să revenim astăzi la aceste probleme. În ultimii trei ani, la I.N.M.T. s-au realizat fizic, printre altele, patru motoare — unul diesel și trei cu scintee. Toate sint convertibile (motorină, benzină, gaze). Motorul diesel era destinat echipării autoturismului Dacia 1300.

Prima versiune a motorului diesel, realizat pe stand în august-septembrie 1979, a parcurs toate probele de cercetare cu

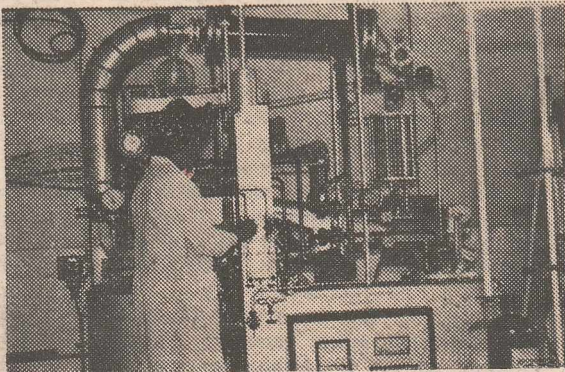
rezultate foarte bune — afirmă Paul Marius — putând fi, încă de la data respectivă, pus în fabricație. Condiții existau, întrucât soluția se integrează perfect în actualele linii existente la Pitești, cu investiții reduse. Prin modificări extrem de mici, motorul devine convertibil. Soluții de această natură sint deja puse în fabricație pe plan internațional cum este de exemplu soluția FIAT 127-Diesel. Privind fotografiile, rezultă evident compactitatea constructivă mai bună a soluției INMT.

A doua versiune a motorului, realizată și ea fizic, superioară primei, nu și-a găsit încă drumul firesc de introducere rapidă în fabricație din lipsă de colaborare între minister, INMT și fabricile producătoare, deși a fost verificat și testat, și deși criza de hidrocarburi impune urgență în luarea deciziilor, n-a trecut de poarta INMT. De ce se urnesc lucrurile atât de greu?

L-am întâlnit pe inginerul Paul Marius în sala de lectură de la O.S.I.M. Primise în urmă cu câteva minute brevetul pentru o nouă soluție energetică, mult superioară celei anterioare. Al citelea? Paul Marius nici nu le mai numără. Propunerea a fost înaintată în urmă cu un an. Da, ne-am încadrat în lege, am respectat termenul, deși aici, ca și în cazul celorlalte invenții și soluții propuse de Paul Marius, trebuia să funcționeze criteriul prioritar, atât în studierea propunerilor cât și în aplicarea lor.

Și, totuși, de ce s-a ajuns aici și cum ar trebui să procedăm pentru a evita pe viitor asemenea situații, păgubitoare în sensul cel mai strict al cuvîntului? De ce am ajuns în situația să avem ideile și soluțiile pe masă, mai mult decît atât: motoare realizate fizic încă de aproape trei ani, în care sint încorporate unele din aceste idei dar n-am depășit această fază? Firesc ar fi ca din acest moment să accelerăm punerea în practică, fructificarea soluțiilor, nu să ne mulțumim doar cu realizarea teoretică.

Experimentarea unei noi rășini sintetice pentru emailuri auto la stația pilot din cadrul Centrului de cercetări pentru protecții anticorozive, lacuri și vopsele. În numărul viitor vom prezenta patru invenții datorate cercetătorilor de aici

— Care ar fi efectul imediat al unei asemenea colaborări?

— Concret și rapid. Ar înlătura planurile de lungă durată pîntr-o activitate continuă, cu rezultate imediate. Cred că cei care oferă foarte binele de mâine fără a putea să facă binele de astăzi nu merită încredere.

— Soluțiile propuse de dumneavoastră și de colegii de la institut pot fi aplicate imediat?

— Bineînțeles. La toate soluțiile propuse avem în vedere posibilitatea preluării imediate de către industrie, pe actualele linii tehnologice. Nici o țară nu-și poate permite să dea la o parte o întreagă industrie de construcții de mașini și s-o înlocuiască cu alta. Efortul de investiție trebuie să fie justificat de eficiență.

— Care credeți că este efectul neaplicării imediate a soluțiilor energetice, ale dumneavoastră sau ale altora?

— Sarcina trasată la cel de al XII-lea Congres al partidului, asigurarea independenței energetice a țării pînă în 1990, nu se poate realiza decît printr-un efort colectiv, continuu și susținut. Una din preocupările noastre principale trebuie să fie scurtarea drumului de la idee la faptă.

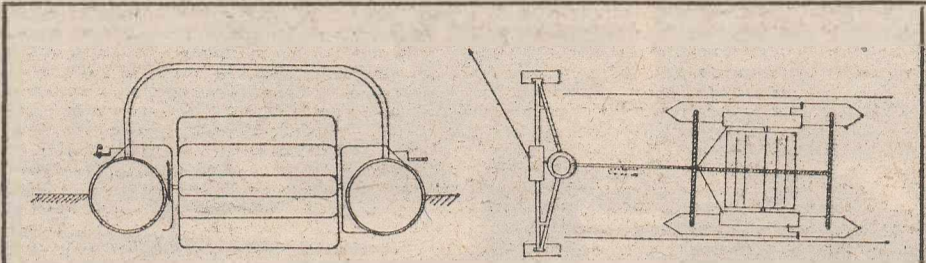
Să rezumăm: unele soluții energetice propuse în țară în urmă cu ani apar în străinătate cu titlu de mare noutate, fac vîlvă și sint imediat aplicate pe mașini de serie. Deși avem la îndemînă soluții poate superioare celor apărute pînă acum pe piața mondială ele continuă să se învechească pe standul de încercări, iar aplicarea lor întîrzie. Criteriul principal la exportul motoarelor este consumul de carburanți. Menținerea actualului parc de mașini, sau chiar mărirea lui, în funcție de necesități, nu mai este posibilă decît odată cu reducerea consumului de carburanți. Interlocutorul nostru a propus unele modalități prin care se poate realiza acest deziderat. Sugestiile, care nu sint, firește, decît o bază de discuție, vin de la un specialist care se află în miezul problemelor de foarte mult timp. Desigur, pot exista și alte modalități decît cele propuse de Paul Marius. Important însă este ca ele să se discute de către cei direct interesați, de forurile competente, și să se grăbească, pe o cale sau alta, aplicarea unor soluții tehnice cîntărind greu în economia națională.

OPREA GEORGESCU ■

Microhidrogeneratoare în funcțiune fără baraje și lacuri de acumulare

Supunem atenției cititorilor o idee, o soluție originală de folosire a apei, mai exact a energiei acesteia. În Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic în perioada 1981-1990 și direcțiile principale până în anul 2000 se menționează, printre altele, găsirea unor soluții tehnice care să asigure valorificarea completă a potențialului hidroenergetic de care dispune România. Autorul ideii ce o vom supune dezbaterii se numește Ion Cotenescu și este director tehnic al Școlii

asa, adică le dăm credit celor două noi venite printre alte forme de producere a energiei, credem că merită toată atenția și seriozitatea soluția propusă de Ion Cotenescu. Chiar autorul susține că ar putea fi realizată ușor, fără probleme tehnice deosebite. Practic, este vorba de o ancoră, două pontoane și o turbină mare între ele. Hidrogeneratoarele ar putea fi de diferite dimensiuni după cum e nevoie de ele. Într-un fel trebuie să fie hidrogeneratoarele pe riul Dimbovicioara, altfel pe Dimbovița, pe Olt în diferite zone ale lui,

Cele două desene reprezintă secțiunile verticală și orizontală ale instalației. În cele două scheme se pot distinge ușor pontoanele, turbina inductoare și multiplicatoarele de turații, capetele în două sensuri, comanda automată de schimbare a direcției în funcție de lățimea și adâncimea riului, bobina cablurilor electrice. Instalația mai dispune de comandă automată pentru ridicarea și coborirea turbinelor sau a turbinei în funcție de ridicarea sau coborirea nivelului apei.

de șoferi amatori din București, inventator cunoscut pentru brevetele sale din domeniul siguranței circulației. Să ne imaginăm că pe firul unui riu am vedea o mașină plutitoare, o instalație simplă, producătoare de energie electrică. Până acum s-a adus apă la moară. Aparatul imaginat de Ion Cotenescu este plutitor și a fost realizat, ba chiar a funcționat vreo doi ani pe apa Cotenescă, o apă mică din județul Argeș. Pe vremea aceea găzarii bă veneau, ba nu veneau. Cu un dinam micut, de bicicletă, angrenat la roata unei instalații plutitoare, elevul de 14 ani înlocuia lampa și rezolva nevoile de iluminat ale familiei Cotenescu, destul de numeroasă, având zece copii.

Cam așa se prezenta situația în urmă de ani mulți. Actualele căutări în domeniul producerii de energie ale contemporanilor au rețezit în memoria lui Ion Cotenescu încercările sale din copilărie. Întreprinzător cum este, n-a stat cu miinile-n sân. A pus mina pe creion și pe hirtie, a trecut la calcule și schițe, rezolvând până acum mai toate problemele de concepție ale unei instalații pe care o vede una din marile realizări ale următorilor ani în domeniul producerii de energie. Este ideea lui dar nu-l interesează paternitatea ideii, și realizarea ei în practică. Mărturiseste că își dorește să primească o mină de ajutor, o colaborare pentru a prinde viață această instalație imaginată de el, care montată în grupuri sau în salbă poate să echivaleze cu marile hidrocentrale de pe riurile interioare: Dimbovița, Mures, Olt, Siret sau chiar Argeș.

În condițiile în care nu sînt de neglijat biogazul și forța eoliană și e firesc să fie

după cum apa este mai liniștită sau mai involburată, într-o mare varietate de dimensiuni și de putere.

După cum am văzut într-o știre apărută anul acesta în ziarul „România liberă” din 3 februarie, Întreprinderea timișoreană „Electromotor” va realiza microhidroagregate și microturbogeneratoare destinate microhidrocentralelor de pe cursurile mici de apă. Așa încît înclinăm spre aprecierea interlocutorului nostru că nu va exista vreun inconvenient de fabricație, iar energia electrică poate fi produsă în condiții de investiții și amenajări deosebit de economice. Se vede lesne din exemplul următor că nu se merge la întimplare cu ideea. Dacă între cele două pontoane ale unei hidrobiciclete de pe lacul Herăstrău montăm un hidrogenerator și instalația o agățăm pe cheul Dimboviței este gata prototipul demonstrativ. Cum s-ar spune, hidrogeneratorul plutitor este capabil să producă energie electrică fără amenajări speciale, fără baraje și lacuri de acumulare. Departe de a fi o tratare simplistă a unei idei, cum pare ea în această expunere, lucrul și gîndul lui Ion Cotenescu nu s-au oprit aici. Instalația proiectată are posibilitatea de a se deplasa în sus și în jos, precum și stînga-dreapta pe firul apei în funcție de nivelul ei, în tot acest timp vadul apei nefiind afectat cu nimic, luîndu-se în considerație toate forțele ce intervin în această problemă.

Fără a intra în amănunte tehnice, am expus o idee ce ni se pare interesantă. Alături de autor, așteptăm păreri critice și, dacă se poate, contribuții.

ION PREDOȘANU ■

O excepție care ne umple totuși de amărăciune

În acest an, melegurile sucevene au suferit parcă mai mult decît în alți ani de pe urma capriciilor naturii. Mai demult, ninsoarea în rafale a pus pentru a nu știu cîta oară la încercare priceperea și îndemnarea participanților la trafic de pe șoselele din nordul țării. În linii mari, ei s-au descurcat bine. Bineînțeles că pentru cei care au pornit la drum sub influența licorilor, vifonița a reprezentat un handicap în plus. Dar nu viscolul a fost principala cauză a accidentului comis de Vasile C. pe drumul principal care străbate comuna Brosteni. La volanul autoturismului, acesta se deplasează să-i facă o vizită fratelui său. Aci întîlnește pe un prieten al acestuia, Gheorghe D.

Privită din casă, la căldură, după cîteva pahare de vin demisec, parfumat, vifonița se transformă parcă în poezie. Tot vorbind de una, de alta, gazda și cei doi invitați sorb trei litri de vin. Fratele gazdă invită pe fratele automobilist să mai rămînă.

„Nu mai beau, știi doar că sînt la volan.” „În plus conduci și de puțină vreme” remarcă gazda.

„Asta n-ar fi o problemă, mă simt la volan de parcă aș fi condus toată viața.”

Pleacă întii Gheorghe D. Își îndeaș bine pe cap căciula, își ridică gulerul de blană și se îndreaptă spre casă, ducîndu-si motoreta de ghidon.

„De ce nu te urci pe ea, Gheorghe?” întrebă gazda. „Ca să-ți spun drept, după molanul ăsta, nu mă ajută nici capul, nici picioarele, dar nici drumul. Nu-l vezi, e stîclă.”

După cîteva minute, se pune în mișcare și Vasile C., la volanul autoturismului. Ninsoarea abundentă reduce considerabil vizibilitatea. Aproape că nu se vîd nici marginile drumului.

„N-am de parcurs decît cîteva kilometri, dar parcă mai bine rămîneau la fratele” gîndește soferul. La vîlul ridicat în fața mașinii de neaua care zboară nebrună în toate direcțiile se adaugă vîlul alcoolului, care îl pune pe pilot în vîdită stare de inferioritate în fața vremii haine.

Totul în fața mașinii e alb, șoseaua, po-mii și chiar rarii trecători care se grăbesc spre casele lor.

Soferul zărește la un moment dat o pată neagră la mică distanță în fața mașinii. E prea tîrziu însă pentru a o evita. Cel care duce motoreta de „coarne” e smuls de lingă autovehicul, luat pe capotă, dus circa 30 de metri și apoi proiectat în șanțul șoselei.

Vasile coboară de la volan, se precipită spre victimă, în care recunoaște pe Gheorghe D., prietenul fratelui cu care a bătut împreună toată seara.

Poate că cel care zăcea gemînd în șanț ar mai fi avut șanse de supraviețuire dacă era transportat imediat la spital.

Vasile abdică însă de la cel mai elementar sentiment de omenie, lăsîndu-și victima în șanț. Se urcă din nou la volan nu înainte de a privi cu atenție în jurul mașinii. Nu m-a văzut cumva cineva?

Ajunge acasă, introduce mașina în garaj, examinează avariile provocate autovehiculului în coliziunea cu conducătorul motoretei, apoi intră în locuință și se culcă de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

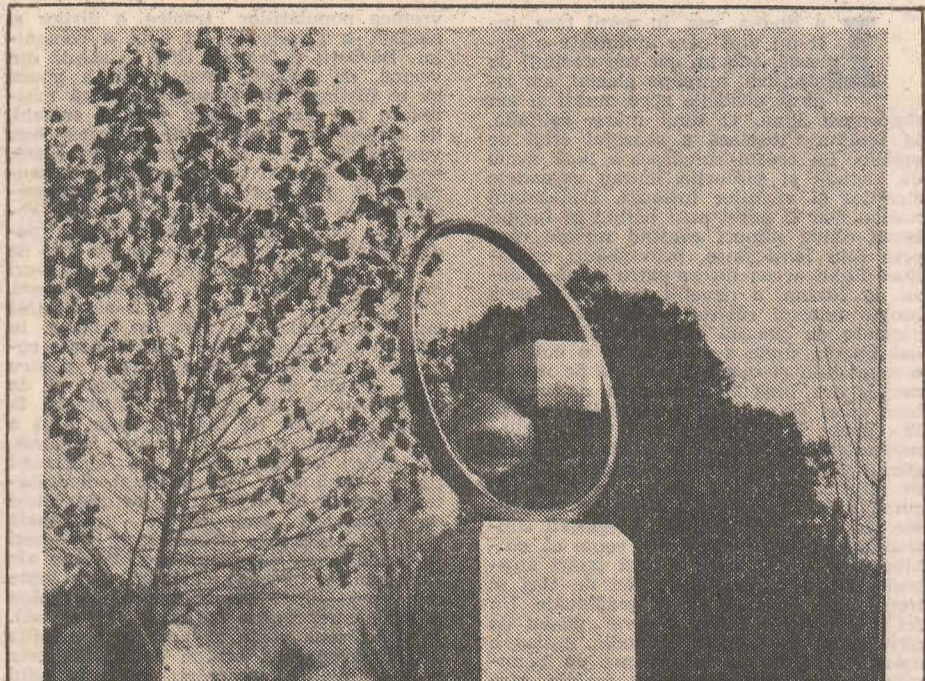
Pentru lucrătorii de la serviciul circulației din județ noaptea a fost de două ori albă — de nesomn și din cauza zăpezii, care împiedica mult cercetările. După 14 ore făptușul a fost descoperit.

Mirarea, surprinderea au fost enorme cînd urmele de pe capul motoristului și de pe mașină au arătat că autorul accidentului nu-i altul decît directorul liceului din localitate.

Bineînțeles că asemenea oameni reprezintă excepții în rîndul celor însărcinați cu atît de nobila misiune, de a aduce în mințea și sufletul copiilor cultura, știința, civilizația.

Excepție fiind acest caz și tot ne umple de amărăciune.

VICTOR BEDA ■

„CONSONANTA” — Omagiu savantului dr. ȘTEFAN ODOBLEJA (lucrarea se află amplasată la mormîntul acestuia). Autor, ADRIAN CURCAN

Abnegația pionieratului

Reimpărțirea administrativă, de dată recentă, a teritoriului fostelor județe Ilfov și Ialomița — din care au rezultat sectorul agricol Ilfov, județele Giurgiu, Ialomița și Călărași — cunoaște de pe acum avantajele și eficiența și nu numai pe plan economic, aspect de altfel consemnat de unii contrași. Dar am avut, iată, prilejul să particip la unele confruntări din etapele superioare ale actualei ediții a Festivalului național „Cîntarea României” în toate cele trei județe amintite. Chiar dacă, pentru Ialomița mai ales, noua geografie spirituală n-a pus problemele cu care se confruntă celelalte două județe, climatul creat aici de-a lungul unui deceniu și jumătate reprezentînd un beneficiu deloc neglijabil, evident însă că factorii organizatori ai activității cultural-educative au avut de asigurat un nou echilibru, adecvat acestui nou cadru de desfășurare. Situația e mult mai complexă la Giurgiu și Călărași, ea amintindu-mi, fie și într-o nouă ipostază calitativă, căutările și încercările prin care a trecut și județul Ialomița.

I-am văzut astfel, într-o încă friguroasă dimineață de martie, pe tovarășii Ștefan Băjenaru, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă Giurgiu, și pe principalul său colaborator, dramaturgul și autorul de texte satirice și umoristice de tot mai mare succes, Ion Neagu, directorul Centrului de îndrumare a creației populare și mișcării artistice de masă, așteptîndu-și cu emoție la porțile

și pe culoarele casei de cultură a municipiului reședință de județ de pe Dunăre brigăzile artistice și formațiile de muzică ușoară și folk promovate la faza de la acest nivel. Pe aproape toate le cunoșteau bine din conlucrarea cu ele și îndrumărga pe care le-o acordaseră în calitate de activiști ai forului cultural al fostului județ Ilfov.

A fost de ajuns însă ca să se ridice cortina și brigada artistică de la Găiseni a dovedit că refrenul ei, la ordinea zilei pe atunci, „Vine, vine primăvara”, poate căpăta semnificațiile unui simbol pentru istoria culturală a județului nou creat. Au secundat-o suratele ei — dacă ne e permisă această expresie populară — din alte comune giurgiuvene și i-au dat replice muzicale, chiar dacă nu pe aceeași măsură, și alte formații, încît, noi cei ce le urmăriserăm evoluția, putem spune că vedeam primăvara cum vine nu numai pe fluturi și pe albine, ci și pe semnele acestei noi lucrări pe ogorul cultural din acest colț de țară.

Într-o situație aproape similară îi reîntîlneam recent, de data aceasta într-o dimineață de mai, cu o oarecare fereastră deschisă spre soarele sudic de pe malul Borcei, la Călărași, tot pe doi vechi activiști culturali din Cîmpia Dunării, tovarășii Ioan Tutunea și Viorel Cozma, acesta din urmă autor al unor larg răspîndite versuri de elan patriotic și președinte al Comitetului județean de cultură și educație socialistă, nu de mult constituit în de-

plina lui componență. Sala în care-și primeau formații similare cu acelea din Giurgiu, într-o confruntare de data această interjudețeană aparține — fiind și unica în care se pot desfășura astfel de manifestări — Clubului tineretului. Scenă și acustică oarecum improprie evoluției unor formații, dar un public cu o puternică rezonanță sufletească, fapt deloc surprinzător dacă avem în vedere că în Călărași, chiar în condițiile în care au dispus numai de o modestă și de pe acum anacronică sală a unei case de cultură, activează, în unele cazuri de decenii, formații artistice precum celebrul teatru popular sau corul de răsănet „Freemăntul”. Atuurile călărășenilor erau brigăzile artistice de pe acum binecunoscute de la Lehliu-sat, cum i se spune, spre a-l deosebi de Lehliu-gară, localitate în curs de urbanizare, și Spitalul din Oltenița, ca și orchestra de tineret a clubului-gazdă. Fără a dezminți, formațiile respective au cunoscut în concurență afirmarea plină de aplomb a celor 5 muncitori din grupul satiric al Trustului de construcții-montaje local ca și brigada artistică în curs de a se impune de la Întreprinderea de construcții și montaje siderurgice, principalul ctitor al marelui combinat de pe malul Borcei.

Mă gîndeam în timp ce evoluau diversele formații din aceste două noi județe, ca și în timp ce discutam cu activiștii, animatorii și artiștii lor din rîndul oamenilor muncii, la un alt component al triadei, județul Ialomița, care a atins un nivel unanim apreciat azi al afirmării pe plan spiritual deși a pornit de la un stadiu cu mult inferior. Ialomița, care în urmă cu 16 ani nu dispunea decît de o precară sală destinată în mod universal adunărilor de tot felul, a putut găzdui în spațiul

său pentru manifestări de acest gen, ca și pentru stagioni și turnee artistice de anvergură, o interjudețeană în cea de a doua ediție ce a reunit cele mai bune și mai diverse formații din propriul județ ca și din Constanța și Tulcea, iar recent și-a desfășurat simultan întrecerile muzicale, coregrafice și de satiră și umor la moderna și primitoarea casă de cultură, la clubul tineretului și în sala spațioasă de la Comitetul județean de partid. Dincolo de spațiul material destinat activității culturale există un spațiu de suflet și entuziasm, adică un climat, în care simțim pulsînd în permanență receptivitatea pentru actul de creație și cultură, romantismul revoluționar al unor activiști de partid cu o rară vocație pentru acest domeniu al muncii politico-educative cum e însuși secretarul cu propagandă al Comitetului județean de partid, Gheorghe Glodeanu, pe care-l regăsim de fiecare dată în fruntea tuturor acțiunilor, nu ca șef, ci ca organizator nemijlocit, plin de pasiune, al lor. Rememorăm din cînd în cînd greutățile începutului, aceleași, dacă nu cu mult mai complexe, cu care se confruntă tovarășii săi din celelalte județe amintite. Unii dintre ei sînd dovadă nu numai acum, ci și altă dată, de aceeași abnegație a pionieratului. Ialomița ocupă azi pe harta spirituală a țării un loc distinct, polivalent și policrom prin multiplele activități culturale de înaltă înținută educativă și artistică ce se organizează în acest spațiu.

Dar oare nu tocmai această abnegație a pionieratului îți dă sentimentul minunat exprimat de un poet că numai așa „ceea ce trece îți va deveni drag”?

NICULAE STOIAN ■

Județul Bistrița —

Oameni care vin de demult și se duc departe

La Rodna, sus, în aerul tare, într-un vânt care amintește o tornadă, sub un cer neverosimil de albastru, aproape glacial, am ridicat privirea spre munți și am descoperit luna. O lună mare, rotundă, în lumina tutelară a soarelui crud de aprilie. Pe creste rămăseșeră încă urme de zăpadă și picurile imitau coroanele cireșilor și vișinilor înfloriți. Deducerăm nostru s-ar fi putut auzi bătând în fundul lumii cițiva mineri căutând metale rare prin falii lenticulare, prin șisturi cristaline. Luna aceea de ora patru după-amiază, la Rodna, a devenit obsedantă de-a lungul întregii călătorii prin vechile regimente de graniță ale fostului imperiu habsburgic, unde s-a plămădit o cultură, o demnitate și o omenie unică pe mapamond. Era luna în starea sa de veghe, luna celor care visează cu ochii deschiși. Era poate luna fluxurilor și refluxurilor memoriei acestor locuri încărcate de legende și de evenimente istorice învăluite în mister. Turnuri de cetate aflate în ruină, ziduri de piatră strînse cu un mortar indestructibil, drumuri și galerii subterane întinse pe kilometri, semn că odinioară cetatea Rodnei a fost punct strategic și de trashumanță, loc de tirg și troc, mic babilon al epocii medievale. Un fel de Eldorado nebun și avar, sfișiat de năvăliri și mistuit de incendii. Astăzi o așezare în curs de urbanizare cu nenumărați specialiști cercetând metale rare prin adincuri și pregătind noi orizonturi de exploatare. Vechile galerii sint săpate în localitatea învecinată numită Valea Vinului, nume adoptat după gustul apelor minerale care curg aici precum gheizerle. Noile galerii se sapă pe Valea Blaznei și minereul se prepară gravitațional, prin prăbușiri în trepte de la gurile minelor spre stația de flotare. O stație de flotare unică în această parte a Europei, care sfarmă fin minereul și sterilul, cu instalație autogenă, fără zgomet, fără praf, ca într-o farmacie, recicland apa, după ultimele deșeșe ale economiei și protecției mediului înconjurător. În incredibila Rodnă de astăzi care păstrează alăturile fanfarelor tradiționale ale breslelor de altădată se petrec evenimente care plasează așezarea în cel mai acut secol douăzeci! Parcă nu întâmplător chiar în ziua vizitei noastre prin Rodna Veche rula, a cinematograful ușor desuet dar îngrijit cu dichis, filmul Mașina timpului.

Cu luna aceasta trează a amintirilor în dreptul timpului am străbătut câteva zile și nopți munții dealurile și luncile tinutului fabulos dintre paralelele 47 grade, 37 minute și 47 grade, 48 minute latitudine nordică și între meridianele 23 grade, 27 minute și 25 grade. 36 minute longitudine estică, adică județul Bistrița-Năsăud. Am străbătut nu numai geologii ciudate care vin din paleogen sau neogen ci așezări prin care istoria începe cu cincizeci de mii de ani în urmă, așezări care acum se numesc Mintiu, Cepari, Dipșa și Fintinele. Astfel încât un bărbat sau o femeie care îți spun „bună sara” în prag de noapte pe ulițele din comuna Rodna reprezintă plămada zecilor de mii de ani de evoluție spre civilizație a oamenilor de pe aceste meleaguri. Ei sint muzee vii prin care se poate citi istoria culturii Coțofeni, Wietenberg, Suci de Sus, Otomani, epoca bronzului și a fierului, de pe

vremea populațiilor tracice, a ilirilor și sciților, a getodacilor și apoi a romanilor. Bărbații și femeile care te salută din vreme, de departe, înainte de a apuca să te distingă din amurg, semn că moștenesc un sacru respect pentru semeni, de oriunde ar veni, și că le doresc bun venit fără să-i fi cunoscut vreodată, semn că dețin un cod tulburător de „maniere” și o elevație seculară în comportament, se trag din mari obști sătești românești consemnate în documente imediat după retragerea romanilor la sud de Dunăre. Ei și-au urcat pe „tron” voievozi locali în Feldru, Salva, Mocod, Maieru, Telciu, Zagra sau Rebra și s-au păstrat curați în limbaj, în port, în tradiții, în obiceiuri, înfruntând cele mai violente cotropiri. Vetrele lor s-au mutat pentru sute de ani în virfuri de munți și de dealuri ca să nu poată fi constrinși la silnicii, aproape de cer, sub luna albă a zilei de aprilie, și s-au întors în lunci, pe maluri de riu, cind li s-a recunoscut ființa etnică și li s-a respectat demnitatea. Străiele și obiceiurile lor din zilele de sărbătoare amintesc de uniforme vechilor regimente grănicerești, de mari fapte de arme pe cimpurile de bătălie ale Europei, de libertăți cistigate prin lupte dure, prin jertfe demne de un mausoleu pentru emancipare națională și socială. În acest sens poate că luna neverosimilă de pe cerul zilei senine de aprilie este semnul unei comemorări, emblema unui mausoleu al eroilor căzuți în lupta pentru unitate națională.

De aici, de sus, de la Rodna, țara Bistriței și a Năsăudului coboară ca un amfiteatru, din zona munților înalți cu sedimente cretacice și roci eruptive, din preajma Ineului, a Pietrosului și a Bătrânei, în zona dealurilor fragmentate, cu văi adinci și păduroase, cu agricultură de coastă și turme de oi, spre zona mai limpede a luncilor fertile de pe marginile Someșului Mare, a Șieului, a Bistriței, a Budacului și a afluenților risipiți pretindeni.

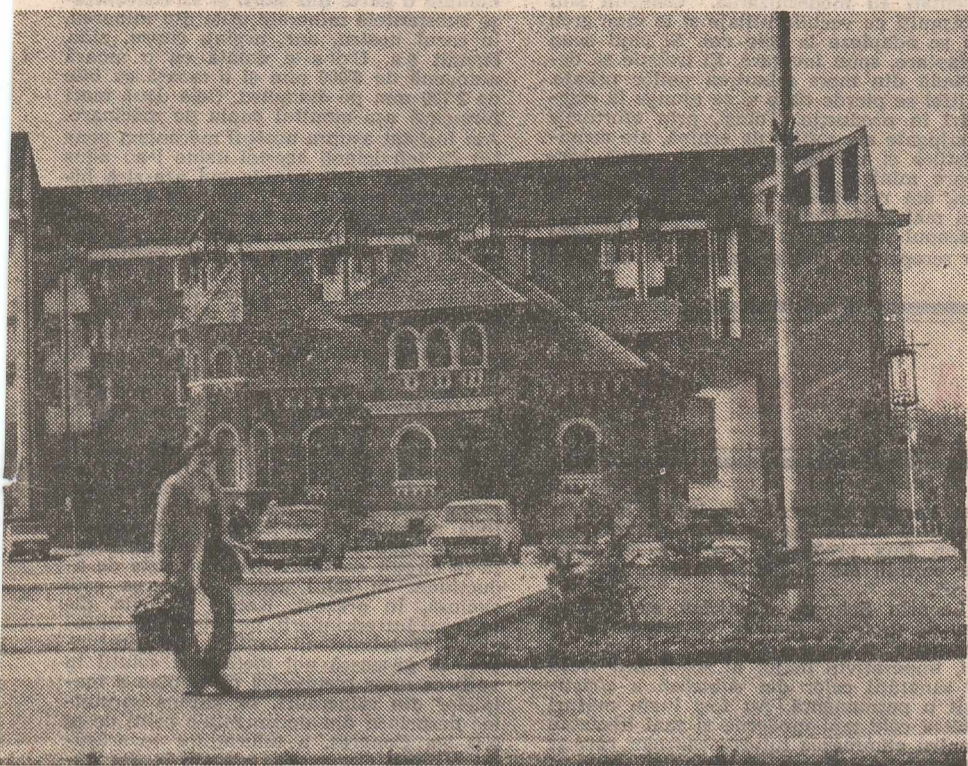
Există câteva drumuri de taină prin aceste meleaguri, drumuri care duc spre izvoare, spre vetrele sacre ale norului nostru de suflet. Un drum duce spre Salva, spre Telciu, spre Hordou, astăzi Coșbuc, de unde ne vine lumina lină de seară a versurilor marelui poet al neamului și pe unde se întâmplă Nunta Zamferei. La Salva se mai păstrează portul vechilor legiuni romane transfigurată, prin vreme, cu clopuri și creste uriașe din pene de păun, cu ille și cămășile înflorate în culori vii, amintind unduirii mediteraneene. Undeva, pe zidurile caselor am văzut orologii zugrăvite cu măiestrie, picate adică cu mina și arătând diferite ore ale zilelor sau nopților, obicei ciudat care trimite la ritmurile secolului douăzeci, precum orologiile de la intersecțiile marilor metropole. Cine nu-și amintește de epoca frământată a șantierului de la Salva Vișeu, de linia aceea ferată fabuloasă construită în condiții de eroism popular fără seamăn și de incredere frenetică în viitor, linie ferată care a legat pentru prima oară Transilvania de Maramureș? Salva este acum o așezare liniștită și bogată, o așezare orientată parcă după

soare, o așezare în care toate casele sint practic niște case solare, zidite în așa fel încât să primească lumină vie de pretutindeni. Dar dincolo de Salva se află celelalte comune care țin una de alta precum cele patru roți ale carelor, precum cele patru strune de vioară, precum cele patru elemente fundamentale ale vieții: pământul, apa, aerul și focul, precum cele patru anotimpuri, precum cei patru pereți de casă, precum stelele Carului Mare de pe cer. E vorba de Parva. Romuli și Nepos. Astăzi oamenii știu că ele se numesc astfel ca o dovadă a latinității noastre pe aceste meleaguri. Salva Parvae Romuli Nepos — ceea ce înseamnă Salut Mică Nepoată a Romei, cuvinte rostite de unul din împărații Austro-Ungariei veniți în tirg la Salva să salute mulțimile — au devenit prin istorie Salva, Parva, Romuli, Nepos, patru vetre de comună așezate într-un cadrilator miraculos în jurul Năsăudului. Dincolo de Nepos, dincolo de Parva se află tulburătoarea așezare Maieru, unde a fost învățător odinioară tatăl lui Liviu Rebreanu, unde acesta din urmă și-a petrecut o parte din copilărie și unde se reîntorcea adeseori cu nostalgie, unsoțit de prieteni. La Maieru, în fapt de seară cerul miroase a piine proaspăt scoasă din cuptor, piine din care am mincat flămânzi de drum și bucurai de larma copiilor pe ulițe. Maierul este una din așezările României cu cei mai mulți copii. Aici, în familie, se nasc de obicei peste șase copii, pină la paisprezece sau șaisprezece. Așezarea e plină de mame eroine, casele sint albe ca niște materități curate, acareturile bogate, acoperișurile pline de antene de televizor precum cuiburile cu berze. Din Maieru pleacă în fiecare dimineață într-o migrație silențioasă, pe biciclete, zeci și sute de muncitori pe la întreprinderile din Năsăud și prin adincurile de la Rodna Veche, în căutarea aurului, argintului, plumbului, zincului, cuprului, sulfului, bismutului, cadmiului și bariului, prin pădurile din împrejurimi și prin carierele de piatră. Din Maieru au plecat mulți cărturari de frunte ai țării, mulți medici, ingineri, juriști, dascăli sau muncitori și tehnicieni de înaltă calificare.

Cind treci pe drumurile mai mult sau mai puțin netede ale Bistriței și Năsăudului, pe sub cerul limpede, albastru, aproape boreal, printre dealurile pline de livezi, auzi parcă pe cineva mușcând dintr-un măr și mușcătura aceea are un ecou atit de puternic, de clar, de sănătos încât parcă mușcă cineva din luna albă ridicată în miezul zilei pe cer. Și miroase a mere deși abia se anunță florile albe de măr prin pomi și ți se face o poftă de mere care urcă în noi din copilărie ca în basmul cu merele de aur. Țara aceasta este într-adevăr țara merelor de aur și, în general, a fructelor de soi bun. O țară de clorofilă și de seve puternice, pline de vitamine. Cum am simțit la Dumitra, o comună uriașă, cu o gospodărie întinsă pe 80 de kilometri și cu patru ferme pomiviticele. În fapt, o uzină de carne, lapte, brinză, unt și mere, pere, prune, struguri de masă și de vin. O gospodărie modernă, cu blocuri de locuințe pentru muncitorii fermelor, cu grajduri în care mulsul vacilor se face electric și livrarea laptelui pe conductă! O uzină vie de proteine în această foame mondială de proteine.

Pe toate văile pe care am umblat ne-am umplut de culorile frumoase ale covoarelor, ștergarelor, ilor și fotelor țărănești scoase din umbra iernii în pridvoare și lăsate să le bată soarele și vântul, să le pătrundă aerul pur de munte și să miroasă frumos a muguri limpezi și a flori de cireș. E un ritual de primăvară. Satele și comunele se transformă în aprilie într-un muzeu etnografic fabulos și călătorii trec pe drum amețit de aceste curcubeie domestice. Am văzut pretutindeni femeile umblind pe cai și bărbații pe biciclete, rulind în grupuri mari, în stoluri parcă, spre șantierele și întreprinderile limitrofe. E o migrație continuă pe drumuri, pe șosele spre noile locuri de muncă create în ultimii ani. Imaginați-vă că în zona Bistriței și Năsăudului lucrau în ateliere și în fabrici fărîmiate doar două mii de muncitori! Majoritatea cu un statut dublu, de muncitori și țărani. Două mii de oameni care produceau cherestea, teracotă, săpun, băuturi alcoolice, încălțăminte, țesături, ulei, tricotaje. Totalul puterii instalate era de două mii de cai putere. Cît una din întreprinderile textile din județ. Rest totul a rămas într-o incremenire patriarhală, într-o uitare indiferentă. Oamenii însă și-au păstrat o demnitate și o puritate rar întâlnite. Civilizația lor familială, gospodăriile lor curate, îngrijite, apetitul lor pentru cultură, pentru știință de carte, emanciparea lor în planul conștiinței naționale, rezistența lor uriașă în fața tuturor seminișilor care au încercat să-i dezbină și să-i anuleze, i-a păstrat netulburată și senină. Oamenii aceștia au avut și au încă de recuperat un handicap economic enorm. După ultimul recensământ populația care muncește efectiv în acest județ numit Bistrița-Năsăud este acum de 127 de mii! 127 de mii de oameni care au devenit în cîțiva ani din agricultori, operatori chimiști, constructori de mașini, sticlari, gravori, trăgători în oțel moale, programatori-analiști pentru calculatoare, textiliiști, sudori, timpilari de mobilă stil etc. Oamenii au venit pină la limita civilizației industriale, adeseori fără să-și piardă deprinderile de agricultori dar aspirind spre așezări urbane cu tot confortul secolului douăzeci. Practic abia pe la 1768 se construiesc în această zonă prima moară de hirtie din țară. Și astfel hirtia de Prundul Birgăului se va difuza treptat în toate provinciile românești. Hirtie de scris pentru marii cărturari ai neamului nostru produsă la Prundul Birgăului, într-o așezare care nu a reușit încă să evadeze din categoria comunelor de strajă, dar care se va urbaniza chiar în acest cincinal. La Prundul Birgăului aproape totul amintește de hirtie. Pină și norii foșnesc deasupra capului nostru în acest anotimp contradictoriu ca uriașe suluri de hirtie mișcate de vînt. Desigur, comuna e așezată pe vale, are deschidere largă spre cer, e mai luminoasă, aduce aminte de șes, dar pădurile încep din imediata vecinătate a caselor și drumul lor pe fluxul tehnologic al actualei întreprinderi de hirtie e scurt. În întreprinderea este și ea străbătută de hotărul dintre vechea moară și halele moderne, dînd senzația ciudată că deschizînd pur și simplu o ușă trecem brusă dintr-un secol într-altul. Filmul Mașina timpului rula și în Prundul Birgăului de parcă ar fi ținut cineva, o mină nevăzută de programator, de difuzor de pelicule cinematografice să ne furnizeze un pre-

Năsăud

text de călătorie în timp. Sigur că la Prundul Birgăului oamenii fac agricultură, seamăna grâu, porumb, cartofi, lucernă, cresc animale frumoase, își fac case care seamăna tot mai mult cu vilele de la Predeal sau de la Sinaia, dar, iată, ei fac de peste două sute de ani hirtie de scris, hirtie de cărți și de caiete, intrând în galaxia Gutenberg cu valurile morilor de apă spumegând. Întreprinderea de la Prundul Birgăului este un avansat în plină expansiune în foamea generală de hirtie de pe mapamond. Și înăuntrul ei am simțit nevoia să ne descoperim în fața oamenilor care se moștensec în meserie din tată în fiu, de câteva generații. Am văzut la lucru bărbați tineri și virstnici amestecând, mai bine zis supraveghind amestecul fin de caolin, colofoniu, de sulfat de aluminiu și de celuloză din care se plămăuște parca pasta moale de hirtie ca ultima zăpadă a mieilor. Ei se numesc Gavril Mureșan, Ion Dablea, Dumitru Tăriță, Paraschiva Rus și fac hirtie ca și cum ar semăna sau ara, ca și cum ar țese sau ar coase. În modul cel mai firesc din lume.

Drumurile aici duc vrînd-nevrînd la Beclean pe Someș, localitate în care, paradoxal, acceleratul oprește doar 2 minute, nod de cale ferată, placă turnantă pentru cele patru puncte cardinale în 24 de ore. Evoluția acestei așezări este aproape miraculoasă. Acum zece ani era o comună mică, scosă din anonimat doar de cale ferată, tipărită pe biletele de tren ca punct de referință rutieră. Ceea ce a rămas din vechiul Beclean este o adunătură de case, de stiluri aproape abra-cadabrate și un nor de praf răscolit de autobasculante, de autocamioane, de macarale, de screpere, de gîste. Dar a apărut aici mai întâi o Întreprindere metalurgică unde se produc, deocamdată sirme! Sirme cu anumite repere fine și de mare necesitate pentru industrie: sîrmă moale zincată de peste un milimetru, sîrmă trasă în gama de 0,9 mm pînă la 10 mm și sîrmă ghimpată. Sîrmă ghimpată cu un profund caracter pasnic, cu o utilitate profund civilizată, nu agresivă! Tot la Beclean pe Someș se afla în emoții de premieră industrială Întreprinderea de covoare, Hale uriașe, septice, cu lumină filtrată pieziș, ca prin parbriz de mașină, cu utilaje frumos colorate, asteptau ora, minutul, secunda declanșării primelor războaie de țesut covoare pe flux tehnologic industrial. Se prelungește astfel o indefectnică milenară a femeilor din aceste părți ale țării pînă dincolo de singurătatea și intimitatea actualului particular de creație populară, un ritual aparținînd dintotdeauna femeilor, bunicilor, mameilor, fiicelor, de a țese covoare în fapt de seară, cînd toate lucrurile sînt așezate la locul lor, cînd bărbații întorși de la muncă dorm și copiii visează că zboară prin lume pe covoare fermecate. Întreprinderea de covoare din Beclean pe Someș este și va fi desigur sanctuarul muncii tuturor femeilor care țes la războaie, de cînd se știu, frumos colorate lor covoare întinse la soare prin pridvoarele iluminate ale satelor și comunelor. Beclean pe Someș, iată o așezare care iese din anonimat nu numai printr-un suierat de locomotivă ci prin clopotul violent al fluxurilor tehnologice de pe latura celor 12 linii ferate, linii care dau gării complet electrificate aspectul intrării în Gara de Nord din București. Spuneam că

acceleratul oprește aici doar două minute, adică aproape cît îl trebuie orașului de astăzi să reproducă prin ritmuri industriale moderne valoarea întregii producții industriale și meșteșugărești de odinioară. Cincizeci de mii de ani care se oglindesc în două minute.

Dar orașul care a înregistrat saltul cel mai spectaculos în acest județ unde salturile economice din ultimii trei ani sînt intru totul senzaționale rămîne Bistrița. Bistrița care, practic, și-a dublat în trei ani numărul locuitorilor. Bistrița care la începutul cincinalului trecut avea 29 de mii de locuitori are acum aproape 56 de mii! Și conform prevederilor va avea în 1990 — 95 de mii de locuitori! Orașul încă păstrează un aspect eterogen, amestec de gotic, baroc, de case tradiționale românești, de vile și blocuri de locuințe care încep să se distingă tot mai mult din peisajul urbanistic al noastre adăugînd arhitecturii sale câteva elemente de tradiție ce conferă străzilor un aspect tonic, inedit, nu de uniformizare și de anonimizare ci de originalitate. Eterogenă este și ambianța străzilor, a piețelor, a scuarurilor. O populație care se trage dinspre comunele învecinate și care mai vine încă la oraș cu străie vechi, apoi una care a început să renunțe la port și să se adapteze treptat modei, și în cele din urmă cetățenii obișnuiți care ies după-amiaza la plimbare împreună cu familiile. În rest, cu toate că orașul s-a dezvoltat într-un ritm mediu anual de 40 la sută, într-o continuă expansiune pe platforma industrială și în noile cartiere, pretutindeni e liniște. Orașul propriu-zis are încă aspectul unei stațiuni balneare. Nimeni nu pare că se grăbește decît în jurul orelor de intrare în schimb cînd intrădevăr orașul devine un furnicar de nerecunoscut. Pare incredibil unde pot lucra atîta oameni care se scurg spre Combinatul industrial pentru construcția de mașini, Combinatul de prelucrare a lemnului, Întreprinderea de sticlărie pentru menaj, Întreprinderea de textile nețesute, Întreprinderea de materiale de construcții etc. Sau pare incredibil de unde vin atîta oameni care lucrează în specialități atât de diverse, cînd în oraș nu există decît foarte puțini meșteșugari și muncitori calificați. Bistrița a devenit practic o universitate în marș, ce își pregătește specialiștii de care are nevoie în viitor chiar în vreme ce se construiește pe sine. Orașul acesta era pitoresc și atît. Acum este în plină revoluție. Pe fețele oamenilor se citește încă efortul de a se adapta altor ritmuri de lucru, altor exigențe. Bistrița se află într-o puternică fază de tranziție. Oamenii săi încă mai respiră aerul pur al vetrelor de sat din care au venit. Și lucrul acesta e minunat.

Este exact ca în aceste zile atît de senine, de clare cînd se puteau vedea concomitent, la lucru, pentru a spori lumina, amîndouă stelele sub care alunecăm de obicei: soarele și luna. O lună albă, calmă, în amintirea tuturor acelora care au visat cu ochii deschiși viitorul acestor meleaguri. Pentru că despre bistrițeni și despre năsăudeni se spune cu țic că sînt „oameni care vin de demult și se duc departe”. După cum bat ceasurile astăzi prin Țara Bistriței și prin Țara Năsăudului, oamenii vor ajunge acolo, departe, deși, desigur, mai e mult pînă departe.

ADRIAN DOHOTARU ■

Ora

E o oră, dar numai una-ntr-o zi,
cînd muncitorul se întoarce acasă;
de departe simte mirosul încăperilor ce-l
vor primi,
un iz culcat așa cum aburii ce-noată peste
ce aduce a oază încărcată de preamulte
lazuri,
respirații,
dar el întotdeauna trebuie să fie pregătit
să-și regăsească familia întreagă,
să-i regăsească brodînd în preajma
pinzel...
Știe cum toți se vor așeza în jurul mesei,
doar cît le va atinge umerii.
Va împărți pe rînd din piinea și cuvintele
aduse
ce le vor umple casa de miros de stradă și
foșnete de șpanuri.
Dar ora la care muncitorul se-ntoarce
acasă

trece pe nesimțite,
atunci însă e și un răgaz prielnic
să nu se mai gîndească la nimic,
sau dimpotrivă.
Se miră de gîndurile ce însuși le gindește.
E o oră, dar numai una-ntr-o zi
cînd muncitorul se-ntoarce printre ai lui...
Cel al casei de fiecare dată
așteaptă să le spună
că s-a întîlnit cu persoana aceea
ce trebuie să îl așteaptă de foarte demult.
Deseori plimbîndu-și palmele late pe
obrajii copiilor
se sperie cît de aspre îl sînt, cît de grele.

VIRGIL RAȚU

Destinul unui sat

De la o vreme în satul meu
ciociriile cîntă doar pe sub pămînt,
oamenii poartă griul semănat de-a dreptul
pe palme,
femeile au pintecul înzăpezit de prunci,
caili se înalță cu toate nunțile în cer,
noaptea au culoarea vulpilor lingă țărniuri,
unii bărbați fac parte din păduri
fîntinarii mai cred încă-n fîntinile crini,
bătrînii își potrivesc zilnic pragul sub
picioare,
uluiți de-atîta viață, uluiți de-atîta moarte,
cu trunchiurile surpate în somnul primar
al satului.

De la o vreme satul meu
pare a fi așezat în centrul lumii
imens clopot de liniște care-și caută
pulsul.

GEORGE ROȘ ■

Vînătoare

Pe ruguri parcă păsări s-au aprins
Și ce deschideri! Dar ușor precum
în legănări de somnoroase geamuri
Pămînturi, semne, purpură, apun.

Și riuri mari de griu trec prin auz
În ploii face semne stele-ndepărtate.
A cui e vocea care-a tot strigat
Urînd în gînd absențele uitate?

Ori a țipat în spații largi lumina?
Se-aprînde-un zbor la marginea culorii.
Cu-o zare umbra parcă se mai urcă.
Dar ce ascund cu umbra vînătorii?

EMIL DREPTATE ■

Un viitor care stă în puterea noastră

(Urmare din pagina 1)

pădurilor din care se fac mobile scumpe, un pămînt cu metale rare, cu ape minerale etc. Județul Bistrița-Năsăud de astăzi este rodul politicii partidului și statului, al gîndirii și muncii colective a oamenilor trăitori pe aceste meleaguri, conduși de comuniști, care au pus în funcțiune în ultimii ani nenumărate obiective și capacități industriale în ramurile construcțiilor de mașini, electrotehnicii, metalurgiei, mineritului, chimiei, prelucrării lemnului și materialelor de construcții, industriei ușoare și alimentare. Astfel, pe meleagurile acestea au apărut pentru prima oară bastioanele marii industrii, pe platforma industrială de la Bistrița unde lucrează mii și mii de oameni și care se află în plină expansiune, în curs de amplificare prin noi investiții, la Beclean unde s-a construit un centru metalurgic puternic, o filatură modernă care se completează cu o secție de covoare, în Năsăudul patriarhal de altădată unde au intrat în funcțiune o întreprindere de prelucrare a masei plastice și o filatură de bumbac. Enumerarea poate continua dar mai important decît acest inventar de capacități de producție amplasate în toate centrele județului (unele abia în curs de urcînzare) este inventarul elementelor de civilizație pe care le producem pentru economia națională: utilaj tehnologic, cabluri, elemente hidropneumatice, armături industriale din oțel, acumulatori, sîrmă, mobilă, pal, articole de sticlă pentru menaj, fire textile, țesături, prefabricate, mase plastice etc.

Toate acestea s-au realizat prin munca noastră, a tuturor, prin colaborare și intrajutorare cu specialiștii și tehnicienii din județele cu experiență bogată în domeniul noi pentru județul nostru. Odată cu trecerea în revistă a realizărilor concretizate, trebuie să recunoaștem că prevederile de plan nu au fost totuși îndeplinite integral, că ritmul spectaculos de creștere, specific județelor mai puțin dezvoltate, nu reflectă încă pe deplin un salt calitativ superior, ce se cere în mod firesc în munca noastră. Afirmățile valabile atît pentru activitatea desfășurată în anul trecut cît și pentru primele luni din acest an, cînd n-am reușit să folosim eficient întregul potențial productiv și întreaga forță de muncă, n-am realizat o aprovizionare tehnico-materială exactă și pe flux continuu, n-am acționat suficient de convingător pentru introducerea unei stări de ordine și disciplină muncitorească exemplară. Fapt care demonstrează că nu se aplică peste tot în mod eficient, energetic, exigențele noului mecanism economic financiar, ale autoconducerii muncitorești și ale autogestivității. În acest sens, firește, noi, comuniștii din județul Bistrița-Năsăud, sîntem conștienți că avem încă multe de făcut.

— Saltul înregistrat în istoria ultimilor ani în economia județului dumneavoastră este uriaș. Mii, zeci de mii de oameni și-au schimbat destinul, locul de muncă, atitudinea față de viață, mentalitatea. Deci, un salt fundamental în planul conștiinței. În ce măsură se reflectă aceste mutații impresionante în atitudinea oamenilor față de activitatea industrială,

față de munca lor de zi cu zi, față de existența lor cotidiană?

— Există o aspirație uriașă a oamenilor din județ de a se realiza prin industrie, de a-și găsi locuri de muncă potrivite pentru dorința lor intimă și legitimă de a fi implicați în marile prefaceri ale țării. Procesul formării unor muncitori calificați, a unor specialiști este însă mai complicat aici din cauze obiective: pe aceste meleaguri nu a existat o tradiție industrială și nici o conștiință muncitorească în sens industrial, o disciplină riguroasă legată de fluxurile tehnologice din ce în ce mai rafinate. Majoritatea oamenilor noștri nu au încă suficientă experiență industrială, dar au o sete extraordinară de a se instrui, de a se perfecționa. Este esențial ca în această etapă fundamentală pentru istoria județului noi, comuniștii, să acționăm înțelept, perseverent, cu putere de convingere, să mobilizăm oamenii, să-i însuflețim, să le dăm încredere în forțele lor, să-i educăm în spirit nobil muncitoresc, să fim permanent în mijlocul lor, să fim exemple de dăruire, de sacrificiu. Dar, în același timp, toți cetățenii județului trebuie să fie conștienți că stă în puterea lor victoria noastră împotriva unei înertii industriale moștenite din alte vremuri și că trebuie să ne privim personal, pe noi toți, destinul fiecărui loc de muncă, să trăim departe de orice fenomen de indiferență, de nepăsare, de indisciplină, de respingere a noului.

Nimic din ceea ce am făcut, din ceea ce am realizat pînă acum nu s-ar fi putut împlini fără grija părintească pe care o manifestă personal tovarășul secretar general Nicolae Ceaușescu pentru plasaarea județului Bistrița-Năsăud pe orbita civilizației și progresului, după cum nimic nu se va putea îndeplini fără efortul conștient al nostru, al tuturor. Iată, în cincinalul în care ne aflăm astăzi construim în continuare nenumărate obiective economice și sociale și peste 14000 de apartamente, fapte care vorbesc de sine despre forța noastră, despre capacitatea noastră de creație și de muncă, despre creșterea nivelului de trai material și spiritual al populației. Ne așteptăm, de asemenea, sarcini importante în domeniul agriculturii, ramură de bază în economia județului, unde va trebui să acționăm mai intens, mai ferm pe linia dezvoltării bazei tehnico-materiale, a ridicării potențialului productiv al pămîntului, cultivării tuturor suprafețelor de teren, aplicării unor tehnologii care să asigure sporirea producției vegetale și animale și pe această bază creșterea contribuției județului nostru la fondul de stat. Prin urmare, ne așteptăm încă ani fundamentali de muncă tenace, organizată pe principiul științifice, nu întâmplătoare, ceea ce înseamnă că deși în anul în care ne aflăm vom crește volumul producției industriale cu aproape 70 la sută, noi trăim și muncim, de fapt, într-o perioadă laborioasă, mobilizatoare, de trecere spre adevăratele obiective pe care ni le-am propus. Ceea ce înseamnă că trebuie să ne asumăm hotărît sarcinile noastre la locul de muncă în aceste zile care pentru județul nostru devin istorice.

Ofensiva viitorului s-a făcut simțită și la Rodna mai ales pe baricadele reconstrucției subterane, a extracției bogatelor zăcămintele de neferoase: plumb, zinc, sulf, cupru, bismut, cadmiu, argint și aur. Urmind o milenară tradiție, în anii socialismului s-a înființat aici Exploatarea minieră Rodna, tutelată de Centrala minelor și metalurgiei neferoase din Baia Mare. Din gurile celor două mari sectoare ale exploatării, mina Valea Vinului și mina Valea Blaznei, la care se mai adaugă și o modernă uzină de preparare a minerurilor neferoase, se varsă bogățiile minerale ale Rodnei, intrind cu generozitate în marele circuit al economiei noastre naționale. De la 5 000 tone în 1947, s-a înregistrat azi un salt colosal atât cantitativ cât și valoric, ajungându-se la circa 500 000 tone anual, minereu brut. E un triumf fără precedent în istoria acestor locuri.

Venit cu mulți ani în urmă din Borșa (Maramureș), inginerul Igor Bădașcu, directorul exploatării, și-a înscris pentru durată numele în ființa acestor locuri, destinul său mergând până la identificarea cu al celor aproximativ trei mii de oameni, ciți lucrează astăzi în subteranele minelor din Rodna. Dialogul cu acest om ajuns în preajma vârstei de cincizeci de ani, al cărui chip seamănă izbitor cu cel al lui George Călinescu, se derulează intermitent din cauza telefoanelor care-l sificie aproape minut cu minut. Mă uimesc totuși forța penetrantă a deciziilor sale telefonice, decizii care pun zilnic în mișcare zeci și sute de energii umane, precum și importante valori și resurse materiale. Dar retrospectiva începuturilor pe care mi-o face acest „părinte” cu trei mii de „copii”, poartă cu sine parca o umbră de incredibil și inacceptare. Aflu că în perioada '47-'49, se mai lucra cu mijloace primitive. Mai exista pe atunci tracțiune hipo, puscarea se făcea cu bătrânele fitile Bickford, vagonetii din lemn urmau drumuri pavate cu scindurii putrede, prin multe sectoare se mai cioplea cu dalta și ciocanul, surpările și accidentele se țineau lanț. Azi, distanța în timp dobîndese alte dimensiuni și semnificații. Incomparabilul însuși e un termen care nu poate suplini diferența dintre atunci și acum. Pentru că numai în anul care a trecut au fost alocate circa 26 milioane lei pentru construcții-montaj subterane și modernizarea producției. Aplicarea an de an a unor noi și eficiente metode de exploatare cu caracteristici tehnice superioare a contribuit în mod real la o creștere substanțială a productivității muncii. Complexa operație de evacuare a minereului

se execută mecanizat, folosindu-se la întreaga lor capacitate screeperle și mașinile de încărcat. Toate acestea au însemnat o ridicare a productivității muncii de la 4 la 8 tone pe post. La realizarea și depășirea indicilor de plan au mai contribuit și buna organizare a muncii, folosirea rațională a timpului de lucru prin eliminarea timpilor morți, generalizarea schimbului patru. Dealtfel, la mina Valea Blaznei s-a înregistrat cel mai ridicat indice de productivitate fizică (individuală) pe toată centrala minieră Baia Mare. La realizarea și depășirea indicatorilor de plan, o contribuție importantă au avut-o minerii fruntași: Damian Slăvoacă, Vasile Koblicska, Emil Terșanschi II, Vasile Abrudan și Anton Stecz. Iar la transporturi, de menționat sint soferii: Iosif Florian, Aurel Scripeț, Ionel Suciu și Octavian Anca. Eliminarea transportului cu autobasculantele sau cu alte autovehicule

conduse de Pamfil Scripeț, Gherasim Bureacă, Iacob Filipșan și Leon Bindiu. „Avem noroc că marea majoritate a minerilor sint localnici”, e de părere Gavril Nan, secretarul comitetului de partid al Exploatării miniere Rodna. „N-avem probleme cu navetiștii la mari distanțe. Am întâmpinat și întâmpinăm însă unele greutăți cu modernizarea. Oamenii sint obișnuiți cu vechile utilaje și le vine greu să se adapteze la cele noi. Și cînd spun adaptare, spun învățare. Ei trebuie să deprindă din mers minuirea noilor utilaje. Altfel se pierde timp și se ajunge la stagnări în producție. Totuși, prin eforturile conjugate ale șefilor de echipă, ale comunistilor și uteciștilor din cele două sectoare miniere, prin munca de la om la om, am reușit să-i determinăm chiar pe cei mai încăpățînați să lase lopata și tîrnăcopul și să apuce cu încredere manetele screeperelor și ale mașinilor mecanice

Rodna face parte și flotația sau Uzina de preparare a minerurilor neferoase, una dintre cele mai moderne întreprinderi de acest gen din țară. Activitatea ei, care se desfășoară la înălțimea celor mai perfecționate tehnici mondiale, a început din 1974. Pentru cei mai puțin avizați, notez că menirea acestei întreprinderi este să elimine o parte din steril și să concentreze substanțele minerale utile din minereu, în cazul nostru, aur, argint, cupru, zinc, bismut ș.a. Uzina e dotată cu o moară autogenă de 6 000 mm și o moară cu bile de 2 700 mm pe diametru. Cele două mori formează așa-numitul cuplu de măcinare. Am insistat asupra acestui mecanism pentru că tehnicienii acestei uzine i-au adus unele modificări, introducînd așa-zisa hidroclonare de control, ceea ce a contribuit la îmbunătățirea parametrilor de măcinare. Prin completa automatizare a întregului flux tehnologic, prin multiplele inovații aplicate în producție de acest harnic și inventiv colectiv de tehnicieni ai uzinei, s-au realizat 4,5 milioane lei economii, s-a redus consumul de energie pe tona de minereu prelucrat, au scăzut consumurile specifice la reactivi, a crescut calitatea concentratelor, precum și productivitatea muncii. Un succes răsunător l-a cucerit acest colectiv și pe linia reducerii cu aproape sută la sută a efectelor poluării apei. Este unica întreprindere pe întreaga centură minieră care recirculează integral toate apele uzate. Metoda este pe cît de simplă, pe atît de eficientă. Apa adunată într-un iaz este redată în circuit continuu prin conducte de aducțiune. În felul acesta, poluarea este exclusă. În prezent, Kotlar Ludovic, directorul întreprinderii, ne asigură că muncitorii și tehnicienii unității sint preocupati să găsească noi metode și soluții în vederea unor recuperări peste plan a metalelor din minereuri. În lumina sarcinilor desprins din documentele celui de-al XII-lea Congres, a indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, precum și din dorința cinstirii cu noi succese a celei de-a 60-a aniversări a partidului nostru, colectivul uzinei și-a propus să găsească noi mijloace de valorificare a produselor secundare existente în steril, adică a fierului și a sulfatului de bariu.

Eforturile acestui colectiv, conjugate cu cele ale minerilor și ale muncitorilor și geologilor de la prospectivă, converg spre un singur țel, realizarea unui mare, puternic și modern bazin minier — Rodna.

ION MOISE ■

TRIUMF COTIDIAN LA RODNA VECHIE

și înlocuirea treptată a acestora cu conducte sau funiculare, a însemnat o reducere de 70 până la 80 la sută a consumului de carburanți, o diminuare a prețului de cost pe tona de minereu, scăderea gradului de uzură a mijloacelor mecanice dacă ne gîndim că drumul de la gura minei pînă jos, la flotație, are nu mai puțin decît 22 de serpentine.

Dar și la mina veche de la Valea Vinului, minierii vin de demult și sint hărăziți să meargă departe. „Cînd, acum treizeci de ani, am intrat aici, în mina de la Valea Vinului, nu știam să țin în mină pichamerul”, își deapănă brigadierul Iosif Mureșan amintirile. „Era să-mi rup degetele. Cealaltă rideau de mine dar fără răutate. Cu timpul, m-am învățat, m-am deprins și cu unelele și cu praful, că pe atunci nu era ca acum, era un praful de nu se vedea om cu om la doi metri. Acum, cu protecția muncii, poți spune că mina noastră-i ca o hală industrială...”. De șase ani, brigada pe care o conduce a trecut la noua metodă de exploatare cu abataje în subetaje, realizînd pe primul trimestru al anului în curs o depășire a planului eu 121 la sută! Realizări frumoase între 110 și 126 procente au obținut și echipele

de evacuat minereul. Au înțeles pînă la urmă că numai așa ne putem încadra într-un flux productiv corespunzător noilor cerințe ale industriei noastre extractive”.

Leontin Sohorca, tehnician cu probleme de protecția muncii, ne asigură că în atenția C.O.M., a conducerii întreprinderii, imperativul major al securității vieții și sănătății celor din subteran a constituit o permanență. Au fost luate măsuri dintre cele mai moderne și mai eficiente pentru eliminarea tuturor cauzelor care ar periclita securitatea muncitorilor, precum și în vederea reducerii factorilor nocivi care contribuie la îmbolnăviri profesionale. O deosebită atenție se acordă combaterii prafului silicogen prin perforaj umed, buraj cu apă, umectarea pereților și materialului de rocat, ventilație corespunzătoare. Și dacă la toate acestea mai adăugăm generalizarea metodelor de exploatare cu securitate mărită: explozii electrice, perforaj și evacuare mecanică, stilpi hidraulici ș.a., avem convingerea că și aici, grija pentru om, pentru viața și sănătatea sa, e o certitudine.

După cum am mai amintit, din structura administrativă a Exploatării miniere

Pe o adevărată gură de rai, se întind, pe citeva sute de hectare, noile și moderne livezi ale Stațiunii de cercetare și producție pomicolă — Bistrița. Aflaie lângă Dealul Tîrgului, denumire locală care amintește de vechiul și înfloritorul comerț bistrițean, tarlalele stațiunii au marea și sublimul vechilor oștiri. Pomii încălțați cu ciubote albe, parte din ei înținși pe palieri de lemn, urmează prelungi coordonate ale unei solemne și perfecte geometrii în spațiu. Pe coroanele pline de seve ale lui april, zbaterea ascunsă a genezei izbucnește exploziv în jocul dezlănțuit al mugurilor care-și caută febril marea cale spre lumină. Verdele care s-a întins ca o maree pe fața binecuvîntată a pămîntului se va înfrăți curînd cu albul pur, imaculat al florilor datătoare de roade, într-un vast și complex proces germinativ. Plămada fertilă, de constantă perpetuare, a speței vegetale aflată în fierberea facerii, cunoaște acum, mai mult ca în oricare perioadă a anului, harul și îngrijirea caldă, părintească a miinilor omenești. Dealtfel, intervenția delicată a omului a făcut ca fructele să cunoască aici evoluții curioase, șocante, atingînd limite din imaginația basmului și a legendei. Și, fără să facem referiri anticipative, notăm fugar că, aici, cireșele iau fața și dimensiunile prunelor (Urișa de Bistrița), prunelile bistrițene ajung pînă la mărimea perelor mijlocii, iar din soiul de mere obținut prin încrucișări succesive, „Jonathan — 50”, s-au recoltat exemplare senzaționale care au ajuns peste 500 grame în greutate. Dar acestea sint doar citeva din datele biografice ale soiurilor de pomi fructiferi obținute de cercetătorii stațiunii. Detalii semnificative ne oferă inginerul Nicolae Drăgan, directorul stațiunii. Tutelată de Trustul pomiculturii — Pitești din cadrul Centrului de legume și fructe — București, stațiunea bistrițeană dispune azi de un complex edilitar cu 11 laboratoare dotate cu aparatură de cercetare corespunzătoare, de seră pentru legume și flori, de 780 hectare plantații de pomi, de 30 hectare vie și teren pentru baza furajeră, totalizînd o suprafață de 1 332 hectare. Așadar, puternica bază materială a stațiunii satisface pe deplin atît nevoile cercetării cit și cele ale producției. Lucrează aici un prestigios colectiv de cercetători care au obținut pînă în prezent, așa după cum am mai amintit, rezultate rodnice, imbinînd armonios cercetarea cu producția, creativitatea cu directa ei aplicabilitate practică. Ingerul șef Constantin Berindei ține să evidențieze pe specialiștii secției de cercetare: dr. Ion Dumitrache, dr. Nicolae Minoiu, ing. Doina Vlădeanu, biolog Iolanda Iliuță, chimist Pattantysus Carol care au avut o importantă contribuție în stabilirea tehnologiilor de „înființare” și „întreținere” a plantațiilor de pomi, în studiul bolilor și dăunătorilor, în îmbunătățirea tehnicii de păstrare și prelucrare a producțiilor pomicole. Urmărind selecția și crearea de

FRUCTELE VIITORULUI

soiuri noi, secția de cercetare și-a propus să realizeze în primul rînd soiuri autofertile, rezistente la condițiile climatice ale zonei bistrițene. În urma eforturilor depuse de cercetătorii acestei secții, au fost create pînă în prezent șase soiuri de cireș (Negre de Bistrița, Urișa de Bistrița, Jubileu — 30, Roșii de Bistrița, Pietroasă de Bistrița); două de prun (Muscat de Bistrița, Bistrița, Selecția 50); un soi de păr (Aromata de Bistrița); unul de vișin (autofertil — Bistrița); două de măr (Jonathan — 50, Selecția VII — 2/1) și un portaltou „Franc”. Tot acas-

tă selecție a stabilit tehnologia privind înființarea de plantații noi și de readaptare și redresare a celor existente. De asemenea, au fost stabilite de către specialiștii secției tratamentele și măsurile de combatere a dăunătorilor precum și metodele de prelucrare a fructelor declasate și transformarea lor în produse finite.

Secția de „dezvoltare” a stațiunii preia rezultatele obținute la cercetare și se ocupă de introducerea lor în producția mare. Cadrele care lucrează aici, între care amintim pe inginerii Ilie Rusu și

Vasile Aldrofan, au sectoare care cuprind întregul județ în vederea aplicării în producție a realizărilor obținute și în special a noilor soiuri de pomi fructiferi. Principala producție este cea pomicolă care se compune din fructe și material săditor. Materialul săditor este livrat unităților cooperatiste și celor de stat. „În anul precedent, ne spune Gheorghe Oprea, contabilul șef al stațiunii, au fost livrate unităților beneficiare circa 150 000 pomi fructiferi de diverse soiuri. Predăm, de asemenea, întreprinderii de legume și fructe — Bistrița peste 5 000 tone fructe anual. Dintre soiurile de mere predate și apreciate de beneficiari, amintesc: Jonathan, Golden delicious, Starkrimson, Golden spur, Parmen ariuu”.

Cum se realizează un nou soi? Ne-a răspuns la această întrebare fostul director al stațiunii, doctorul docent Ion Modoran, actualmente pensionar: „În cei treizeci de ani petrecuți în stațiune, pot zice că am participat și am contribuit direct la realizarea soiurilor de fructe bistrițene. E o muncă destul de migăloasă care cere multă pasiune și răbdare. Mă întrebați cum se obține un soi nou? Vă răspund scurt: foarte greu. Și mă voi explica. Practic, pe înțelesul tuturor, un nou soi se obține în felul următor: se recoltează polen de la un soi valoros și se pensulează pe stigmatul unei flori de la alt soi valoros considerat mamă, căruia, înainte de deschiderea florii, i se înlătură staminele. Treaba asta se cheamă polenizare încrucișată sau hibridare sexuală. Spre exemplu, Urișa de Bistrița am obținut-o prin încrucișarea soiurilor de cireș Germezdorler cu Roman — Oliva. Totuși, de foarte multe ori nu obții rezultatele scontate. Și atunci ai senzația că înoți împotriva curentului. Pentru că se întimplă adesea ca hibridul rezultat să fie mai puțin rezistent și să aibă caracteristici inferioare părinților. Atunci, bineînțeles că trebuie să recurgi la noi soluții, să încrucișezi alte soiuri și să aștepti. Așteptarea fiind arma de căpătîi în lupta pentru obținerea unui hibrid cu adevărat valoros. Rezultatele depind de mulți, de foarte mulți factori dar în special de condițiile climatice ale zonei. Cît am lăsat la stațiune, am constat că din 1950, vara, pe an ce trece temperatura scade. Acest fenomen are, desigur, o influență nefastă asupra formării și dezvoltării soiului proiectat. Un an prost, iarăși îți poate compromite experiența. Deci, după cum vedeți, un nou soi necesită un volum enorm de muncă și multă, foarte multă răbdare. Urișa de Bistrița ne-a costat 12 ani de muncă și peste 60 000 de flori încrucișate. Alte soiuri cer și mai mult, între 15 și 20 de ani. E adevărat că, după atita cheltuielă de timp și energie, satisfacția împlinirii nu se poate exprima în cuvinte”.

ALEXANDRU MIRON ■

Fotografie de ION PREDOȘANU ■

Viața înainte și după control

A plecat un om pe bicicletă

Personajul nostru iese în fiecare dimineață de la primăria Capitalei, scoate din buzunar o cheiță cu care descurie un lacăt de la rastelul de biciclete și începe să pedaleze pe străzile orașului. Cu un sfert de oră înainte, el nici nu știa unde avea să lucreze în ziua aceea. Șeful lui a hotărât să meargă în cutare loc și el se îndreaptă acum într-acolo. Nu se cade să fie întrebat de nimeni unde anume; ori-cum, va ocoli răspunsul. El nu va putea spune numele locului către care a pornit decît atunci cînd a și ajuns. În timp ce pedalează (unii colegi au mașini, alții nici biciclete) poate că face o scurtă recapitulare dacă în servietă de pe ghidon se află toate cele ce-i vor fi de trebuință: o sacoșă de plastic, o bucată de ceară roșie, sfoară, sigiliu, un dosar cu acte normative, ceva bani, un chitanțier. Mai duce cu el și ceea ce nu poate fi purtat în nici un fel de servietă, adică, economist sau jurist fiind, o competență desăvirșită în munca lui precum și o cinste ireproșabilă. Într-adevăr, dacă profesional n-ar fi un bun specialist iar prin structura lui morală n-ar fi un incoruptibil, atunci omul despre care vorbim, cu muncă lui cu tot, n-ar însemna decît o lamentabilă eroare cu care ne-am minți singuri. Dar cine este el?

Trece inspectorul comercial de stat

„Odată, zice, treceam cu bicicleta pe Mihai Bravu. Fusesem probabil recunoscut de către cineva de la vreo alimentară pentru că, pe măsură ce mergeam de-a lungul acelei străzi, am remarcat că la toate alimentarele se pornise o vie activitate, peste tot se mătura prin fața magazinelor și trotuarele erau stropite cu apă, de exemplu, în vreme ce la alte magazine, de alt profil, nu se zărea nici o mișcare. Bineînțeles, că ei se anunțau unii pe alții prin telefoane“. Se înțelege însă că într-un mare oraș cum e Bucureștiul astfel de întâmplări n-au cum să se repete prea des și ele, dealtfel, chiar atunci cînd se produc n-au cum să primejduiască în vreun fel elementul surpriză al controlului fiindcă, după cum am înțeles, inspectorii nu controlează niciodată două unități apropiate, sau aparținînd aceleiași grupe de comerț. Și cea mai bună dovadă în sprijinul acestei afirmații este reprezentată, bineînțeles, chiar de constatările controalelor întreprinse.

— În plus, adaugă inspectorul șef Constantin Pană, ceea ce nu știe chiar toată lumea este că inspectorii comerciali au atribuții mai largi decît ar lăsa să se creadă telefonul nostru așezat la vedere în orice unitate comercială și la care orice cumpărător poate face apel pentru că, să zicem, un vinzător s-a purtat ireverențios. Noi ne ocupăm, de fapt, de tot traseul mărții, de la producător și pînă ajunge în miinile cumpărătorului. Așadar, de încheierea la timp a contractelor economice, de modul cum se derulează aceste contracte, de repartizarea și gospodărirea judicioasă a fondului de marfă și, desigur, în unitățile comerciale, de respectarea regulilor de comerț și a normelor igienico-sanitare.

Inspectorul comercial are dreptul, așadar, să controleze toate serviciile comerciale ale întreprinderilor producătoare de bunuri de consum. Cu ce poate interveni inspectorul comercial în acest circuit? Firește, el poate aplica amenzi însă aceste măsuri nu-i acordă decît valoarea limitată pe care ea o și are. De aceea, ne spune inspectorul șef Constantin Pană, există mai multe posibilități de valorificare a constatărilor dintre care am amintit pe aceea a stabilirii unor indicații obligatorii, cu termene bine precizate, pentru unitatea comercială și pentru întreprinderea de care aceasta aparține, cu mențiunea ca inspectoratul să fie informat de măsurile luate. Că dincolo de această muncă, asemeni unei lupte, inspectorul are nu numai satisfacția neagră, ca să zicem așa, de a-l surprinde greșind pe vreun lucrător din comerț ci și de a-l pune în situația să nu mai greșescă, ni se pare un fapt neindoielnic, precum și acela că nu întotdeauna acest efort al lui se încheie cu un succes. Cînd ajunge la această concluzie, „arma“ cea mai eficientă a inspectorului este ca în urma controlului să mai controleze o dată. Cu ce urmări, vom vedea.

Gestionari în paradis

Discuțăm cu tovarășul procuror Doru Trifoi, de la Procuratura sectorului 4. Ne aduce la cunoștință uimitorul fapt că într-un magazin din Capitală, este vorba de Magazinul „Victoria“, nu se știa, da, ați citit bine, nu se știa că, lunar, este obligatoriu controlul de casă. Sarcini extrem de precise are și controlul financiar intern, și supracontrolul ce revine, în mod ierarhic, centralelor, ministerelor. Cum se ajunge însă ca un meșter croitor să plătească statul cu 120.000 de lei? Cum se ajunge ca la Magazinul „Unirea“, chiar revizoarele (A. Bibicu și E. Cristea) să „educa“ vinzătorile, în sensul trucării inventarelor... și asta pentru 10.000 de lei?!

„Există obiceiul, remarcă procurorul Doru Trifoi, de a nu se face, practic, ceea ce trebuie, adică de a nu se face inventare! Croitorul de care vorbeam era ne-

Insoțind o echipă de control

Timp de două zile am urmărit trei echipe de inspectori comerciali pe parcursul unor minuțioase controale la Hala Unirii, la restaurantul „Dunărea“ și la magazinul de porțelanuri și cristaluri de pe Calea Victoriei, dintre „Electrolux“ și „Muzica“. Intrucît aceste rînduri se referă, de fapt, la condiția inspectorului comercial iar nu la constatările pe care ei le-au făcut într-un loc sau altul, într-un moment sau altul, nu vom insista asupra faptului că la Hala Unirii, de exemplu, cei patru inspectori, Ion Olteanu, Paul Sorochin, Ion Iancu și Toma Roșu, au remarcat o multitudine de abateri de la regulile comerțului (cintare defecte, mărfuri reținute pentru vânzări preferențiale etc.), ci ne vom opri la una care, deși intră în atribuțiile inspectorului să o vadă și pe aceasta, totuși ea poate fi observată de către orice cumpărător: lipsa ecusoanelor. Lipsă asupra căreia avem să ne hotărîm dacă o considerăm ori de tot banală ori, tocmai din această cauză, foarte importantă și semnificativă. La Hala Unirii am aflat nu puține exemple de oameni care dacă nu-și îndeplinesc unele îndatoriri mai mari și mai grave ale profesiei lor, nu-și îndeplinesc nici măcar pe aceea minimă, a mărunțului ecuson, cu toate că zilnic i se spune cel puțin o dată să facă gestul măreț de a și-l agăța în piept. La drept vorbind, aproape că te-apucă lehamitea! Iată o stare de spirit, ce-i drept nu prea constructivă, împotriva căreia inspectorul trebuie să lupte cu înverșunare, să și-o reprime fără milă. Zeul lui tutelar este, în aceste condiții, de bună seamă că nu altul decît Sisiif! Dar exemplul de mai sus, care la nivelul individual al lucrătorului din comerț exprimă convingerea că la urma urmei comerțul poate fi făcut oricum, are din păcate un frate geamăn intruchipat în cu totul alt plan.

Acest Maigret al comerțului

Dumitru Drăghici, șeful magazinului de cristaluri dintre „Muzica“ și „Electrolux“ ne spunea, de exemplu, că în urmă cu citva timp n-a prea fost mulțumit de costumul de catifea pe care l-a cumpărat cu vreo 500 de lei. Însă nici noi n-am prea fost mulțumiți, de bună seamă, atunci cînd inspectorilor Radu Hortopan și Toma Roșu, care procedau la un „control cooperat“ și au cerut un cadou de citeva sute de lei „pentru un prieten, de ziua lui“, le-a împachetat un frumos porțelan de China dar din păcate ciobit. E clar că „prietenui“, dacă ar fi existat cu adevărat, i s-ar fi umbrat astfel bucuria. Ca și colegilor lui, dealtfel, fiindcă respectivul obiect costa 563 de lei!

În timpul ce inspectorul își desfășoară controlul și descoperă lucruri de felul celor de mai sus, am putea zice că prima lui mulțumire este că poate să continue și să-și încheie controlul. Spunem așa pentru că uneori el este împiedicat să mai controleze. La pescăria „Delfinul“ de pe Bd. Dinicu Golescu, de exemplu, Paul Sorochin a fost împiedicat să-i dovedească unui vinzător că folosea un cîntar defect și acela, provocînd scandal, n-a reușit în cele din urmă decît să determine un proces de ultraj și să-și primească pedeapsa. Alt exemplu: potrivit decretului 51/1975, la unitățile de alimentație publică ora limită a programului e ora 24. Cu aprobare, unele au program pînă la 1. „Eu, zice Mihai Păduraru, dacă mă duc la ora 1 să fac un astfel de control tematic — stabilit de inspectorul șef — risc să nu fiu lăsat să intru. Și cu toate că aud cum înăuntru se cîntă și e zarvă și poate că se servește în continuare iar faptul acesta e pasibil de amendă pînă la 30.000 de lei, a doua zi șeful unității îmi plătește, rîzînd, 50 de lei pentru împiedicarea controlului“. Firește că astfel de cazuri nu trebuie în nici un fel absolutizate, dar dacă le amintim este pentru că, oricît de periferice și accidentale ar fi, exprimă și ele intrucivă condiția inspectorului comercial, a acestui Maigret al comerțului, față de care reacția — în extrema cealaltă — nu poate fi nici de panică din partea acelor supuși controlului, așa cum mărturisea ospătarul Mircea Constantinescu de la „Dunărea“, care atunci cînd a văzut intrînd echipa alcătuită din cinci inspectori a simțit că încep să-l trezure și să l se îmoale genușchil.

DUMITRU CONSTANTINESCU

verificat de patru ani. Repet, lipsește controlul permanent. Apoi, se pune și problema nevalorificării controlului. Pentru a fi mai explicit: după control nu se ia nici o măsură. Ne mai întîlnim — și nu rar — cu dăunătoarea concepție de a se trece cu buretele, simplu, peste lipsurile constatate. Au fost cazuri cînd, în sediința C.O.M., s-a luat hotărîrea ca fraudă să fie acoperită de către toată lumea. Adică, cei cinstiți să plătească pentru a scăpa hoțul cu fața curată... Și, vă pot spune, s-a luat stupefiantă hotărîre de a nu se anunța militia în legătură cu lipsa descoperită. Iată, o „omenie“ care nu-și are locul în asemenea cazuri!

Și dacă tot discutăm despre vigilența controlului, vă pot oferi cazul reieșit din dosarul penal nr. 1349/septembrie 1980. Numitul Teodoru Gheorghe, gestionar la depozitul de materiale al Cooperativei

„Casa de modă“ București, nu a fost controlat vreme de cinci ani!

Din dosarul nr. 1349; Teodoru Gheorghe este condamnat în baza articolului 223 la 5 ani, în baza articolului 249 la 3 ani, a articolului 289 cu aplicarea articolului 41 la 2 ani, grațiat conform articolului 2/Decret 115/1977 și obligat la 159.004,65 lei despăgubiri civile plus dobinzile legale, către Cooperativa „Casa de modă“ București. Au fost respinse cererile formulate prin rechizitoriul, de obligare a numiților Mihai Ștefan și Nevrikian Garabet (n.a.: președintele și vicepreședintele cooperativei) în calitate de părți responsabile civilmente, conform art. 30, lit. b.d.e. din Legea 22/1969.

Ce s-a întîmplat mai departe? Procuratura locală a sectorului 3 a declanșat recurs, criticînd ca netemeinic și nelegală soluția instanței de fond. Pe aceeași chestiune a declarat recurs și Cooperativa „Casa de modă“. Prin decizia penală nr. 127 din 24 ianuarie 1981, ambele recursuri au fost respinse. Procuratura sectorului 3, considerînd că soluțiile ambelor instanțe sint vădit netemeinice și esențial nelegale, înaintează noi motive de recurs.

Ce spune Legea 22/1969, art. 30 lit. b.d.e., care este o LEGE, nu o pagină de foileton cu „buni“ și „răi“? Spune că responsabilii în fața justiției sint și „negestionarii“, în cazul respectiv niște oameni concreți, foarte concreți, care aveau obligația să verifice periodic gestiunea lui Gheorghe Teodoru. „Inocenții“ Mihai Ștefan și Nevrikian Garabet, printre altele, au admis, primul, ca președinte al cooperativei, să încadreze în funcția de gestionar pe Teodoru Gheorghe care nu era, de fapt, gestionar, ci lucruse la „Arta Lemnului“ (unde pentru infracțiuni similare celei de față a fost condamnat la 4 ani și 6 luni închisoare); al doilea, președinte al comisiei centrale de inventariere!! Un alt act de „inocență“ al președintelui cooperativei s-a săvîrșit și atunci cînd, primind o sesizare (nu anonimă!... Iscăliță și înregistrată!), a făcut cu totul altceva decît trebuia să facă: a dat-o, susține, spre soluționare, șefului serviciului de

aprovizionare, Crăciun Ion, care între timp, a decedat.

Cum s-au „desfășurat“ comisiile de control? Aflăm că s-au dat decizii: nr. 38/1974, nr. 1/1975, pornite direct de la Comitetul executiv al cooperativei, și s-a numit o comisie centrală de inventariere, iar prin decizia nr. 108/1974 o comisie de inventariere a gestiunii, comisii care au existat în drept, dar, în realitate... TEODORU NU A FOST CONTROLAT DE NIMENI!

Pentru a nu se dezminți, după inventarul din 6—10 octombrie 1976 (n.n.: în acel „moment al adevărului“ s-a constatat un minus de 414.952 lei!) se instituie, de către conducere, cu decizia Comitetului executiv nr. 104/1 decembrie 1976 o „comisie de trecere pe cheltuieli de compensare calitativă a lipsurilor, cu plusurile, și de scădere din contabilitate a unor pagube constatate cu ocazia inventarierii gestiunii TEODORU!!!“.

Așadar, cei aproape 300.000 de lei plusuri, adică, pe înțelesul nostru: plusuri de materiale care se puteau concretiza în beneficii pentru economia națională; cei aproape 300.000 de lei i s-au făcut cadou lui Teodoru, pentru că doar așa înțelegem cum de-a rămas dator doar cu 159.004,65 lei... Și, de ce să se împartă paguba între cei care au furat statul, cînd se pot duce pe apa simbetei, să zicem, avansurile pentru apartamentele a zece familii??

„Din scurta poveste, neelegantă, cu toate că s-a petrecut la „Casa de modă“, nu ne rămîne decît să constatăm că în multe cazuri comisiile de control sint fictive încă din clipa instituirii lor prin... decizii! Unele conduceri de întreprinderi sau de cooperative, după cum se vede, consideră că-și fac datoria prin instituirea unor comisii și înregistrarea lor birocratică pe hirtie. Dar viciul pornește de la modul în care sint încadrați unii oameni pe funcții de răspundere economică, de la modul în care verifică, în care controlează unele conduceri de întreprinderi sau de instituții pe noii încadrați: cu superficialitate, cu lipsă de răspundere.

PIA OLARU

Extrasele de cont le verifică chiar falsificatorul lor

Vreme de un an de zile, prea tinăra casieră Elena Constantin (născută la 13 octombrie 1958) a furat fără scrupul. A furat în stil mare, fără nici o tresărire de conștiință, deși se infurta cu nerușinare din banii unor oameni ce-i puteau fi bunici, ai unor pensionari, bani adunați cu renunțări din pensiile lor cuvenite după o muncă de o viață întreagă. Într-un an a dus la ruină fondul de rulment al Casei de ajutor reciproc a pensionarilor din comuna Răcari, județul Dimbovița, le-a mincat mai mult de jumătate din el. Se infurta, la bunul plac, printr-o manevră despre care am mai scris (a se vedea articolul despre fosta contabilă șefă de la Liceul agroindustrial din Panciu) și tocmai de aceea revenim, implicînd la meditație și răspundere a multor foruri cu rol de control. Trecea pe virful fiilor CEC tipizate, și pe baza cărora se eliberau banii, o sumă mai mare, iar pe color, care rămînea în arhiva financiar-contabilă a unității, suma adevărată. Și-a înșușit în acest fel — să reținem, doar într-un an — suma totală de 261.000 lei, dintr-un fond de 480.000 lei! Aspectul moral îl discutăm, însă nu stricto sensu al Elenei Constantin, ci moralitatea și etica profesională a mai multor funcționari care aveau datoria, obligația socială, atribuțiile de serviciu de a controla actele financiar-contabile, de a supraveghea continuu respectarea legalității și corectitudinea cu care se desfășoară circulația bănească. Chiar dacă sumele aparțineau unor persoane particulare, moneda este a statului, a societății. Cînd funcția controlului este viciată, nesocotită, sau incomplet exercitată — așa cum a urmărit în rechizitoriul său, reprezentantul Inspectoratului teritorial financiar de stat, Dimbovița, căruia organele de anchetă penală i-au solicitat o expertiză de specialitate — iată, facilitează grave infracțiuni.

Casiera este încadrată fără să se respecte prevederile legale de constituire a garanției în numerar. Nimeni nu controlează, nimeni nu determină aducerea la îndeplinire a normelor în vigoare. Directorul Direcției pentru problemele muncii și ocrotirii sociale a Consiliului popular județean Dimbovița, tovarășul Nicolae Angelescu, justifică necontrolul și scuza organismul pe care îl conduce și care are sub patronaj și casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, cum că acestea fiind organizații obștești doar comisia lor de cenzori, aleasă de membrii acestora, au funcție de control. Trebuie să-l contrazicem și să-i amintim că înseși organizațiile obștești din societatea noastră sint îndrumate și controlate, iar de la legile financiare nimeni nu se poate sustrage și în consecință nici de controlul sub acest raport. Dealtfel, contabila Constantina Popa a dat expertului financiar cel mai edificator răspuns! La fel cum nimeni nu a controlat nici faptul că rămînea mai departe președinte al C.A.R.P. pensionarul Iosif Georgescu, care se mutase cu domiciliul din Răcari la București și venea doar din cînd în cînd să semneze „în alb“ ecure, de parcă erau banii personali, și să-și ridice propria sa indemnizație a 600 lei lunar pentru funcția de președinte pe care n-o îndeplinea. În primele trei luni — scrie casiera în declarațiile date orga-

nelor de anchetă penală — a lucrat cîstăit. Înscris pe ecure, și pe virf și pe color, sumele pe care trebuia să le ridice și le ducea integre la destinație, înmîndu-le celor care le solicitau pe bază de cereri și aprobări. „Cînd am primit extrasul de cont al băncii, tovarășa contabilă Popa Constantina (contabila C.A.R.P.-Răcari, n.a.) mi-a arătat ce înseamnă un extras de cont și cum se întocmește. Înainte de a primi extrasul, dintr-o discuție avută cu dînsa în privința punerii unei ștampile, mi-a spus că se poate pune pe un act în fel și chip, că „cine dracu se uită la o ștampilă?“... Că se poate pune o hirtie pe antetul ei și aplicată nu se cunoaște, că se poate pune ștearsă că iar nu se cunoaște. Asta mi-a rămas mie în minte și dacă am falsificat primele ecure, din nevoile arătate în declarația precedentă, timp de trei luni și necontrolîndu-mă nimeni, cînd am primit al doilea extras, pe anul 1978, l-am falsificat și am pus ștampila așa cum mi-a spus doamna contabilă, fiindcă știam că dînsa nu controlează actele“. (O ștampilă, cum declară în altă parte, veche, aflată în casa de bani, cînd și-a preluat funcția. A cui era, ce căuta lăsată la întîmplare o ștampilă, nimeni nu știe, și nu-și face probleme!) Nu din abilitate, ci așa cum demonstrează întreaga anchetă penală și toate probele aduse în justiție — o delapidare provocată în mod tipic din lipsă de control! Undeva, în aceeași declarație, chiar subliniază: „...am zis că așa e bine și că nu mă va controla niciodată, deoarece extrasele de cont le verificam chiar eu și tovarășa contabilă mă întreba „e bine?“ și îi spuneam că „e bine!“ Am întrebato dacă ne va controla cineva, iar ea mi-a spus că nu ne controlează decît comisia de cenzori care nu se pricepe“. Din păcate acesta este adevărul pe fundatia căruia s-a ridicat o piramidă întreagă de superficialități, de abstrageri de la funcția de control financiar-bancar atît a casierei și contabilei Cooperativei de credit Răcari care păstrau banii Casei de ajutor reciproc a pensionarilor din localitate — deși, indiferent pentru ce unitate socialistă ori obștească elibera banii aveau obligația profesională să confrunte datele de pe virf-color CEC, ca și verificările și confruntările de conturi —, cit și a funcționarilor (revizori și inspectori) Filialei Titu a Băncii agricole care păstra conturile și banii Cooperativei de credit Răcari, ca și corpul de control și de cenzori al Uniunii județene Dimbovița a cooperativei de consum de care aparține cooperativa de credit din comuna amintită. Iată cite foruri, citi funcționari ai acestora nu și-au luat rolul în serios!

★ Cum s-a descoperit delapidarea? Toț prin control. Dar nu unul firesc, nu unul declanșat din probitatea profesională a cuiva, ci din vanitatea cuiva. Din amorul propriu rînit al contabilei Constantina Popa. Întîlnind o neregulă într-un extras de cont, cere explicații casierei, aceasta se duce lute acasă, aduce cei 10.000 de lei furați la ultima operație, și explică șefei, cum că omoloaga sa de la cooperativa de credit a vrut s-o încerce, să vadă dacă observă greșeala!

CICI IORDACHE

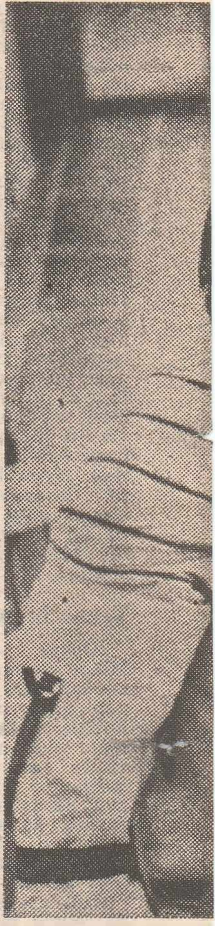
Suma izbînzilor românilor în cucerirea spațiului

1874 — Ziaristul Grigore Ventura și francezul M. Villemont întreprind la București primul zbor cu aerostatul „Mihai Bravu”, achiziționat la Paris prin inițiativa unor particulari. — Are loc primul zbor militar românesc cu un aerostat, efectuat de maiorii Constantin Poenaru, Jak Lahovari și Dem. Demetrescu. 1888 — Regimentul 1 geniu adaugă activității sale o secție nouă, a zborului cu aerostatele. 1894 — Primul balon sferic confecționat integral în țară. 1903 — La 15 mai, Traian Vuia brevetează în Franța aeroplanul automobil. Această inovație este brevetată în Anglia cu nr. 11181, în 1904. 1906 — La 18 martie, pe cîmpia Montesson de lângă Paris, Traian Vuia realizează primul zbor mecanic din lume cu mijloace proprii la bord. 1907 — La Arsenalul armatei din București, Aurel Vlaicu începe construcția primului său avion. 1910 — Henri Coandă construiește și pilotează, la 16 decembrie, la Issy les Molineaux, primul avion cu reacție din lume. — Primele zboruri de antrenament pe aerodromul de la Chitila. — Evoluții spectaculoase ale aviatorului Aurel Vlaicu. — La 24 de ani, Henri Coandă devine director al uzinelor Bristol Aeroplane Company. 1911 — În atelierele aerodromului de la Chitila începe fabricarea primelor aparate de zbor în licență Farman. — La finea școlii de aviație de la Cotroceni, condusă de George Valentin Bibescu, al 20-lea pilot european, după numărul brevetului obținut la Paris. — Debut al aviației militare românești, prin zborul a șase avioane, în cadrul manevrelor din zona Roman — Dolhasca — Pașcani — Fălticeni. 1912 — La mitingul de aviație de la Aspern, lângă Viena, participind alături de 43 aviatori, Aurel Vlaicu obține locul întâi. — Hermann Oberth din Mediaș anticipează

că racheta cu carburant lichid este singurul aparat de zbor potrivit pentru călătoriile spațiale. — La finea Liga Aeriană Română, precursora actualului Aeroclub Central Român. 1916 — H. Oberth deduce ecuația fundamentală a zborului rachetelor și, în anul următor, prezintă primul proiect al unei rachete bazat pe calcule numerice. 1918 — Se pun bazele Arsenalului aviației, condus de maiorul Ștefan Protopopescu. 1918—1922 — Traian Vuia studiază și fundamentează teoretic și practic problema suprafețelor sustentatoare, realizînd două helicoptere originale. — Alți români care se disting în epocă, contribuind la progresul aeronauticii, sînt Ion Gh. Lintes, teoretician al zborului cosmic, Rodrigue Goleacu, creatorul avioleptului și Dimitrie Bothezatu, autorul helicopterului. 1920 — Se înființează Direcția Aviației Civile. — Este fondată Compania franco-română de navigație aeriană. 1922 — Compania franco-română de navigație aeriană inaugurează prima sa rută transcontinentală. Etapa Belgrad — București se efectua în zbor de noapte. 1922—1925 — La Arsenalul aeroneu din București și la fabrica Astra din Arad se construiesc 50 avioane Proto 1 și Proto 2 și 72 avioane Brandenburg. 1923 — H. Oberth susține la Cluj teza de licență intitulată „Racheta spre spațiile interplanetare.” — La Astra din Arad este fabricat primul motor de avion românesc, după modelul Martz-Benz, destinat să echipeze avionul Astra-Sesefsch. 1925 — Societatea de transport, Constanța construiește primul hidroavion realizat integral în țară, Getta, proiectat de inginerul Radu Stoika. — Prima linie aeriană experimentală, București — Galați. 1926 — La 24 iunie este deschis oficial traficul aerian intern, pe linia

București — Cluj. 1928 — Elie Carafoli obține titlul de doctor la Institutul de aeronautică de la Saint Cyr, unde se numără printre colaboratorii profesorului Albert Toussint, și inaugurează primul curs de aerodinamică și mecanică avionului din învățămîntul superior românesc. 1929 — Federația Aeronautică Română devine membră a Federației Aeronautice Internaționale (F.A.I.). — Piloții români Traian Burduloiu și Gheorghe Iacobescu efectuează un circuit aerian prin majoritatea capitalelor europene. — A doua lucrare a lui H. Oberth: „Căile navigației spațiale”. 1930 — Convenții aeriene ale României cu Polonia și Cehoslovacia, urmate de convenția cu Iugoslavia. Ulterior se stabilesc legăturile Budapesta — București și București — Sofia — Salonic — Atena. — Henri Coandă pune bazele unui laborator pentru studiul scurgerii gazelor și descoperă devierea unui fluid în alt fluid, efectul Coandă, brevetat în 1934. — Intră în dotarea armatei avionul Aeron, realizat de locotenentul Stănculescu, căpitanii Constantin Constantinescu și Constantin Istrati și maiorul Petre Macavei. — H. Oberth primește certificatul de autor pentru primul motor rachetă. 1931—1940 — George Valentin Bibescu deține președinția F.A.I. 1931 — H. Oberth brevetează un procedeu și dispozitiv pentru combustie rapidă. 1932 — H. Coandă aplică efectul care-i poartă numele la realizarea unei aerodine lenticulare. — Ia finea compania I.A.R.E.S. (Linii Aeriene Române Exploatate cu Statul), dotată cu avioane Lockheed 10 și 14 și Douglas DC 3. — Ionel Ghika întreprinde raidul București — Saigon. — Smaranda Brăescu doboară la Sacramento recordul mondial masculin și feminin de parașutism. 1935 — Mihai Pantazi, Gheorghe Davidescu și Alexandru Cer-

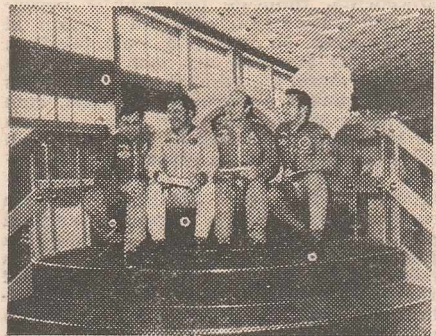
nescu întreprind raidul București — Capetown. 1938 — I.A.R.E.S. este admisă în Asociația Internațională de Trafic Aerian (I.A.T.A.). 1939 — Începînd din acest an, întreprinderea pentru construcții aeronautice române (I.C.A.R.) din București construiește în licență 400 aparate Fleet și 300 aparate Fiessler. Altă întreprindere bucureșteană constructoare de avioane în epocă a fost Societatea pentru exploatarea tehnică (S.E.T.), care, pînă în 1944, a livrat circa 550 avioane de serie. Raidul București — Saigon a fost întreprins cu un avion SET. Raidul București — Capetown a fost întreprins cu trei avioane ICAR. 1945 — Este înființată societatea T.A.R.S. (Transporturile aeriene româno-sovietice), care și-a început efectiv activitatea la 1 februarie 1946. 1946 — Prima linie regulată externă postbelică: București — Praga. 1948 — Direcția aviației civile înființează Centrul de perfecționare aviației. 1949 — Sînt deschise 12 linii aeriene interne. 1950 — Este complet reconstruit și dat în exploatare Aerodromul Internațional Băneasa. 1954 — Guvernul român preia controlul și conducerea întregii activități de transport aerian, iar compania română primește denumirea TAROM. 1970 — Este dat în exploatare noul Aerodrom Internațional București — Otopeni. 1973 — Acad. Elie Carafoli este ales membru de onoare al Societății Regale de Aeronautică din Londra. Doi ani la rînd a fost președinte al Federației Astronautice Internaționale. 1974 — Inaugurarea liniilor lung-curier București — Amsterdam — New York și București — Atena — Karachi — Beijing. 1978 — Inaugurarea liniei aeriene lung-curier București — Abu Dhabi — Bangkok — Singapore.

(Urmare din pagina 1)

Doi oameni țînînd în hături douăzeci de milioane de cai putere

O delegație română condusă de tovarășul general maior Constantin Olteanu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., ministrul apărării naționale, a plecat la Baikonur pentru a asista la momentul lansării, programat pentru seara zilei de 14 mai. Cosmodromul se află la o distanță de aproape 3000 de kilometri de Moscova, în deșerturile Kazahului pe care se cunoștea apă Sir-Daria. De la înălțimea avionului (doar... 10 km!) se văd întinderi cu aspect tipic

Cele două echipaje care au candidat pentru zborul comun româno-sovietic: Dumitru Prunariu, Iuri Romanenko, Dumitru Dediu, Leonid Popov

selenar — nisipuri, mii de cratere, pete uriașe, formate, probabil, prin concentrația de sare ieșită la suprafață. Într-un asemenea loc a fost construit cosmodromul Baikonur și, alături de el, un oraș cu 80000 de locuitori, „Leninsk”. La sosirea noastră, o mare parte dintre cetățenii orașului sînt pe străzi, agîtînd stegulețe sovietice și tricolore. Gîndul ne îndeamnă însă să grăbim revederea cu cei ce, peste cîteva ore numai, vor lua startul spre spațiile extraterestre. Ei se află aici de mai multe zile, găzduiți într-o clădire în care sînt aplicate cele mai severe măsuri de izolare.

Ca urmare, îi revedem doar printr-un perete de sticlă, oameni într-un uriaș acvariu. Decizia definitivă asupra perechii care va zbura fusese luată cu o zi înainte de momentul lansării, astfel încît în treningurile de cosmonauți apar doar Popov și Prunariu. Pe brațul băiatului nostru este steagul tricolor și scrie „România”. Pe piept, în dreptul inimii, este stema țării. Zeci de gazetari îi fotografiază și-i filmează de după peretele de sticlă. Vorbim cu ei prin difuzoare. Stăpînirea pe care și Popov și Prunariu o arătaseră cu trei săptămîni în urmă la „Zviodni” parcă se înmuiașe, ambii arătînd acum ca doi oameni emoționați sau foarte visători. La ce gîndeau?

Peste cîteva ore, cel puțin pe Prunariu îl aștepta o experiență unică.

„Sînt gata!” a răspuns el întrebării

despre stadiul pregătirii adresată de ministrul apărării naționale. „Vă raportează că n-a rămas nimic nepregătît și vă rog încă o dată să transmiteți conducerii partidului și statului nostru, tovarășului Nicolae Ceaușescu, comandantul nostru suprem, că voi face totul ca prezența românească în cosmos să fie la înălțime. Îi mulțumesc din inimă tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru această încredere.”

Scurt, concis, ca întotdeauna, Popov a raportat că echipajul este gata de zbor. Îi priveam prin sticlă... Acestor doi bărbai tineri, care aveau în față, pe masă, două stegulețe — românesc și sovietic —, li se dădea pe mină o navă cosmică și un uriaș agregat de zbor ale cărui motoare dispun de o forță egală cu... douăzeci de milioane de cai putere!

„Starea sufletească?” „Bună, probleme nu sînt...”

Am vizitat racheta înaintea piloților ei. Construcția, înaltă de 49 de metri, era introdusă în bună parte, ca într-un uriaș cilindru, sub nivelul pămîntului, cilindru de la baza căruia pornea un canal betonat foarte larg, lung și el de multe zeci de metri. Pe aici urma să lasă trîmba de foc declanșată de aprinderea motoarelor, arderea producîndu-se la... 6000 de grade! Întregul sistem racheto-cosmic era gata. De sus pînă jos, în subteran, zeci de specialiști (mulți foarte tineri) dispuși ca niște furnici prin plasa de stîlpi susținători executau ultimele verificări. Din cîteva vagoane cisternă se făcea alimentarea cu petrol și oxigen lichid.

I-am văzut din nou pe cosmonauți în sala unde li se puneau costumele numite „scafandru”. Și aici, tot într-un „acvariu”. Prunariu era tocmai culcat pe spate într-o mică „covată”, cu genunchii strîși la gură, în jurul lui și al lui Popov, agîtîndu-se, ca într-o sală de operație, sau într-o povestire științifico-fantastică, numai oameni în alb, cu măști și de tîfon care le acopereau aproape în întregime fețele. Ținînd în mîini cite o mică valiză, din interiorul căreia primeau oxigenul necesar, izolați total de restul mediului, vorbind deja prin microfoane, cînd au fost gata au venit amîndoi la peretele de sticlă. Era, ultimul pas...

„Starea sufletească?” „Bună. Probleme nu sînt”

În uriașa sulită de foc

Am ajuns lângă racheta înaintea lor. Au venit cu un microbuz special. Au raportat despre trecerea la îndeplinirea misiunii. Ni s-a permis, celor din delegația română, să facem o fotografie cu ei („fără să-i atingem!”), apoi au pornit spre lifurile care i-au urcat în nacelă.

Era cu două ore și jumătate înainte de start, conform programului, timp în care — pînă la pornire — a căzut întinerul peste deșertul din jurul Baikonurului. O noapte foarte clară, sticloasă. La ora 21,20 (ora Bucureștilui), cel mai apropiat om de rachetă se afla la 1 kilometru și 800 de metri. Pe ecranul unui televizor îl vedeam pe cei doi executînd ope-

rațiile de dinaintea plecării. Apoi a început numărătoarea inversă.

Ascultăm cu emoție: „Gata, 5 minute”; „Gata — 4 minute”; „Ultimele cerințe de operații: „trei minute douăzeci...”; „două minute treizeci...”. Vine și ultimul minut, numărat din zece în zece secunde. Albă, în noapte, racheta fumează ușor, profund liniștită, sub reflectoare. Cei doi, înăuntru, așa cum se vede pe ecran, au privirile fixe. „Zece secunde!” Tăcere generală. „Start!” Un jet subțire, la început, ca un oțel ieșit dintr-un ochi de cuptor, apoi dintr-odată un zgomot de prăbușire de scoarță terestră, un șarpe de flăcări larg cit un fluviu pornește spre dreapta prin tunelul de sub baza sistemului racheto-cosmic, flăcările se amplifică, acoperă racheta (Prunariu și Popov, pe ecran, priviri la fel de fixe, înăuntru); explozia se amplifică și, la început încet, racheta crește din uriașă focărie, se înalță luminînd ca ziua localitatea și făcînd-o să vibreze ca o gură

doar vocile. În secunda 500 raportează că s-au plasat pe orbită. Legătura navei cosmice este trecut automat Centrului de dirijare a zborurilor de lângă Moscova.

Flacăra s-a micșorat într-atît încît nu mai este decît un punct. Se confundă cu virful de ac venit din lumina unei stele vecine...

O îmbrățișare prietenească, o colaborare închinată progresului și păcii

După douăzeci și patru de ore ne aflăm din nou la Moscova, într-o clădire modernă, care adăpostește o aparatură perfecționată de legătură cu navele cosmice aflate pe orbitele extraterestre. Într-o sală mare, cu zeci de pupitre dotate cu monitoare, numeroși specialiști sînt pregătiți pentru realizarea uneia dintre operațiile cele mai grele — cuplarea navei „Soiuz” cu stația orbitală „Saliut” aflată în cosmos de mai multă vreme. „Saliut” și Prunariu au o misiune dificilă. Cum se

Un român în cosmos

de tun, apoi se îndreaptă brusc pe o traiectorie ce duce în sens invers față de locul în care ne aflăm. Țîpătul ei prin spații nu poate fi imaginat decît văzînd-o și auzînd-o, cu toții înțelegînd acum și mai clar că o asemenea forță fantastică va trebui să fie lansată numai și numai spre folosință pașnică, pentru știință, pentru civilizație.

Pentru om și nicidecum împotriva omului.

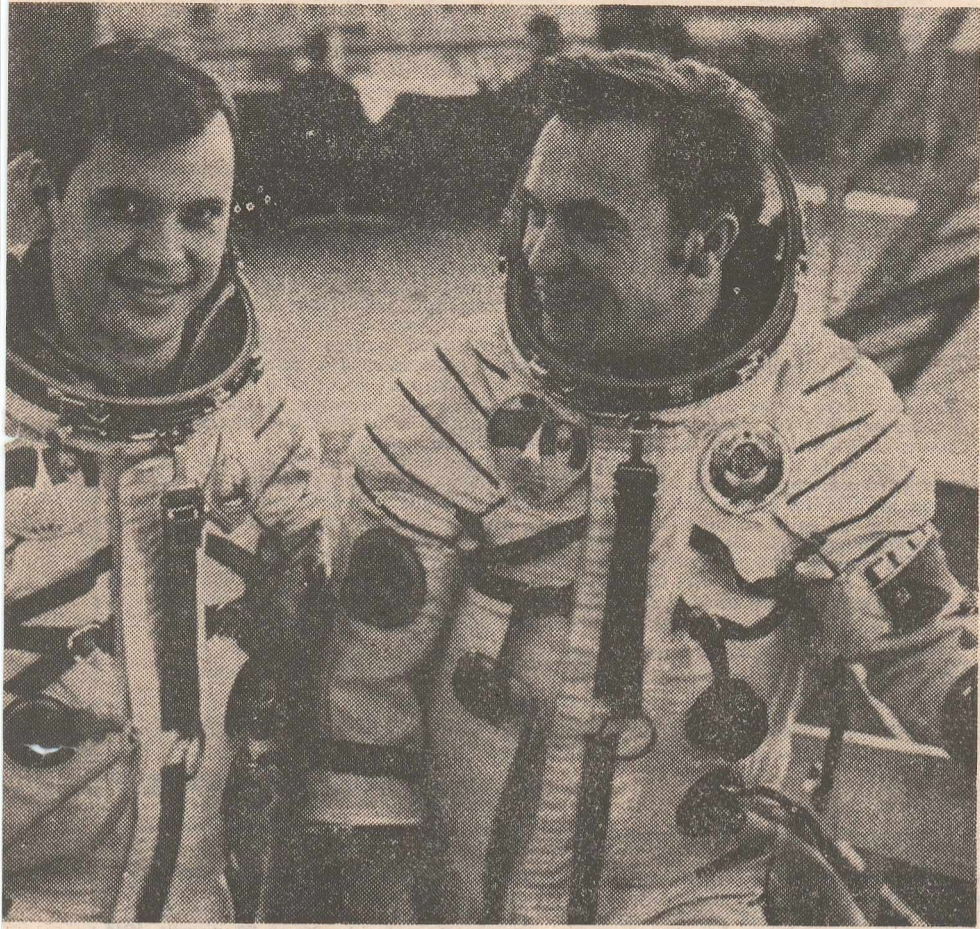
Îi privim pe Prunariu și Popov. Știm că în aceste momente, ale lansării, ei dau una dintre cele mai grele probe: presiunea asupra corpului uman crește de patru ori față de situația obișnuită. Sînt apăsați în scaune, dar arată amîndoi bine, Prunariu chiar clipă de clipă mai bine (poate am fost mai atenți la el). Amîndoi răspund destul de degajat la comenzile de pe pămînt. Flacăra de foc se îndepărtează, vedem cum în secunda 118 de la lansare sînt aruncate cele 4 motoare ale primei trepte. Soarele, acolo, sus, reușește să-și arunce lumina pe rachetă. Datele de la bord: înălțime 45 de kilometri; depărtare de cosmodrom 342 de kilometri, în plan orizontal. În numai 118 secunde! Ultima treaptă — secunda 300 (172 de kilometri înălțime) este aruncată la... 1561 kilometri distanță de locul de unde a plecat racheta! Cu această treaptă se pierde și antena de televiziune și cei doi nu mai pot fi văzuți. Le auzim

vor descurca? Un echipaj anterior (sovieto-bulgar) s-a întors fără atingerea acestui țel.

Pe peretele din fața sălii, trei ecrane uriașe stau la îndemîna „curioșilor” (ziariști, invitați etc.). În centru, un ecran înfățișînd planiglobul, pe spațiul căruia se deplasează două luminițe — locul în care se află în fiecare secundă nava cosmică și stația „Saliut”. Mișcarea peste continente — impresionantă. Viteza de deplasare: 28000 de kilometri pe oră! În dreapta, alt ecran, pe care apar imaginile din interiorul navelor. În stînga, un ecran, indicînd în cifre parametrii cei mai importanți.

Comanda privind pregătirea pentru cuplare se dă în timp ce stația și nava cosmică se află undeva pe deasupra Atlanticului. Spre centrul Europei se pune întrebarea: reparați nava? „Nu încă. Sîntem la 25 de kilometri”. „O vedem”, se aude apoi. Pe ecran, un punct ce vine, crește. Imaginea este dată de camera de televiziune dirijată de Popov și Prunariu. O mică „cruce”, ca o „cătare” marchează centrul ecranului. Aproximare rapidă: distanța — 150 m; viteza de deplasare a navei spre stație 74,79 m/secundă. La 40 m/sec. se pierde imaginea. „Schimbați camera!” „Am înțeles!”. Stația se vede foarte clar: 26,39 m distanță. Viteză — 50 m/sec. Vitează de apropiere și nu de depla-

Său — capitol distinct în aeronautica mondială

Dumitru Prunariu alături de soția sa, Corina Prunariu și cei doi fii

sare, căci ambele nave călătoresc în acest timp prin spațiu cu 28.000 de km pe oră!

3,25 m distanță. Să întinzi mina, 0,35 m pe secundă, viteza, adică 1 kilometru pe oră. O ușoară corecție. „Cătările” celor două imagini se suprapun perfect. Apoi se simte dintr-odată zdrcinătura a două obiecte care se lovesc unul pe altul. „Am reușit!” se aude concomitent din cele două nave. „Vă felicităm!”, răspuns scurt. E ora 21.51 de minute și 43 de secunde, ora Moscovei. Harta arată că în această clipă complexul spațial se află undeva deasupra Mării Caspice.

Se trece urgent la muncă. Următoarele două rotații în jurul pământului sînt unele dintre cele mai grele, fiind legate îndeosebi de asigurarea etanșeității, de presurizare etc. La ora 0,56 min, 35 secunde pe ecrane revine imaginea. Totul este gata pentru întîlnirea cosmonauților Prunariu și Popov cu echipajul stației „Saliut-6” — Kovalionok și Savinîh.

Este anunțată intrarea lui Prunariu, care pătrunde prin hubloul ce se deschide, venind spre ei ca un înotător, mișcări specifice imponderabilității. E vesel, plin de voie bună, se îmbrățișează cu ceilalți ca vechi cunoștințe și buni prieteni.

În numele tuturor celor patru, Kovalionok roagă pe cei de pe pământ să raporteze tovarășilor Nicolae Ceaușescu și

Leonid Brejnev că echipajul comun româno-sovietic a îndeplinit una dintre cele mai grele misiuni din timpul acestui zbor, împreună cu angajamentul de a lucra și în continuare în același spirit, pentru prietenia și progresul popoarelor românești și sovietice.

Urmează un moment și mai emoționant — cosmonauților li se transmite o telegramă de felicitare din partea tovarășilor Nicolae Ceaușescu și Leonid Ilici Brejnev. Cei patru mulțumesc din inimă.

Sus, în cosmos, și aici, pe pământ, se aplaudă deopotrivă.

Imaginea unei clipe de mai multe ori revelatoare.

Pentru comportarea exemplară a compatriotului nostru, tinărul comunist Dumitru Prunariu, modestia, buna pregătire și adîncul devotament față de țara în care s-a născut și căreia îi datorează întreaga sa afirmare.

Pentru bunele relații de prietenie dintre popoarele românești și sovietice, bazate pe înțelegerea convenite la cel mai înalt nivel.

Pentru scopurile profund pașnice ale acestui zbor, primul la care participă un cetățean român.

Pentru ca întotdeauna știința și tehnica, inclusiv explorarea spațiului cosmic, să servească vieții și nu distrugerii. Să servească numai omului, numai bunăstării și fericirii sale...

Din univers, primul cosmonaut român se adresează țării lui

Dragi compatrioți,

Stația orbitală „Saliut-6” — la bordul căreia mă găsesc împreună cu cosmonauții sovietici — s-a aflat de multe ori deasupra teritoriului patriei noastre dragi, Republica Socialistă Românie.

Răspunzînd îndemnurilor inimii, doresc să transmit de aici, din spațiul sideral, conducerii partidului și statului nostru, personal tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele României, un mesaj de căldură și vie recunoștință pentru înalta cinste ce mi s-a acordat de a fi primul cosmonaut român.

Doresc, totodată, să dau expresie sentimentelor mele de fierbinte patriotism, de adîncă dragoste față de partidul nostru comunist, al cărui membru sînt, de aleasă prețuire pentru voi toți, dragii mei compatrioți.

Am privit pămîntul, pe care se disting contururile naturale ale țării noastre, am văzut Carpații și linia albastră a Dunării și mă simt mîndru știînd că în România — țară independentă și suverană — se construiește o societate nouă, fără exploatare, dreaptă și egală pentru toți cetățenii, o societate în care omul trăiește liber, stăpîn pe soarta și destinul său.

În aceste clipe, gîndul mă duce la străbunii noștri, care de mii de ani s-au format și dezvoltat în spațiul de munți, ape și cîmpii atît de frumos numit România, la trecutul de luptă al poporului, la glorioasele bătălii duse de minunatul nostru partid comunist de-a lungul a 60 de ani de activitate, pentru binele și fericirea tuturor celor ce muncesc.

Am în față imaginea globului pămîntesc, așa cum poate fi văzută numai din perspectiva cosmică, și trăiesc un sentiment de fericire la gîndul că, aflîndu-se la loc de cinste între celelalte state ale lumii, țara noastră este pretutindeni apreciată și cinstită pentru politica sa de pace, colaborare și înțelegere cu toate popoarele.

Trăiesc, dragi compatrioți, bucuria pe care ne-o dă nouă, tuturor, siguranța în viitorul luminos al națiunii și patriei noastre socialiste, viitor asigurat de politica înțeleaptă a partidului, de prezența în fruntea țării și a partidului a iubitului nostru conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Țării mele, poporului, partidului le dedic succesul acestei misiuni spațiale!

DUMITRU PRUNARIU

TAROM — un fenomen de energie națională

Dintr-un pliant banal și dintr-un paragraf obișnuit într-un text de reclamă, care ar fi putut să sune sau prea bombastic sau dezarmant de tern, alegem cîteva cuvinte destinate să fixeze în timp momentul inaugural al activității companiei de transporturi aeriene TAROM. Cei ce le-au așternut pe hîrtie își exprimă convingerea că abnegația prestată de piloții și tehnicienii aviației civile române, în văzduh sau la sol, se relevă ca „un fenomen de energie națională”. Și nu sînt doar cuvinte de genul celor cărora am cam început să le uităm gustul, mai cu seamă de cînd ne-am dat un ticuri verbale mai noi, ci și cuvinte exacte, foarte exacte.

Înainte de a fi, o companie aeriană nu este îndeosebi nimic. Înainte de a lua ființă, compania aeriană TAROM a fost, totuși, ceva, un rudiment de inițiativă dacă nu mai mult. Contează, însă, ceea ce este ea astăzi: o întreprindere românească marcată definitiv de caracteristica unei împrăștierei fără seamăn, cu reprezentanți risipiți între New York și Beijing, pe paralela cea lungă, nu pe paralela cea scurtă, cu legături aeriene regulate spre 38 mari orașe din Europa, Asia, Africa și America de Nord, cu avioane decolînd spre 400 aeroporturi ale lumii cînd luăm în calcul și cursele charter. Aeronave moderne — AN 24, IL 18, BAC 1-11, TU 154, IL 62 și Boeing 707 —, disponibile tuturor utilizărilor și tuturor destinațiilor. Numai în curse externe compania a transportat, în cincinul trecut, peste opt milioane de pasageri și peste 24.000 tone marfă. Adăugînd unul beneficiu total de 290 milioane lei și un aport valutar de 21 milioane dolari.

Unul dintre interlocutorii noștri de la Otopeni, destul de bătut la cap ca să-și piardă timpul și în discuții cu un gazetar, dar amabil și plin de solicitudine, anume directorul comercial Ion Zafiu, stă cu spatele la o hartă care spune aproape totul. Stăruie în telefoane la intersecția cărora, de asemenea, se poate afla aproape totul. Dar aproape totul nu înseamnă chiar totul. Ar mai fi de spus că temelile trainice ale companiei TAROM sînt de găsit într-o industrie aeronautică înfloritoare, producătoare de material volant considerabil diversificat, de la avioane utilitare la elicoptere și, curînd, la avioane de linie mediu curier. Ar mai

fi de spus că nedezmințita competența a personalului ei navigant e girată, nu de azi, nu de ieri, de calitatea recunoscută a școlii românești de aviație. Și ar mai fi de spus, în sfîrșit, că într-o lume bîntuită de crize repercutate dureros în aviație, compania TAROM a optat pentru o chibzuință specifică, păstrîndu-și intacte pozițiile cucerite în traficul aerian mondial, menținîndu-și intacte perspectivele dezvoltării activității de mîine.

Înainte de a se decanta în procente și cifre, aviația înseamnă, totuși, zbor. Oamenii care zboară. Și pornind de la această premisă, întîlnirea cu Andrei Floroiu, pilotul șef al companiei, se ordonează între întîmplările inevitabile. Dar nu este mai puțin adevărat că Andrei Floroiu preferă să arunce vina prestigiului personalului navigant românesc pe alți umeri. Pe umerii navigatorului Ștefan Ionescu, cu peste 10.000 ore de zbor și peste opt milioane de kilometri parcursi la activ, nelipsit de la zborurile inaugurale. Pe umerii colonelului Marius Moroianu, comandantul detașamentului Boeing 707, bărbat trăit în aer mai mult de 16.000 ore, instructor de zbor și pilot de control și recepție, familiarizat cu nu mai puțin decît 14 tipuri de aeronave moderne, ca să nu mai socotim și tăgîrtele zburate în prima sa tinerete. Pe umerii lui Florian Girjoabă, comandantul detașamentului BAC 1-11, cu o activitate de trei decenii în aviația civilă. Pe umerii lui Livius Sabău, director de zbor, și el instructor și pilot recepționar, în măsură să zboare chiar pe toate avioanele companiei. Și, la urma urmelor, chiar pe umerii generalului maior Aurel Răican, șeful Departamentului aviației civile, dar înainte de toate pilot încercat, cu contribuții remarcabile la fundamentarea conceptului de zbor științific, autor al unor metodologii privind exploatarea aeronavelor, regimul de zbor și promovarea personalului navigant indispensabile în aviația contemporană.

Nu întîmplător, orice convorbire anticipativă a unui pilot se încheie cu cuvintele: dacă totul va fi bine... Cu asemenea piloți și cu asemenea aparate, desigur, totul va fi bine.

MIHAI PELIN ■

Un interlocutor, un adevăr

Să iubesti atât de mult aviația și să te desprinzi, totuși, măcar la o lungime de gând, de realitatea ei imediată, spre a-i contempla de la o distanță convenabilă, cu o marjă convenabilă de detașare, evoluția și momentele de esență nu pare o întreprindere la îndemina oricui. Cu toate acestea, de ani buni ing. Jean Dăscălescu s-a dedicat tocmai efortului de a scrie o istorie a aviației românești din interiorul aviației însăși. Nu singur, desigur. Deși primul zbor românesc cu un aparat mai greu decît aerul s-a consumat cu numai trei sferturi de veac în urmă, întreprinderea aceasta depășește puterile unui om. Îl secondează în efortul asumat Ion Popescu Oită, comandorul inginer Nicolae Balotescu, Dragoș Stînghie, colonel (r) Cornel Căndea, Ovidiu Rizescu și doctorul în științe juridice Ion Grecescu. Dintre ei și în numele lor, împlinirea a făcut ca tocmai acest om de bine și dedicat cu mult suflet cauzei sale, Jean Dăscălescu, să ne reveleze o explicație dintre cele mai interesante a consistenței tradițiilor aeronautice românești, despre care s-a vorbit prea puțin pînă azi. Și asta la Otopeni, între două decolări, între două aterizări, sau între o decolare și o aterizare.

Anume, este vorba despre faptul că în România, din anii primelor inițiative aeronautice și pînă azi, zborul a polarizat un interes de masă în cel mai deplin și mai adevărat înțeles al cuvintelor.

În ceea ce privește România antebelică, aviația a fost singurul domeniu de activitate și afirmare umană în care democrația participativă s-a aflat la ea acasă, singurul domeniu la a cărui propulsare spre performanță au contribuit oameni din toate păturile și clasele sociale existente în epocă: oameni de rînd și inși etichetați cu titluri de noblețe, țărani și moșieri, mun-

citori și burghezi, profani și savanți, laici și clerici. Pare incredibil, dar aceasta este situația și nu alta: într-o istorie socială, Aurel Vlaicu și George Valentin Bibescu s-ar fi regăsit în capitele distincte și profund antagonice. Numele lor, în schimb, stau alături în istoria aviației. Apoi, între atitea legi strimbe, am avut legi emanate dintr-o certă înțelepciune cînd s-a aflat în joc propășirea aviației și tocmai prin favoarea acestor legi s-au afirmat în aviație fiii ai acestei patrii ridicați de la talpa țării, cum s-ar fi spus cîndva: Traian Burduloiu, Nae Iliescu-Mitralieră sau Gogu Ștefănescu, astăzi decanul de vîrstă al aviatorilor români. Gheorghe Bănculescu provenea din mica burghezie, dar Alexandru Papană ar fi rămas țaran, Gheorghe Iacobescu ar fi rămas și el țaran, Smaranda Brăescu ar fi rămas și ea țărăncă în absența încurajării susținute a emulației ce le-a dominat existența.

Am avut și oameni de stat care au încurajat cu destoinicie aviația, Nicolae Titulescu și Petru Groza fiind numai doi dintre ei, și își are semnificația lui faptul că, în zilele noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele României socialiste, a întreprins și întreprinde vizite de lucru repetate la unitățile constructoare de material volant din Brașov, București și Băcău. După anul 1948, cînd aviația românească și-a deschis larg porțile înaintea oamenilor simoli, traversăm acum un moment de revelație propensiune a domeniului spre o nouă calitate a activității. În ultimele trei decenii, volumul traficului aerian românesc a crescut de aproape 1000 de ori. Cifra fiind relevantă prin sine și scutindu-ne de comentarii suplimentare.

P. MIHAI ■

De la aeronautică la cosmonautică

Sansa m-a ajutat să fiu martor ocular la aceste clipe de neuitat, care marchează trecerea de la aeronautică — a românilor — la cosmonautică. În ipostaze inedite, la dimensiuni greu de exprimat. Pentru că oricît de meșteșugite ar fi cuvintele așternute pe hîrtie, ele nu pot înlocui imaginile derulate de ingenioșii ochi electronici din Centrul de conducere a zborului situat în apropiere de Moscova. Înfațșirea celui ce și-a întins aripile dincolo de spațiul în care Vuia, Vlaicu și Coandă și-au cîștigat galioanele de pionieri ai aeronauticii mondiale, e minunat redată de cei care l-au cunoscut la Centrul de pregătire „I. A. Gagarin” din „Orășelul stelar”.

Glorii ale cosmonauticii sovietice — general-locotenent Șatalov, general-maior Popovici și colonelul Romanenko trăiesc cu intensitate fiecare clipă a zborului. Simțim că inimile lor bat pentru succesul lui Popov și Prunariu. Gînduri de aleasă prețuire și stimă, rostesc cu amabilitate la adresa fiilor din spațiul carpațo-dunărean. Desprindem adevărul curat că în cei peste trei ani de studii și intense antrenamente făcute de Prunariu — ce ne reprezintă în temerara misiune — și Dediu — din echipajul de rezervă — băietii noștri s-au distins prin tenacitate, inteligență, seriozitate, trăsături ce ne completează marea vocație și pasiune pentru zborul cosmic.

Oamenii de știință care au exprimat opțiunea pentru echipajul celor doi „P” au răsplătit eforturile a doi prieteni ce formează o echipă în care bogata experiență cosmică a lui Popov — deținător al recordului de 185 de zile în spațiu — se împletea într-un mod fericit cu tinerețea lui Prunariu, cu neasemuita lui dorință de afirmare, probată prin calificative maxime la toate verificările exigentei comisii a Centrului de pregătire.

Aștern pe hîrtie opinii, aprecieri. Tîndrul din Carpații românești este zgîrît ca un om al faptei, tenace, cutezător, ingenios, jovial, prietenos. Acum, cînd se află în spațiul extraterestru, făcînd din vis o realitate, simt parcă plăcerea cu care el adaugă nestematele muncii sale la cununa de lauri a României socialiste durată prin hărnicia poporului întreg.

Un om de artă a imortalizat în aceste zile un desen. La baza soclului statuii eroilor aerului din Capitală, sub Icarul cu aripile larg desfășurate este înfațșit chipul unui tînar în costum de scafandru cosmic. Ideea dă expresie unei spirale ce se înscrie în coloana fără sfîrșit a înălțării românilor spre lumea stelelor, către care privim în prezent noi toți și îndeosebi copiii Cătălin și Ovidiu, căuțînd să distingă „Steaua” tătucului lor — Dumitru Frunariu, primul român avîntat în Cosmos.

Să urăm cosmonautului nostru și colegului său sovietic succes deplin în misiunea spațială și revenirea cu bine pe Terra-mamă.

Colonel CONSTANTIN ZAMFIR ■

La Ziua Victoriei, jur-impresurului Monumentului eroilor aerului din București, 63 de baroați au păstrat un moment de reculegere în memoria camarazilor lor cazuți și, odată cu florile obișnuite în astfel de ceremonii, au așezat în umbra răcoroasă a soclului o clipă de tăcere grea, nu apăsătoare, nici crispată, ci mai curînd stemea. Și după cîteva zile s-au răspîndit din nou în rosturile lor de astăzi, dezlegați de orice incertitudine, ca după o misiune împlinită. Și este limpede că bună ziua că nu a fost misiunea cea mai dificilă a existenței lor: erau supraviețuitorii uneia din promoțiile școlii de ofițeri aviatori, naviganți și mecanici, o promoție care are la activ zeci de mii de misiuni îndeplinite în războiul antifascist și care a terminat acest război așa cum a vrut ea, printr-o contribuție recunoscută la obținerea victoriei. Iar în repurtarea acestei victorii, prețul plătit de acești bărbați, în ceea ce îi privește nemijlocit, se poate cumpăni drept, cu măsuri lipsite de echivoc: cu dăruții în urmă, în umbra aceluiași Monument al eroilor aerului, primeau tresa ce suolocotenent 113 aviatori naviganți și 33 mecanici. Dintre ei, s-au mai putut reîntîlni numai 63...

Nu au mai răspuns la apel Hariton Dușescu, cel mai bun zburător din promoție, Gheorghe Nistor, Carol Anastasescu, zis Carne, capabil să împingă sacrificiul pînă la coliziunea deliberată cu avionul inamic, dacă se întimpla să termine munșia de la bord, Alexandru Ionescu, Dan George Ștefănescu și Gheorghe Neagoș, mistuiți în luptele pentru eliberarea Transilvaniei vremelnice cotopite. Sau Mircea Bădulescu, distins în luptele pentru eliberarea Budapestei pr.n fapte de arme dintre cele ce ramin în istorie.

În schimb a răspuns prezent la apel amintirea lor, scripătul faptei și numelui lor din paragrafele zgîrcite în epitefe ale comunicatelor de război, puterea lor de a nu-și precupeți viața atunci cînd în balanța unei crispări excepționale a timpului se cumpănesc destinul unui popor, viitorul unei națiuni și hotarele unei patrii.

După întîlnirea festivă de la Centrul de instruire a personalului aeronautic de la Băneasa, după o vizită de rigoare la Aeroportul București-Otopeni, după depunerea coroanei amintite de flori la Monumentul eroilor aerului și după banchetul înscris în legea nescrișă a tuturor întîlnirilor de promoție, acești veterani ai aviației românești s-au răspîndit pe la casele lor, o parte prin București, alții spre Arad și Brașov, spre Sibiu și Tecuci, spre alte orașe ale țării. Cîteva, totuși, s-au reîntîlnit și după reîntîlnire, parcă apăsăți de regretul de a nu putea stărui și mai mult împreună, la o halbă de bere, în grădina restaurantului Cina. Și o halbă de bere semnifică totuși o clipă de pace. Și această reîntîlnire după reîntîlnire a prilejuit și șansa reporterului de a-l cunoaște și de a trece în revistă, prin filtrul memoriei lor, cîteva fapte de arme dintre cele ce se cuvin consemnate cu precădere. Laolaltă cu protagoniștii acestor fapte de arme, vii și teferi după toate furtunile înfruntate.

Romulus Bucaș, căzut în flăcări cînd s-a reîntors dintr-o recunoaștere îndepărtată, reîntors în foc și distins în luptele de la Vinț;

Gheorghe Butnariu, as în pilotajul avioanelor de luptă I.A.R. 80, trecut prin principalele înclăștări aeriene angajate de pe aerodroamele Luceac, Zvolen, Banská Bystrica și Piestany;

Alexandru Păun, as în pilotajul avioanelor Savoia-Marchetti, bombardier, angajat în insurecția de la 23 August 1944 de pe aerodromul Balomir, angajat în războiul antifascist de pe aerodroamele din Miskolc și Trencin, în cadrul grupului 1, escadrila 82, Corpul aerian român, în misiuni executate la Olomouc, Banská

alimentarea avioanelor cu carburanți din butoaie rostogolite prin valuri infernale de noroi sau la eliberarea pistelor de zăpezile căzute peste noapte, în clipe dintre cele mai grele ale confruntării de pe frontul antifascist; a mai trecut prin Zvolen și Luceac și, în împlinirea multor misiuni angajate de aviatorii navi-

dier; a participat la neutralizarea și nimicirea unor convoaie fluviale germane pe Dunăre, în sectorul Vinju Mare — Turnu Severin, la 29 și 30 august 1944; în luptele pentru eliberarea Transilvaniei a căzut cu un Heinkel peste liniile inamice, pe Valea Arșelului, și s-a întors între ai lui pe jos, ca infanterist, prin liziera unor întîmpări prielnice reîntîlnirii cu drapelul sub culorile căruia a zburat iar;

Vasile Gavriliiu, cavalier al Ordinului „Mihai Viteazul”, veteran al escadrilei 56 vînătoare, pe care a condus-o, în nouă luni de lupte, în 1115 ieșiri asupra inamicului, soldate cu 41 victorii sigure, 11 probabile și 5 victorii la sol; spicium din Raportul special nr. 28 din 21 septembrie 1945, întocmit de comandantul Flotei 1: „La 25 august 1944, atacînd o formație de 15 avioane Stukas ce se îndreptau spre a bombardarea Capitala, reușește să doboare, un avion la nord de lacul Snagov. În ziua de 26 august 1944, într-o misiune de alarmă contra bombardierelor inamice ce atacau de asemenea Capitala, reușește să obțină un deosebit rezultat doborînd în flăcări un avion de bombardament He 111 și un avion trimotor Ju 52 ce transporta piloți germani pentru avioanele rămase pe diferite aerodroame. În timp ce se înforca din această misiune, descoperă un aerodrom german improvizat lîngă comuna Fierbînti.

Aici, după mai multe atacuri repetate, incendiază la sol 2 avioane trimotoare Ju 52 și un avion Ju V 34. În drum spre aerodrom, avionul fiindu-i lovit de inamic, este forțat să aterizeze într-un teren impropriu... Locotenent aviator Vasile Gavriliiu reușește să se clasifice primul pe Aeronautică în ceea ce privește numărul avioanelor germane distruse în lupte aeriene și atac la sol”.

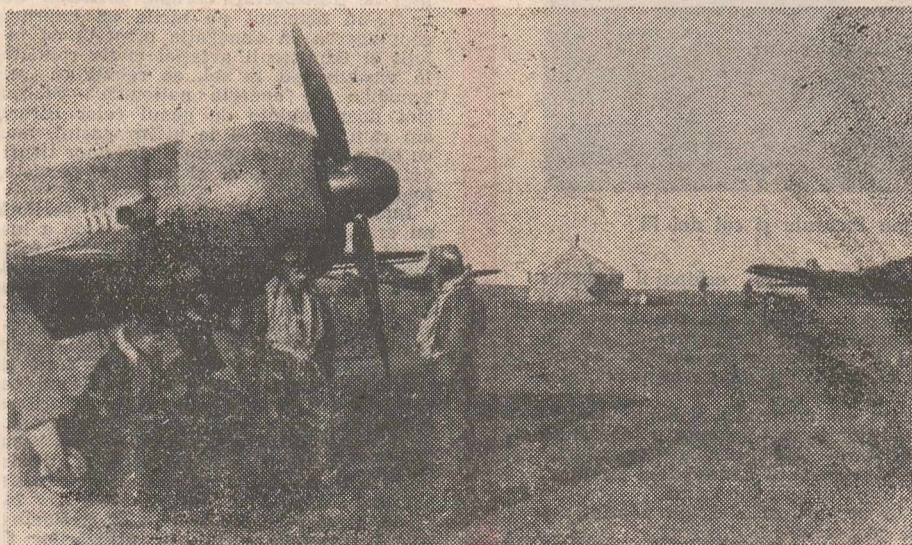
Și în loc de concluzie: din opt ordine „Mihai Viteazul” primite de aviatorii Corpului aerian român în războiul antifascist, patru au revenit acestei promoții a Școlii de ofițeri aviatori de la Cotroceni — București...

Mal important decît toate, rămîne poate faptul că promoția aceasta a aviatorilor români, deși a fost o promoție de sacrificiu, nu a fost o generație pierdută. Traumatismele conștiinței lor, inevitabile în împrejurările dramatice traversate, nu le-au marcat și spiritul, integru în puterea sa de a străluci și în vremuri de pace. După atitea decenii, actualul comandant al arripilor militare românești i-a apreciat drept ireproșabili „ca aviatori, ca ofițeri, ca oameni”.

Intr-adevăr, prin experiența lor, ei au durat o punte între ceea ce a fost și ceea ce este aviația română, prin Vasile Gavriliiu, devenit inginer principal și lector șef la Centrul de instruire a personalului aeronautic, prin Tudor Șerbănescu, devenit inginer șef al Aeroportului București, — Otopeni, sau prin Nina Moșoș, organizator și comandant al aviației sanitare. Sau prin Gheorghe Enescu devenit inginer șef al Întreprinderii de construcții aeronautice Brașov. Alții, după ce au renunțat definitiv la aviație, au marcat, și ei, un număr apreciabil de „victorii sigure”, de data aceasta „la sol”: Virgil Stănculescu este un fizician renumit, inginerul Dan Stoian este conferențiar la Institutul politehnic din București, Nicolae Sixtus Maxim este doctor în pedologie. Deși răspîndiți, ca în orice răspîndire pe care o presupune pacea, s-au ridicat toți deasupra nivelului acceptate ca onorabile, ca și cum ar fi zburat aripă lîngă aripă.

MIHAI PELIN ■

Promoție de sacrificiu

dar nu o generație pierdută

Bystrica și Novemesto, cu două-trei ieșiri pe zi la inamic, în momentele mai încordate;

Gabriel Ionescu, specialist în raiduri la mare distanță, veteran al escadrilei 2 recunoaștere îndepărtată; nu are ureche muzicală decît pentru trepidația motoarelor de avion, deși întîmplarea a făcut să devină soacra baritonului Nicolae Herlea;

Tudor Șerbănescu, ofițer mecanic; printr-un efort supraomnesc, la Turkeve și la Miskolc, împreună cu restul personalului de deservire a aerodroamelor Corpului aerian român, a contribuit la

ganți, priceperea sa de mecanic a jucat un rol decisiv;

Anton Patrîchie, pilot în escadrila 21 observație, împreună cu Romulus Bucaș; în zilele insurecției decolase de pe Pipera, a fost lovit în zbor la întoarcere, fiind în impas a încercat să aterizeze pe stadionul Republicii, dar stadionul era bombardat de hitleriști, și a căzut într-o pădure de lîngă Brănești; s-a eliberat din sfîrșimăturile aparatului și a luptat ca infanterist pentru recuperarea aerodromului Băneasa;

Virgil Stănculescu zis Ghigli, bombar-

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

„Important

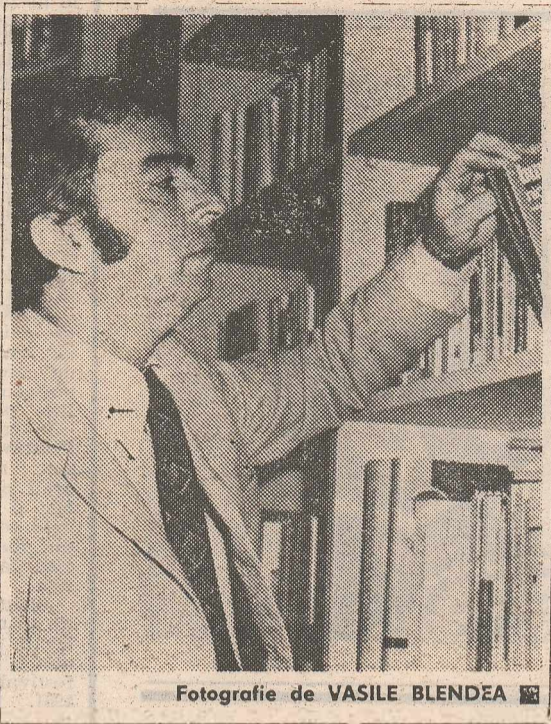
este

să ne facem

datoria

față de noi

înșine“

Fotografie de VASILE BLENDEA

— Presimt că veți adăuga : nici cei de peste un veac nu vor gândi ca noi, cei de azi.

— ...Și ne-ar îndura să știm că, în loc să ne înțeleagă, ne vor radia, pur și simplu, gândurile și ideile în care, astăzi, credem ! Revenind la scriitorii din trecut, datoia noastră este să explicăm cititorului anumite atitudini ale lor, prin prefețe, note, prin aparatul critic în general. Așa se procedează în orice cultură matură. Eliminarea unor fragmente sau opere rotunde de-abia complice lucrurile, cititorul crezând că cine știe ce „bombe“ se ascund acolo unde e, mai totdeauna, vorba de lucruri pe deplin explicabile prin condițiile epocii, prin structura psihologică, prin formația intelectuală a autorilor, față de care luăm cuvenita distanță, care este a epocii noastre, a ideologiei noastre într-o altă vîrstă a istoriei. Lăsînd la o parte faptul că, prin eliminări, falsificăm imaginea autorilor în discuție, ceea ce mi se pare antiștiințific și antimarxist.

— Opera lui Eminescu în ce zonă o așezați ? În cea a moștenirii „dificile“ ?

— Ceea ce a scris Eminescu exprimă sensibilitatea poetului față de stări de lucruri ale vremii, o atitudine subiectivă, firește, poezii fiind, structural, naturi puternic subiective. De ce să recurgem la eliminări din opera poetului ? Ne e teamă de Eminescu ? E vorba de poezie și de articole, nu de altceva. Dar chiar de-ar fi vorba de un tratat politic, tot ar putea fi publicat, explicîndu-se conținutul lui. Eminescu nu e un strigoi. E un lucefar atotluminător și cea mai pură intruchipare a sensibilității noastre estetice și etice, emblema spiritului nostru, un produs al spațiului românesc „într-un moment de sublimă inspirație“, cum a spus, așa de exact, prietenul său Slavici. Am făcut, oare, atîta marxism în școală ca să folosim instrumentul, atît de rudimentar, al foarfecii ?

Revenind la ceea ce m-ați întrebă, nu cred că există cunosător al lui Eminescu care să așeze opera genialului poet în zona moștenirii literare „dificile“, în sensul dificultății ei intrinseci. Chestiunea cu Eminescu e mai veche : prima carte despre el, cea a canonicului din Blaj Al. Grama, din 1890, îl declara imoral pe poet pentru poezia erotică : „Ce spun părinții ai căror copii citesc asemenea versuri : „Vino-n codrul cu verdeață / Unde izvoare plîng în vale“ ?” se întreba, grav, prelatul cu vocație de cenzor. Cît de ridicol ni se pare azi, nu mai e nevoie să insistăm. Sînt convins că același ridicol îl va acoperi pe toți detractorii lui Eminescu, din toate timpurile. Aștia, da, pot deveni strigoi în cultură.

— Deci Eminescu nu este un creator „dificil“ ?

— Eminescu nu este un creator „dificil“ în sensul preconizat în discuția noastră. (Dificultatea, reală, de a înțelege profunzimea operei sale, este altceva.) El este una din cele mai fascinante, mai strălucite minți pe care le-a dat lumea europeană a veacului trecut. De aceea, repet, opera lui trebuie redată integral și explicată științific, marxist, în spiritul materialismului dialectic și istoric, așa cum ne-a învățat, totdeauna, referindu-se la valorile moștenirii spirituale naționale, cu adînc respect și sentiment patriotic, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

— Așadar, Eminescu — să înțelegem astfel ? — nu e un „creator dificil“ dar e o problemă fierbinte a conștiinței literare actuale.

— Eminescu este, într-adevăr, o problemă fierbinte a conștiinței literare actuale. Precizez însă : în sensul că ne încălzește și ne luminează ca o flăcără veșnică, nepieritoare cită vreme nepieritor va fi neamul din care s-a ridicat. Eminescu și-a iubit cu cea mai fierbinte pasiune Patria, istoria ei, strămoșii, pe semenii care, prin munca și sacrificiul lor, asigurau ființa națională. Proletarul însetat după o lume fără „mizeri și bogății“ și „țărânel încovoiate pe coarnele plugului“ reprezentau, după el, valorile etice supreme. Iubindu-și, cu sufletul său incandescent, Patria, înțelegea că a un topos moral, poetul ne-a transmis un mesaj uman de o neasemuită înălțime. Deinde de noi cu cită demnitate și integritate îl vom păstra.

— Cum ar fi universul nostru spiritual fără Eminescu ?

— Fără Eminescu, universul nostru spiritual ar fi grav diminuat și alterat ; fără el, fără Alieșandri, Creangă, Arghezi, Bologa, Goga, Sadoveanu, Iorga, Rebreanu, ș.a., acest univers probabil că nici n-ar exista.

Efectiva libertate de creație începută în urmă de 16 ani, sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, este o ambianță optimă pentru creatori. La clasici, problemele par mai insurmontabile, pentru că ei nu mai pot face demersurile, pledoariile de rigoare pentru opera lor, în timp ce contemporanii noștri au acest privilegiu. Situația ce se creează îmi pare absolut paradoxală, iar soluția

(Continuare în pagina 25)

ILIE PURCARU

Decizii și realități

Magistral document de o deosebită însemnătate teoretică și practică, Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința festivă consacrată gloriosului jubileu al partidului, a pus din nou cu acuitate ideile fundamentale aduse de secretarul general al partidului în spațiul concepției revoluționare despre lume și viață : luciditatea ca dimensiune esențială a actului de conducere de către partidul comunist a societății socialiste, forța de a pune înaintea cuvintelor, a conceptelor abstracte, realitatea complexă și contradictorie aflată în permanentă mișcare. Un element definitoriu al acestei lucidități politice îl reprezintă necesitatea de a recunoaște în permanentă posibilitatea apariției unor contradicții, a unor momente de dificultate în construcția socialistă : „Nu trebuie să uităm nici un moment că și în socialism — și probabil și în comunism — lupta dintre vechi și nou constituie și va constitui, în continuare o legitate dialectică a dezvoltării. Sintem revoluționari nu dacă negăm sau decretăm că în socialism nu sînt contradicții, ci dacă recunoaștem existența lor, ținem seama de ele și acționăm în mod conștient pentru soluționarea lor justă. În aceasta constă dealtfel și rolul politic conducător al partidului“. O asemenea concepție asupra raporturilor politic-realitate pune sub semnul întrebării, în mod hotărât, un mod de a vedea, într-un anumit timp istoric soluțiile date de partid diferitelor probleme ale realului, ca intrinsec din start perfecțiunea, soluții menite, prin aplicarea în practică, a rezolva total și definitiv problemele domeniului respectiv. Anunțate, cu exces de apologie, astfel de soluții lăsau în opinia publică impresia că, odată cu aplicarea lor, mecanismul mișcării înainte al societății se va bloca, domeniul respectiv rămînînd în acea stare de beaitudine pe care o dă perfecțiunea. Or, în spiritul lucidității politice pe care partidul o cere în ultimul timp, trebuie să recunoaștem că orice soluție în plan social-politic și economic nu poate fi perfectă, nu poate rezolva la modul absolut toate problemele realului, pentru că întotdeauna realul nu poate fi istovit prin cunoaștere. Orice soluție politică, orice măsură luată de la nivelul conducerii mecanismelor sociale nu-și poate propune altceva decît să reducă la minimum diferența dintre problemele care trebuiau rezolvate și problemele rezolvate, și aceasta, evident, cu respectarea necesității legice a preîntîmpinării efectelor secundare asupra altor domenii. Fetisizarea deciziilor politice într-o anumită perioadă de dezvoltare a socialismului, considerarea concepției revoluționare despre lume și viață ca o premisă automată și indiscutabilă a soluțiilor perfecte se întorcea în ultimă instanță împotriva procesului firesc de rezolvare a problemelor ivite. Fatal imperfecția, ca orice soluție în plan social, economic și politic, soluția anunțată din start drept în stare să rezolve toate problemele, să aducă perfecțiunea, se găsea ulterior confruntate cu imperfecțiunile necesare ale rezultatelor aplicării în practică. Din această diferență, legică așa spune, dintre perfecțiunea promisă și rezultatele finale se putea crea neîncrederea maselor populare în alte decizii ale partidului comunist și, în ultimă instanță, în însăși conducerea de către partid a treburilor societății. O concepție lucidă, realistă, asupra conducerii de către partid a societății, concepție pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a impus-o în cei 16 ani de cînd se află în fruntea partidului și statului, trebuie să plece de la premisa unor decizii care, fatalmente, prin puterea de complexitate a realului în raport cu orice act de cunoaștere și de decizie, prin puterea vieții de a merge înainte, nu va putea aduce perfecțiunea domeniului respectiv. Important este, așa cum se întîmplă în prezent, ca aceste imperfecțiuni ale transpunerilor practice ale deciziilor să fie recunoscute cu luciditate, cu bun simț și să se treacă rapid la corectarea lor din mers pe baza unei profunde cunoașteri a realității. Este una din modalitățile de a conduce pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, unul dintre acei conducători politici care și-a făcut din realism o dominantă a programului său politic, ne-o propune.

ION CRISTOIU

neți-mi, ce v-a determinat să alcătuiți un Dicționar de personaje sadoveniene ?

— Cartea s-a vrut o replică la mentalitatea, destul de răspîdită, că universul uman sadovenian, în ciuda dimensiunilor operei, ar fi restrîns și monoton, alcătuit în principal din oieri, plugari, vinători, pescari, pădurari, haiduci. În realitate, după lectura celor circa 100 de cărți, am ajuns la concluzia, evidentă pentru oricine ar fi fost în locul meu, că universul uman sadovenian este cel mai bogat, mai complet și mai divers din întreaga literatură română, și unul din cele mai cuprinzătoare din literatura europeană a ve-

ATELIER
POMPILIU
MARCEA

cului nostru. Cele peste 3000 de personaje ale Dicționarului sper să fi convins pe cititori.

— Am celebrat nu demult centenarele Sadoveanu, Arghezi, acum celebrăm Minulescu, Goga, urmează Bacovia, Lovinescu... Ce ar trebui să însemne, după dv., centenarele marilor noștri clasici ? Cum am putea să-i sărbătorim mai bine ?

— Cred, mai întii, fiind vorba despre marii clasici, care ne înalță permanent mintea și sufletul prin creația lor, asigurîndu-ne o continuă sărbătoare a spiritului, că se cuvine să le acordăm, așa spune, o revanșă în consecință : echitabilă. Adică să-i sărbătorim. Cu atît mai mult atunci cînd se ivește un prilej aniversar, festiv. Aș adăuga, în atare împrejurări, un sentiment de firească evlavie, de adînc respect pentru cei ce ne-au înfrumusetat și ne-au îmbogățit, adeseori cu prețul vieții lor, viața noastră. De aceea am simțit o profundă amărăciune tînd, în cadrul centenarului Arghezi, un contemporan de-al nostru a găsit prilejul dezgropării unei vechi și uitate invinuirii ce putea figura în scrisul său, dar nu în acel cadru. Textele din clasici se cer însoțite de studii introductive explicative, analitice, de note, de un aparat critic complex, menite să ofere cititorului instrumentele de înțelegere exactă, convingătoare a operelor. Aici, firește, exigența se cere să fie maximă, adică integral științifică.

Bănuiesc, în întrebările dv., stimate Ilie Purcaru, intenția, normală dealtfel, de a-mi smulge o opinie privitoare la practica ingerințelor în textele clasicii prin procedeele eliminării. Nu ezit să-mi exprim o opinie în total dezacord cu o atare practică.

— Chiar nu există nici o rațiune care să le justifice ?

— Nu există, sînt sigur de asta, nici un temel pentru eliminarea unor texte și a unor opere ale moștenirii spirituale. Scriitorii din trecut, căci despre ei este vorba, sînt produsul vremii lor, n-au scris după criteriile, cerințele sau indicațiile actuale.

— Asistăm, în ultimul timp, la un efort de valorificare a clasicii prin înmulțirea lecturilor critice ale operelor acestora. Despre Mihail Sadoveanu, de pildă, au apărut mai multe cărți, printre care două semnate de Pompiliu Marcea. Față de primele interpretări asupra lui Sadoveanu — de la Iorga și Ibrăileanu pînă la G. Călinescu și Tudor Vianu — ce credeți că aduce nou lectura critică din anii noștri ?

— Cred, dintru început, o apreciere mai globală asupra unei opere ciclopice și poetice, elaborată și tipărită peste șase decenii. Exegeza anterioară, „en marche“ concomitent cu opera, nu putea avea imaginea totalității scrisului sadovenian. Cea actuală beneficiază de acest avantaj. În al doilea rînd, viziunea panoramică presupune puțină unei ierarhizări mai conforme cu realitatea unei opere atît de complexe. Acestea sînt, așa spune, avantajele obiective, materiale, ale celor din urmă, la care mai adăugăm folosirea unor instrumente critice provenind din cuceririle exegezei moderne, deci tot un avantaj obiectiv.

— În ce măsură aceste avantaje au dus și la ciștiguri în ordinea axiologică ?

— În ce măsură cei ce au venit la urmă pot deveni cei dinții, ca la bibliie, e greu de răspuns. Să fi mers exegeții actuali mai departe decît Ibrăileanu, Călinescu, Vianu ? S-ar părea a fi normal, conform legilor evoluției, dar în creația spirituală aceste legi, confruntate cu imponderabile talent, intuiție etc.), sînt, de atîtea ori, infirmate. Cei de mai tîrziu vor putea judeca sine ira et studio. Important este ca noi să ne facem datoria față de disciplina pe care o profesăm și față de noi înșine, cu toate puterile pe care le avem, fiecare, la îndemîna (care, cum bine știm, nu deinde de noi) și cu desăvîrșită bunăcredință (care depinde într-un tot de noi).

— Cu unele versiuni interpretative asupra lui Sadoveanu, dv. v-ați declarat în dezacord. Dar, spuneți-mi, ce e rău în faptul că în legătură cu opera lui Sadoveanu se confruntă puncte de vedere diferite ?

— Privitor la acest dezacord (vă referiți, am înțeles, la interpretarea lui Al. Paleologu), așa răspunde tot prin întrebarea dv. : ce e rău în înfruntarea de opinii ? Mai ales că, din păcate, presa literară (și nu viața literară, să ne înțelegem) ne oferă prea puține prilejuri de acest fel. Cartea lui Al. Paleologu „Trep-tele lumii...“ a fost primită cu destule surle și tobe, ceea ce cred că unui om lucid ca autorului ei nu se poate să nu-i fi produs un zîmbet malițios. N-am constatat, dealtfel, să se fi supărat pe mine, ceea ce nu mi s-a întîmplat cu alți confrăți, la care am cutezat să fac observații mai benigne. Cred, prin urmare (ca și dv., înțeleg), că e foarte bine că despre opera lui Sadoveanu s-au exprimat opinii nu numai diverse, ci și adverse. Important este climatul de comunicare liberă a opiniilor, descurajarea exclusivismului.

— Adică ? Aveți în vedere vreo situație concretă ?

— Deși sînt mai multe, să ne oprim numai la una : s-a tipărit o carte întreagă de denigrare a lui G. Călinescu. Cînd în presa literară au apărut articole critice cu privire la carte, autoarea ei le-a considerat un fel de atentat împotriva libertății de exprimare, a democrației înseși. Democrația funcționa deci doar la nivelul propriei persoane. Ciudată, foarte ciudată optică, demnă de o bineștiută fabulă a lui La Fontaine.

— V-aș propune să rămînem sub o zodie luminoasă. Să mai stăm puțin — cu îngăduința dv. — lângă Sadoveanu. Spu-

Croaziera

Jos, în două șiruri lungi de bărci, sînt premiații. Sus, pe puntea vasului comandant, s-a instalat conducerea. Conducerea expediției.

Premiații sînt cîștigători în diferite concursuri: miini îndemnatice, sănăuș, cea mai bună gospodină ș.a.m.d. În domeniul în care au concurat sînt cei mai buni. Sînt primii.

Oamenii din comandament n-au fost niciodată primii într-un domeniu și nu sînt nici acum. Ei sînt în comandament fiindcă nu sînt buni în altă parte. Un medic care n-a mai pus un diagnostic nici el nu mai știe de cînd. Un șef de profesie și alte nulități.

Premiații sînt deci jos, în bărci. La visle, în afară de visle ei mai au patimi, slăbiciuni, ifose, îndărătnicii, iluzii. Ei sînt lumea. Deopotrivă gregară și fascinantă. Grotescă și incintătoare.

Comandamentul n-are visle. A nu fi la visle este privilegiul care separă lumea lume de lumea dirigită. Ori de cîte ori divergențele în comandament ating paroxismul este repusă în discuție tocmai această distincție. „De fapt, ar trebui să trecem cu toții la visle”. Dar nu trece. Vislele sînt doar avertismentul, invocarea amenințătoare a primejdiei care ar constitui-o revenirea la starea fără privilegiu.

Comandamentul are o portavoce. Portavoce domină Dunărea și șirurile lungi de bărci în care sînt premiații. Prin ea se transmit ordinele. N-are importanță cine vorbește. Portavoce este însăși autoritatea. Centrul necesar. Cînd soția șefului de profesie apucă portavoce ilegalitatea prin care o nulitate devine purtător de cuvînt nu revoltă pe nimeni. O expediție este trecătoare.

La sfîrșitul expediției, după ce a amenințat, a terorizat, a umilit, șeful încearcă să fie uman. Renunță la portavoce. Dar nu pentru multă vreme. Reflexul este mai puternic. Fără portavoce nu reprezintă nimic. Apoi iarăși își amintește. Alternanța este zăpăcitoare. Mai ales că portavoce nici nu-i mai este folositoare. Peste puțin timp va fi absorbit de lumea lume. Și propune: „Hai să ne fotografiam!” Ultima capcană întinsă celor pe care i-a dominat fără să le fie cu nimic superior: să immortalizeze clipa cînd el a fost șeful.

Pentru o mai largă reprezentare în comandament sînt cooptate cîteva biete tinere care nu amenință în nici un fel accesul la portavoce. Cîteva foste biete fete fiindcă de îndată ce devin membre, colectivul de conducere, ele îndeplinesc o triolă funcțiune: Prin ele orice decizie unilaterală a șefului dobîndește caracterul de „emanație a conducerii colective”. „Ele sînt instrumentul orb al atitudinii etice, etică la nivelul și în conformitate cu gradul de cultură și de înțelegere a șefului. Și tot prin ele, prin sentimentul de recunoștință față de cel ce le-a ales în lumea fără visle, sentiment curat și nuanțat pînă la timiditate, concretizează, aduc în forme nemijlocite pe puntea vasului comandant raporturile de subordonare necondiționată, raporturi model, raporturi etalon, raporturi exemplu pentru oricare ar inclina să creadă altfel.

Jos, în cele două șiruri lungi de bărci, viața capătă profunzime. O profunzime haotică, dezlinată. Obsesii, dorințe obscure, porniri pătimașe. O pro-

funzime cu o singură dimensiune însă pentru că numeroasele ei ipostaze nu sînt decît treptele unui suflet unic, sufletul uman care aspirînd la limpezire nu se poate elibera altfel decît parcurgîndu-le, consumîndu-le, depășindu-le. Sus, pe puntea vasului portdrapel, teama pentru precaritatea privilegiului conducerii constringe viața. O sufocă. O face nerespirabilă cu toată că nimic nu o amenință, nimic nu o clatină. De jos, din bărci, puterea se vede la fel de

Știe, într-adevăr. E incompetent, nu idiot. O îndelungată și întortocheată uzură a vieții îl face conștient de dilema în fața căreia se găsește singur. Intimpplarea cu televizorul este o tîmpenie, dar ea trebuie înglobată într-o formulă care să înceapă sau să se termine cu vigență, combativitate, atitudine etică. Cuvinte bumerang. Forme al căror conținut mereu innoit nu-l mai înțelege. Trebuie deci să le folosească fără să cunoască consecințele. Ar putea desigur să

strălucitoare. La fel de autoritară, de măreață, de neîngăduitoare. Nu există pericole. Nu există dușmani. Nu există contradicții. Și totuși tensiunea crește. Pe cei din bărci nu-i interesează ce se întimplă sus pe punte. Fiecare cu viața lui, cu lumea lui, cu drama lui. Cîț timp portavoce transmite programul, interdicțiile, recompensele totul este normal. Fără portavoce, expediția n-ar mai fi expediție. Expediția este și ea un scop în sine. Frumoasă, urită, nu mai contează. Trebuie să ajungi la capătul ei. Și ca să ajungi la capătul ei nu trebuie decît să eviți împrejurarea cînd ai putea fi întrebant: „Cum te simți dumneata?”

Expediția nu poate fi revocată. O dată pornită ea este implacabilă. Nu poate fi oprită nici chiar de drasticitatea sau crizele de ficat ale conducătorului expediției. Ea se va desfășura pînă la sfîrșit chiar dacă mai există abateri. Toți nu pot fi trimiși acasă. Unul, doi, da. Cum te numești dumneata? Întrebarea este năucitoare. Grupul se destramă. Rămîne cel vizat. Dar ce-am făcut?

Inarmat cu portavoce și această terifiantă întrebare, șeful expediției n-are de ce se teme. Dar se teme. Mi-e frică! Înțelegi?... urlă neurastenizat în fața inutilii sale neveste. Mi-e frică! Parcă eu nu știu că toată chestia aia cu televizorul e o tîmpenie? Știu...

nu le folosească, dar atunci n-ar mai exista el. Un maestru de ceremonii fără ceremonii.

Mircea Daneliuc n-are sfieli în fața realității. Expediția se apropie de sfîrșit. Șeful este un om sfîrșit: psihanalizat, neurastenizat, clasat. Dar iată că pe șosea apare o caravană. Campionii sînt pe biciclete. N-au visle, ci pedale. În fața merge o mașină și din mașină se aude o portavoce...

NICOLAE CRISTACHE

Regia și scenariul: Mircea Daneliuc. Decorurile: arh. Magdalena Mărășescu. Costumele: Daniela Codarcea. Montajul: Maria Neagu. Sunetul: Horia Murgu. Imaginea: Gabor Tarko.

Cu: Tora Vasilăscu, Nicolae Albani, Maria Gligor, Paul Lavric, Mircea Daneliuc, Ioana Manolescu, Mihaela Juvara, Adriana Șchiopu, Florin Tănase, Maria Munteanu, Maria Podoleanu.

O producție a Casei de filme Trei. Film realizat în studiourile Centrului de Producție Cinematografică „București”, în colaborare cu Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist — Biroul de turism pentru tineret.

Primăvara băileșteană

În cadrul manifestărilor prilejuite de Festivalul național „Cîntarea României”, Comitetul de cultură și educație socialistă al orașului Băilești organizează — prin Casa de cultură — concursul și festivalul interpretilor de muzică populară și ușoară românească **Primăvara băileșteană**, ediția a VIII-a, în perioada 29-31 mai 1981. La concurs sînt invitați să participe de la fiecare casă de cultură (club muncitoresc) cîte un solist vocal de muzică populară și unul de muzică ușoară, fără limită de vîrstă. Repertoriul fiecărui concurent de muzică populară va fi alcătuit din două piese, pe cît posibil inedite, din zona folclorică respectivă, iar solistii de muzică ușoară vor prezenta două piese din creația compozitorilor români.

Spectacolele concurs se vor desfășura în zilele de 29 mai, ora 19.30; 30 mai ora 19.30 și 31 mai ora 10, iar spectacolul de gală al laureaților va avea loc în ziua de 31 mai, ora 19.

Tuturor concurenților li se vor acorda insigne și diplome de participare, iar laureaților 30 de premii în obiecte de către organizațiile de masă și obștești din întreprinderile și instituțiile orașului.

În cadrul festivalului și concursului **Primăvara băileșteană** vor fi organizate: recitări ale unor valorosi interpreți profesioniști, concerte în aer liber, o paradă a portului popular, o gală de filme realizate de cinecluburile din județul Dolj, simpoziune, expoziții de artă populară, artă plastică și foto.

Juriul va fi alcătuit din personalități de seamă ale muzicii românești și delegați ai caselor de cultură participante. Înscrierile pentru participare la festival sînt valabile pînă la 25 mai 1981.

Desene pe asfalt

Comoara din strada Răsuri

...O stradă veche dintr-un București de gravură și o casă străjuită de arbori seculari (cu desen matheîn, deci semănînd cu cea a „adevăraților Arnouteni” din Craiova). Dincolo de feronierele porții o mare, o extraordinară surpriză: întîlnirea cu o comoară.

E casa în care a viețuit o femeie luncată acum în amintire dar pe care vecinii ei din strada Răsuri o mai puteau zări pînă în 1967 ori îngrijindu-și florile grădinii, ori în încăperea-atelier înfăptuind cu miini agile adevărate miracole. Fiindcă **Victoria Nădejde-Beldiceanu** a fost un artist unic. „Unic” a devenit o formulă ajunsă prin folosirea cu exces, comună. Așa vorbim despre artiștii în care ni se pare că întrezărim izvoare ale artei numai lor revelate. Dar **Victoria Nădejde-Beldiceanu** a fost cu adevărat în sensul cel mai literal cu putință, UNICĂ. Pare-se că nicăieri în lume, nimeni nu i-a mai reeditat experiența. De necrezut dar, iată, lumea culturii poate primi un nume cu ambiția nu doar a inovării într-un nou tărîm de spirit ci pur și simplu a *inventării* unei arte. **Victoria Nădejde-Beldiceanu** a „brevetat” pictura cu mătase.

Biografia artistei e și ea pe deplin comparabilă vocației în stare, cred eu,

s-o răpească semi-anonimatului și s-o așeze în rîndul celor mai prestigioși pictori ai noștri. S-a născut la Iași în 1878 în familia de cărturari Ioan și Sofia Nădejde de amintirea cărora se leagă pagini luminoase ale începuturilor mișcării socialiste din România. A copilărit în Sărărie în casa care servea și ca un Club al Socialiștilor și, mai ales ca redacție a revistei *Contemporanul*. Copila sofîlo Nădejde a ascultat povești cocoțate pe genunchii lui Ion Creangă iar **Mihai Eminescu** (bădia Mihai pentru ea) i-a adus în dar primele jurubite cu arnici și primele bobine cu mătase din care cusătoreasa de-o șchioapă a încheșat primele vizuini, evident florale, ale meșteșugului ei. Devenită peste ani soția poetului **N. N. Beldiceanu** a avut prilejul să fie în preajma unei — lesne se poate spune — întregi Istoriei a literaturii române. Biografia **Victoriei Nădejde-Beldiceanu** se vor uimi de contextul în care ea a visat și a trădit aproape neștiută. Miinile sale au umplut peste o sută de panouri (unele de mari dimensiuni) cu compoziții picturale în care locul pensulei l-a luat acul iar voșselele au fost fericit înlocuite de mătăsuri unduioare. Specialiștii vor observa că tehnica de lucru a picturii cu mătase include logic procedee legate

de arta goblenului, a tapiseriei, ori (prin extinție) chiar a vitraliului și a icoanei pe sticlă dar că toate aceste modalități se subsumează unei concepții ordonatoare pline se spontaneitate și fluiditate. Artistă nu „învia” cu mătase tipare dinainte desenate pe textură-suport, ci le născocea fertil instelînd cu miriade de împunsături umbre și culori înlocuind pînă la confundare penele picturii. Cum lucra? Asemeni copistilor medievali ce caligrafiau pe roluri de text ale căror dezvelire în totalitate ar fi fost imposibilă, **Victoria Nădejde-Beldiceanu** avea la dispoziție, tot pe asemenea uriașe suluri, doar spații de țesătură infinitesimale. Înaintînd miriapodic, nu uita niciîcînd ce a „picat” mai înainte, pe rolul deja răsucit spre interior realizînd incredibile rãcorduri de linii și nuanțe coloristice. Ea „sărea” cu acul peste zeci de ochiuri ale pinzei, se întocea cu un singur fir parcă într-aceiași ochi focalizator, intrerupea meandrele razei de mătase, recontinuindu-le din mereu alte unghieri și numai așa a izbutit să imagineze crepusculul luminii autumnale, frîngerea valurilor mării, vibrația fulgilor de zăpadă. Tematica panourilor e monotonă (dar nu altfel decît „monotonia” gravorilor japonezi) artista preferînd să compună alegorice poeme dedicate anotimpurilor, sentimentelor fundamentale, peisajilor fãrîi dar încorporîndu-le un aer de concretețe și de firesc uman ce le face familiare privitorului. Observate stăruitor picturile cu mătasea fabulosului Orient izbutesc să creeze stări emoționale de nebănuită popularitate. Ele devin incitant-implicatoare.

Unde sînt aceste comori? Parte din ele în casa în care au fost create (conservate cu eroică devoțiune de către fiica artistei și nepotul ei) parte în depozitul unui muzeu ce nu se grăbește să le expună. Există un testament al **Victoriei Nădejde-Beldiceanu** de care e cazul să se țină seama și în care se cere imperios familiei să nu emită nici o pretenție asupra lucrărilor, ele urmînd a fi expuse permanent spre a sluji, fie și postum, celor pentru care au fost create: *oamenilor*.

Operele acestea trebuie să-și afle fără întîrziere un lăcaș de expunere pe măsură. Caracterul emulativ al culturii noastre noi implică recuperarea tuturor valorilor necunoscute ori ignorate din motive varii.

Splendorile picturilor din strada Răsuri mă fac să solicit patetic un act (în sine incredibil) de protecție (poate) a genului! Nu în piatră răbdătoare ori în fier ce nu se depreciază sînt ele zidite ci în cele mai friabile materiale cu putință. Dușmanii cei mai cruzi ai mătăsii ar fi... greierii. De greieri să apărăm valorile inestimabile, un dar pe care **Victoria Nădejde-Beldiceanu** ni l-a făcut? De ce nu, știu mulți greieri culturali care lustruînd laute birocratice sînt osteniți atunci cînd trebuie să prețuiască truda furnicilor!

Un har confirmat de entuziasmul (mărturisit negru pe alb) al unor **Vlahuță, Sadoveanu, Tonitza** ori **Schileru** e timpul să capete și lauda oamenilor acestui timp al aspirațiilor solare. Ca și al timpurilor de peste timp...

GHEORGHE TOMOZEI

NICOLAE

CARATANĂ

Piatră

Cind piatra poștește-un desfriu, visează un riu că trece prin ea. Visează că-o soarbe o stea și-o varsă-ntr-un loc, nu piatră, ci foc.

Obosită de-atita ataraxie piatra cere o vijelie s-o zguduie și s-o străbată, pină s-ar face piatră-fecior sau piatră-fată.

Ea cere să se însoare cu zarca unor alte hotare. Cere să se mărite cu jarul unor alte ispite.

O astfel de piatră e sufletul meu, de-aceea e-atit de greu !

Scrisori

Am primit scrisori cu duimul. Cele mai multe mi le-a trimis drumul. Altele mi le-a trimis pădurea, cind intră în ea secura și nu își găsește glas de fier să strige către pământ și cer.

Am mai primit scrisori cu salutări și închinăciune de la cirdurile de cocori, de la lanuri și de la pășune.

Scrisori cu timbru laic, scrisori cu timbru sfint

le iau, le recompun și refac o mare scrisoare către pământ și-o mare scrisoare către veac.

Bazilisc

(animal fabulos)

Sint un ochi de bazilisc, ochi in care zac intinse, alb, zăpezile neninse. Plouă-n el fără să plouă 'n orice dimineață nouă.

Un ochi vraici, un ochi nălucă, crede-n „poate“, crede-n „pareă“. E un dus fără să se ducă și-un întors fără să se-ntoarcă.

Ochiu-acesta se petrece și se naște ne-nectat dintr-o apă care trece, apă ce s-a-nviforat.

Apa, ce de chin o doare pină dă cep prin izvoare ! Pină să treacă în fluvii, pină să se facă ploaie, apa luptă cu heruvii, cu strigoi și cu strigoaic.

Luptă să rămână apă, luptă să rămână ce-i ; să o-ncepi și să te-nceapă, să te bea și să o bei.

Luptă cu îngerul

Ajunsesem pină la el in căutare de țel și-aș fi vrut din ochii lui un jăratie să-l duc cu mine ostatic.

Eu l-am mușcat de trăirea lui in mister. El, de ceea ce sper. L-am înhățat de puternica lui nefființă. El, de credință și de necredință. I-am năruit zborul prin paradis. El, zborul prin vis.

Oricit aș fi vrut să fiu lupul, nu izbuteam să-i birui netrupul ; oricit aș fi vrut să fiu leul, nu izbuteam să-i birui necul. Mișcările lui erau agere, ale mele greoaie, și-am bătut in retragere trecind într-un zbieteret de oaie și țipăt de pasăre răpitoare. Ciudat ! Zbieteret și țipăt devenită cîntare.

Îngerul mi-a rănit cuvintul la pintec. Durerea l-a preschimbat in cîntec.

Caut un leu

Caut un leu să-l pun profil la sufletul meu cind se cere mușcat măcar la un omoplat, măcar la un metatars, singurele locuri unde încă n-am ars.

Leul, un involuceru, m-ar susține la lucru. Cuvinte, imi va da fintina, gura ochiului din adincuri, la predica mea către crînguri.

M-ar ajuta un riu iubitor de desfriuri, citeva dealuri și citeva dimburi, la predica mea către riuri și predica mea către cîmpuri.

Către oameni nu poți vorbi decit numai prin ele cind le umple noaptea cu stele.

Chipul din oglindă

E-o apă-a apei care ne desparte, deci nu-mi este dat să-l sărut. Va fi călcat cu departele pe departe ? Cu cunoscutul pe necunoscut ?

Omule de dincolo de nălucă, tu nu imi poți da nici un drum de ducă și nici un drum de întoarcere, omule de dincolo de prefacere !

Fii cel care zace

Drept armură de fier îmbracă nașterea unei zodii Homer, și har, nașterea unei zodii Icar.

Fii cel care zace de căutarea brațelor lui Venus de Milo și-a capului Victoriei de Samotrace.

Și cel ce s-a-ntors mai veridic din somnul său epimenidic.

ZAHARIA

SÂNGEORZAN

Elegii pentru domniță

„Și te-ai dus dulce minune
Și-a murit tubirea noastră“

I

Destinul mării pierzană și mormintul și-l cheamă, profetii iluziei imi strigă umilința și păcatul intru numele tău, cine-i cunoaște infernul, cine-i ascultă îndurarea ?

II

O, Națanail, logodnic de-a pururea cu plînsul ce te-a-ngropat de viu in schit, cum mai aștepti minunea să se întimple ? o demon năvalnic, o, virstă in anotimp, pierdută ești, stingere de ore, timp nins de înșelătoarea femeie care te-a părăsit nopțile de remușcări mai caută pustiul, aripa destinului mai crește e-un asfințit iubirea e dusă, noaptea pierzaniei își mai sună

clopotele,

o durere străină a oprit morile vieții — orice tînguire e zadarnică, demonul tinereții de mult a pierit.

III

Mai știi al apelor glas cind de a ta făptură nordul lumina palidă și-a retras ca să-ți eternizeze sălbatica-ți gură ? mai știi și Someșul de argint șopotînd, murmurînd, singele vieții troienînd crucea îngropată in țintirîm pleoapa remușcării să nu se se audă suspinînd ?

IV

N-auzi cum plînge Adrian in somn o copilărie tristă, fără tată, n-auzi cum bate plînsul lui in fiecare atom ca o nevăzută și turbată apă ? n-auzi cum lumea tot vorbește, vorbește de-acest prohod încărcat de păcate ? unde-ți sint ochii să plîngă, unde-ți e sufletul, lașitate ?

V

Clopote de catedrală : plînge cineva in lume ? stau și-ascult : e vocea ta cea fără nume ? stau și-aștept : sint ochii tăi cu negre umbre sau e ploaia care-ascunde drama unui vis de-o viață ? clopote de catedrală: inima nebună luminări subțiri tot arde peste plînsul înșelării și eterna neîmpăcare porți cernite lasă in urmă, stau cu sufletul alături : un străin care grăiește fără ca nimeni să-i răspundă

VI

Țara e un sfint potir de sinziene griu-i copt de astă vară trec țărani in drum spre gară mituri albe de icoane și de umbre, Ține un clop de mere și de nuci și de poame că avem destule, mama mea îți tot spunea ca să nu te duci prin lume, om bolind e-o fată fără nume,

Duduie pămîntul la șumandră glasul ceterii într-una o tot ține inimile îmbunînd pe săturate, doar plînsul ei din cind in cind răzbate, ca un amurg îndurător prăvălit de-a pururea pe sate. S-au ascuns asceții după sură popi smeriți se schimbă iar la față, cu vinars de neagră prună. Ține de căpăstru un cal de imprumut și o șa de argint și-un măr pe tava de jăratie, este timpul să te-nveți să fii in lume, plop bolnav și singuratic

XI

Poeme cu singele morții pe față agonizează in mine ca vulpile pierdute in cimitirele albastrelor iluzii și nu vor să vorbească de tine. Riuri de iubire aud cum seacă in mine, plopi exilați in eternitate și vis, și,tauri stau la pîndă terorizînd memoria, ca trupuri goale de fecioare răstignind nemurirea. Păcatele din somn voluptatea și-o devastează pină ce nu rămîne decit adevărul. O veșnicie cade in genunchi și se roagă asceții ideii de a nu-și pierde viața, conștiința, cind tu mori încet și îți pierzi cu totul ființa.

XII

Ulcica de lut putrezească pe masă vinul să inghețe și să se facă sloi, apa din fintină să nu te mai privească și-n veci să nu creadă pămîntii că sintem noi. Cumpăna dorului să tragă spre tine bufnița geloziei să crească-n pustiul, doamne ce dor imi este să fiu iar cu mine și de să tăi ochi negri in veci să nu mai știu

Grațiere

Nu-mi cereți să recunosc necunoscutul, acuzația adusă e incompletă, de-aceea, jurat al prevestirii ajută-mă, să întocmesc cererea de grațiere.

Deopotrivă vinovați, ne-am udat tălpile in varul gropilor din piața Răbdării privirile lovite de imagini neverosimile in grădina hidoasă a dezonoarei, ne-am întilnit prin viscozitatea dialogurilor monotone

și iată, azi, sint acuzată de loialitate.

Inșeleg liniștea gîndului tău, mă plec spre rugul biruinței și murmur bocînd : care dintre voi vrea să prindă un fluture? afară s-a făcut primăvară !

Răul sublim

Ce horoscop înșelător, ce teamă, Cuprinderea prezicerilor sint, Imi scapă fericirea ca o scamă, Un rău sublim e sufletul înfrînt.

Tranșeele de crini mai au o șansă, Iubirile-n scrisori se ceruiesc, Sintem bolnavii neîntrați in transă, Abia uităm și revenim firese.

Mă-nstrăinează somnul de bărbat. E biciuirea ploii-n giurgiuvea, Lîngă tărîmuri albe, la iernat Se lasă-n urlet o tăcere grea.

De unde vii?

Încotro mergi, de unde vii ? Uimire mi-e și frică deopotrivă, Îndărătul cerului, cîmpie nu-i Îngerii murîră-n sugalivă.

N-auzi, te-asemăiești cu unii Plăpîndeale sertare-au adormit, Mirese nefardate parcă-s prunii In care moartea țirguie șoptit.

IOANA PROCA

Curier literar

Vintur Romel : dacă altcumva nu se poate, adică ați ales varianta de a ne mai trimite și alte încercări, deși noi am zis că nu e cazul, faceți cum doriți ; mai mult decit atit, mărturisim că in ultimul plic parcă-parcă ar exista oarecare semne de reușită parțială.

Corina Ciortea : n-am zice că vă e străină preocuparea de-a scrie versuri, metafora „nopțile, ca o miere de lumină, au început să curgă“ avînd o suficiență acoperire cu frumusețe și sensibilitate ; între alte neajunsuri ar fi, după părerea noastră, cantonarea într-o zonă intimistă și prea banală a mărturisirilor.

Boian Rus : însemnările dumneavoastră se mențin prea mult la stadiul de simple exclamații și uimiri, de parcă in spatele acestor uimiri s-ar putea ascunde emoția însăși : „O, prea frumoase-s poemele / Scrise diminețile cind / Poetul / primenește cu rouă / chipul cuvintelor“. In sine, metafora este frumoasă, dar ce altceva mai spune, pentru că, opinăm noi, ar mai trebui spus și altceva, nu doar o frumoasă constatare cam cu iz superestetizant. Mai interesante sint celelalte poeme și, după un nu prea lung timp, sintem siguri că vom primi lucruri și mai bune.

Camelia Constantinescu : poemele dumneavoastră sint prea lungi (din care cauză sint lipsite de suflu emoțional), prea livrești (ceea ce duce la o oarecare discursivitate și la un afixat intelectualism) și pe alocuri prea naive (din care cauză o poezie care incepe cu întrebarea Ce e maternitatea ? și continuă cu E foamea instinctivă ce prinde sinul mamei nu poate stîrni decit cel mult un zîmbet îngăduitor). In același timp nu puține sint imaginile de-o violentă teribilă : „Să stingi țigara (!) pe pleoapele / somnului și veghii“. Așteptăm nu lucruri mai delicate, ci mai adevărate, mai simțite.

Adrian Dordai : și medicina, artă a tămăduirii, ca și poezia, tot artă a tămăduirii, sint la fel de dificile, dar pentru dumneavoastră, student la medicină, s-ar părea că prima vă este mai la îndemînă. Altfel spus, deocamdată nu.

Același neplăcut Deocamdată nu și pentru următorii : Diana Teodora Pogăngearu, Maricel Aldemir, Gabriel Vărășcanu, Diana Zvirid, Dumitru Coțoiu, Dobre Enache, Cecilia Ispas, N. Bucur, Victor Virag, Alcoa Grigore, Nicolae Mavrodin, Valeriu Moșneanu, Tudor Nițu, Mirela Șuta, Paul Constantin Bujor, L. Așcap, Tudor Joitoiu, Dumitru Drăgan, Aurel Apostu, Nichita Tismănaru. Manuscrisele nepublicate nu se inapoiază.

P. S. — celor ce nu doresc a li se răspunde prin „Curier“ și nu le-am răspuns, să considere că încercările se încadrau la acest Deocamdată nu. VICTOR NIȚA

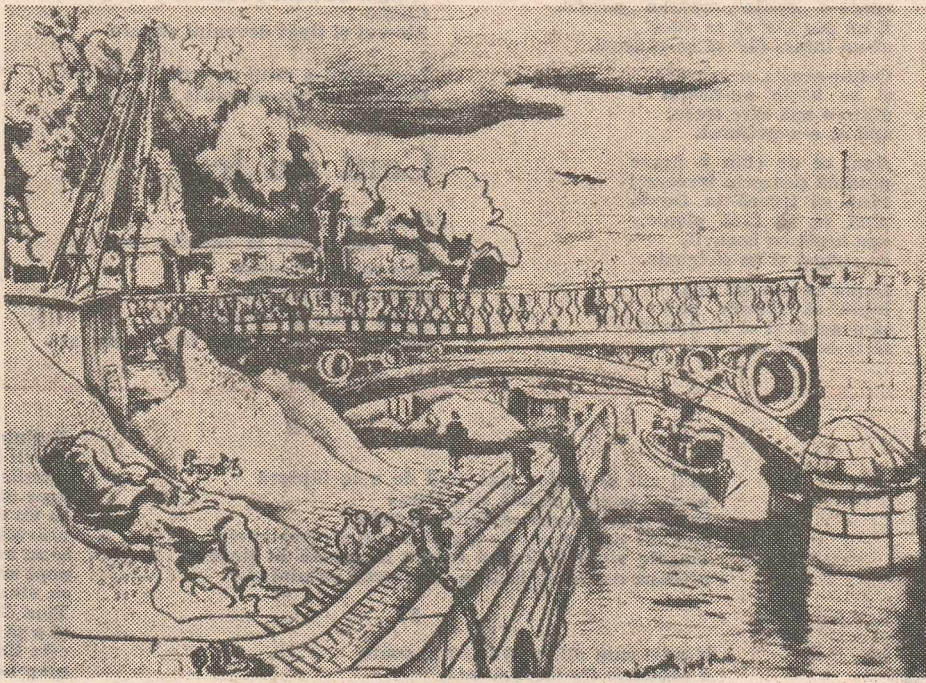
Un pictor prea repede uitat: Viorel Huși

Unul din obiceiurile, cel puțin exagerate, ale veacului nostru artistic este acela de a numi, la tot pasul, mari artiști și mari creații în arte. Este foarte probabil ca numărul artiștilor mari să fie sensibil mai mic decât îl socotim astăzi, e de așteptat ca în bilanțurile viitoare de valori să fie luați în seamă, cu un preț mai bun, artiști pe care aproape că i-am ignorat. Un astfel de creator puțin știut este pictorul Viorel Huși, deși opera lui avea toate datele pentru a fi cunoscută și iubită — ceea ce nu-i tocmai un destin comun intrucit, în pictură și sculptură, cu deosebire, ne exprimăm rareori deschis dragostea pentru un lucru de farmec, porniți, de regulă, să apreciem, să stabilim conjuncții și influențe, să numim noul, indiferent de calitatea lui, să punem în lumină insolitul, în fine, acestea și o mulțime alte operațiuni estetice, în care cultul propriu-zis al frumosului se practică atît de timid încît apare drept una din vinovățiile de creștere ale criticii.

Viorel Huși, cum bănuim, s-a născut la Huși. Pseudonimul are în cazul lui înțelesul unui program artistic și al unui legămint, fiindcă urbea Huși era, în vremea tinereților sale, un tărîm pe unde nu se întimpla nimic, un loc cu înfățișare de decor de teatru pentru piese din lumea celor necăjiți și parcă uitați de Dumnezeu în toate. A copilărit, cu oarecare îndestulare, în casa tatălui său, doctor în medicină și om cu ambiții științifice. Ar fi trebuit să fie și el medic, dar ocupându-se de timpuriu de desen și pictură (la numai 15 ani, în 1923, debutează la Salonul Oficial!) rămîne pictor și aume pictor sărac, împușinat de niște boli curioase care, în loc să-l facă ursuz și expresionist, l-au înserat la chip, i-au dat o neșfîrșită blîndețe în privire și un aer hitru și melancolic, i-au potrivit sufletul pentru înțelepciune și ie-tare. Biografia lui Viorel Huși este de scris în întregime într-un romanț cu a-ti-ti boemi, dărnîcîndu-și în permanență avutul și creînd o operă cu un drum sucit. A a-ti de artiști și, în special, de colecționari, care au avut, cum se întimplă cam întotdeauna, intuiția valorii ce va să sporească, nu l-au cunoscut prea mulți sau, dacă l-au întilnit, nu i-au dat importanța ce-o merita. Remarcat superlativ de Tonitza, de Schileru și de alți in-

semnați mentori de gust, Viorel Huși n-a făcut totuși expoziții personale, ca să se vadă ideea vieții sale de pictor și să-l știe critica și publicul mai către adîncul simțirii. În marile expoziții colective, tablourile sale, de mici dimensiuni și cu un pittoresc înșelător, de natură a deturna atenția de la fondul chestiunii, de la profesionalitatea fără cusur, de la sensibilitatea privirii și finețea patetică a trăirii motivului, au fost trimise de fiecare dată spre marginile săliilor, pe acolo pe unde sînt puse, printr-un efort de bunăvoință, pinzele și cartoanele unor bătrîni cumsecade, ce nu au reușit să țină pariul cu arta anunțată la junefă.

Viorel Huși aparține cu onoare categoriei spirituale din care face parte, la noi, Lucia Demetriad Bălăcescu iar, mai departe, un Utrillo, un Chaim Soutine ori

Louis Pascin. Prima și cea din urmă expoziție a sa, organizată după ce artistul n-a mai fost, în 1975, la Galerile de artă ale Municipiului București, ne-a arătat cîtă emoție poate să încapă pe un petic de hirtie, cum se stabilește, între artist și motiv, un fluid de simpatie original și dramatic, și, peste toate, ce-l trebuie, de fapt, unei imagini ca să aibă viață; un fel de viață unic, pregnant, care face superflue explicațiile și, în general, orice speculație conceptuală. Viorel Huși n-a fost un mare artist dar, cu siguranță, a fost un artist autentic. Astăzi, privită din tîmăduitoarea nostalgie, cu care ne înzestreză timpul, opera lui dovedește un „mic maestru“ și un cronicar duios sarcastic al „tristeților provinciale“.

TUDOR OCTAVIAN

Vorbiți și scrieți românește

AU — foarte folosit la scriitorii vechi și în limba populară: „Sub poală de codru verde Un focșor abia se vede; Nu știu, focu-i potolit, Au de feciori ocolit, Nu știu, patru au doisprezece. Săd și frig la un berbecu... Nu știu, la Iași merg, au aiure... Au mă joacă, au mă lasă. Au te du la dracu-acasă... Am putut să prindem diferite păsărele, cu care apoi au că ne jucam, au că le închideam într-o căsușă... Cucule, pasăre sură. Ce tot cinți la noi pe sură? Au ti-e foame, au ti-e sete. Au ti-e dor de codru verde...“ Pus în fruntea unei propoziții interogative, au scoate mai bine în evidență întrebarea: „ti-am dat paralele au nu ti le-am dat?“ devine, în retorică limbii vorbite, „au nu ti-am dat paralele?“ cu sensul „vrei adică să spui că...“, drept care au va fi întilnit mai ales în propoziții interogative negative: „Au nu bogății, cu puterea lor vă nădușesc pre voi și ei vă trag pre voi la judecări? Au nu hulesc? (Noul Testament, 1648). Au nu vezi tu, mindro, bine, Cum bat calea pentru tine?... Au prezentul nu ni-i mare?... Au nu-nțelegi tu oare Cum că eu sînt nemuritor... Carele va face trei furtușaguri, să-l spînzure, înțelegînd că aceaste furtușaguri le-au făcut tot într-un loc, au doară si aiurea...“ Bună lege! O aflăm în Pravila moldovenească a lui Vasile Lupu Vodă.

AUȘ — moș, în Oltenia, dar mai ales în dialectul aromân. Provine din lat. avus. Alături de alte vechi și frumoase cuvinte aromâne, ar putea avea și acesta o soartă mai bună, intrînd adică în limba română literară. Din păcate, scriitorii noștri de origine aromână scriu fie în dialect, fie în româna literară standard, fără să se gîndească să-și semene scrisul cînd cu un cuvînt dialectal, cînd cu altul, în-deosebi dintre cele ce au existat cîndva și în româna din nordul Dunării, dar și altele, destule, cu care ar putea îmbogăți limba noastră literară în chipul cel mai firesc și mai legitimat.

AVAN = strașnic, grozav, aprig, hula, crud. Om avan = „om strașnic, inimos, rînzos de nu mai are păreche și căruia nu-i trec mulți pe dinainte, nici nu-i sullă-n borș flecine“. Alecsandri: „Iată hoardele avane. Iată limbile dușmane“ Eminescu: „Într-o groapă mare arde-un foc avan, Pe-o păreche de piroste clocotește un cazan...“ Creangă: „Vezi, cît ești de avan, moș Nichifor, cum îți încarci sufletul de păcate... Această femeie strașnică la inimă și avană...“ Sadoveanu: „De la Siret tot ood umbilător este? — Tot, tot... Numai de nu l-o fi rupt apa, că am auzit că vine avan Siretul!“

Avan de... = foarte, cumplit de... „Rosturile împărăției mele sînt avan de grele și de incurcate“

BADE (după Pușcariu): Cuvîntul bade era odinioară, cînd românii trăiau în comunități mai mici, și, prin urmare, cei ce se întîlneau zilnic se și cunoșeau, termenul general prin care cineva se adresa unui bărbat mai în vîrstă — a spune unui om mai bătrîn numai pe nume a fost totdeauna o lipsă de respect — de cite ori, nefiindu-i rudă, nu-i putea spune „unchiule“, „fine“, etc., sau, năvind un rang anumit, nu i se putea a-ti cu „jupine“, „stăpine“ etc., sau, nefiind destul de bătrîn, nu-i putea spune „moșule“. Odată cu dezvoltarea vieții de oras, termenul acesta a pierdut din răspîndirea sa. La țară însă, el se aude pînă azi corespondînd întocmai cuvîntului lele cînd e vorba de o femeie, iar orășeanul îl întrebîntează ca termen de binevoitor respect cînd vorbește cu un țaran sau despre un țaran. Țărani îl folosesc și cînd vorbesc despre sine: „Gheorghe Stefan-vodă, trecînd cu oastea prin Roman, un bivolar bătrîn a lui, au iesit înainte dîntro-erismă, și fiind beat au început a ride și a bate din palme și a zice: „Dragul badei Stefan-vodă, mai bine îți șade în domnie decît în boierie. Așa să mi te porți!“ (Neculce). Adesea, la vocativ, cu o nuanță de ironie și amenințare: „Dar trăînd și nemurînd, te-oi sluji eu, măi badeo!“ (Creangă). Cîteva zicale: „Nici lelea cu birneată, nici badea cu altite = bărbatul să fie bărbat și femeia femeie. Dacă badea ar avea cosite i s-ar zice lele“... Bine păstrat în cîntecele de dragoste, unde este sinonim cu „iubit, mindru, soț“: „Tu te duci, badeo, să-race: Eu cu dorul tău ce-oi face?... Badea vine și se duce Dor îmi lasă, dor îmi duce... Cum e bradul arătos. Așa-i badea de frumos: Cum e bradul nalt din munte Așa-i badea meu în frunte... Badea nalt eî un cires Mindra eî un fe-deleș; Badea nalt eî o prăjină. Mindru-ța-i toată-n tîrîină. Mă mir ce se mai iubesc. Că nîcînd nu se-ntîlnesc“... Uneori pronunțat bai — bai Ganciu, sau badiu.

Alte variante și derivate: bădie, bădicuț, bădies, bădită, bădiuțică, băditel, bădiuc, bădișor, băditică. Cîteva dintre aceste diminutive — bădică, bădiță, bădie — sînt folosite la țară de copii pentru a-i numi astfel pe frații lor mai mari: „Mă duc să-l deschid! — Bădică, bădică, zice iarăși cel mic, ascultați-mă și pe mine!“ (Creangă).

ION COJA

Â din a sau î din i?

Cu ani în urmă, pentru notarea semivocalei â în ortografia română se foloseau două semne distincte: â din a, utilizat în corpul cuvîntului, și î din i, la începutul sau la sfîrșitul cuvîntului. Din punct de vedere fizic-fonetic, al pronunțării, însă, se pare că nu există nici o diferență între acești â din a sau î din i. În aceste condiții, utilizarea unui simbol grafic unic pentru desemnarea semivocalei, și anume î din i, pare a fi rațională.

Dînt-un alt punct de vedere se pare însă că totuși nu este indiferent dacă semivocala se scrie cu â din a sau cu î din i, intrucit de la vocalele de bază (așa cum se foloseau înainte) pornește o anumită forță de sugestie, care poate face pe oricine să simtă, fără să vrea, că sunetul care ocupa inițial locul semivocalei scrișă cu â din a, a fost vocala a, ca în cuvintele pîgân, blînd, grâu din latinescul paganus, blande, granum, respectiv vocala i, atunci cînd se scrie î din i, ca în cuvintele începere, inclinat, ris, din lat. inceptare, inclinatus, risus, ceea ce, după cum se vede, este în concordanță perfectă și cu originea etimologică a cuvîntelor.

În afară de acest aspect, este incontestabil că scrierea semivocalei cu ajutorul semnului unei vocale, puțin alterată prin aplicarea unei coafe, produce în mod hotărît impresia că semivocala provine, ca fenomen fizic-fonetic — cu totul independent de procesul etimologic — direct din vocala folosită convențional pentru scrierea ei. Dovada directă o constituie faptul că notarea semivocalei ca î din i conduce la pronunțări schimonoseci, neplăcute de ascultat, cînd se pronunță coboriți, adînc, ghîndac, chîmp, înainte — în loc de coboriți, adînc, gîndac, cîmp, înainte.

Adoptarea lui î din i ca semn unic al semivocalei â are deci urmări foarte neplăcute din punct de vedere al foneticii

practice și servește la o metodică inducere în eroare asupra pronunțării corecte a limbii române.

Alternativa — adoptarea lui â din a ca semn unic al semivocalei — ar conduce, datorită sugestiei, la substituirea ei prin vocala a, efectul fonetic-practic fiind mult mai puțin supărător, cînd s-ar pronunța coborați, adînc, gîndac, cîmp, înainte — în loc de coboriți, adînc, gîndac, cîmp, înainte.

Aceste efecte se explică prin aceea că pronunțarea vocalei a necesită un spațiu de rezonanță bucal mult avînd o formă foarte apropiată de spațiul de rezonanță bucal specific semivocalei â, trecerea de la una la alta fiind, din această cauză, mai ușoară, mai naturală, spre deosebire de vocala i, a cărei pronunțare necesită un spațiu de rezonanță bucal mult diferit de spațiul de rezonanță bucal al semivocalei. Nu întimplător majoritatea persoanelor în al căror nume patronimic apare în corpul cuvîntului semivocala continuă și astăzi — ca o expresie a instinctului fonetic național — să-și scrie numele cu â din a: Gădea, Gârbea, Brânzeu etc. Excepția acceptată în prezent pentru scrierea cuvîntelor din familia „român“ se datorează aceleiași cauze.

O soluție formal perfectă — din punctul de vedere al scrierii fonetice — ar pretinde un semn propriu, nou pentru reprezentarea semivocalei, operație greu de realizat în practică. Utilizarea acestui semn ar însemna totodată înstrăinarea completă a aspectului grafic al scrierii noastre de orice tradiție și ruperea intenționată a oricărei legături cu rădăcinile latine.

Ce rămîne atunci de făcut? Tranzacția — compromisul — revenirea la ceea ce istoria transformărilor prin care a trecut scrierea limbii române a dovedit că este acceptabil, notîndu-se semi-

vocala cu â din a în corpul, cu î din i la începutul și la finele cuvîntelor. Revenirea propusă este lipsită de un caracter mecanic, istoricist. Ea caută să se întemeieze pe argumente raționale, derivate din studiul fonetic și al istoriei culturale ale limbii române.

Folosirea lui â din a în corpul cuvîntelor emană o sugestie fonetică mai apropiată de natura fonetică reală a semivocalei, conservînd totodată și rădăcina latină în aspectul grafic al cuvîntului — această ultimă observație fiind valabilă și pentru scrierea lui î din i la începutul cuvîntelor.

Prin scrierea semivocalei în mod exclusiv ca î din i, caracterul latin al cuvîntelor românești devine mai greu de recunoscut, pierzîndu-se totodată și posibilitatea identificării lor cu acele cuvinte de origine latină, care, datorită caracterului predominant latin al culturii europene medievale, se găsesc în număr mare (și în prezent chiar în număr crescător) în toate limbile europene. Prin adoptarea compromisului propus se restabilește — și sub formă grafică — nu numai legătura organică dintre limba noastră și limba latină, dar se ușurează și integrarea limbii române în aspectele grafice și fonetice pe care cuvintele de origine latină le au în limbile europene. Sîntem de părere că nu trebuie să se urmărească în mod căutat asimilarea grafică a cuvîntelor românești cu termenii comparabili din alte limbi europene și nici cu rădăcinile latine — dar nici nu trebuie să se respingă, să se anuleze — dînt-un exces de comoditate sau numai de dragul realizării principiului reprezentării fonetice unitare a semivocalei (și încă printr-un mijloc atît de evident de imperfect cum este acest exclusiv î din i) — o asemănare, care nu face decît să ilustreze, odată în plus, apartenența limbii, și prin aceasta și a culturii românești, la marele cerc al culturii europene.

Prof. dr. ing. CONSTANTIN WANYOREK
Universitatea din Brașov

Monotip

În locul unor fastidioase și, oricum, arbitrare bilanțuri în materie de literatură, ce încă se mai fac cu prilejul unor importante sărbătoriri, ultimul număr din *Convorbiri literare* (4) ne propune cîteva interesante gînduri și meditații despre poezie care „nu este o înșiruire de vorbe «frumoase», ci o problemă de conștiință“, semnate de Anghel Dumbrăveanu, Doina Uricariu, Horia Bădescu, Adrian Popescu, Mircea Florin Săndru. Transcriem o sugestie a lui Horia Bădescu percutantă prin generozitatea ideii și, de ce nu, a justeții conținute: „Nu credeți în egola-

tria poezilor. Nu este decît un mod de a slăvi frumusețea și demnitatea Omului!“ Relevînd *Aspectul politic al prozei noastre contemporane*, Virgil Cuțitaru, după ce enunță „că nici o literatură, niciodată și nicăieri n-a existat (dar mai ales n-a rezistat), în afara politicului“, mai afirmă, printre altele: „Cine citește atent cărțile prozatorilor noștri desprinde cu ușurință concluzia că valoarea și împlinirea spiritului românesc stau dîncolo de cuvîntul absconș și de falsificarea subiectivă a imperativului obiectiv“. În interviul dat de Mihai Benic lui Vasile Mihăescu se vede că „bătrînul Vezuv“ e departe de a-și stînge efervescența procesului său creativ. Dar interviul mai e interesant și prin dorința poetului de a clarifica unele dato-

din viața literară în miezul căreia a fost. Constantin Coroiu publică o parte din convorbirea pe care a avut-o cu Alexandru Preda, fratele lui Marin Preda, despre marele dispărut. În și, totuși, poezia, Al. Călinescu scrie revelator despre *Arma secretă* a lui Eugen Jebeloaanu. Tot despre marele poet — despre om și și poezie — glosează frumos și cu înțelegere căldă Horia Ziliereu. Val Condurache prezintă *Toamna roșie* a lui Dinu Săraur. Analiza are, fără îndoială, remarci lucide, subtile. Dar, credem, și unele premature, dintre care aceea a inadecvării mijloacelor artistice. Cînd se va încheia trilogia, ne vom da mai bine seama de temeinicia observației.

TRAIAN STOICA

Foile lui George Barițiu

Printre bărbaii care și-au jertfit tihna și truda în scopul emancipării românilor transilvăneni de sub jugul sclaviei și al dezonoarei fizice și intelectuale un loc de mare cinste îi revine lui George Barițiu, care a fost apărătorul inflăcărat și neobosit al intereselor românești.

Încă din fragedă tinerețe și pînă la cei 81 de ani împliniți, nu a fost aproape nici o chemare a neamului românesc la care George Barițiu să nu fi alergat cu toată căldura inimii, cu toată lumina minții sale și cu toată demnitatea românească.

George Barițiu s-a născut la 12/24 mai 1812 în Jucul de Jos, lângă Cluj. Strămoșii săi se așază în deosebite părți, coborînd din districtul Cetății de Piatră, Ținutul Chioarului-Maramureș. La vîrsta de 8 ani a fost trimis împreună cu fratele său Alexandru la Trascău, iar peste 3 ani la Blaj și pe urmă la Cluj. După terminarea gimnaziului se întoarce din nou la Blaj, unde, după cum declară mai târziu (...) „aici am învățat a fi și a rămîne român pentru todeauna”.

La Blaj a ocupat catedra de fizică, după care, în două rânduri este chemat la Brașov, unde, după cum mărturisește mai târziu (...) „am observat la mulți români un neastîmpărat dor de luminare”, fapt ce îl îndeamnă pe tânărul cărturar ca, în anul 1835, să înainteze brașovenilor un memoriu în care cu glas profetic a spus: (...) „românii peste puțin timp vor fi cunoscuți de nație (...) fapt pentru care este nevoie de școli, școli, bărbai brașoveni”. Glasul lui se face ascultat de către români și peste un an se deschide la Brașov o școală românească, unde George Barițiu devine profesor. La început deschide școala românească numai cu 12 copii, dar acest număr a sporit la 80, ceea ce a determinat să ceară venirea unui ajutor, care nu a fost altul decît Andrei Mureșanu, marele cîntăreț de mai târziu al dorințelor seculare ale neamului românesc, redacte cu toată strălucirea în marșul revoluționar de la 1848 „Deșteaptă-te Române” și care a zguduit și inflăcărat toate inimile românești.

George Barițiu s-a afirmat cu putere nu numai ca dascăl al tuturor românilor transilvăneni, dar s-a afirmat cu putere ca ziarist, numit de contemporanii săi: „Nestatorul ziaristicii noastre”. Pe tărîmul ziaristicii românești transilvănene, pe drept cuvînt se poate spune că George Barițiu a fost deschizător de cale. El a dat nu numai forma și conținutul acesteia, ci a croit și direcția ce avea să urmeze această ziaristică (...) „pentru a sluji cu credință poporul și nația română”.

Primele încercări ale ziaristicii românești datează din prima jumătate a secolului al XVIII-lea și pornesc din Sibiu, de la vestitul Ioan Molnar Piuaru. În anul 1837 tânărul Barițiu primește să redacteze o gazetă românească intitulată „Foaie de săptămîină”, care apare doar în două numere din cauză că nu a avut „aprobarea de la guvern”. La 24 iulie 1837, prin intermediul lui Gott, se aprobă redactarea pentru o „foaie românească”, (...) „cu condiția ca din fiecare număr să se trimită cite un exemplar la Cancelaria aulică și să se observe dacă se respectă legile cenzurii”. Această foaie, pe o jumătate de an, primește numele de „Foaie pentru minte, inimă și literatură”. În sfîrșit, la 13 martie 1838, a apărut primul număr din „Gazeta de Tran-

silvania”, care a pătruns puternic în masele largi românești, desfăcînd vîlul de întuneric și (...) „...împrăștiînd dezorientarea în care orbăcea românimea transilvăneană”.

Desigur că începutul a fost deosebit de greu, pentru că (...) „...straturile adînci și largi ale poporului românesc, pe care se întemeia întreaga cetățuie de privilegii nemțești” (...) „...se afla într-o tristă stare de neștiință, pe cea mai primitivă treaptă a culturii”. Această apreciere se datora și faptului că de tîrziu român nimeni nu a încercat să se apropie decît pentru a-i lua zeciuiala din roada muncii lui, mai ales pentru a-i dijmui avutul. Nici o rază de lumină culturală nu picura în sufletul românului transilvănean pentru a-l deștepta la demnitatea de om.

Deșteptarea românilor prin școli s-a făcut cu mare greutate datorită faptului că secole la rînd ușile școlilor românești nu se puteau deschide într-o țară în care națiunea română (...) „...era tolerată”. „După legea ungară pînă la 1848 românii din Transilvania, asimilați cu grecii, evreii, slavii, armenii, țigani, erau considerați pe propriul lor pămînt națiune tolerată”. Românii sint oprîți să poarte haine și pantaloni de postav, cizme, pălărie mai scumpă de un florin și cămașă de pînză fină. Ei erau numiți prin lege „plebea vagabondă”, deși formau 2/3 din populație, în timp ce ungurii, sașii, secuii, grecii, armenii formau cealaltă treime.

De aceea George Barițiu prin „foile sale” ținea să inaugureze un proces de frîntare și închegare a unui puternic „front românesc”, pentru a ridica pe românii transilvăneni la lumina adevărului istoric, că sint cei mai mulți și cei mai vechi locuitori ai Transilvaniei.

De aceea George Barițiu se adresează cu toată căldura lui Ioan Eliade Rădulescu cerîndu-i informații despre literatura română și despre principate. Iată ce scrie Ioan Măiorescu lui Barițiu: „Temeiul de adevărată prietenie cu tine, imi este dragostea și silința ta către luminarea neamului nostru. Pînă ce tu vei rămîne acel care ești acum către neamul tău, îți sint prieten”.

Este adevărat că glasul timpului chema pe toți românii deopotrivă să se pregă-

tească pentru schimbările ce aveau să vină. De aceea scopul principal al lui Barițiu era trezirea poporului la viața națională, iar mijloacele prin care cerea să se apropie de acest scop erau graiul dulce românesc, răspîndirea gustului de citit și dezvoltarea interesului pentru... „toate chestiunile publice românești”.

George Barițiu își dădea seama de marile greutăți cu care avea de luptat. Un prim obstacol era aspra cenzură care închidea calea spre cititori, iar al doilea obstacol era reprimarea editorilor și a redactorilor de către stăpînirea vremii. De aceea „Foile românești” primeau chiar din „botez” drept „nași” cenzori sași și unguri. Adresîndu-se poporului, Barițiu spunea „...Noi mai mult decît ceilalți, dragii mei frați români, avem cea mai strînsă datorință de a ne folosi de științele scoase de alții la lumină și a trage din aceleași elemente de viață învățăminte de viitor (...) Să ne facem vrednici de virtuțile acelor, a căror nume îl purtăm, limba le-o vorbim, obiceiurile le păstrăm — a daciilor și romanilor”.

Desigur că au urmat zile viforoase, ani de zguduire și cutremur. Anul 1848, așa cum spunea Alecu Russo, „Furtuna a început și nu peste mult, palaturile din străinătate aveau să se prăbușească surpate de blestemul norodului”. În toamna anului 1848 George Barițiu este chemat la Sibiu, iar din 18 octombrie 1849 este chemat la Brașov, unde continuă activitatea ziaristică. La 25 februarie 1850 a început să publice „Raportul lui Avram Iancu”, care a stîrnit o viforoasă revoltă în Dietă, ceea ce a făcut să fie înlocuit de la conducerea revistei „Foaie pentru minte”. Dar Barițiu a rămas pentru mai departe primul și cel mai harnic gazetar, muncă plătită cu multă trudă și sudoarea frunții. În anul 1868, „Asociația transilvăneană pentru literatură și cultura poporului român” se transformă în „TRANSILVANIA” care apoi, la rîndul ei, devine o revistă de istorie, unde George Barițiu își aduce o deosebită contribuție, prin lucrarea: „Părți alese din istoria Transilvaniei”. A rămas redactorul „Transilvaniei” pînă la adînci bătrînețe (...) „...dîndu-și toată silința ca să răspîndească și prin acest organ cultura și literatura națională”.

Aceiași încredere o avea Barițiu și în puterea de viață a limbii române, iar atacurile îndreptate împotriva ei prin legile de la 1879 și 1880 pentru maghiarizarea școlilor românești le considera drept anacronice și foarte primejdioase. „Este minciună politică — spunea George Barițiu — că românii, din ură nu vreau să învețe limba maghiară, ci poporul nostru fiind cel mai numeros nu voiește învățarea ei din simpla cauză că nu-i simte lipsa”.

Optimist cum a fost în tinerețe, așa a rămas George Barițiu pînă la sfîrșit. Cu aceeași ardoare a luptat întreaga viață pentru un ideal, pe deplin realizabil — unirea românilor de pretutîndeni și pentru dezvoltarea liberă a neamului. A scris toată viața, luminînd și apărînd pe români, și a rămas în toate împrejurările, purtătorul de cuvînt al românilor transilvăneni. „Scrisul lui George Barițiu — spune Nicolae Iorga — așa imbelșugat, a fost practic și trecător, el a fost ca aceia parte din apa cerurilor, pe care pămîntul o înghite fără a mai da riuri veșnice, dar din care se înalță pe cîmpurile de catifea verde și de aur palid, hrana miilor de oameni, care adesea uită să mulțumească”.

IOAN C. NEGRU

O completare

Scriind cu entuziasm despre momentul actual al teatrului românesc, colegul nostru Adrian Dohotaru a arătat răbduriu care sint temeiurile acestei explozii (sau implozii) pe care o trăiește scena noastră astăzi, cum textul de teatru a egalat și chiar a preluat accentul în dubletul unde precumpăna pînă nu demult regiu, și cum el marchează acum o etapă la fel de pertinentă ca aceea ilustrată alternativ de poezia sau de proza contemporană. Argumentele d-sale s-au însoțit de nume în ambele direcții — dramaturgie și spectacol. E firesc că numele citate să nu fi putut acoperi pe de-a-ntregul cîmpul realizărilor noastre de azi care sint multe și variate. Mi-a părut însă rău să nu fi întîlnit în tabăra regiei nume pe care cu greu le-aș putea trece cu vederea. Am pentru asta și rațiuni subiective de debit personal în sensul că fără cîțiva regiiori ca Horea Popescu, Ion Cojar sau Dan Alecsandrescu nu m-aș fi învrednicit poate să fiu astăzi în măgulitoarea situație de a fi menționat printre autorii mai reprezentativi.

Dar cred, cu fermitate, că există și rațiuni obiective care ar cere, de pildă, să nu uităm că Horea Popescu este în prezent autorul a două spectacole foarte puternice, *Caligula* și *Generoasa Fundație*, care nu pot fi omise din nici un bilanț cînd vorbim de explozia teatrului azi; și care, se adaugă la el, unui Becket solid și unui Danton remarcabil realizate în ultimii ani. Nu mi se pare drept ca acest artist ajuns acum la maturitatea mijloacelor sale (ca și alții) și a cărui contribuție la promovarea dramaturgiei românești covârșește destule nume citate, să fie amendat prin uitare, pentru lipsa lui de „inovatorism”, în sensul în care orice transpunere sau parafrază a cîtorva pasițișă imprumutată se revendică de la inovație. Echilibrul, măsura, fratezia controlată, marea artă compozițională, marea știință a culorii scenice, a grupării, a mișcării, a clarobscurului cu reverberații poetice armonizate pe structuri clasice, să nu merite oare atenția acordată barocului, topăielii, caricaturii, sau privirii pe dos ce dau uneori, unor spectacole ale zilei, o gloriolă factice? Imi vine greu să cred că arhitectura lui Horea Popescu ar avea să cedeze pasul unor efecte, citeodată facile, sau cromolitografice, învelite într-un prețios staniol cosmopolit ori în glazura mirobolantă a unui eseu bombastic, ori într-o beție gimnastică, plină de subtexte obscure, cum se mai întîmplă. Mi se pare că la cocteilul festiv al prezentului teatral se poate veni și în haine cuviințioase, bine croite, nu numai în pantaloni peticiți sau cu etichete de aiurea; și pe o estetică de teatru solid elaborată nu numai pe genialisme riscate.

Sint convins că Adrian Dohotaru va fi de acord cu mine cînd voi spune că regia bună nu e numaidecît ieșitoare din comun în sensul voluptății estetice auto-satisfăcute sau a viciului dus pînă la per-versiune, sau a culorii suprasaturate, sau a mișcării supracinetice; ci poate fi și articulată, logică și clară, în direcția curgătoare a textului, nu în brăburze elucubratorii. Și că, așa fiind, fără să luăm nimănui nimic din cei pomeniți, un artist actualmente de primă audiență ca Horea Popescu și cei din linia lui merită în mod egal gloria de a intrupa acest moment de inflorire a teatrului românesc.

PAUL EVERAC

„Datoria față de noi înșine”

(Urmare din pagina 19)

ce rezultă e una singură: măcar tot atita comprehensibilitate (altfel spus, maturitate ideologică) pentru clasici, ca și pentru contemporani.

— La întîlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu activul de bază al Uniunii scriitorilor, din 13 octombrie 1980, s-a vorbit, printre altele, de ispita cosmopolitismului. La ce credeți că ar duce o evaluare cosmopolită a literaturii noastre?

— Ceea ce numiți „evaluare cosmopolită a literaturii noastre” ar putea însemna, după mine, aplicarea unor învățăminte și precepte estetice — rezultate din observarea unui alt peisaj literar — la literatura noastră. Stare de lucruri care uneori se poate constata. Vechi reflex al complexului de inferioritate provincială. Și este interesant că, eludînd cuceririle criticii românești, de o valoare europeană, de la Maioreșcu la Călinescu, se apeleză la critici străini, excelenți pentru literaturile lor, dar nu totdeauna potrivii la noi. Critica străină, ca și literatura altor țări, se cer, nici vorbă, cunoscute. E o problemă elementară de pregătire profesională. O intensificare a spiritului critic în aplicarea la realitățile literare românești, cum preconiza, încă la început de veac, Ibrăileanu, aceasta imi pare a fi soluția înțeleaptă.

— Cărei generații de critici îi aparțineți?

— Mă ocup mai degrabă cu istoria literară. Cărțile mele de pînă acum nu sint, cu o parțială excepție, cărți de critică. Mai toți colegii de generație sint, cu precădere, istorici literari: I.D. Bălan, Marin Bucur, Șt. Cazimir, Dan Grigorescu, Al-

Oprea, Z. Ornea, Valeriu Răpeanu, M. Tomuș, T. Virgolic, H. Zalis.

— Cum vă delimitați de predecesori? Dar de tineri?

— Nu mi-am propus să mă delimitiez de predecesori. Îndemnul inițial a fost acela de a-i cunoaște cit mai bine. Cunoașterea este o condiție mai degrabă de solidarizare decît de delimitare. Iar solidarizarea pe temele marilor valori naționale asigură continuitatea și, pe cit se poate, îmbogățirea moștenirii primite de la înaintași. Iar dacă pe predecesori am datoria să-i studiez permanent, ca pe niște etaloane, pe tineri imi propun să-i urmăresc cu simpatie. Nu mă feresc să spun că am, de multe ori, de învățat de la ei. Nici nu s-ar putea altfel. Chiar dacă unii mi-au fost studenți: *docendo, discimus*.

— Ce părere aveți despre cea mai nouă generație de critici?

— Mi se pare excelentă. Am încredere deplină în criticii foarte tineri (care, mai toți, n-au cărți și nu sint membri ai Uniunii scriitorilor, deși venința lor e remarcabilă, chiar mai convingătoare decît a „maestrilor”). Să-i numesc? Ion Bucduca, Paul Dugneanu, Ilie Guțan, Valentin V. Mihăescu, Dan C. Mihăilescu, Cornel Moraru, Marian Popescu, Constantin Pricop, Artur Silvestri, C. Sorescu ș.a. Pătrunderea lor în literatură: temerari, degajați, fără prejudecăți de confrerie (de care să se ferească pe cit pot, ca de foc!), în același timp cultivați și cu un stil deja format, cu gust proaspăt, ne-s sofisticat, e un semn excelent pentru critica actuală, în care se simte de mult nevoia unei aerisiri.

— Și ca să încheiem, cu voia dv, și noi: din producția literară a ultimului an, ce vi s-a părut a fi mai proeminent? Aceeași întrebare pentru istoria literară: care credeți că este, aici, cîștigul zilei?

— În poezie: Ioan Alexandru: „Imnele Moldovei”; Mircea Dinescu: „Te-roarea bunului simț”; Ion Gheorghie: „Elegii politice”; Eugen Jbeleanu: „Ar-

ma secretă”; Adrian Păunescu: „Manifest pentru sănătatea pămîntului”; „Iubiți-vă pe tunuri”; Marin Sorescu: „La Liliaci (III)”; Dan Verona: „Viața la treizeci și trei de ani”. În proză: Paul Anghel: „Fluviile”; Augustin Buzura: „Vocile nopții”; Laurențiu Fulga: „Salvați sufletele noastre”; Dumitru Popescu: „Pumnul și palma”; Marin Preda: „Cel mai iubit dintre pămînteni” (de departe, romanul proeminent al lui 1980). Evenimentul capital: pe planul istoriei literare? De departe, apariția „Istoriei literaturii române de la origini pînă în prezent” de G. Călinescu, urmată de publicarea în românește, la Editura științifică și enciclopedică, a cărții lui Mircea Eliade „De la Zalmoxis la Genghis-Han”. Traducerea în engleză a „Istoriei...” lui Călinescu în vederea difuzării ei în toate marile universități și biblioteci ale lumii, va propulsa, sint sigur, literatura română în universalitate.

— Care vi s-a părut a fi, în ultima vreme, discuția cea mai pasionantă, mai incitantă, găzduită în presa noastră literară?

— În ultima vreme? Discuție pasionantă și incitantă? Imi vine să cred că, după o atît de lungă discuție, sinteți pus pe glumă. E explicabil.

— La ce lucrați, ce proiecte aveți?

— Întrebarea mă provoacă la un fel de autoreclamă. Nu mă las, deci, provocat. De aceea, am să transform răspunsul la această întrebare în cap. XII din „Pseudokinegetykos”, „cel mai plăcut pentru cititor”.

N. R. Din motive de spațiu, nu prezentăm cititorilor noștri decît o parte din convorbirea pe care redactorul nostru a purtat-o cu criticul și istoricul literar Pompiliu Marcea. Așa cum e lesne de înțeles, în timpul interviului au fost abordate numeroase alte aspecte ale literaturii, ale culturii. Ne propunem ca unele din aceste probleme să le dezbatem cu alte prilejuri.

La Ploiești

Muzică folk între da și nu

Timp de două zile, la Ploiești, în cochetă aula a Institutului de petrol și gaze, s-a desfășurat un interesant festival de muzică tinăra studențească, festival la care au fost invitați să participe folkști din toate centrele universitare ale țării. Din păcate, deși festivalul se afla la a doua ediție, numindu-se, ca și anul trecut, **Armonii de primăvară**, prea puțini au fost cei ce-au dat curs invitației. Dar, dincolo de acest neajuns, de care se fac vinovați nu numai folkștii din centrele ce au absentat, ci și forurile de resort din acele centre, festivalul ploieștean ne-a oferit o imagine destul de fidelă a situației muzicii pe care de atâția ani, cu un devotament și cu un entuziasm de netăgăduit, Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar a propagat-o în rîndul tinerilor din țara noastră.

Primul argument ce ne îndreptățește să-l calificăm astfel ar fi calitatea însăși a cîntecelor prezentate în concurs, cu precădere a celor premiate de un juriu foarte pretentios. În acest sens, atribuindu-i-se studentului ploieștean **Constantin Mingheraș** marele premiu al festivalului, juriul și-a manifestat opțiunea pentru acele cîntece a căror frază muzicală, dincolo de simplitate, dincolo de puterea de a rămîne în memoria ascultătorului, au și meritul unei inedite relații pe care o descoperă și pe care ne-o propune vizavi de un text. Precizînd că Mingheraș Constantin s-a prezentat cu două cîntece, **Stele** (versuri M. Eminescu) și **Romanele din Cavaia** (ver-

suri de D. Bolintineanu), mult diferite ca ritm, dar amîndouă ilustrînd o bună cunoaștere a chitarei, să-l menționăm și pe studentul **Laurențiu Voroneanu**, tot din Ploiești, care a cucerit premiul special al juriului pentru cea mai bună transpunere folk a unui text consacrat, text care s-a numit **Corul copiilor ucși**, fragment din amplul poem **Surșul Hiroșimei** de Eugen Jebeleanu. Atîl Mingheraș, cit și Voroneanu au dovedit că au asimilat în mod creator, acicã original, maniera interpretativă și linia melodică a cîntecelor semnate de **Nicu Alifantis** (Decembrie) ori **Vali Sterian** (Antirăzboinică). O altă plăcută surpriză a constituit-o prezența în concurs a studentului polonez **Krzysztof Narkiewicz** care, cucerind premiul III prin două cîntece pe versuri de G. Topirceanu (**Sfîrșit de vară**) și N. Labiș (**Albatrosul ucis**), ni i-a reamintit pe **Mircea Vintilă**, la primul cîntec, și pe **Victor Socaciu**, la al doilea. În aceeași ordine de idei poate fi menționată și strădania studenților clujeni **Felicia Ionescu** (premiul II) și **Roberto Geczy** (premiu pentru tehnicã interpretativă) care au vrut parcã să ne confirme că, la Cluj-Napoca, școala **Marcelei Saffiuc** lucrează din plin și cu rezultate dintre cele mai bune. Au mai fost acordate alte două premii, al Comitetului municipal al U.T.C. — Ploiești, pentru cel mai angajat cîntec, **Dumitru Negru** și premiul de popularitate oferit de cenaclul **Forex** al studenților ploieșteni cucerit de **grupul folk Tiofan**, precum și un pre-

miu de consolare pentru studentul gălățean **Chirilă Petrică**.

În atenția juriului au mai intrat **Marian Tudoriu**, **Marius Molocca**, **Octavian Ciorțea**, **grupul Orpheu**, **Mircea Remeștean**, **Monica Geczy** și **Eugen-Geo Dobrescu**. Ce anume au demonstrat piesele acestora? Cã muzica folk se află în situația de a aluneca spre o reducere pînă la minimum a mijloacelor de interpretare, de unde anularea înseși a liniilor melodice, sau, dimpotrivă, de a aluneca spre o supraîncărcare a interpretării cu mult prea multe inflorituri, de unde aceeași renunțare la melodia însăși. Un alt pericol al muzicii folk ar fi și lipsa de discernămint a unora față de text, altfel nu putem înțelege de ce unii tineri au cîntat o sumedenie de versuri lipsite de valoare artistică sau au atacat poeme de evidentă dificultate, aproape înapte pentru a fi abordate în dulcele stil al muzicii folk. În ceea ce privește melosul propriu-zis, am remarcat o prea accentuată apropiere de muzica country, fapt care, după părerea noastră, ar putea strica, dar, în același timp, ar putea să și ajute folkului nostru, totul depinzînd de neconfundarea, mai ales de către interpreți, a celor două stiluri. În fine, ultimul punct asupra căruia vrem să ne oprim este cel al unui ton mult prea intimist, cantonat într-o zonă de simțire minoră, pe-alocuri excesiv de pesimistă.

Aceștea fiind zise, ne-am bucura dacă participanții ar medita asupra adevărului folk ce toțiși spiritul și destinul muzicii folk se află în minile lor și de ei depînd consacrară și răspîndirea acestui gen prin ceea ce are el mai bun și mai specific. Dealtfel, în ceea ce ne privește, la o viitoare ediție, cînd încrederea în mișcarea folkistă de la Ploiești se va încetățeni în toate centrele universitare, vom participa cu gîndul mărturisit, de a constata evoluția evidentă a acestui gen de muzică atît de îndrăgită de tineri.

V. NIȚĂ

O carte de teatru

A apărut, în prima parte a acestui an, la Editura „Cartea Românească”, un amplu volum de piese de teatru aparținînd cunoscutului scriitor clujean **Vasile Rebreanu**, autorul unor romane ce s-au impus în peisajul literaturii române contemporane precum **Casa** (1962), **Călăul cel bun** (1965), **Pisica roșcată și ingerii** (1966), **Marșul** (1967), **Securi pentru funii** (1970), **Jaguarul** (1972), **Iubirile cascadorului** (1977), **Un caz de iubire la Hollywood** (1978) și altele.

Recenta carte, **Fintina cu patru adevăruri**, cuprinde cinci piese de-o respirație mai largă (**Fintina cu patru adevăruri**, **Asasinatul de pe plaja pustie**, **Sutiene pentru călugări**, **Conferința de la Balta și Pe loc repaus... asasinii**), dar și un important grupaj de piese pe care autorul însuși le-a grupat sub titlul **Teatru de buzunar**, un anume gen de literatură dramatică foarte la modă între anii 1968—1972, cînd scenele teatrelor noastre se întreceau

în a monta și experimenta astfel de producții ce și-au dovedit aderența la public. Ajuși la acest punct, nu lipsit de interes ar fi să semnalăm că prin osîrdia de-atunci a dramaturgilor noștri s-a creat o reală zestre literară ce a lansat numeroase manifestări de teatru scurt, care, astăzi, în opinia regizorilor, a actorilor și a teatrelor, au o deosebită valoare, întrucît acest teatru de buzunar solicită, menține și chiar fortifică mijloacele de expresie artistică a artei spectacolului contemporan. Dar, despre o reală și temeinică analiză a acestui tip mai special de teatru, cu un alt prilej. Deocîndată îl consemnăm ca fiind foarte puternic reprezentat în volumul aflat în discuție.

Fără să intrăm într-un amănunțit comentariu al conflictului și al portretului de personaj pe care ni le propune dramaturgia lui Vasile Rebreanu, se cuvine să relevăm dialogul pe care autorul, ca și în majoritatea romanelor sale de pînă acum, ne invită să-l purtăm cu marele spectacol al lumii, cu idealurile și sentimentele ce au animat dintotdeauna omul, care, prin confruntările lui cu sine, sau cu toți ceilalți semeni ai săi, fixează în

timp și-n spațiu chiar viața noastră. Să-luțăm, cu alte cuvinte, această deschidere și dezbateră profund umană ce le conține literatura lui Vasile Rebreanu, inclusiv teatrul său care, alături de opera altor confrăți, se înscrie, ca tehnică a dialogului, ca abordare a personajului, ca simetrie a cuplurilor, ori ca tehnică a contrapunctului, la nivelul celor mai de seamă și mai recente succese ale teatrului european contemporan. S-ar putea, desigur, să fi exagerat intrucitva cu această apreciere, dar ea se referă nu numai la Vasile Rebreanu, ci, în general, la cei cîțiva dramaturgi cu care teatrul nostru, mai ales cel scris în ultimii 10 ani, se poate lăuda. Aceștea fiind zise, mărturisim că ne-ar bucura să intrăm cit mai curînd în posesia unor cărți de teatru aparținînd, bineînțeles, și altor scriitori. Nu de altceva, dar, fie că o spunem sau nu, editurile noastre au, față de dramaturgia contemporană, o datorie de care trebuie să se achite cit mai repede, așa cum „Cartea Românească” a făcut-o prin publicarea aproape integrală a dramaturgiei lui Vasile Rebreanu.

N. VICTOR

Expozițiile din holuri între consacrare și uitare

Cu ani în urmă, la Eforie Sud, într-o curte plină de dalii, mușcate și regina nopții, cu o casă joasă mult prelungită cu camere de închiriat sezonierilor, o bătrînă își făcea viața mai frumoasă „pictînd” pe o pînză grosolană, unsă din plin cu vopsea, pânsele viu colorate. Erau atît de naturale încît fiecare trecător ce pășea pe strada cu pricina se oprea pentru o clipă ca să vadă ce face bătrîna „artistă”, care, strategic, lucra lîngă poartă... Așa, toți „impresionații” de pânselele sale se grăbeau să-l cumpere cîte o „pînză”. Mai din milă, mai din lipsă de educație estetică, mai din lipsă de gust pânselele sale poposeau în casele oamenilor. Le vindea ieftin. La început, 15 lei bucată, în anii următori prețul crescuse la 25, la 40... apoi bătrîna a murit. Desigur, încă mulți mai păstrează în casă florile sale. Oamenii au nevoie de frumos, au nevoie de artă. Vor să-și facă viața mai frumoasă. Unii își „pictăză” singuri bepeni, căprioare, flori sau chipurile copiilor lor. Alții preferă să cumpere tablouri, neavînd încredere în forța „talentului lor”. Un lucru e sigur: toți cei care încep astfel să „pictăze” sînt ferm convinși de înalta valoare a lucrărilor lor, nu mai au modestia bătrînei de oînioară. Ei vor să participe la expoziții, vor să fie luați în seamă de criticii de artă, vor să fie prezenți în presă etc. Se zbat, perseverază, apelează la prieteni, prietenii pictorilor, la tot felul de strategii pentru a-și atinge scopurile... Și iată cum, dacă la noi nu există o „galerie” oficială a picturii de gang (deși în atelierile de rame și sticlă întîlnim mult prea multe asemenea produse expuse aici, parcă așa, nevinovat, spre vînzare) ea proliferază în fel și chip, fiind exe-

cutată în atelierile improvizate din apartamentele de bloc. Dacă magazinele artizanale ale pensionarilor pun în vînzare asemenea lucrări încă nu e nimic periculos. Oamenii optează singuri. Mai grav este faptul că unii dintre autorii unor asemenea produse își fac simțită prezența în fața marelui public, strecurîndu-se în „expozițiile” improvizate din holurile teatrelor, cinematografele, caselor de cultură... Nu e vorba de artiștii amatori de talent, care propun lucrări de artă, gîndite și executate cu un simț estetic deosebit, ci de aceia care nu sînt nici artiști amatori, nici artiști profesioniști și se balansează între cele două categorii, nedecîndîndu-se să se apuce de ceva util. Mulți scriu poezie, proză, dar asta nu înseamnă că manuscisele tuturor e obligatoriu să vadă lumina tiparului. Mulți pictăză, dar nu toți trebuie încurajați să și expună. În fond, fiecare expoziție nu este decît un gest de conștientă lansare a unui talent, de educare estetică a maselor. Și cum le educăm? Organizînd expoziții de pictură a celea din holul Sălii Palatului, cu flori, marine și naturi moarte de un gust indolent? Sau în holul Operel de Stat unde am avut ocazia, forțați evident de faptul că eram spectatori, să „vizităm” o expoziție cu planșe decorative inspirate din Țara Soarelui-Răsare, sau altă dată să vedem o galerie de „portrete” ale scriitorilor români semnate de Al. Ban, o însiruire de grosolan antitalent și Kitsch?! Violenta de aceste demonstrații de lipsă de exigență, ne grăbim să-i uităm. Ne grăbim să căutăm artă adevărată. E mult mai indicată, și servind mai bine ideea de artă, propunerea Teatrului Național de a expune în holul Sălii Atelier lucrări

cu schife de decor și costume ale studenților de la arte plastice. Laboratorul de lucru în această mirifică lume a artei, a realizării unui spectacol, poate interesa mai mult publicul, poate servi mult mai mult ideea propagării artei. Mergînd pe o asemenea idee, Teatrul Mic în holul său a avut deschisă o expoziție originală organizată cu ocazia premierei **Maestrul și Margareta**. Proiecte de afișe (vedem, prin comparație, cum s-a ales, de fapt, cel mai reușit afiș), apoi fișele de lucru, partiturile lui Mircea Florian, pentru muzica aceluiași spectacol; schifele de costum ale Liei Mantoc, dar și o frescă semnată de pictorul Ion Pacea. Binecunoscutul pictor participă astfel la această expoziție cu toată seriozitatea, subliniînd încă o dată că holul unui teatru poate și trebuie să devină o expoziție cu adevărat. Și deschiderea expoziției de caricatură social-politică în holul Teatrului Foarte Mic demonstrează preocuparea permanentă a direcției teatrului și a secretariatului său literar de a organiza expoziții cu temă, interesante, solicitînd cu toată responsabilitatea artiștii plastici de renume. Aici însă au avut loc și debutanții care, prin ceea ce propun fac artă cu adevărat, fie ei amatori sau nu.

În schimb în holul Teatrului „Ion Creangă” din piața Amzel, o mică expoziție a arhitectului Adrian Stoenică din Ploiești a adunat cîteva pasteluri transparente și diaphane, însoțite de versuri demne de stihurile gen „un semn în calea uitării”, și „ca semn că te iubesc, colea jos mă iscălesc”.

Un alt teatru, care își urmează cu perseverență obiceiul de a-și infrumuseța holul cu pictură. Este Teatrul de Comedie, unde, pentru a expune, trebuie să treci prin furcile caudine ale secretariatului literar. Acesta selectează, otează și hotărăște. Ni se spune că au fost prezenți și amatori, și studenți de la arte plastice, și grupuri de artiști plastici, debutanți dar și pictori binecunoscuți ca Pacea, Piliuță, Bițan, Ioan Grigore... / a

CORNELIA BARBU

O propunere

Ce reprezintă azi autorul **Moromeștor** pentru conștiința noastră literară arată splendidul volum apărut zilele acestea la **Cartea Românească**: **Timpul n-a mai avut răbdare**: **Marin Preda**. Pe copertă, figura marelui scriitor, a cărui dispariție, exact acum un an, a lăsat literalmente buimăcită mulțimea prietenilor, colegilor și admiratorilor săi, ne privește cu ochii întredeschiși, scrutători, cu părul, puțin cit și mai ră-măsese, răvășit, cu un zîmbet enigmatic, abia perceptibil. Datorită nu știu cărui efect fotografic curios, imaginea pare ieșită din realitatea imediată și intrată într-alta fantomatică, extra-temporală. Dar culete de pe obrazul neras, gulerul cămășii neîncheiat, buzele gata să spună ceva creează senzația că omul din fața noastră e pregătit pentru o înfruntare, a venit să ne pună niște întrebări aspre, menite a-și chema semeșii la răspundere.

Intr-adevăr, așa înțelege să-și reîn-tîlnească **Marin Preda** contemporanii, un an după ce i-a părășit. Cu sentimentul acesta infuzat în mărturiile pe care le cuprinde (amintiri, încercări de portretizare, consideratii critice asupra scriitorului, texte ale sale, scrisori, documente, fotografii) a fost alcătuită cartea. Ea izbuteste să ia efectiv temperatura spirituală a momentului literar prezent, în punctul lui de ardentă maximă, cum bine remarcă inițiatorul inimos, îngrijitorul volumului (împreună cu **Magdalena Popescu**), **Eugen Simion**, care semnează și prefața.

Nu-mi propun să comentez aici tomul masiv, a cărui bogăție și substanță stîrnește admirație. Aș vrea să subliniez rapid doar cîteva lucruri sârtoare în ochii oricui răsfoiește cartea.

Întîi: nimic solemn, nimic convențional, nimic de circumstanță. Nici un fel de vorbe mari, găunoase și, toțiși, o stimă imensă, care l-a obligat pe fiecare să caute a spune ce putea smulge mai adînc din suflet. Prefătura sinceră și solidă nu prea agreează ditrambul. **Marin Preda** se dovedește totodată a fi, peste orice alt considerent, un necontenit și pilduitor îndemn la asumarea întregii răspunderi a profesiei nîi de scriitor.

Textele acestea au fișnit spontan, la un simplu apel, fără să aibă nevoie de îmboldiri și stîcîieli. O năzuință către zonele înalte și curate ale conștiinței literare le însuflețeste, răsărită simptome simțit grăitor cum a fost vorba de **Marin Preda**.

E tot atît de mișcătoare și prezența la acest omagiu a unor scriitori, oameni cu care directorul Editurii „Cartea Românească” a lucrat zilnic, atîta vreme. Și aici nimic de formă. O vibrație intimă, neprefăcută a sufletului se lasă ușor recunoscută. Chiar și dincolo de paginile scrise, în strădania, nu o dată eroică, spre a face ca volumul acesta omagial să apară la vreme și cit mai frumos.

Poate exista în viața literară, peste divergențe, conflicte pasagere sau gusturi neconcidente, o convergență superioară ivită din respectul valorilor incontestabile și un cod etic imprescriptibil al breslei? Cartea aceasta arată că da, tocmai într-un moment cînd destui încearcă să facă totul spre a nu lăsa măcar o asemenea speranță.

Fațul îmi dă curajul unei propuneri: n-ar putea continua ceea ce a început atît de salutar? Iarși fără proiecte grandioase din care nu ne cam alegem cu nimic. Ceva modest dar serios, Mă gîndesc la niște „Caiete **Marin Preda**” scoase anual. Există încă mulți oameni care l-au cunoscut îndeaproape pe **Preda** și au de împărtășit date interesante, dacă nu chiar revelatoare, privitoare la el. Vor apărea, sînt siguri, și numeroase noi documente, scrisori, fotografii inedite, amănunte biografice necunoscute.

Caietele ar putea găzdui, sore folosul tuturor, astfel de contribuții. S-ar încetățeni și la noi un obicei civilizată, de a întretine treaz interesul în jurul memoriei marilor scriitori contemporani disoarăți, fără a aștepta numai ocaziile aniversare, fără tîmbălău, fără vorbe goale, ci prin lectură productivă neîntreruptă și fidelitatea pasiunilor literare autentice.

OV. S. CROHMALNICEANU

Mă numesc **Leontin Badea**, lucrez și locuiesc în Cluj-Napoca de cîțiva ani, iar în aprilie 1978 — cu toate aprobările de rigoare — m-am mutat în apartamentul propriu. Militia mi-a aplicat viză de flotant pe buletinul de identitate, pînă la mutația definitivă. Acum, în urma unor dispoziții date de organe C.F.I., unitatea îmi cere să restituie diferența dintre alocațiile pentru copii în mediu urban și mediu rural. Legea face această deosebire tocmai pentru că în mediul rural există alte surse de aprovizionare, ceea ce nu este cazul meu, care am locuința și locul de muncă în oraș. Rog să mi se dea de către cei în drept răspunsul legal și foarte exact.

Subsemnatul **Mihai Enăchescu**, inginer horticol în cadrul I.V.V. Buzău, am fost înlocuit din funcția de șef de secție la Pietroasele, cu un tovarăș fără studii superioare, care are 64 ani, pentru a fi sprijinit la pensionare. Asta însă numai în scripte, fiindcă tot mie îmi revine conducerea efectivă a secției. Practic (acesta este cuvîntul! — n.r.), am primit... un fel de pedeapsă pentru vina de a avea 35 de ani. E drept?

Sîntem un grup de oameni ai muncii (scrisoarea poartă 29 semnături) de la Antestația C.F.U. a Combinatului petrochimic Solventul din Timișoara. Deși specificul muncii noastre ar cere-o, nu ne putem spăla de la program. Există câteva procese verbale ce consemnează necesitatea racordării la rețeaua de apă și canalizare și lucrările au fost începute, de către T.C.C.H. Cluj, dar întrerupte în octombrie anul trecut. În martie a.c. au fost reluate și tot în aceeași lună întrerupte iar. De ce, nu se știe. Rugăm să fim sprijiniți urgent.

În ziua de 23 aprilie, de la orele 15 la 15.50, prin stațiile Parc și Piața Școlii nu a trecut nici un autobuz 31 R. Apoi au venit pachet 5 (!) mașini: 35-B-1472, 36-B-477, 36-B-2561, 36-B-2555, 32-B-9379. Reamintim conducerii I.T.B., în eventualitatea că a uitat, că „R” este inițiala cuvîntului „rapid”. (N.R. — Între timp, I.T.B. a scăpat de compromiterea inițială „R”, autobuzul respectiv se numește acum 331 și circula la fel de alandala.) Propunem I.T.B.-ului să înlăture și inscripțiile privind ritmicitatea vehiculelor aflate în stațiile principale, care inscripții, ca să nu ne ascundem după deget, nu sînt decît vorbe goale. (Radu Savelciuc, str. Fabrica de gheață nr. 10, bl. 91, sc. A, ap. 23)

C.P.M.B. — Comitetul executiv. Lucrările necesare pentru combaterea fenomenului de condens în locuința tovarășului Cristescu Maria (str. Codrîi Neamțului nr. 13, bl. NBI, ap. 101), constînd din tencușii cu modilit aplicate din interior, au fost programate a se executa de către I.C.R.A.L. Vitan pînă la finele trimestrului II.

U.C.E.C.O.M. — Direcția secretariat-administrativ. Conflictul dintre Cooperativa de consum Sebiș, județul Arad, și Cooperativa meșteșugărească Record din Aiud a fost tratat conform legii de către Arbitrajul de stat interjudețean Deva, în favoarea celei dintîi. Totuși este de reținut că litigiul a fost declanșat din vina conducerii Cooperativei Record, motiv pentru care a fost sancționată.

Consiliul popular al municipiului Tulcea. Avînd în vedere că cele sesizate în scrisoarea numitului Tudorache Costică corespund cu realitatea, s-a luat măsura ca I.J.G.C.L. să restituie chirișilor din cele 19 apartamente din str. Spitalului 31, bl. 19, sc. F, sumele încacuate anticipat pentru lunile ianuarie și februarie, ținînd cont de faptul că apartamentele au fost date în folosință abia în martie a.c.

Comitetul municipal Focșani al P.C.R. Din verificările efectuate reiese că este întemeiată cererea unor locuitori din str. Ștefan cel Mare, între care Ușurelu Culiță. Drept urmare, cu prilejul întîrzierii de la sfîrșitul lunii martie dintre alegătorii și deputat, au fost analizate

Scrisoare comentată

Răspunsuri fără răspuns

„Blocul în care locuim este fond locativ de stat și a fost dat în folosință la 1 ianuarie 1976, fără să i se facă recepția preliminară de către I.C.R.A.L.-COLENTINA, cu sediul în strada Icoanei nr. 17, sector 2. De atunci și pînă astăzi imobilului nu i s-a făcut fațada, timp de aproape 6 ani cele 44 de familii fiind obligate să suporte infiltrațiile ploilor și temperaturile foarte scăzute, cu mult sub limita stabilită agentului termic. Neprotejat, materialul de construcție, respectiv plăcile și cărămizile de b.c.a. au început să se fărîmîțeze din cauza ploii și a vîntului, iar proasta izolație a terasei a determinat infiltrarea apei în apartamentele superioare. Neglijența și lipsa de răspundere a unității care are în administrare acest bloc credem că sînt de condamnat. În interior, după seismul din 1977 scările au fost deplasate din rosturile lor. Peretii de la ghelele de gunoi și din casa scării sînt într-o stare jalnică, imbinările care au avut de suferit nu au fost acoperite, lăsînd goluri prin care suflă vîntul. O asemenea lipsă de răspundere față de avutul obțesc este greu de închipuit.”

Aceasta este, pe scurt, fondul scrisorii trimise pe adresa redacției noastre de către Asociația de locatari a blocului 74, de pe str. Sinaia nr. 10, sectorul 2, București. Trebuie să spunem de la început că amintita Asociație de locatari este un „client” mai vechi al revistei noastre, deoarece, exact pe 6 septembrie 1979, în paginile „Flacăra” apărea un semnă de alarmă al aceleiași asociații care dorea ca în acest mod să scoată dintr-o inerție păgubitoare respectiv I.C.R.A.L.-COLENTINA. Dar... așteptările celor 44 de familii au fost înșelate nu doar în 1979, ci din 1976 încoaace, în fiecare an. Și cînd spunem „înșelate” ne referim la acțiunile concrete și eficiente care trebuiau să vină în întîmpinarea sesizărilor și care, din păcate, nu au venit. Au venit în schimb răspunsurile cu angajamente și promisiuni, care, după cum spune o zicală, de aceea sînt făcute, pentru a fi încălțate. Locatarii le-au citit dar din păcate cu ele nu au putut împiedica apa să intre prin plafoane și

nici acoperi golurile dintre rosturi. Iată, spre exemplificare, două asemenea răspunsuri făcute la rezezeală și consințite de cite o ștampilă liniștitoare: „I.C.R.A.L.-COLENTINA către Asociația de locatari blocul 74, sector 2. (...) Cu ocazia recepției preliminare care va avea loc după ultimele comunicări D.G.D.A.L., în trimestrul II/1977 se va lua în discuție și lista de deficiențe prezentate de dumneavoastră, completată cu eventuale deficiențe apărute ulterior (...), urmînd ca remedierile să fie efectuate în cadrul anului de garanție”. Data: 18.10.1976. Semnează: director A. Bălău. În afară de promptitudine, merită observată sollicitudinea maximă de care dădea dovadă I.C.R.A.L.-Colentina ce urma să remedieze pînă și deficiențele care nu existau. (?)? Într-un timp, au trecut anii, s-au schimbat directorii, au apărut alte răspunsuri, alte nuanțe dar, practic, nimic. În 1981, pe 16.03. Asociația de locatari primește o scurtă epistolă care sună așa: „Urmare scrisorii dv. vă facem cunoscut că lucrările de finisaj fațadă la acest imobil sînt în sarcina de execuție a constructorilor blocului, și anume Grupul de șantier nr. 2 C.C.M.B. I.C.R.A.L.-Colentina a intenționat să preia spre execuție aceste lucrări în anul 1979 venînd în sprijinul constructorului însă neavînd posibilități materiale nu a putut executa lucrarea. Semnează director ing. Gh. Constantin.” În limbaj cotidian asta înseamnă „a arunca mîrlanul în ograda altuia”. Din păcate, nici această joacă de-a „hoții și var-diștii” nu rezolvă în nici un fel o problemă foarte acută, și anume aceea a păstrării cu grijă a unui bun al statului. De aceea, invităm I.C.R.A.L.-Colentina și Grupul de șantier nr. 2, din str. Făinași nr. 1, să se pună grabnic de acord în ceea ce privește executarea remediilor și să efectueze, în cele din urmă, recepția blocului, măcar după 6 ani de la darea în folosință. Ce s-a întîmplat cu „posibilitățile materiale” ale constructorului, care trebuia să execute complet o lucrare dar nu a făcut acest lucru, aceasta este o altă întrebare.

GEORGE CUȘNARENCO

propunerile formulate de locatarii ai blocurilor din zona respectivă și s-a hotărît ca stația de taximetrie — dealtfel provizoriu amplasată în str. Ștefan cel Mare — să fie mutată, începînd cu 15 aprilie, într-un loc special amenajat pe str. Socialismului.

Comitetul județean Bistrița-Năsăud al P.C.R. Avînd în vedere că se confirmă o parte din cele sesizate de către tov. Popa Adriana în scrisoarea adresată redacției dv., vom lua măsuri pentru îmbunătățirea activității la Inspectoratul județean pentru protecția plantelor.

Comitetul de partid al sectorului 2 București, ca răspuns la scrisoarea tovarășei Neagu Virginia. A fost analizată cererea privind anularea amenzii de 1000 lei, aplicată de I.C.R.A.L. Foișor, intrucît petenta nu s-a putut muta la timp în apartamentul proprietate personală care avea unele deficiențe. (N.R. — „Unele deficiențe” este un terribil eufemism pentru halul în care i s-a predat beneficiarei apartamentul, după ce servise ca magazie șantierului.) Contestăția a fost soluționată prin anularea amenzii de către Comitetul executiv al C.P. sector 2. (N. R. — Dar pentru cei ce se joacă cu amenzile nu s-ar putea găsi vreo amendă datoritoare de cumîntenie? Așteptăm răspunsul conducerii I.C.R.A.L.)

Inspectoratul General al Militiei. Confirmîndu-se aspectele semnalate în sesizarea cetățeanului Indrieș Teofil din Oradea, s-a început urmărirea penală pentru infracțiunea de luare de mită împotriva numitului Troioc Ioan, maistru la S.C.M. Oradea. Dosarul a fost trimis Procuraturii locale, pentru definitivarea cercetărilor și sesizarea instanței de judecată.

muna Bragadiru se face zilnic cu 160 curse (124 la Mihăilești, 28 la Clinceni și 8 la Bragadiru). Pentru îmbunătățirea deservirii navetistilor, începînd cu data de 11 aprilie au fost suplimentate cursele suprasolicitate (orele 7-8 și 16-18). De asemenea, la cursele cu mare eficiență autobuzele obișnuite au fost înlocuite cu autobuze articulate.

Comitetul municipal Tirgoviste al P.C.R. Problema ridicată de ing. Duță Ștefania a fost soluționată provizoriu prin repartizarea, în alt bloc din cota C.O.S., a unui apartament de 2 camere conf. I. Dacă se va căsători cu ing. Tomei, vor fi sprijiniți să primească un apartament de 3 camere, avînd în vedere și cei 2 copii, unul din căsătoria anterioară a tovarășei Duță și al doilea recunoscut de Tomei Ion. În finalul discuției ce a avut loc, ambii s-au declarat mulțumiți.

Subsemnata Floarea Petrescu, din Snagov, sectorul agricol Ilfov, am călătorit în data de 14 aprilie cu troleibuzul 81, avînd numărul 5285, condus de o femeie. Era ora 14 cînd am ajuns la stopul din Băncasa. Un călător a rugat-o pe soferiță să deschidă pentru a cobori. A deschis, am dat și eu să cobor dar mi-a închis ușa stringîndu-mă în ușa pînă la capăt de linie. La rugămintele și plîngerile mele a răcnit „să taci, că eu deschid ușa numai la cine vreau”. A mai aruncat și alte vorbe grele și urite. Oare ce părere are conducerea I.T.B.-ului?

Sevastia Popa — Bicăz (Neamț), Alexandru Simon — Timișoara, Leonida Tolea — Băneasa (Constanța), Rodica Voicu — Medgidia (Constanța), Ion Tarbac — Tg. Jiu, Ctin. Dascălu Stănilă — Dorna Candrenilor (Suceava), Aurel Bota — Oradea, Ioan Penția — Sibiu, Iorgu Marghescu — Drobeta-Tr. Severin, Nicolae Petrescu — Deveselu (Olt), Maxim Tamăș — Sîngeorz Băi (Bistrița-Năsăud), Ion Crăstăveț — Tirgoviste, Gheorghe Degeratu — Ploiești, Mariana Gheorghe — Coșoaia (Teleorman), Gh. Gh. Torcătoru — Ploiești, Marin Bodoș — Deva, Teodor Istoc — Bacău, Ioan Gurguță — Buftea, Grigore Șoșu — Dîușu (Dolj), Adalbert Șorek — Ovidiu (Constanța), Ion Anghel — Vela (Dolj), Ioan Velescu — Roșiori (Bacău), Romeo Bustan — Roșia Montană (Alba), Elena Constantin — Brăila, Anisoara Angheliescu — Ploiești, Ion Popescu — Corbi (Argeș), Nicolae Mogoșanu — Racari (Dimbovița), Cornelia Bulău — Iași, Mișu Zarafu — Orlea (Olt), Mircea Munteanu — Racova (Bacău), Elisabeta Sabău — Satu Mare, Gheorghe Miu — Teleorman, Achim Iovită — Timiș, Iliș Stoicescu — Teshirgniol (Constanța), Petre Zotoiu — Slatina (Olt), Mihai Rămbu — Meștici (Botoșani), Lidia Popa — Brașov, Nicolae Borza — Brad (Hunedoara), Olimpiu Bădescu — Pitești, Romu Baican — Ploiești, Vasile Ciupel — Cluj-Napoca, Olimpia Dincă — Peșceana (Vilcea), Vera Ghib — Petrila (Hunedoara), Cristian Lăpăduș — Craiova, Viorica Manea — Cahul Silvaniei (Sălaj), Gheorghe Manu — Pitești, Paul Nicolae — Sandra (Timiș), Diru, Pușcăsoiu — Brădești (Dolj), Rada Predescu — Tirgoviste, Ioan Preda — Oradea, Aurel Rădulețu — Lîcurici (Gorj), Tăiana Tăutu, Tudor Mina, Eva Farcaș, Felicia Moraru, Teodor Dumitrescu, Virginia Demetriu, Ilina Veres, Gheorghe Pamfil, Cornel Ilie, Anisoara Hristache, Letitia Iorga, Corneliu Constantinescu, Ludmila Bondarenco, Florea Pană și Gheorghe Mihai — București: Scrisorile dv. au fost trimise spre comitetul de rezolvare forurilor de resort, din partea cărora urmează să primiți răspuns.

Pagină realizată de MIRCEA FODOREANU

Poșta redacției

ADMINISTRATIV

Elena Popa — Ploiești: Nu vă încadrați în prevederile legale de a vi se aproba schimbarea domiciliului în municipiul

„FLACARA” nu ia în considerare scrisorile anonime și nu primește acte originale. Scrieți ne cel mai concis. Și nu uitați să vă iscăliți. Precizați eventual telefonul unde vă putem găsi.

Ploiești, deoarece localitatea Dumbrăvești (Prahova), unde aveți domiciliul stabil, este situată la o distanță de sub 30 km de Ploiești. Florin Miulescu — București: Concediul pentru îngrijirea copilului bolnav se acordă după 1. I. 1981, la aceleași condiții de retribuție medie, vechime în muncă, grupa de muncă etc., nu vor putea fi mai mici decît cele acordate pînă la 31. XII. 1980. Lămuriri detaliate puteți primi de la organele teritoriale de pensii. Ioana Ploscaru — com. Padeș (Gorj): Pentru obținerea pensiei de urmaș I.O.V.R. este necesar să dovedeți cu acte că sotul dv. la data decesului primea pensie I.O.V.R. Elisabeta Berivoie — Fieni (Dimbovița): Vi s-a întocmit corect dosarul potrivit art. 8 din Legea nr. 3/1977, în sensul că ați depășit vîrsta de 57 ani, vîrstă la care unitățile pot cere pensionarea.

MARGA NEDELEA

INVATAMINT

Constantin Devesel — Craiova: Ministerul Educației și Învățămîntului ne atîntă că nu întîrziți criteriile necesare pentru a participa la concursul de admitere respectiv Ion Ianoș — Timișoara: Sesizarea fiului dumneavoastră a fost aprobată, rămîine să expediați postal la Iași, actele respective. Sorin Andraș — Luțoj: Potrivit regulamentului privind activitatea profesională a studenților, art. 32, „studentul poate să repete un singur an pe toată durata studiilor”. M.E.I. ne-a anunțat că nu revine asupra examnatului. Cecelia Pătruian — Slatina: Așteptăm scrisoarea promisă, repetăm: nu trimiteți acte în original! Boris Nicolae Călin — Piatra Neamț: Nu sînteți singurul în această situație. Totul constă în felul în care vă pregătiți. Nu uitați, dumneavoastră dați un examen și nu participați la un concurs de admitere, ca să aveți în vedere și notiunea de şansă. Carola L. Pinteau — Craiova: Școala la care vă referiți nu ține de M.E.I., ci de UCECOM.

HORIA PATRAȘCU

SOCIAL

Cornelia Popa — București: Convingeți-mă să vă desigur importanța tot mai crescîndă a unui lucru sau altul. Ele au totuși un defect: intra în contradicție cu convingerile tot laune ale celeilalte părți. Ștefan Tudor — București: Greșii cînd afirmați că au fost auziați martorii mincinoși. Au fost auziați martori. Dacă au fost spuse neadevaruri, de vină sînt chiar martorii, nicidecum cei ce i-au auziat. Există metode pentru dovedirea erorilor în afirmațiile martorilor. Ele sînt însă de altă natură decît aceea pe care ne-o propuneți. Uneori faptele oamenilor nu urmează logica. Mircea Buzdugan — Teleorman: Nu cred că faptul de a fi urmat îndrumarea greșită a avocatului poate constitui un motiv suficient pentru promovarea unui recurs extraordinar. Miricioiu Viorel — Mehedint: Cum să convingeți o femeie conștințioasă? Melania Ivan — București: Nuanța este următoarea: nu sotul dv. a cîștigat. Dumneavoastră ați pierdut. Faptele sînt reale, nu și timpul cînd s-au petrecut. Virginia Ioachim — Iași: Răspunsul dovedește încultura celui ce l-a întocmit. Proba este totuși destul de neconvingătoare intrucît fondul pare a fi pînă la urmă real. Popa Costin — Iași: Sînt enorm de numeroase căile prin care un tată își poate manifesta grija față de copilul său. Reclamația este mai mult șicanatoare.

NICOLAE CRISTACHE

RUGBY

Prin telefon, de la Moscova

România — campioana Europei

Imi este nespuse de plăcut să transmit cititorilor noștri vestea cuceririi de către România, prin victoria de la Moscova asupra echipei de rugby a U.R.S.S., cu scorul de 18-10 (12-3), a mult râvnitului titlu de campion european în cadrul competiției anuale F.I.R.A.

Intr-o atmosferă festivă, a unui însoțit și înflorit mai, stadionul FILI, decât sportului ca balonul oval, ne-a întâmpinat din pragul unui superb parc recreativ, pe cit de prietenos tot pe atât de incitant, către viitoare emoții. Erau prezente în tribunele stadionului și câteva grupuri de români turiști din Vrancea, Hunedoara, Cluj-Napoca și București, care au încurajat cu frenezia echipa noastră, arborând tricolorul și pancarda cu „Hai România!” În mijlocul unui asemenea grup de suporteri, gazetari, fotografi și spectatori apropiați, simți cum entuziasmul fiecăruia devine mobilizator și aportul personal și se pare a fi o forță în sprijinul alor tăi.

Căci, într-adevăr, dată fiind miza jocului, deși victoria apare certă și scorul categoric, poate că niciodată naționala noastră de rugby nu a solicitat într-atât stimulentele tribunelor. Spre argumentare, iată un microfilm al meciului. Sub arbitrajul francezului Jacques St. Guilhem, inegal în decizia dar fără a influența soarta partidei, au intrat în arenă două atletice echipe, hotărâte a face față unui suprem efort. Chiar din minutul 3 de joc, printr-o lovitură de picior căzută, uvertura sovietică Sliusar deschide scorul: 3-0 pentru U.R.S.S. În minutul 12, după o șarjă decisivă, marchează eseu Fuicu, transformă Constantin: România — U.R.S.S.: 6-3. În minutul 37, printr-o acțiune personală splendidă, marchează eseu aripa noastră Aldea, transformă Constantin: România — U.R.S.S.: 12-3, scor care definește superioritatea noastră din prima repriză. De remarcat faptul că sovieticii ratează două lovituri de pedeapsă, destul de favorabile pozițional. În repriza a doua, sovieticii se remarcă la jocul de margine și însurecțiile liniei a treia pe lângă grămadă, atacând dezlănțuit, dar tot românii sint gata să marcheze. Totuși, o interceptie a aripei Belvin, care înscrie eseu la colț, netransformat, modifică scorul: România — U.R.S.S.: 12-7. Sovieticii sint tot mai periculoși, încit Ienciu și Borș salvează în ultima clipă situații critice pentru noi. În minutul 63, excelentul Sliusar realizează o bună lovitură de pedeapsă, ameliorând scorul pentru adversarii noștri, astfel că: România — U.R.S.S.: 12-10.

Din acest moment, situația de pe teren devine îndrăjită, Ienciu este rănit și schimbat cu Murariu, sovieticii avind la rindul lor două schimbări de jucători. Echipa noastră este mai hotărâtă în final și experiența ei superioară își spune cuvântul. În minutul 78, întreaga echipă colaborează la o șarjă fructuoasă și Fuicu înscrie eseu, transformând Constantin. Scor final, deci: România — U.R.S.S.: 18-10. Imi rezerv datoria de a reveni, printr-un comentariu viitor, asupra acestei partide, la rubrica noastră.

TUDOR GEORGE ■

Fotbal pe scurt

● Viorel Mateianu a revenit deci la Progresul, după o absență de aproape 5 ani de zile, fiind primit în strada dr. Staicovici cu mare căldură, ca unul de la care se așteaptă restabilirea echilibrului unei echipe aflate în derivă. Măsura conducerii clubului apare ca deplin justificată, chiar dacă ar fi să luăm în considerație numai victoria de duminică, în fața solidei S.C. Bacău, echipă pe care e greu de crezut că Progresul-Vulcan ar fi reușit să o învingă fără impulsul primit de la un antrenor nou. Cu toate acestea, deși jucătorii bucureșteni, în frunte cu Marica sau Tevi, au jucat cu o mare ambiție duminică, este evident că echipa este încă „subțirică” și că ultimele etape ale campionatului nu vor fi deloc ușoare pentru Mateianu și noua sa formație. ● S-a retras din arbitraj țirg-mureșeanul Ioan Rus, despre care aflăm că a condus la centru în prima divizie, timp de 13 ani, nu mai puțin de 150 de partide. ● Cu toate că luni după-amiază jucătorii steliști I. Gheorghie și Bolba au susținut, timp de mai bine de două ore, un pasionant meci de antrenament în compania unor ziaristi, acest lucru nu l-a împiedicat să joace destul de bine și a doua zi, marți, cind Steaua a întâlnit pe Ghencea o Selecționată a armatei siriene, primul numit mai sus marcând dealtfel golul formației militare. Să nu uităm însă să precizăm că luni cel mai în formă jucător ni s-a părut a fi foarte tinărul Curtean, pe care însă antrenorul Constantin nu l-a introdus încă în prima formație a Stelei. ● La Hunedoara, după înfringerea Corvinului în fața Sportului studentesc, un număr mare de suporteri ai echipei locale au luat cu asalt vestiarele, căutind o răzbu-nare a decepțiilor lor. Organele de ordine au intervenit însă prompt, protejind în egală măsură atât pe jucătorii hunedoreni, cit și pe arbitrul partidei, brașoveanul C. Ghiță, a cărui „vină” ar fi fost neacordarea unui penalty în minutul 88 al meciului. ● La Galați se dă ca sigură fuziunea echipei F.C.M., practic retrogradată în divizia secundă, cu Oțelul, echipă aflată pe primul loc (3 puncte avans față de a doua clasată) în seria a III-a a diviziei C, caz în care formația-fanion a orașului de pe Dunăre ar urma să fie preluată de marele Combinat siderurgic. Se semnalează de asemenea plecarea antrenorului C. Tească, care nu a însoțit echipa la ultima deplasare, cea de la Timișoara. ● Este destul de probabil ca în etapa de duminică să se limpezască oarecum apele în privința luptei pentru primul loc și în seria a II-a

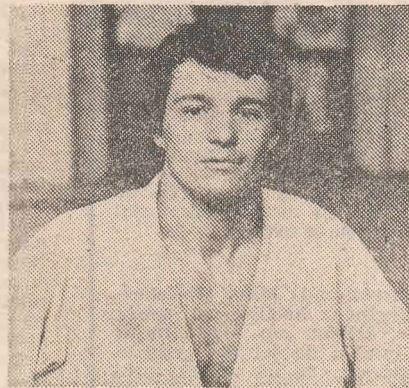
a diviziei secundă. Cele două protagoniste, C.S. Tirgoviște și Petrolul Ploiești, joacă ambele în deplasare, tirgoviștenii la Cimpina (județul Prahova), echipă amenințată de retrogradare, iar ploieștenii la București, împotriva Rapidului. Meciul echipei antrenate de Traian Ionescu ni se pare totuși mai ușor, mai ales dacă ne amintim că în ultimul joc susținut pe teren propriu Rapidul a fost învins de Chimica Tirnăveni, echipă aflată la acea oră la —2 în clasamentul „adevărului”. ● Politehnica Iași promite o revenire spectaculoasă chiar acum, în final de sezon, ieșenii fiind departe de a se fi împăcat cu soarta retrogradării în divizia secundă. Obișnuita lor tentativă de salvare în ceasul al 12-lea are însă un mare hop, meciul pe teren propriu cu Dinamo, care se desfășoară sâmbătă, echipa bucureșteană jucind și la Iași una dintre ultimele șanse de câștigare a campionatului! ● Antrenorul secund al craiovenilor, C. Oțet, a urmărit duminică meciul dintre Progresul și S.C. Bacău. „Punctul pe care echipa l-a câștigat la Bala Mare, ne spunea dînsul, valorează imens în lupta pentru titlu. E aproape cit o victorie!” ● De la 1 iunie Rapid București urmează să treacă sub directul patronaj al Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor, măsură pe care suporterii giuleștenilor o așteaptă de ani de zile. Să fie de bun augur! ● Iordache a primit la Cluj-Napoca un gol parabil, care a deschis drumul „șepcilor roșii” spre o victorie confortabilă, la un scor la care Steaua n-a mai pierdut de multă vreme. Bine însă că l-a primit în fața lui „U” și nu pe Wembley, în fața Angliei! Obosala liderilor este cit se poate de omenească. ● În „Sportul” de sâmbătă trecută, sub semnătura lui Andrei Rădulescu, președintele F.R.F., iubitorii fotbalului au putut citi articolul intitulat „Numai cel mai bun trebuie să învingă”, în care federația a ținut să aducă aminte cluburilor și asociațiilor de pericolul sancționării drastice în cazul pierderii jocurilor prin „atitudine antisportivă” (a se citi facilitarea unui rezultat nemeritat unei echipe vădit inferioare, evoluția slabă, sub adevărata valoare a echipei și jucătorilor proprii). Chiar a doua zi, însă: F.C. Bihor — Rapid Arad 0-1 (0-0), prin golul marcat de Broșovschi în min. 68. Este cel puțin curiosă înfringerea echipei orădene, multă vreme aflată în lupta pentru promovare în prima divizie, în fața unei formații care se zbate să scape de retrogradare în „C”. Ce spune de astă dată federația?!

DUMITRU GRAUR ■

Judo, europenele de la Debrețin

Medalie de aur pentru Constantin Niculae

Incheiate duminică la Debrețin, în Ungaria, europenele de judo au consemnat un frumos succes al sportului românesc. 3 dinamoviști, Constantin Niculae și Arpad Szabo din București, Simion Toplicean din Brașov, au urcat pe podiumul de premie-re, Constantin Niculae (în imagine), devenind, la 26 de ani, campion al Europei la categoria semiușoară. Adăugind medalia de argint cucerită de Szabo, la superușoară, și pe cea de bronz a lui Toplicean, dobîndită la categoria ușoară, e clar că și la Debrețin judokanii români și-au făcut pe deplin datoria, demonstrind prin fapte și prin medalii că această disciplină se află, la noi, în mare progres. Pentru remarcabila evoluție de la europenele ei și, deopotrivă, antrenorii Iacob Codrea și Dorin Gavra merită sincere și fierbinți felicitări.

Cum a fost la Tampere?

Cei 12 pugiliști români prezenți la europenele din Finlanda au fost astfel „punctați” de Dumitru Ciobotaru, Gheorghe Iliuță și Dumitru Gheorghiu: Dumitru SCHIOPU: 6, 7, 10 ca dăruire, 6 ca valoare; Constantin TITOI: 9, 9, 9+; Dumitru CIPERE: 7, 8, 8; Titi CERCEL: 4, 4, 4; Viorel IOANA: 8, 9, 9; Iiie DRAGOMIR: 3, 3, 3; Mihai CIUBOTARU: 7, 8, 8; Marin OUAU: 7, 6, 6; Valentin SILAGHI: 4, 4, 0 notă de 9 și una de 2; Georgică DONICI: 10, 10, 9; Ion CERNAT: 7, 7, 8; Teodor PIRJOL: 5, 6, 5.

La federația de box, a doua zi după întoarcerea pugiliștilor noștri de la Tampere, atmosfera e așa și așa. Dumitru Ciobotaru, marele campion de altădată, azi secretar federal, pare mai degrabă îngîndurat. Am luat 5 medalii, socoteste, 2 de argint și 3 de bronz, Titoi și Donici, respectiv Cipere, Silaghi și Cernat, dar am rămas fără aur și cu atât mai rău cu cit ni-l propusesem. Se vor sparge, poate, citeva oale, dar Ciobotaru nu stie în capul cui. Normal ar fi, îl auzim, s-o tragă Cercel și Dragomir, ei o vor trage, căci au boxat sub orice critică?!

În schimb, antrenorul Gheorghe Iliuță se arată mai destins. Așa e, acceptă, numai că Donici a câștigat finala, dar arbitrii au vrut altfel. Să nu dăm vina pe arbitri și nici pe mașină, pune Ciobotaru lucrurile la punct, să vedem, mai înfii, birna din ochii noștri, da? La cluburi, am mai spus-o, se lucrează încă puțin, chiar și la cele mari, la Dinamo, la Steaua, la Rapid, la Metalul, peste tot. Boxerii se dezbracă, și după un pospai de antrenament se îmbracă și fuga la film?! Cît îi controlezi, lucrează. Cum îi lași, trag pe dreapta. Abia venit, Dumitru Gheorghiu, antrenorul coordonator, preia ideea din zbor. Da, zice, convocăm lotul și 10-12 zile nu facem altceva decit să ne ocupăm de pregătirea fizică, nu-1 în regulă.

Secretarul federal e de părere că, la lot, s-a muncit zdravăn. Ia citește, Iliuță, zice, și Iliuță deschide un caiet voluminos și calculează. Am efectuat, săptămînal, 16 antrenamente, între care 5 mici, la 7.30, înainte de masă. Nu totdeauna însă am avut de unde pleca. N-am avut o bază, am clădit peste nimic. Ca noutate, am introdus individualizarea pe grupe de stil, împărțind lotul în 3, în ofensivi, defensivi activi și adaptativi. Cerem lămuriri și Iliuță, om cu două diplome, absolvent de Drept și de I.E.F.S., ni le dă. Donici sau Ciobotaru sint, prin excelență, ofensivi. Cipere nu, el e boxer de contraatac, iar Ioana nu-i nici una, nici alta. I-am inclus în categoria celor adaptativi. Ioana, sare Gheorghiu, era cel mai în formă la ora europenelor, arbitrii însă l-au pierdut meciul cu bulgarul Lesov, pe care-l bătuse. Dealtfel, publicul finlandez a fost, pe toată durata campionatelor, civilizată, corect. N-a protestat decit la 3 meciuri, dar la cel dat pierdut lui Ioana credeam c-o să se dărîme sala de atîtea fluierături.

Autoritar, Ciobotaru intervine din nou. Sigur, îl auzim, s-a lucrat serios, s-a lucrat științific, dar mai e mult pînă de parte. N-a fost numai vina altora, a fost și a noastră, și cind zic asta mă gîndesc în primul rînd la Silaghi. El a pierdut la olandezul Raamsdonk o confruntare pe care, dac-ar mai sustine-o de 10 ori, n-ar mai pierde-o?! După 6 minute, cind meciul era pe muchie, Silaghi a fost convins că a câștigat și n-a mai ascultat sfaturile de la colț?! Antrenorii i-au recomandat să forțeze, dar Silaghi le-a zis, în ultima pauză, să-l lase în pace, că stie el că are avantaj?! În ultima repriză s-a agitat mult, l-a alergat pe Raamsdonk, dar n-a dat drumul la brațe, n-a lovit mai deloc. Urmărea? 1-4, deși atît Baumgardt din R.L.G., cit și Thygesen din Danemarca au

punctat la fel, 58-58 și, respectiv, 59-59, dar cu preferință pentru olandez?! Așa s-a scris istoria unei medalii care a rămas de bronz deși putea, foarte ușor, deveni de aur.

În general, se amestecă în discuție Dumitru Gheorghiu, băieții noștri au terminat meciurile în creștere, dovadă că au stat bine în privința pregătirii fizice. Dar tactice?, întrebăm, gîndind că „Sportul” a scris, sub semnătura lui Mihai Trancă, despre unele greșeli tactice comise la Tampere. Am citit și noi, incuviințeam Iliuță, Trancă are dreptate în ce spune, dar despre tactică nu pomeneste decit în titlu?! S-a greșit, poate, în meciul lui Ciobotaru cu suedezul Kokkela, pe care Mihai l-a ratat, din neatenție, cu puțin timp înainte de gongul final. Ciobotaru a nimerit, la sorti, pe un culoar bun și, după cum începuse, victorie prin k.o., victorie prin abandon, părea că va ajunge departe, mai ales că Kokkela nu era un Clay. Și, într-adevăr, primele reprize i-au aparținut. În a treia nici nu mai trebuia să dea, ajungea să fi stat, acumulase destule puncte. Numai că el, lipsit de experiență, s-a aruncat peste adversar, acesta l-a prins cu un pumn și bulgarul Parlașanov, arbitrul din ring, s-a grăbit să-l abandoneze?!

Parcă ziceați ceva de-o mașină, ce mașină?

Ni se explică, de către Iliuță, că la Tampere s-a folosit, în premieră, o mașină electronică de punctat, fabricată în U.R.S.S. Arbitrii au în față două butoane pe care apasă, în funcție de loviturile date de unul sau de celălalt dintre boxeri. Mașina e, opinează antrenorul, iar ceilalți 2 tehnicieni îl aprobă, nedreaptă. Ea numără, asta e clar, dar nu ține cont de elementul calitativ. Punctează la fel o lovitură puternică și una filfiată, dată din fugă. Ignoră apărarea, eschivele, adică tocmai acele elemente care fac, cel mai adesea, frumusețea a ceea ce se cheamă „nobilă artă”. Dumitru Gheorghiu aduce în discuție și alte argumente. În meciul Ioana-Adach, de pildă, folosind noul sistem de punctaj, grecul Kiriakopoulos a dat 60-52, iar ungarul Dory 59-58?! Așa a pierdut Cipere la Miroșnicenko, Cipere a lovit serios, în timp ce adversarul său i-a fluturat citiva pumni în plus, deloc periculoși.

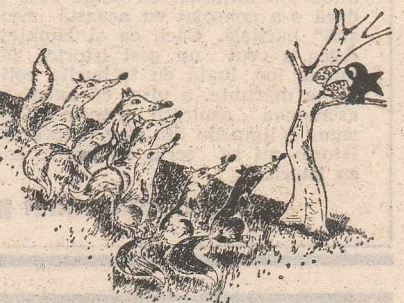
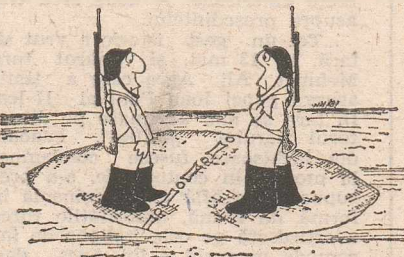
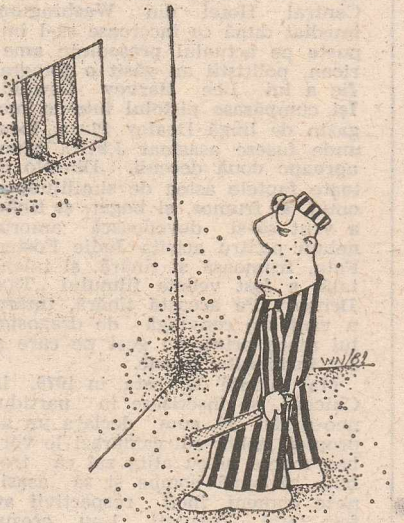
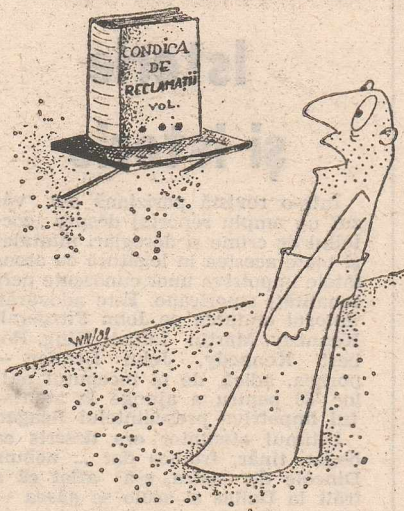
Ce urmează?, întrebăm.

Cîteva turnee de prestigiu, între care, curind, cele din Filipine și Cuba. Apoi, în toamnă, Balcaniada, în Iugoslavia. Sintem, e opinia lui Ciobotaru, în curs de redresare și lotul național are în spate citiva băieți harnici și talentați. Tircomnicu de la Craiova, Baciu de la Cluj-Napoca, Mihai Valentin de la Constanta, Fedea de la Măcin, Niculescu și Ciobanu de la Steaua, Catană de la Pitești, alții de care trebuie să avem grijă să nu se piardă. Dar Radu Daniel?, îndrăznim, se pregătește la club, sperăm să revină. Depinde numai de el.

După care discuția se frînge. În biroul lui Ciobotaru urmează să se rascheteze parchetul. Gheorghiu și Iliuță pleacă la lot, Boxul românesc, aflat la ora stringerii rîndurilor, pare presat de timp.

OVIDIU IOANIȚOIA ■

Racul

MIHAI ZGUBEA ■

Din istoricul fotbalului

Fotbalul a apărut după descoperirea omului de către om; înainte nu avea cine să joace și de ce să smulgă 2 puncte, iar meciurile care aveau loc numai fotbal nu se numeau. Se practica foarte mult schiatul, mai ales în perioada glacială când umblau mastodonții cu țurțuri la nas.

Dându-se omulețul primitiv jos din copaci s-a apucat de vânătoare, desen în aer liber și în peșteri de artă, precum și de practicarea unor sporturi: fuga, pe distanțe nelimitate, din fața namilelor care ieșeau și ele, ca tot omul, la vânătoare, săritura în înălțime când focul le pirla blănurile naturale și cele artificiale, precum și fotbalul.

În epoca de piatră se foloseau mingi de piatră, în epoca de bronz mingi adidas de bronz, în epoca fierului, mingi de fier forjat, ocazie cu care a apărut și artizanatul în serie care n-a dispărut nici azi; jocul se desfășura de la o peșteră la alta, ale căror intrări erau păzite de cite un portar cu ciomag care rețea avântul înaintașilor prin slobozirea ciomagutului respectiv

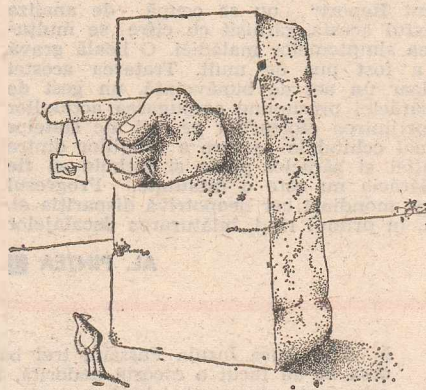
drept în țurloaiele atacantului.

Nu se arătau cartonase, se arăta pumnul — asta parcă am mai văzut-o undeva, iar eliminarea se producea automat, ori de cite ori cite un jucător sărea la cap, să dea în minge; lufurile, de aceea, erau la mare cinste ținute. O partidă ținea între două minute și două decenii, în funcție de numărul jucătorilor și al mingilor.

Nefiind pus încă la punct un sistem mulțumitor de comunicare, mingea se cerea prin gesturi care adesea erau interpretate altfel, lucru care se mai întâmplă și în alte perioade ale istoriei fotbalului.

Avem date precise despre un veritabil campionat continental — pe atunci continentele nu se dezlipiseră de tot, puteai trece cu pasul din Africa la Polul Nord — în finala căruia au jucat F.C. Cromagnon și Neanderthal 2345 î.e.n., meci care s-a încheiat cu rezultatul de 10:10 capete sparte, egalitate care a dus la prelungirea meciului până în epoca feudalismului.

CORNEL UDREA ■

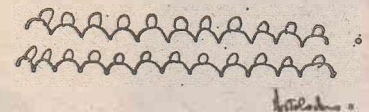
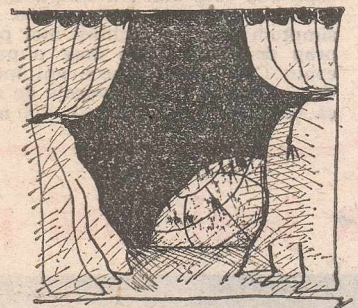
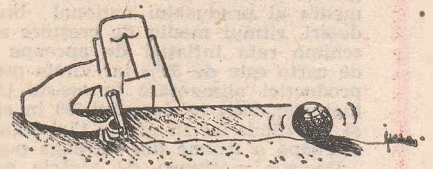
ROBERT DRĂGHICI ■

MIHAI PINZARU-PIM ■

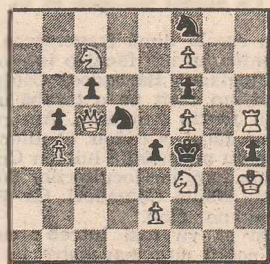
ȘTEFAN POPA ■

SORIN POSTOLACHE ■

Șah

Început de drum

Nu vrem să facem o pledoarie pentru șah. Nu vom insista asupra laturilor educative ale practicării jocului respectiv. Să demonstrăm ce au dovedit alții, cu argumente convingătoare, că jucând șah sistematic acest lucru ajută la formarea unei gândiri logice, la dezvoltarea memoriei, a spiritului de combativitate etc. Nici nu intenționăm să demonstrăm că șahul este mai mult sport, într-un anumit fel știință, un domeniu al artei sau, poate, toate la un loc. Dorim, numai, să fim alături de cititori, iubitori și pasionați ai șahului din țara noastră. Să găsească, în cadrul rubricii noastre, răspuns la ceea ce doresc să cunoască atât începătorii cit și jucătorii legitimați, clasificați și chiar să trezească interesul celor cu titluri internaționale.

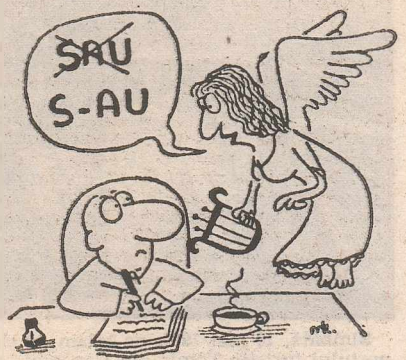
Vom insera, la această rubrică, știri și comentarii din viața șahistă a cluburilor, a comisiilor de șah, activitatea din sălile de șah, sfaturi pentru începători, partide sau poziții celebre, combinații rămase în analele șahului mondial, programe și activități competiționale, tribuna schimbului de experiență, interpretări și extrase din regulamentul jocului de șah, din culisele marilor turnee din țară și străinătate și altele. Vom avea o mare satisfacție dacă vom reuși să realizăm un dialog permanent, fructuos și la obiect cu cititorii din toate colțurile țării. Nu vom ocoli și chiar vom saluta cu satisfacție, număr de număr, prezența compoziției șahiste sau a „șahului artistic”, cum i se mai spune. „Poștașii” șahului, practicantii prin corespondență, vor avea spațiul lor rezervat în cadrul rubricii. Știm că șahiștii sînt și pasionați filateliciști. Le vom răspunde acestei pasiuni, comunicîndu-le noutăți filatelice șahiste din țara noastră și din străinătate.

Deci, stimați cititori, sperăm să fim alături de dv. și să vă înțelegem. Să cuprindem o arie cit mai largă din problematica preocupărilor lumii șahului, interesante nu numai pentru aceștia, ci și pentru toți aceia care îndrăgesc sportul, arta și știința.

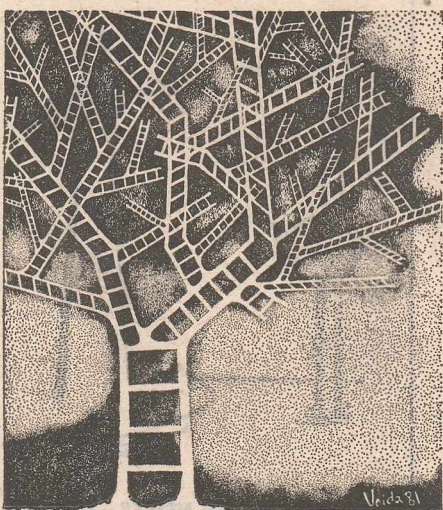
Unul din turneele zonale în România. Recent, Federația Internațională de șah (F.I.D.E.) a aprobat, la propunerea federației noastre de specialitate, ca unul din cele 12 turnee zonale, pentru campionatul mondial ediția 1981—1983, să se desfășoare în România. Acest turneu zonal cuprinde competitori din Bulgaria (5 jucători), Cehoslovacia (4), R.D.G. (2), Polonia (2), Ungaria (6) și România (5). S-a stabilit ca cei 24 de jucători să fie împărțiți în 2 grupe, desfășurîndu-se astfel două turnee paralele, în perioada 9—24 ianuarie 1982. Primii cinci clasati în fiecare grupă vor juca un turneu final de 10 participanți, în perioada 26 ianuarie—7 februarie 1982. Stațiunea Băile Herculane a fost aleasă ca gazdă a acestei interesante întreceri șahiste, iar salonul de recepții al hotelului „Roman” va fi locul de desfășurare a ostilităților de pe tablele cu 64 de pătrățele. Primii cinci clasati în turneul final se vor califica pentru turneele interzonale. În toată perioada turneului zonal, Federația română de șah, împreună cu organele locale din Băile Herculane, va organiza un mare festival șahist denumit „HERCULES '82”, asupra căruia vom reveni.

Și acum o problemă interesantă, care aparține maestrului Virgil Nestorescu, multiplu campion național. Enunțul problemei, albul mută și face mat în două mutări. Soluția problemei, într-un număr viitor.

ANGHEL VRABIE ■

MATEI MIHAI ■

RADU VAIDA ■

Lumea in care trăim

Sărăcia săracilor

Un text sobru, fără figuri de stil. Un text auster însoțit de multe cifre. Coloane întregi. Cifre ce adunate la un loc oferă un tablou al planetei. Un tablou al bogăției și sărăciei, al fericirii (unora, puțini) și al nefericirii (multora, prea multora). Un tablou zguduitor prin dezvăluirile sale, deși nici una dintre ele nu reprezintă o surpriză.

„World Development Report 1980“ (Raportul privind dezvoltarea pe plan mondial) a fost editat de Banca Mondială (International Bank for Reconstruction and Development), organism specializat al O.N.U. Raportul, scos de sub tipar la începutul acestui an, este o lucrare statistică de mari proporții, un fel de oglindă sintetică a economiei mondiale actuale. Datele prezentate în raport se referă la situația dezvoltării economice și sociale din 125 de țări ale lumii. Nu sînt cuprinse date despre dezvoltarea țărilor cu o populație sub un milion. Cu toate acestea, în ansamblu, raportul îngăduie o apreciere destul de exactă a principalelor probleme ale zilelor noastre.

Dintre cele 125 de țări la care se referă, raportul consideră că 38 fac parte din categoria celor mai sărace din lume. Sînt țările cu un venit anual sub 360 dolari pe locuitor. Pe lista acestor 38 de țări, cea mai săracă ar fi Bangladesh cu cei 84,7 milioane de locuitori ai săi. Aici revine pe locuitor un produs național brut de 90 dolari, ceea ce nu reprezintă nici... 8 dolari pe lună. Rata inflației, în anul '70, a fost de 17,9%. Doar 23 la sută din adulți știu să scrie, iar vârsta medie este de 47 de ani. În rîndul țărilor sărace se numără Nepal, Mali, Etiopia, Birmania, Burundi, Ciad, Volta Superioară, Madagascar, Benin, Sri Lanka și altele.

O simplă înșirare de țări? Nici vorbă. Realitatea trebuie privită printr-o altă dimensiune a ei: în țările sărace nivelul mediu al produsului național brut pe locuitor este de 200 dolari, ritmul mediu de creștere era de 1,6% în anul '70, în schimb rata inflației de aproape 11%. Proporția știutorilor de carte este de 39% iar vârsta medie de 50 de ani. Indicele producției alimentare în aceste țări a fost în deceniul '70 mai mic decît în deceniul '60 în ciuda oricărui bune intenții și sacrificii. În aceste țări trăiesc 1 300 000 000 de oameni. Aproape o treime din întreaga populație a planetei.

Desigur, noțiunea de sărăcie nu poate fi redusă pur și simplu doar la venit. Dincolo de venitul aproape incredibil de mic pot fi observate și alte caracteristici comune în rîndul acestor țări. De exemplu există disproporțional de mulți copii sub zece ani. Un simptom de tinerețe? Neîndoielnic un efect al exploziei demografice. Dar, în același timp, și un simptom al unor realități mai puțin optimiste — peste acest prag de vîrstă trece doar o parte redusă a efectivului de copii. Căci pînă la zece ani mulți din acești copii mor de foame sau de boli provocate de subnutriție. Statistica pretinde că din zece copii născuți, doi mor înainte de a implini doi

ani, încă unul nu depășește vîrsta de cinci ani și doar cinci au șansa de a ajunge pînă la vîrsta de 40 de ani. Analfabetismul este masiv, copiii frecventează școala doar un an-doi — în cazul cel mai fericit. Majoritatea nu ajung să poată citi nici măcar indicatoarele de pe șosele. De fapt, trei sferturi din populația săracă trăiește într-o mizerie incredibilă. Patru cincimi din venitul lor atît de limitat îl cheltuiesc pentru a-și procura hrană.

Sărăcia săracilor înseamnă așadar și subnutriție și lipsa asistenței sanitare și a învățămîntului. Sărăcia înseamnă o teribilă sentință, o condamnare la o existență dramatică. Fatalitate? Nici vorbă! Este rezultatul îndelungatei perioade a colonialismului. După datele din „Report '80“, aproape jumătate din cei care suferă de o asemenea sărăcie absolută se află în Asia de Sud: în Bangladesh și India, o șesime se află în Asia de Est și Sud-Est, mai ales în Indonezia, o altă șesime trăiește în condiții inumane în țările situate la sud de Sahara. Restul de peste două sute de milioane de oameni se împart între Africa de Nord, Africa centrală și America Latină.

Realitățile dezvăluite de statistici nu trebuie să ne facă să uităm eforturile desfășurate de multe popoare din țările în curs de dezvoltare în vederea ameliorării situației lor economice. Sînt eforturi depuse cu abnegație și, uneori, cu prețul multor sacrificii. Dar progresele realizate sînt încă modeste deoarece lipsesc resursele necesare și pentru că pe scară mondială colaborarea nu a atins nici proporțiile sperate și nici ritmurile scontate.

În fapt, în ultimele decenii decalajele între bogății și săracii planetei s-au accentuat, deoarece țările industrializate manifestă o insensibilitate condamnabilă. Bogății privesc indiferenți la suferințele semenilor lor. Iar pentru multe companii multinaționale subdezvoltarea „lumii a treia“ reprezintă chiar o sursă de profituri — o sursă de fantastice beneficii, realizate fără nici o remușcare. Căci în bussines nu există sentimente...

„World Development Report“ nu se ocupă de analiza cauzelor sărăciei. Textul acesta garnisit cu cifre se mulțumește cu înregistrarea simptomelor maladiei. O boală gravă, al cărei diagnostic a fost pus de mult. Tratarea acestei boli nu reprezintă doar un act de bunăvoință, un gest de caritate. Eradicarea sărăciei presupune conjugarea acțiunilor la scară mondială, sprijinirea eforturilor proprii ale statelor rămase în urmă, o mai echitabilă așezare a relațiilor dintre state. Statistica bogăției și sărăciei poate și trebuie să fie modificată radical. Sărăcia nu este o fatalitate. Progresul uman ca și stabilitatea mondială cer deopotrivă dispariția ei. Iar aceasta înseamnă, în primul rînd, înlăturarea decalajelor economice...

AL. PINTEA ■

Mondo umano?

Isterie și istorie

Într-o revistă pariziană am văzut un amplu reportaj despre „coc-teiul de crime și dereglări mintale“ și toate acestea în legătură cu atentatele împotriva unor cunoscute personalități americane. Este adevărat, autorul amintea pe John Fitzgerald Kennedy, Martin Luther King, Robert Kennedy, John Lennon — pornea, adică, de la începutul anilor '60 pentru a ajunge la atentatul împotriva președintelui Reagan.

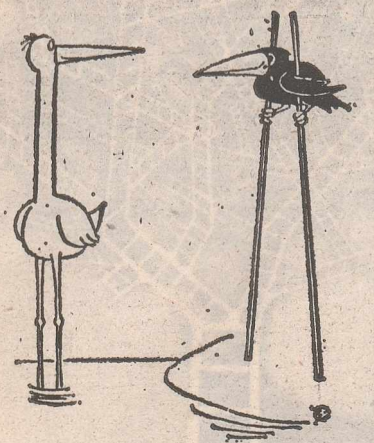
Ultimele atentate erau descrise ca bogat, tînăr, frumos dar... nebun. Dincolo de astea, s-a aflat că a trăit la Dallas și acolo se găsea — și avea 8 ani — în ziua aceea de noiembrie 1963 cînd J. F. Kennedy a fost asasinat. (Dealtfel, cînd au ajuns în camera 312 de la Park Central Hotel din Washington, imediat după ce încercase să-l împuște pe actualul președinte american, poliștii au găsit o fotografie a lui Lee Harvey Oswald.) Iși cumpărase pistolul într-un magazin de lingă Dealey Plaza, locul unde fusese asasinat J.F.K., acum aproape două decenii. Dincolo de toate faptele astea de similitudine, omul, și frumos, și bogat, și tînăr, a vrut să-și dovedească amorul nebun pentru actrița Jodie Foster. Fata, frumoasă și tînără, și talentată, a fost vedeta filmului „Taxi Driver“. Pe această tînără, tînărul a vrut s-o convingă de dragostea lui mare printr-un gest pe care și l-a închipuit... istoric.

Mai înainte de asta, în 1978, la Chicago, se înscriseră în partidul neo-nazist și, cum declara un apropiat, noilor săi camarazi le vorbea mereu și cu atîta zel că trebuia să pună bombe și să asasinezze oameni, incit respectivii au fost total derutați, l-au crezut chiar provocator și... l-au exclus din rîndurile lor. La Washington, s-a instalat la Park Central Hotel într-un apartament aflat în fața cartierului general al serviciilor secrete americane. A doua zi a tras asupra președintelui.

...Tot un gest istoric a vrut să facă, la 13 mai, și tînărul turc Mehmet Ali Agca care a țintit asupra papei Ioan Paul al II-lea. În țara sa mai asasinase pe directorul ziarului „Milliet“, evadase din închisoare, fusese condamnat la moarte în contumacie, s-a presupus că se află prin peninsula în formă de cizmă, autoritățile turce avertizaseră pe cele italiene de incomodă prezență a lui Agca, dar, timp de o săptămînă, acestea n-au întreprins nimic. Nu știm de unde a avut pistol, cu ce bani a călătorit, cum a pătruns pe acele locuri, unde s-a antrenat cu singe rece și dacă s-a consolat cu această „reusită“ parțială. Căci, ca și Hinkley, Agca a vrut un gest istoric, iar lumea lor, luată cu treburile cotidiene, mărunte, a uitat că există și asemenea aspirații isterice. Oricum, e limpede din nou, adevărata istorie nu se scrie cu isterie sau cu isterici.

DUMITRU CONSTANTIN ■

Lumea se amuză

(După MOSCOW NEWS — U.R.S.S.)

În jurul lumii pe vasul „Aventura“

Simbătă, 16 mai 1981, ne aflăm pe cheiul portului turistic Tomis din Constanța pentru a consemna întoarcerea din cursă a „Aventurii“. După încheierea formalităților vamale am reușit să schimbăm cîteva vorbe cu căpitanul acestei ambarcații. El se numește, deci, Jimmy Cornell dar este cunoscut de prietenii din țară sub vechiul lui nume: Răzvan Cornel Cismașiu. S-a născut lângă Odorhei și pasiunea de a naviga l-a absorbit de mic copil. Iată cum descrie începutul acestui vis într-un volum de povestiri pe care îl pregătește: „De la șase ani vroiam să fiu marinar. La zece ani am văzut pentru prima oară marea, în timp ce mă îndreptam cu trenul spre Mamaia. Am văzut-o prin fereastră, în depărtare, contopindu-se cu orizontul sinului. Era ca argintul tobit, strălucind în bătaia soarelui de după-amiază. Acea imagine prinsă în goana trenului nu m-a părăsit niciodată. Să fi fost acela începutul pasiunii care m-a însoțit de atunci peste tot? Tot ce se poate. Marile visuri ale copilăriei rămîn mereu tainice.“

— Deci, Jimmy Cornell, din nou în țară după o absență de cinci ani. Nu vă întreb cum a fost și nici care a fost itinerarul. Vreau să știu doar un lucru: nu e mai bine pe uscat?

— Acum, da. Și am toate motivele: mă aflu în țara mea, printre prietenii din copilărie, am revăzut-o pe mama, care mă așteaptă de trei ani. Cit despre atracția mării sau a uscatului pot să vă spun că toată lumea m-a întrebat cum de m-am încumetat să plec cu toată familia pe mare, în jurul lumii. Dacă nu cumva e

periculos? Am calculat toate riscurile de la început. Pe uscat sînt de zece ori mai multe riscuri decît pe apă. Accidente de mașină, de avion, în timp ce pe mare riști, o dată la un milion, să te ciocnești cu un vapor sau să eșuezi într-un port. În ceea ce mă privește mă sînt în cea mai mare siguranță în mijlocul oceanului. În cazul unei furtuni năprasnice ni se poate rupe catargul, dar viața nu ne-o pierdem. Dealtfel, ca să-mi termin pledoaria cu o glumă, pot să vă spun că îți poți rupe o mină chiar aici, în port, în vreme ce ne dăm jos de pe iaht. Dar noi am scăpat de astfel de întâmplări.

— Observ că vorbiti cu mare ușurință despre pericolele mării aici pe uscat. Cred că nu sînteti la fel de vorbăreți și pe timp de furtună.

— Într-adevăr, atunci, pe iaht, nimeni nu are timp de conversații. Copiii se duc în cușeta lor și se culcă. Soția mea, care în mod normal face de cart cot la cot cu mine, intră în cabina principală, iar eu rămîn la cîrmă. Cu pinzele coborite „Aventura“ este în mijlocul valurilor dezlănțuite ca limba unui clopot în interiorul lui. Dar, vă repet, nu acesta este cel mai mare pericol. Datorită celor trei tone de plumb de pe fundul iahtului, „Aventura“ este un fel de hoba-Mitică care nu se poate răsturna pe furtună. Pericolul mare este altul, anume ciocnirea cu balenele care dorm la suprafața apei. Ziua le mai poți evita, însă noaptea cînd totul este negru ca smoala în jur, ciocnirea este inevitabilă și fatală. Odată rănite sau numai zgîndărite balenele cu o singură lovitură de coadă devin ucigașe. Tîn minte că în-1978,

în drum spre Insula Paștelui trei balene orca ne-au făcut o escortă nedorită. Una care inota chiar sub iahtul nostru, a vrut probabil să se scarpine de coca „Aventurii“ și a reușit să ne rupă un bulon de oțel gros de 2,5 cm, de parcă ar fi fost din cașcaval. Și nu mai tîrziu de alaltăieri, în timp ce veneam spre Constanța, era să ne strîvească un vas grecesc care probabil mergea cu pilot automat. De fapt nu era nimeni pe punte, cred că dormeau toți. Norocul nostru că l-am văzut din vreme, altfel eram pe fundul mării acum.

— Nu pot decît să mă bucur că avem totuși ocazia să stăm acum și aici de vorbă despre asemenea lucruri deja întimplate... Și, ca să revenim la „cer senin“, propun să ne relatăm dacă se poate, cîteva momente, să le zicem deosebite, din croazieră. Ca ziarist nu cred că vă va fi foarte greu.

— Prima escală după traversarea de 26 zile a Atlanticului am făcut-o într-o insulă din arhipelagul Barbados. Căutam o adresă cînd am zărit pe o tarabă o carte cu ilustrații foarte frumoase. Am cumpărat-o și am făcut-o cadou copiilor mei pentru că erau povestirile lui Ion Creangă. Un alt nume familiar locuitorilor de acolo a fost și este Nadia Comăneci. Ca dealtfel pretutindeni pe glob.

— Doream să vă mai întreb: cum își fac școala copiii dumneavoastră în condițiile voiajului îndelungat?

— Soția mea se ocupă de programul lor de învățămînt. Ați văzut că puștii au așezat în cabina principală un orar de care nu au cum să chiulească. Ei urmează școala prin corespondență, examinările lunare întimplîndu-se tot prin corespondență. Iar cînd în Noua Zeelandă am rămas trei luni, ei au urmat un trimestru, „pe uscat“ de data aceasta. Adevărul este că Doina, mai mult decît Ivan, dorește acum să meargă la o școală unde să aibă în sfîrșit colegi și să lege prietenii adevărate. Este de acum o domnișoară.

— În final, am dori Jimmy Cornell să ne spuneti cum ați fost primit în locurile prin care ați ajuns?

— Peste tot, fie că a fost vorba de porturi mari, fie mici sau în insulele necartografiate încă, ni s-a făcut o primire extraordinară. Marele nostru noroc au fost copiii, Ivan și Doina. Ei ne-au deschis toate porțile, au fost pass-partout-ul nostru pretutindeni în lume. Eram o familie unită, o celulă indivizibilă și oamenii ne-au iubit din primul moment, fără nici o suspiciune. A fost o experiență extraordinară, pentru noi și pentru copii, și chiar dacă nu am urmărit o performanță, realizarea acestei călătorii în jurul lumii de către un român, pentru prima dată, cred că merită să fie cunoscută și este cunoscută datorită emisiunilor în limba română pe care le am săptămînal la B.B.C., emisiuni care sînt dedicate aventurilor unui vas ce poartă un nume românesc: „AVENTURA“.

Pe digul portului Tomis, doi copii care au făcut inconjurul lumii contemplă cu aviditate strălucirea Mării Negre sub soarele care se pregătește să apună, în timp ce căpitanul „Aventurii“ se gîndește, poate, la alte călătorii.

GEORGE CUȘNARENCO ■

Ochii și urechile lumii

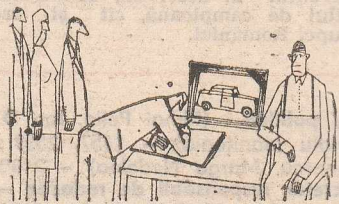
Bridge-ul, o belă donă

Omul care răspunde la acest superb nume, Giorgio Belladonna, chemat parcă din adincul silabelor sale, să dețină un titlu mondial și ajungând chiar să-l dețină, fiind de 16 ori campion mondial de bridge, a sosit din nou la București, născând printre pasionați acel fior pe care-l dau marii atleți, marii șahiști, somitățile arenei. Belladonna s-a retras mai demult din echipa națională a Italiei, motivând că tensiunea nervoasă a turneeelor pentru supremația mondială a devenit, pentru el, insuportabilă. Fără a mă pune în fașon, eu putând în bridge să candidiez la titlul pentru cel mai bun guguf mondial (acest cuvânt adorabil înseamnă, în limbajul misterios al jocului, pur și simplu un fraier...) — voi declara că-l înțeleg pe Belladonna și nu o dată am vrut să-i urmez ideea, adică să mă retrag din partidele mele, tensiunea nervoasă fiind, într-adevăr, și la nivelul meu gugufic, insuportabilă. Numai că așa cum greșelile mele gogonate sînt cu totul altele decît cele ale lui Belladonna, tot astfel tensiunile nervoase ale unui guguf sînt substanțial diferite de cele ale unui campion mondial. Tensiunea mea nervoasă vine dintr-un cerc vicios de virtuți: eu consider bridge-ul un joc atât de frumos și de inteligent încît, pentru a nu-i umbri strălucirea, nu pot fi partener decît cu oameni care — cum să vă spun? — îl joacă la fel ca mine; mă tem să supăr, prin lăcomia și leviața mea, jucători buni, superiori; or, nu poți progresa în bridge — ca și în orice alt domeniu al spiritului — decît jucînd lîngă oameni care-ți sînt superiori. Am închis cercul vicios. Și atunci deschid altul: nu progrez dar jocul îmi place tot mai mult; îmi place și mă trec toate sudorile — ca pe vremea cînd învățam pianul — cînd joc ca partener al unui tip care, cum se zice, „știe bridge”. Tremurînd, greșesc. Greșind, îl supăr rău pe cel din față și mă supăr pe mine: de ce-ți chinui un semen? Semenul, la rîndul lui, poate fi de două feluri care, și ele, se leagă într-un cerc infernal: poate fi un jucător realment bun, deci care nu va țipa la tine după fiecare eroare a ta (e o definiție a jucătorului bun — aceea de a nu urla la partenerul, prost, aflat în greșeală) sau poate fi un jucător mai slab dar care va urla tare, de te va băga în mormint; și atunci urmează întrebarea: dacă-i bun și face la prostia pe care ai făcut-o, făcerea e oare preferabilă strigătului atroce, venit dintr-o mediocritate a superiorității? Numai cine n-a intîlnit asemenea situații în viața de toate zilele — om fericit, ce să mai vorbim... — mă va putea întreba de ce nu învăț bridge la un nivel la care să nu mă chinui? E exact cum ai întreba de ce nu te faci frumos pentru a fi la înălțimea unei femei frumoase, a unei bele done, pe care n-o primești.

Toate aceste cumplite frămîntări eu mi le-alin cu o singură idee care mă face însă egalul lui Belladonna: eu joc așa că nu am la cine striga. Decît la mine însumi. Datorcă bridge-ului meu de guguf această minunată calitate umană: a fi conștient că n-ai baza morală să strigi la nici un semen de al tău. Incertăți! Simți că trăiești.

RADU COSAȘU ■

Lumea se amuză

(După „ULENSPIEGEL” — R.D.G.)

SHAKESPEARIZÎND

Cineva a avut ideea să se întrebe cu voce tare: cum va arăta lumea în viitorul, pe atunci, îndepărtat? Ca în Dumas — peste 20 de ani. Și-a ales citeva cărări, și-a potrivit lunetele ipotezelor și, însoțit de citeva capete luminate ale contemporaneității, a început să traseze meridianele și paralele pe harta unui an ales, parcă dinadins, nerotund: 1984. Sigur că azi cînd întinzînd mina atingem cu degetele iarba răsărită deja pe multe din parcelele respectivelor an, operația nu prezintă nimic spectaculos, nimic de senzație. Cele ce se spuneau la vremea lor despre ce ar putea să vină poate constituie însă un posibil instrument de extrapolare. Măsurînd cit s-a urzit din supozițiile deja confruntate cu terenul ne-am proiectat probabil mai cu folos pe ecranul perspectivei. Să rememorăm.

În douăzeci de ani va avea loc o veritabilă revoluție tehnică atît în ce privește tipărirea cit și difuzarea noutăților, care poate fi comparată cu transformările provocate de apariția ziarului. Fotoculegerea, înlocuitorul tiparului înalt, culegerea și tipărirea simultană a mai multor ediții ale aceluiași ziar la mii de kilometri depărtare vor primeni fără complexe redacțiile, tipografiile, drumul spre ziua al gazetei. Metodele de tipărire prin offset cu hirtie sul (web-offset) și prin gravură, cunoscute deja, anunță crearea aceluia climat în care ziaristica locală să-și redescopere spectaculos vocația, barînd, cu foloase, ascensiunea monopolurilor de presă.

Mutîndu-ne privirea dincolo de acest peisaj convențional fixat — 1984. Mai departe?

Ziarul viitorului va deveni electronic, se afirmă categoric, nu fără precizarea:

dacă el va mai putea fi numit ziar în accepțiune curentă a cuvîntului. Aflați acasă sau la birou sau în avion vom privi știrile fie pe ecranul televizorului, fie pe ecranul de cinema fixat pe perete, fie pe teleimprimatorul aflat la îndemînă. Sau pe ceva rezultat din amestecul acestor ipotetice posibilități de afișaj. Livrarea ar urma să se facă pe bază de abonament la televiziune. Fiecare din noi, cititorul de azi, va pune mina pe telefon. Va obține prima pagină pe ecran, o va păstra cit crede de cuviință, va trece la celelalte pagini, se va reîntoarce pe paginile de dinainte dacă crede de cuviință. Poate dorește să vadă cronica meciului de luna trecută? Solicită ziarul din ziua următoare meciului cel mare. Poate dorește o replică celebră a unui personaj celebru dintr-o operă celebră? Telefonul e la îndemînă, numărul de asemeni. N-are decît...

Sîntem în 1984... Curentul principal în ziaristică, în presă va trece în mod categoric prin curtea televiziunii. Caracterul de actualitate pe care îl oferă, „evenimentul plus persoana” aduse în același moment înaintea ochilor, la tine acasă, deși el se petrece în spațiul cosmic nu-l poate concura nimeni și nimic. Vom urmări prin televiziune — de fapt am început de mult s-o facem! — reportaje în direct din orice loc de pe planetă și mult dincolo de ea.

Să nu uităm elevii și studenții. La domiciliu, ori în sala de clasă, televiziunea se va instala cu ambiția permanenței, constituindu-se într-un tovarăș de drum conștiințios al procesului de învățămînt. Televiziunea școlară va sparge tiparele școlii cu patru ziduri, va revoluționa comunicația de la catedră la bancă — și asta a început de mult — va deveni auxiliarul de fiecare zi al studenților de la fără frecvență. Exersînd pe claviatura

imaginației, Gerald Barry se amuză pe alocuri, vorbindu-ne despre prim-ministrul viitorului renunțînd la obositoare zboruri supersonice în favoarea discuțiilor „face-to-face” prin intermediul dispozitivelor aflate lîngă fotoliul din birou — telefon plus televiziune, ne propune spectacole de teatru comandate la domiciliu, „depozite particulare” de date, oricînd accesibile nouă și celor cu care facem schimburi, precum cu volumele din bibliotecă. La un moment dat, tonul său devine mai puțin jucăuș, grațiosul pierde teren, sub ochii noștri se așează acum harta globului terestru dominată de transformările radicale — în sfera cunoștințelor și concepțiilor — provocate de explozia comunicației vizuale. În acest univers populat de invențiile secolului, ziaristica „aeroperțată” de tehnica avîntată a aceluiași secol ar putea interesa și pregăti oamenii indiferent de numele ce-l poartă palma de loc unde trăiesc și-și câștigă piine în perspectiva transformărilor ce or să vină. Ar putea, zice preopinientul, să adapteze mințile și emoțiile oamenilor la schimbare, atenuînd decalajele care întîrzie progresul. În cele din urmă, conchide Barry, un singur lucru contează: omul însuși. Ipotezele se pot innădi, precum mărgelile pe o sfoară infinită, se pot dubla și tripla în unitatea de timp, capitală este întrebarea: ce curs vor cunoaște numeroasele, captivantele și de ce nu, înfricoșătoarele prefaceri din zodia tehnicii?

Ne putem reprezenta o societate comandată de sisteme electronice superdelicate, circumscrînd felurite căi de sănătate și distracție. Sub ce steag va defila generația care are deja tichetele rezervate pentru fotoliile aceluia anotimp?

Aceasta-i întrebarea, pare a shakespeariza autorul, ieșind cu mult în afara subiectului de meditație propus.

NEAGU UDROIU ■

Centenarul Atatürk

S-au împlinit, la 19 mai, 100 de ani de la nașterea lui Mustafa Kemal Atatürk. moment aniversar de o deosebită semnificație pentru poporul turc, căruia acest „părinte al Turciei moderne” i-a croit drumul spre civilizație și democrație. Mustafa Kemal Pașa s-a născut în orașul Salonik din Grecia unde a și locuit cîțiva ani într-un cartier musulman. Omul care și-a închinat întreaga viață împlinirii idealurilor de progres ale poporului său, a participat activ la principalele momente care au premers întemeierii statului turc modern. După ce s-a impus prin merite militare deosebite în timpul revoluției „junilor turci” din 1908—1909, Kemal, devenit general în timpul primului război mondial, a chemat în 1919 forțele patriotice la luptă pentru păstrarea independenței și integrității teritoriale a țării, amenințată de împărțirea în zone de influență ale marilor puteri imperialiste. El a condus revoluția burgheză națională din 1919, ale cărei principale izbînzii au fost izgonirea armatelor anglo-grecești, abolirea sultanatului, proclamarea republicii (1923) și lichidarea califatului. Ca președinte al

tinerei republici născute la 29 octombrie 1923 Kemal Atatürk a inițiat și promovat toate marile reforme politice, sociale, economice, juridice, de ordin etic și moral, în măsură să transforme Turcia obscurantismului medieval într-un stat modern. În această perioadă, capitala țării a fost mutată de la Istanbul la Ankara, centrul geografic al noii republici. Primul președinte turc a laicizat învățămîntul, creînd și prima universitate, cea din Ankara, a separat total statul de biserică, a introdus alfabetul latin în locul celui persano-arab (la baza acestei reforme el a așezat alfabetul latin în varianta lui românească), calendarul gregorian, sistemul occidental de măsuri și greutate. Ca urmare a măsurilor luate de Atatürk, această regiune a lumii, focar al unor anacronisme cimentate de secole, a devenit în citeva decenii un stat modern, înscris pe traiectoria progresului și civilizației.

Politica externă a Turciei a căpătat, potrivit devisei lui Atatürk „Pace în țară, pace în lume”, o nouă orientare, promovînd cu consecvență relațiile de prietenie

și colaborare cu celelalte țări. În acest spirit s-au dezvoltat și relațiile româno-turce, impulsionate de sprijinul acordat de România cauzei drepte a poporului turc în cadrul difișilor tratative internaționale din 1923, în urma cărora, prin Tratatul de la Lausanne, a fost recunoscută independența și suveranitatea acestei țări balcanice. Ca o ilustrare a dorinței României de dezvoltare a relațiilor de prietenie cu Turcia, în 1933 ilustrul om de stat și diplomat Nicolae Titulescu a făcut o vizită la Ankara, convorbirile sale cu președintele Atatürk culminînd cu încheierea primului Tratat de prietenie româno-turc care a deschis calea unei rodnice colaborări.

Kemal Atatürk, marele om politic ale cărui înfăptuiri sînt indisolubil legate de devenirea Turciei moderne, vedea în relațiile cu România „un motiv de continuă satisfacție”. Într-adevăr, cele două state dezvoltă relații de prietenie și colaborare pe multiple planuri, cursul lor ascendent ilustrînd fidel faptul că atunci cînd există voința politică necesară, indiferent de deosebirile de orînduire socială, de apartenență la grupări militare diferite, este posibilă o fructuoasă cooperare, atît în zona intereselor bilaterale, cit și pe plan internațional.

IOAN ROȘCA ■

național pleacă din Hamburg cu avioane de buzunar, cu șalupe sau chiar cu vase de croazieră și poartă aici pentru cumpărături (alcool, țigări, suveniruri, stufe și bijuterii) și pentru o porție de aer curat pe cea mai modernă, mai mică

puțin importante pentru cei 2.500 de locuitori stabili se aduc din Hamburg pe calea apei. Doar știrile vin singure: capetele de locuitori cîmpunzînd radiourilor și televizoarelor și nu invers, cum se întîmplă în general.

Ca orice magazin, Helgoland își riscă destinul în fiecare sezon, dar cu o demnitate austeră, care estompează senzația că fără amatori de cumpărături insula ar muri. Adevarul este că, în lipsa circurilor de turiști sosiți nu sînt stea, ci să plece cu oarecare nimicuri în sacose, așezarea nu ar avea sens, pentru că aici nimic nu se produce, ci se aduce pentru a se duce din nou. Din diferența de preț rezultă viața insulei și a locuitorilor ei cu ochii mereu în larg și cu inimile în sertărele nichelate ale incastoarelor.

O zi întreagă am urcat și am coborît pantele pietruite ale Helgolandului, mi-am îmbibat plămîni cu sarea șuierată de vîntul nordic și, cu o grozavă bucurie, am privit zborul pescărușilor, zvăcăiați și indolenți. Sfîdînd marketinul local, își făceau de cap pe ulițele înguste, izbind cu aripile vitriale sau zdruncinînd marfa expusă pe minusculele terase. Insula părea a lor, iar comerțanții și turiștii, niște pescăruși cu aripile tocite din cauza vicului de a trăi derizivă eternitate a fluxurilor și refluxurilor cursului monetar.

RADU BUDEANU ■

Itinerar
între două oceane

Pescărușii
în shop...

și mai frecventată insulă aflată deasupra paralelei 50.

Pentru că în Helgoland nu există automobile, intrucît nu au loc, s-a fabricat un lift care preia clientela de la baza insulei și o urcă, printr-un tub de stîncă, pînă în vîrf, de unde se poate zări marea și, bineînțeles, incredibila busculadă a minicădărilor care curg, inghesuite, la vale.

În insulă apa potabilă, hrana și restul lucrurilor mai mult sau mai

Lumetel vest-german sau inter-

Arii din opere în expresul de Lausanne

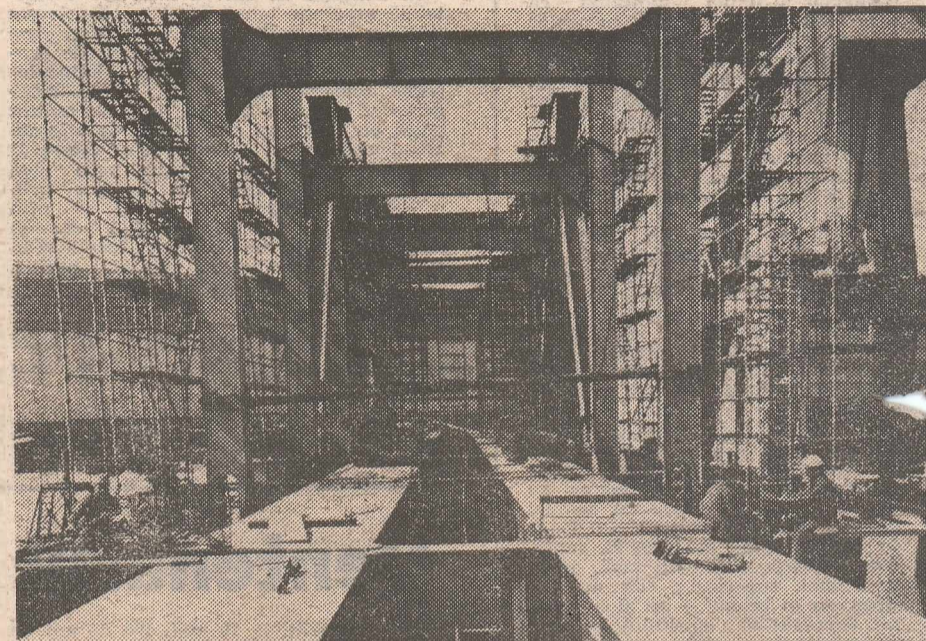
Expresul de Lausanne a fost luni, 18 mai 1981, trenul special constituit pentru membrii Operei române de stat care se deplasează la Festivalul internațional de operă ce va avea loc în cunoscutul oraș elvețian. Ansamblul va prezenta publicului din Elveția operele **Tannhäuser**, **Oncchin** și **Oedip**, spectacole în care vor cînta artiști binecunoscuți în întreaga lume printre care David Ohanesian, Eugenia Moldoveanu, Eduard Tumagianian, Mariana Stoica, Nicolae Florei, Vasile Martinoiu, Valentin Teodorian, Corneliu Fănățeanu, alături de care vor evolua Pompei Hărășteanu, Elena Grigorescu și Marcel Roșca, pentru prima oară la un festival internațional. „Sintem în total 250 de membri ai Operei, în care sint incluși și 34 balerini conduși de Doina Andronache”, ne spune muzicologul **Petre Codreanu**, directorul Operei române de stat. „Ne ducem la Lausanne ca o echipă sportivă care „trage” spre un loc măcar cu o treaptă mai sus în clasamentul internațional. Primul spectacol va avea loc pe 23 mai, ultimul pe 29 mai. acesta din

urmă fiind pentru noi și cel mai important pentru că se va prezenta opera **Oedip** de George Enescu, marcîndu-se astfel prezența într-un festival internațional a unei capodopere a muzicii românești. Cu ce premiu sperați că vă veți întoarce? „Fiind vorba despre un festival, deci unde nu se oferă premii, sperăm ca totuși premiul nostru să fie sala plină, ropote de aplauze îndelungi și, bineînțeles, o presă bună pentru artiștii români”. La ora 18.05, trenul special, pe care noi l-am numit expresul de Lausanne s-a pus în mișcare. Sute de miini au fluturat în semn de rămas bun. De la o fereastră a trenului o voce de bariton ne-a strigat „Sărutări pentru toată lumea”. Doar megafonul Gării de Nord a rămas mut, fără nici un anunț. Il adresăm noi, acum: „Distinselor voci ale Operei române, drum bun și satisfacții pe măsura eforturilor depuse pentru afirmarea în lume a Operei românești.”

GEORGE CUȘNARENCU ■

Miercuri, 20 mai 1981, în jurul orelor 13, la sediul Editurii Cartea Românească a fost lansat volumul omagial **Timpu** n-a mai avut răbdare, redactat și tipărit în memoria marelui scriitor **Marin Preda**, dispărut prematur și tragic dintre noi cu un an în urmă. Încă de la primele ore ale zilei, în curtea editurii și pe străzile laterale se adunaseră zeci de oameni dorind să rețină un exemplar din acest volum comemorativ, ca semn de prețuire și adîncă venerație pentru creatorul **Moromeților** și al Celui mai iubit dintre pămînteni.

Pe Șantierul naval de la Galați se execută în aceste zile structura metalică a noului pod peste brațul Borcea.

Anunțăm pe această cale că în numărul viitor al revistei vom publica o amplă relatare, însoțită de fotografii, de la înlocuirea vechiului cap de pod peste Dunăre, de la Cernavodă, cu o porțiune nouă de „tablier” pregătită de cîtva timp alături de monumentală construcție a lui Anghel Saligny.

Un eveniment artistic de seamă s-a desfășurat marți, 19 mai, în sala Teatrului Mic: premiera „scenariului dramatic în șapte anotimpuri” de Cătălina Buzoianu după romanul **Niște țărani** de Dinu Săraru. Într-o montare excepțională (regia artistică: Cătălina Buzoianu; scenografia: Mihai Mădescu; muzica: Dorin Liviu Zaharia) și o distribuție aflată într-o mare vervă de joc (dintre cei peste patruzeci de actori care apar pe scenă amintim pe **Gheorghe Visu**, **Mitică Popescu**, **Dinu Manolache**, **Valeria Seciu**, **Vasile Nițulescu**, **Carmen Galin**, **Florin Vasiliu**, **Ștefan Iordache**, **Rodica Negrea**) spectacolul reprezintă un triumf al artei teatrale românești, tot mai interesată de problemele cele mai profunde ale omului. Dar despre această mare izbîndă vom referi pe larg în numărul viitor al revistei.

Universitatea Craiova și Politehnica Timișoara în finala Cupei României

Țeri s-au desfășurat semifinalele „Cupei”, competiție care a ajuns, iată, în fața ultimului act, cel al finalei, care urmează să se desfășoare în ziua de 24 iunie 1981. Se vor întîlni atunci învingătoarele de ieri, anume echipa campioană „en titre”, Universitatea Craiova, și actuala deținătoare a trofeului, Politehnica Timișoara. Va fi fără îndoială un meci foarte interesant, demn de o finală de Cupă care cele două formații studențești u vor disputa aprig.

La Oradea, pe ploale, Politehnica Timișoara a trecut destul de greu de foarte ambițioasă echipă **Sticla-Arieșul Turda**, care, pentru a spune lucrurilor pe nume, „și-a vindut foarte scump pielea” în fața unei echipe situate cu două divizii mai sus decît ea.

La București, într-un meci excepțional, în care Universitatea Craiova a ținut parcă să ne arate tuturor că rămîne cea mai bună formație a fotbalului românesc la ora actuală, **S.C. Bacău** a fost învinsă de studenții craioveni cu categoricul scor de 4-0 (2-0). Trebuie precizat că jucătorii băcăuani n-au jucat deloc rău, ba dimpotrivă, ei reușind pe parcursul partidei să pună destule probleme liderului campionatului. Cele patru goluri marcate — **Țicleanu** (min. 31, șut violent de la 16 m, după o pasă de 40 de metri a lui **Balaci**), **Balaci** (cel mai bun de pe teren, gol în min. 44, șut direct în vîntu, într-o perioadă cînd băcăuanii dominau insistenț), **Cămătaru** (min. 69, reluare directă la centrarea lui **Țicleanu**, gol splendid de la 16 m) și **Crișan** (min. 88, la o acțiune individuală) — ca și alte faze extrem de frumoase au încîntat asistența. Așa cum joacă în momentul de față, este foarte puțin probabil că o mai poate opri cineva pe Universitatea Craiova să obțină „eventual” în acest an, dobîndind atît titlul de campioană, cit și trofeul Cupei României.

Flacăra. Redacția: București, Piața Școlii 1, căsuța poștală 3312, cod 71341. Telefoane: 17 60 10, 17 60 20. Interioare: Secția **Viata politică** (Mihai Pelin, Ion D. Goia, Ilie Ștefan, N. Grigore Mărășanu) — 2600, 2566; Secția **Economie, Știință, Sport** (Lionel Nițescu, Liviu Timbus, Emanuel Valeriu, Ovidiu Ioanitoaia) — 1457, 2559; Secția **Cultură, Invățămînt** (George Arion) — 2560; Secția **Scrisori, Probleme social cetățenești** (Adrian Dohotaru, Tudor Octavian, Mihai Stănescu, Marga Nedelea) — 2139, 2558; **Administrație** — 2124; **Fotoreportaj** — 2542; **Secretariat de redacție** (Dan Birlădeanu, Ion Predoșanu) — 2123, 2563, 2072; **Secretar responsabil de redacție** — **Nicolae CRĂCĂȘCHE** — 18 48 75, 17 60 10 interior 2550; **Redactor șef adjunct** — **Nicolae ARSENIU** — 18 48 05, 17 60 10 interior 2128; **Redactor șef** — 17 60 10 interior 2176. Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Școlii”. Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — Departamentul Export Import Presă. P.O. BC 136-137, telex: 11226, București, strada 13 Decembrie.

Redactor-șef: **ADRIAN PĂUNESCU**